

Επίσημη Εφημερίδα

της Ευρωπαϊκής Ένωσης

C 54

Έκδοση
στην ελληνική γλώσσα

Ανακοινώσεις και Πληροφορίες

54ο έτος
19 Φεβρουαρίου 2011

<u>Ανακοίνωση αριθ.</u>	Περιεχόμενα	Σελίδα
I	Ψηφίσματα, συστάσεις και γνωμοδοτήσεις	
	ΓΝΩΜΟΔΟΤΗΣΕΙΣ	
	Ευρωπαϊκή Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή	
	467η σύνοδος ολομέλειας της 8ης και 9ης Δεκεμβρίου 2010	
2011/C 54/01	Γνωμοδότηση της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής σχετικά με την «Ενεργειακή στρατηγική για την περίοδο 2011-2020»	1
2011/C 54/02	Γνωμοδότηση της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής με θέμα «Η Ισλανδία ως υποψηφία προς ένταξη χώρα» (διερευνητική γνωμοδότηση)	8
2011/C 54/03	Γνωμοδότηση της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής με θέμα «Πρόταση κανονισμού του Συμβουλίου σχετικά με τις κρατικές ενισχύσεις που διευκολύνουν την παύση λειτουργίας μη ανταγωνιστικών ανθρακωρυχείων» (γνωμοδότηση πρωτοβουλίας)	15
2011/C 54/04	Γνωμοδότηση της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής με θέμα «Η ασφάλεια εφοδιασμού στους τομείς της γεωργίας και των τροφίμων στην ΕΕ» (γνωμοδότηση πρωτοβουλίας)	20
2011/C 54/05	Γνωμοδότηση της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής με θέμα «Σχέσεις ΕΕ-Ρωσίας» (γνωμοδότηση πρωτοβουλίας)	24
III	Προπαρασκευαστικές πράξεις	
	Ευρωπαϊκή Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή	
	467η σύνοδος ολομέλειας της 8ης και 9ης Δεκεμβρίου 2010	
2011/C 54/06	Γνωμοδότηση της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής με θέμα «Πρόταση οδηγίας του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου περί προσεγγίσεως των νομοθεσιών των κρατών μελών των αναφερομένων στις μονάδες μετρήσεως» COM(2010) 507 τελικό — 2010/0260 (COD)	31

EL

2011/C 54/07	Γνωμοδότηση της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής με θέμα «Πρόταση οδηγίας του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου για το αποδεκτό ηχητικό επίπεδο και τη διάταξη εξατμίσεως των μηχανοκίνητων οχημάτων» COM(2010) 508 τελικό — 2010/0261 (COD)	32
2011/C 54/08	Γνωμοδότηση της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής για την «Πρόταση οδηγίας του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου σχετικά με δομή προστασίας σε περίπτωση ανατροπής, τοποθετημένη στο οπίσθιο μέρος τροχοφόρων γεωργικών και δασικών ελκυστήρων με μικρό μετατρόχιο» COM(2010) 510 τελικό — 2010/0264 (COD)	33
2011/C 54/09	Γνωμοδότηση της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής με θέμα «Πρόταση οδηγίας του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου σχετικά με τις ενδείξεις ή τα σήματα που επιτρέπουν την αναγνώριση της παρτίδας στην οποία ανήκει ένα τρόφιμο» COM(2010) 506 τελικό — 2010/0259 (COD)	34
2011/C 54/10	Γνωμοδότηση της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής με θέμα: «Πρόταση κανονισμού του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου περί τροποποίησης του κανονισμού (ΕΚ) αριθ. 460/2004 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου για τη δημιουργία του Ευρωπαϊκού Οργανισμού για την Ασφάλεια Δικτύων και Πληροφοριών ως προς τη διάρκειά του» COM(2010) 520 τελικό — 02010/0274 (COD)	35
2011/C 54/11	Γνωμοδότηση της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής με θέμα «Πρόταση απόφασης του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου σχετικά με τις μεθόδους πρόσβασης στην κυβερνητική υπηρεσία η οποία προσφέρεται από το παγκόσμιο σύστημα δορυφορικής ραδιοπλοήγησης που προέκυψε από το πρόγραμμα Galileo» COM(2010) 550 τελικό — 2010/0282 (COD)	36
2011/C 54/12	Γνωμοδότηση της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής με θέμα την «Πρόταση κανονισμού του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου για την τροποποίηση του κανονισμού (ΕΚ) αριθ. 1060/2009 για τους οργανισμούς αξιολόγησης πιστοληπτικής ικανότητας» COM(2010) 289 τελικό — 2010/0160 (COD)	37
2011/C 54/13	Γνωμοδότηση της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής με θέμα «Πρόταση κανονισμού (ΕΕ) αριθ. .../2010 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου για την έγκριση γεωργικών και δασικών οχημάτων» COM(2010) 395 τελικό — 2010/0212 (COD)	42
2011/C 54/14	Γνωμοδότηση της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής με θέμα «Πρόταση κανονισμού του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου για τα εξωχρηματιστηριακά παράγωγα, τους κεντρικούς αντισυμβαλλομένους και τα αρχεία καταγραφής συναλλαγών» COM(2010) 484 τελικό — 2010/0250 (COD)	44
2011/C 54/15	Γνωμοδότηση της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής με θέμα «Πρόταση οδηγίας του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου σχετικά με το δικαίωμα ενημέρωσης στο πλαίσιο ποινικών διαδικασιών» COM(2010) 392 τελικό — 2010/0215 (COD)	48
2011/C 54/16	Γνωμοδότηση της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής με θέμα «Πρόταση κανονισμού του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου για την τροποποίηση της οδηγίας 2001/18/ΕΚ όσον αφορά τη δυνατότητα που παρέχεται στα κράτη μέλη να περιορίζουν ή να απαγορεύουν την καλλιέργεια ΓΤΟ στην επικράτειά τους» COM(2010) 375 τελικό — 2010/0208 (COD)	51
2011/C 54/17	Γνωμοδότηση της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής με θέμα «Ανακοίνωση της Επιτροπής προς το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο, το Συμβούλιο, την Ευρωπαϊκή Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή και την Επιτροπή των Περιφερειών — Ένα ψηφιακό θεματολόγιο για την Ευρώπη» COM(2010) 245 τελικό	58

I

(Ψηφίσματα, συστάσεις και γνωμοδοτήσεις)

ΓΝΩΜΟΔΟΤΗΣΕΙΣ

ΕΥΡΩΠΑΪΚΗ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗ ΚΑΙ ΚΟΙΝΩΝΙΚΗ ΕΠΙΤΡΟΠΗ

467η ΣΥΝΟΔΟΣ ΟΛΟΜΕΛΕΙΑΣ ΤΗΣ 8ΗΣ ΚΑΙ 9ΗΣ ΔΕΚΕΜΒΡΙΟΥ 2010

Γνωμοδότηση της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής σχετικά με την «Ενεργειακή στρατηγική για την περίοδο 2011-2020»

(διερευνητική γνωμοδότηση)

(2011/C 54/01)

Εισηγητής: ο κ. **HERNÁNDEZ BATALLER**

Στις 12 Μαΐου 2010 και σύμφωνα με το άρθρο 304 της Συνθήκης για τη λειτουργία της Ευρωπαϊκής Ένωσης, η Ευρωπαϊκή Επιτροπή αποφάσισε να ζητήσει τη γνωμοδότηση της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής σχετικά με την

Ενεργειακή στρατηγική για την περίοδο 2011-2020

(Διερευνητική γνωμοδότηση).

Το ειδικευμένο τμήμα «Μεταφορές, ενέργεια, υποδομές και κοινωνία των πληροφοριών», στο οποίο ανατέθηκε η προετοιμασία των σχετικών εργασιών της ΕΟΚΕ, υιοθέτησε τη γνωμοδότηση του στις 16 Νοεμβρίου 2010.

Κατά την 467^η σύνοδο ολομέλειάς της, της 8ης και 9ης Δεκεμβρίου 2010 (συνεδρίαση της 9ης Δεκεμβρίου 2010), η Ευρωπαϊκή Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή υιοθέτησε την ακόλουθη γνωμοδότηση με 138 ψήφους υπέρ, 40 ψήφους κατά και 21 αποχές.

1. Εισαγωγή και περίληψη

1.1 Η Ευρωπαϊκή Επιτροπή προτίθεται να εγκρίνει μια ενεργειακή στρατηγική για την περίοδο 2011-2020, καθώς και έναν χάρτη πορείας για ένα σύστημα χαμηλών εκπομπών διοξειδίου του άνθρακα έως το 2050. Η Επιτροπή ζήτησε από την ΕΟΚΕ να καταρτίσει διερευνητικές γνωμοδοτήσεις για αυτά τα δύο θέματα, ώστε να συμβάλει με τον τρόπο αυτό στις σχετικές εργασίες.

1.2 Η ΕΟΚΕ επιδοκιμάζει την ταυτόχρονη εξέταση των δύο θεμάτων. Οι επενδύσεις στον τομέα της ενέργειας γίνονται με ευρύ χρονικό ορίζοντα, είναι δε πολύ σημαντικό η στρατηγική κατά τα επόμενα δέκα χρόνια να συντείνει στην επίτευξη των μακροπρόθεσμων στόχων για το 2050.

1.3 Η Επιτροπή δημοσίευσε ως βάση για τη διαβούλευση ένα έγγραφο απολογισμού με τίτλο «Προς μια νέα ενεργειακή στρατηγική για την Ευρώπη 2011-2020». Στην παρούσα γνωμοδότηση, η ενότητα 1 συνοψίζει τις θέσεις και τις προτάσεις μας. Στην ενότητα 2 σκιαγραφούνται ορισμένα γενικά ζητήματα που θα πρέπει να καλύπτει η στρατηγική. Τέλος, στην ενότητα 3 σχολιάζονται τα επιμέρους ζητήματα που τίθενται προς συζήτηση στο έγγραφο απολογισμού της Επιτροπής.

1.4 Κατά τη διάρκεια των τελευταίων 200 ετών, ο κόσμος βασιζόταν κυρίως στα ορυκτά καύσιμα για την παραγωγή ενέργειας και τις μεταφορές. Σε αυτήν την περίοδο, υπήρχε αφθονία πηγών ορυκτών καυσίμων που εξορύσσονταν σε συγκριτικά χαμηλές τιμές και επέτρεψαν την τεράστια αύξηση της παραγωγικότητας και τη βελτίωση της ποιότητας ζωής στον ανεπτυγμένο κόσμο.

1.5 Ωστόσο, οι περισσότεροι ειδικοί συμφωνούν πως κατά τα επόμενα χρόνια τα αποθέματα πετρελαίου και φυσικού αερίου θα περιοριστούν, με αποτέλεσμα να ενταθεί ο ανταγωνισμός και να αυξηθούν οι τιμές για τους εναπομένοντες πόρους. Τα αποθέματα άνθρακα θα συνεχίσουν πιθανότατα να είναι συγκριτικά μεγαλύτερα και ο κίνδυνος σοβαρών ελλείψεων εφοδιασμού κατά τον επόμενο αιώνα θα είναι μάλλον πιο περιορισμένος. Όμως, υπάρχει επείγουσα ανάγκη μείωσης των εκπομπών CO₂ από την καύση ορυκτών καυσίμων προκειμένου να αποφευχθεί μια καταστροφική αλλαγή του κλίματος, πράγμα που αφορά τόσο τον άνθρακα όσο και το πετρέλαιο και το φυσικό αέριο.

1.6 Κατά συνέπεια, πρέπει να αλλάξει ριζικά η ενεργειακή βάση και χρήση έως το 2050. Όλες οι δυνητικές εναλλακτικές πηγές ενέργειας πρέπει να προωθηθούν όσο το δυνατόν γρηγορότερα. Όπου συνεχίσουν να χρησιμοποιούνται ορυκτά καύσιμα, θα υπάρξει ανάγκη δέσμευσης στην πηγή του μεγαλύτερου μέρους των εκπομπών διοξειδίου του άνθρακα με σκοπό την αποθήκευση ή την επαναχρησιμοποίηση, ώστε να αποφευχθεί η έκλυσή του στην ατμόσφαιρα. Παράλληλα επιβάλλεται σε κάθε τομέα η αποδοτικότερη χρήση της ενέργειας από ό,τι σήμερα.

1.7 Η αποτελεσματική διαχείριση αυτού του μετασχηματισμού αποτελεί μία από τις μεγαλύτερες προκλήσεις που αντιμετωπίζουν η κοινωνία και οι κυβερνήσεις στον 21^ο αιώνα. Θα είναι απαραίτητη τόσο μια νέα προσέγγιση στην τιμολόγηση της ενέργειας και των ενεργειακών υπηρεσιών προκειμένου να διασφαλισθεί πως η χρήση ορυκτών καυσίμων θα φέρει το πλήρες κόστος της επιβάρυνσης του κόσμου με πρόσθετο CO₂, όσο και μαζικές επενδύσεις σε νέες τεχνολογίες, ισχυρές νέες συμπράξεις μεταξύ βιομηχανίας και κυβερνήσεων για τη δημιουργία των απαραίτητων υποδομών, και αλλαγή νοοτροπίας όσον αφορά την ενεργειακή χρήση και το κόστος της.

1.8 Θα χρειασθεί στενή συνεργασία των χωρών για την επίτευξη των αναγκαίων αλλαγών. Ταυτόχρονα, η ίδια η διαδικασία μετασχηματισμού θα είναι ιδιαίτερα ανταγωνιστική. Θα υπάρχει έντονος ανταγωνισμός για την πρόσβαση στα εναπομείναντα κοιτάσματα πετρελαίου και φυσικού αερίου, ενώ θα δημιουργηθούν νέα πεδία ανταγωνισμού στην ανάπτυξη εναλλακτικών πηγών ενέργειας και ενεργειακά αποδοτικών προϊόντων και υπηρεσιών. Τα κράτη και οι περιφέρειες που πρωτοπορούν στην κατεύθυνση της ενεργειακής αποδοτικότητας και της αποτελεσματικής ανάπτυξης εναλλακτικών μορφών ενέργειας θα ενισχύσουν την ανταγωνιστικότητά τους. Όσοι καθυστερούν και απλώς ακολουθούν τις αλλαγές θα ανακαλύψουν πως έχουν απολέσει ανταγωνιστικότητά.

1.9 Η Ευρώπη και η Ευρωπαϊκή Ένωση βρίσκονται σε κρίσιμη καμπή αυτής της πορείας. Έχουν ισχυρό κίνητρο να προχωρήσουν στον μετασχηματισμό, διότι εμφανίζουν υψηλό βαθμό εξάρτησης από εισαγωγές πετρελαίου και αερίου και είναι ευάλωτες σε κάθε μείωση των αποθεμάτων αυτών. Πρωτοστατούν δε σε ό,τι αφορά τη συνειδητοποίηση εκ μέρους του κοινού και των πολιτικών της απειλής που αντιπροσωπεύει η κλιματική αλλαγή, ενώ έχουν πρωτοπορήσει στην ανάπτυξη ορισμένων από τις εναλλακτικές πηγές ενέργειας που θα χρειαστούν καθώς και στη θέσπιση μέτρων για την αύξηση της ενεργειακής αποδοτικότητας σε ορισμένους βασικούς τομείς.

1.10 Ωστόσο, η Ευρώπη δεν μπορεί να επαναπαύεται. Η διαδικασία μετασχηματισμού δεν έχει αποκτήσει ακόμη τη δυναμική που θα την καθιστούσε αυτόματη και θα μπορούσε εύκολα να πληγεί σοβαρά από

τα τρέχοντα οικονομικά προβλήματα και τη βραχυπρόθεσμη προσέγγιση που αυτά υποκινούν. Την ίδια στιγμή άλλες χώρες και περιφέρειες, όπως η Κίνα και οι ΗΠΑ, επισπεύδουν τις προσπάθειές τους. Η Κίνα, ειδικότερα, ενδέχεται να αποτελέσει σθεναρό ανταγωνιστή στην ανάπτυξη εναλλακτικών πηγών ενέργειας.

1.11 Ένα ζωτικής σημασίας θέμα για την Ευρώπη είναι η δημιουργία νέας δυναμικής για τον ενεργειακό μετασχηματισμό. Η νέα ενεργειακή στρατηγική της ΕΕ μπορεί και πρέπει να παρέχει το πλαίσιο που επιτρέπει την υλοποίηση των στόχων αυτών. Πρέπει να ορίζει σκοπούς και στόχους και να σκιαγραφεί τα μέτρα και τις δομές που θα χρειασθούν για την επίτευξή τους. Η υιοθέτηση στρατηγικής από το Συμβούλιο και τα Όργανα πρέπει να αποτελέσει την ευκαιρία προώθησης μίας ενιαίας πολιτικής, επιχειρηματικής και κοινωνιακής βούλησης για τις απαιτούμενες αλλαγές. Είναι μια ευκαιρία που δεν θα πρέπει να χαθεί ή να υποτιμηθεί.

2. Κύρια σημεία της προτεινόμενης στρατηγικής

2.1 Η νέα ενεργειακή στρατηγική για την Ευρώπη για την περίοδο 2011-2020 πρέπει να βασίζεται σε τουλάχιστον τρεις πυλώνες: ασφάλεια εφοδιασμού, οικονομία χαμηλών εκπομπών διοξειδίου του άνθρακα και ενεργειακή ανταγωνιστικότητα. Η ΕΟΚΕ υποστηρίζει τις προσπάθειες που καταβάλλονται για προώθηση της μετάβασης σε μια οικονομία χαμηλών εκπομπών CO₂ και για βελτίωση της ασφάλειας εφοδιασμού της, αλλά λυπάται για το γεγονός ότι στο έγγραφο απολογισμού της Επιτροπής «Προς μια νέα ενεργειακή στρατηγική για την Ευρώπη 2011-2020», του Μαΐου του 2010, αποδίδεται ελάχιστη προσοχή στην ενεργειακή ανταγωνιστικότητα. Εάν δεν ληφθούν πάραυτα τα κατάλληλα μέτρα, υπάρχει πραγματικός κίνδυνος διαρροής εκπομπών και απώλειας θέσεων εργασίας, εξαιτίας του σωρευτικού κόστους του συνόλου των ενεργειακών πολιτικών.

2.2 Κατά την ΕΟΚΕ, τα κύρια σημεία της στρατηγικής θα μπορούσαν να συνοψισθούν στα εξής:

- Σωστή ερμηνεία των οικονομικών ενδείξεων
- Απόκτηση των κατάλληλων τεχνολογιών
- Ενεργοποίηση των μηχανισμών χρηματοδότησης
- Ενεργοποίηση των κατάλληλων οργανισμών και δομών (δημοσίων και ιδιωτικών)
- Διασφάλιση της συμμετοχής των καταναλωτών και του κοινού
- Οικοδόμηση ευρωπαϊκής συμμαχίας και συμπράξεων για τη θέσπιση και τη μετάβαση σε γενικές συμφωνίες όσον αφορά τους σκοπούς, τον ρυθμό προόδου και επιμέρους στόχους που θα πρέπει να επιτευχθούν σε συγκεκριμένες προθεσμίες.

2.3 **Οικονομικές ενδείξεις.** Από οικονομική σκοπιά, ο σημαντικότερος τρόπος επίτευξης του απαραίτητου μετασχηματισμού του ενεργειακού τομέα είναι η σωστή τιμολόγηση της ενέργειας, που περιλαμβάνει όλες τις εξωτερικές διαστάσεις της παραγωγής και χρήσης της. Ειδικότερα, η παραγωγή και η χρήση ενέργειας θα πρέπει να φέρουν το πλήρες κόστος που προκαλεί στον κόσμο το CO₂ που αυτή παράγει.

2.4 Σήμερα κάθε άλλο παρά αυτό συμβαίνει στον κόσμο. Η ενεργειακή παραγωγή και χρήση κάθε άλλο παρά επωμίζεται το πλήρες κόστος του άνθρακα. Σε ορισμένες περιοχές μάλιστα χορηγούνται στρεβλές επιδοτήσεις για τη μείωση του κόστους της και την ενθάρρυνση της ζήτησης και της συνεπακόλουθης παραγωγής άνθρακα. Στο μέλλον η ενεργειακή πολιτική θα πρέπει να διασφαλίζει ότι το κόστος των εκπομπών CO₂ από την καύση ορυκτών καυσίμων θα καλύπτεται πλήρως από την τιμή της ενέργειας. Οι επιδοτήσεις θα πρέπει να στοχοθετούνται προσηκότερα στα εξής:

- στην προώθηση της E&A στις νέες τεχνολογίες,
- στη στήριξη της ανάπτυξης νέων αναδυόμενων τεχνολογιών χαμηλών εκπομπών άνθρακα για περιορισμένο χρονικό διάστημα και μέχρι να μπορούν να σταθούν ανεξάρτητα στην αγορά,
- στην ενθάρρυνση της ανάπτυξης μέτρων και τεχνικών ενεργειακής αποδοτικότητας,
- στη στήριξη των φτωχότερων ή πιο ευάλωτων νοικοκυριών προκειμένου αυτά να εξασφαλίσουν τις ενεργειακές υπηρεσίες που χρειάζονται.

2.5 Η Ευρώπη έχει συντελέσει κάποια πρόοδο όσον αφορά τη βελτίωση της διάρθρωσης των τιμών. Ωστόσο, το παρόν μείγμα των πολλών διαφορετικών φόρων στα καύσιμα στις διάφορες χώρες, ορισμένων επιδοτήσεων της πλεονάζουσας παραγωγής, ενός ατελούς και ευμετάβλητου συστήματος εμπορίας ρύπων άνθρακα κλπ. απέχει πολύ από την παροχή των σταθερών και συνεπών ενδείξεων τιμολόγησης που χρειάζονται για να επιτρέψουν στους προμηθευτές και τους καταναλωτές ενέργειας να προχωρήσουν με ασφάλεια στον μελλοντικό σχεδιασμό που θα οδηγήσει στις αναγκαίες επενδύσεις μεγάλης και μικρής κλίμακας. Η νέα ενεργειακή στρατηγική θα πρέπει να ορίζει σαφείς σκοπούς και στόχους για

- την εξάλειψη των στρεβλών επιδοτήσεων της παραγωγής και της κατανάλωσης μέσω του ενεργειακού και των συναφών κλάδων
- την περαιτέρω εναρμόνιση της φορολόγησης όλων των καυσίμων, διαδικασιών και προϊόντων που παράγουν αέρια του θερμοκηπίου
- τη θέσπιση ενιαίας τιμής των ανθρακούχων εκπομπών σε όλους τους τομείς, είτε μέσω της επέκτασης του συστήματος εμπορίας και της εξάλειψης των νομικών κενών που σχετίζονται με αυτό, είτε μέσω άλλων φορολογικών μέσων
- την επικέντρωση όλων των επιδοτήσεων στους συγκεκριμένους στόχους που προαναφέρθηκαν.

2.6 Οι τιμές της ενέργειας πιθανώς θα παραμείνουν υψηλότερες από ό,τι στο παρελθόν (και οι διαθέσιμοι πόροι από ορισμένες πηγές του ενεργειακού εφοδιασμού της Ευρώπης ενδέχεται να είναι περιορισμένοι κατά καιρούς). Θα πρέπει να γίνει η αποτελεσματικότερη δυνατή ενεργειακή διαχείριση, προκειμένου το σύνολο της κατανάλωσης ενέργειας και οι απαιτούμενες νέες επενδύσεις να διατηρηθούν σε ελεγχόμενα επίπεδα. Πρέπει να καταβληθεί μία όσο το δυνατό μεγαλύτερη προσπάθεια για την αύξηση της ενεργειακής αποδοτικότητας σε όλους τους τομείς.

2.7 Η ορθή τιμολόγηση είναι μεν σημαντική, αλλά η ΕΟΚΕ πιστεύει ότι δεν αρκεί από μόνη της για τη μη αναστρέψιμη στροφή προς την οικονομία χαμηλών εκπομπών άνθρακα. Θα χρειαστούν πολλά ακόμη

μέτρα και πρωτοβουλίες, ιδίως στα αρχικά στάδια και πριν μπορέσει η ίδια η αγορά να δώσει την απαιτούμενη ώθηση.

2.8 **Κατάλληλες τεχνολογίες.** Πρέπει να καταβληθούν μεγάλες προσπάθειες για την προώθηση της ανάπτυξης και εγκατάστασης εναλλακτικών πηγών ενέργειας, συμπεριλαμβανομένου του συνόλου των ανανεώσιμων πηγών ενέργειας. Όταν αναπτυχθούν πλήρως αυτές οι εναλλακτικές πηγές, θα καταστούν πλήρως ανταγωνιστικές στην αγορά και δεν θα απαιτούν πλέον ειδική στήριξη πέραν της ευνοϊκής τους τιμής που θα σχετίζεται με την ορθή τιμολόγηση των εκπομπών άνθρακα. Ωστόσο, μέχρι το 2020, πολλές από αυτές τις τεχνολογίες θα βρίσκονται ακόμα σε φάση ανάπτυξης και αναμένεται να χρειασθούν χρηματοδοτική στήριξη μέσω προγραμμάτων E&A, επιδότησης των τιμών ή άλλων κινήτρων για επενδύσεις, καθώς και στήριξη της ανάπτυξης κατάλληλων υποδομών.

2.9 Πολλές από τις εναλλακτικές πηγές ενέργειας ενδέχεται να είναι πιο αποδοτικές στην παραγωγή ηλεκτρικής ενέργειας. Για να βελτιστοποιηθεί η συμβολή τους και για να αξιοποιηθεί καλύτερα η υπάρχουσα ικανότητα ηλεκτροπαραγωγής, το δίκτυο ηλεκτρικής ενέργειας θα πρέπει να ενισχυθεί και να διευρυνθεί σημαντικά σε τοπικό, εθνικό και ευρωπαϊκό επίπεδο· θα πρέπει επίσης να γίνει «έξυπνο», ώστε να μπορεί να διαχειρίζεται μεταβλητές εισροές από πολλές διαφορετικές πηγές σε διαφορετικές κλίμακες, καθώς και μεταβλητά πρότυπα ζήτησης.

2.10 Η εφεδρική ικανότητα ή αποθήκευση (σε συνδυασμό με ένα ολοκληρωμένο δίκτυο) θα διαδραματίζουν ακόμη πιο σημαντικό ρόλο στο μέλλον από ό,τι σήμερα, δεδομένου ότι θα πρέπει να αντιμετωπίζουν τις διακυμάνσεις του εφοδιασμού από ανανεώσιμες μορφές, όπως η αιολική και η ηλιακή ενέργεια, καθώς και τις διακυμάνσεις της ζήτησης. Οι υδροηλεκτρικοί σταθμοί, τα εργοστάσια παραγωγής ενέργειας από βιομάζα και ενδεχομένως η μεγάλης κλίμακας αποθήκευση σε συσσωρευτές ενδέχεται να διαδραματίσουν ολοένα σημαντικότερο ρόλο σε αυτό το πλαίσιο, παράλληλα με τις εναπομεινόμενες μονάδες ηλεκτροπαραγωγής από ορυκτά καύσιμα (ιδίως τις μονάδες ηλεκτροπαραγωγής από φυσικό αέριο), οι οποίες θα είναι εξοπλισμένες με συστήματα δέσμευσης του διοξειδίου του άνθρακα.

2.11 Ορισμένοι παρατηρητές φρονούν πως σημαντικό ρόλο στη νέα οικονομία χαμηλών ανθρακούχων εκπομπών θα κληθεί να διαδραματίσει μια νέα γενιά σταθμών πυρηνικής ενέργειας, ενώ πολυάριθμες χώρες εντός και εκτός Ευρώπης μεριμνούν για την παράταση της λειτουργίας των υφιστάμενων σταθμών και τον σχεδιασμό νέων. Η πλειοψηφία της ΕΟΚΕ συμμερίζεται την άποψη πως η πυρηνική ενέργεια θα συντείνει στη μετάβαση της Ευρώπης προς μια οικονομία χαμηλών ανθρακούχων εκπομπών. Ωστόσο, η τεχνολογία για τη συμβατική παραγωγή πυρηνικής ενέργειας έχει πλέον αναπτυχθεί επαρκώς, η δε ΕΟΚΕ θεωρεί πως για κάθε δημιουργία νέου πυρηνικού σταθμού ηλεκτρικής ενέργειας θα πρέπει να απαιτείται η κάλυψη του συνολικού κόστους λειτουργίας, ασφάλισης, καθώς και του τελικού παροπλισμού και της αποθήκευσης και διάθεσης αποβλήτων χωρίς φανερά ή κεκαλυμμένες επιδοτήσεις.

2.12 Ο άνθρακας θα συνεχίσει σαφώς να αποτελεί σημαντική πηγή ενέργειας, ιδίως για την ηλεκτροπαραγωγή, στις επερχόμενες δεκαετίες. Για τη μείωση των παραγόμενων εκπομπών CO₂ θα πρέπει να προωθηθούν σθεναρά προσπάθειες για την ανάπτυξη και την εγκατάσταση μηχανισμών δέσμευσης και αποθήκευσης του άνθρακα, ορίζοντας προδεσμίες για την ενσωμάτωσή τους σε όλους τους σταθμούς ηλεκτροπαραγωγής από άνθρακα.

2.13 Η ενεργειακή αποδοτικότητα και η απεξάρτηση από τον άνθρακα πρέπει να προωθηθούν δραστικότερα σε όλους τους τομείς, ιδίως στις μεταφορές, τη στέγαση και τις κατασκευές, στον τομέα τις ηλεκτροπαραγωγής και στις ενεργειακόβρες βιομηχανίες.

2.14 Ενεργοποίηση των μηχανισμών χρηματοδότησης. Η υλοποίηση του εν λόγω μετασχηματισμού του ενεργειακού τομέα θα απαιτήσει την πραγματοποίηση σημαντικών επενδύσεων κατά τα προσεχή 20 έτη (τα επίπεδα επενδύσεων θα πρέπει πιθανώς να τριπλασιαστούν ή να τετραπλασιαστούν σε σχέση με τα υφιστάμενα). Για να επιτευχθεί η επέκταση αυτή, απαιτείται φιλόδοξη ευρωπαϊκή στρατηγική, η οποία θα θέσει σαφείς στόχους και θα δημιουργήσει το κατάλληλο αξιόπιστο και συνεκτικό κανονιστικό πλαίσιο, με πρωτοβουλίες και άλλη υποστήριξη για τους ενδιαφερόμενους βιομηχανικούς κλάδους, ώστε να μπορέσουν να κινηθούν σταθερά προς την επίτευξη των στόχων αυτών.

2.15 Κατάλληλες δομές και οργανισμοί. Ο μετασχηματισμός θα απαιτήσει επίσης την ουσιαστική ενίσχυση των θεσμικών ρυθμίσεων σχετικά με τον σχεδιασμό και τον προσανατολισμό των βημάτων προόδου, παράλληλα με τη συνέχιση της ενθάρρυνσης μιας δυναμικής και ανταγωνιστικής αγοράς που θα πραγματοποιεί τις αναγκαίες επενδύσεις. Ο σχεδιασμός του ενεργειακού εφοδιασμού, η διαχείριση του δικτύου, καθώς και η ρύθμιση της αγοράς ενέργειας και της διάρθρωσης των τιμολογίων της θα χρειαστεί να αναθεωρηθούν και να ενοποιηθούν ή να συντονισθούν σε ευρωπαϊκό επίπεδο, έτσι ώστε να συνάδουν με τους στόχους της ενεργειακής στρατηγικής 2011-2020.

2.16 Οι αναγκαίες αλλαγές θα απαιτήσουν ταχείες και ουσιαστικές τροποποιήσεις στα πρότυπα παραγωγής και κατανάλωσης της ευρωπαϊκής οικονομίας. Από την πλευρά της παραγωγής, προβλέπεται να δημιουργηθούν πολλές νέες επιχειρήσεις και θέσεις εργασίας στον τομέα της ενέργειας, καθώς θα αναπτύσσονται ανανεώσιμες πηγές ενέργειας και ενεργειακά αποδοτικά προϊόντα και υπηρεσίες· ωστόσο, άλλες θέσεις εργασίας στα παλαιότερα τμήματα του ενεργειακού τομέα θα απολεσθούν. Για την αρμονική διαχείριση αυτής της μετάβασης, θα χρειασθεί ένα μείζον πρόγραμμα ευαισθητοποίησης, κατάρτισης και επανεκπαίδευσης.

2.17 Υπάρχει μια ραγδαίως αναπτυσσόμενη διεθνής αγορά νέων τεχνολογιών και λύσεων που απαιτούνται για τον μετασχηματισμό του ενεργειακού τομέα. Η Ευρώπη θα πρέπει να επεκτείνει τη δική της E&A, καθώς και την ενθάρρυνση των δικών της βιομηχανιών και επιχειρήσεων προκειμένου να εξασφαλίσει ηγετική θέση σε αυτήν τη δυναμική και ανταγωνιστική αγορά.

2.18 Ενεργοποίηση των καταναλωτών, των ΜΜΕ και του κοινού. Από την πλευρά της ζήτησης, θα χρειαστεί να καταβληθεί σημαντική προσπάθεια για την εκπαίδευση και την παροχή κινήτρων στους οικιακούς καταναλωτές και τις επιχειρήσεις, ώστε να μπορούν να συμβάλουν στην έξυπνη κατανάλωση που θα είναι αναγκαία στο μέλλον. Όλες οι κατηγορίες καταναλωτών (επιχειρήσεις και οικιακοί καταναλωτές) θα χρειάζονται κατάλληλη ενημέρωση για τις υφιστάμενες δυνατότητες αποδοτικότερης χρήσης ενέργειας και συμβολής στη μετάβαση προς ανανεώσιμες πηγές εφοδιασμού. Σε πολλές περιπτώσεις θα απαιτηθούν και κίνητρα, ώστε να λάβουν οι ίδιοι οι καταναλωτές μέτρα ενεργειακής αποδοτικότητας ή να εγκαταστήσουν ανανεώσιμες πηγές ενέργειας.

2.19 Οι τιμές της ενέργειας αναμένεται να διατηρηθούν σε υψηλότερα επίπεδα από ό,τι στο παρελθόν, ο δε αντίκτυπος στα φτωχότερα νοικοκυριά και τον ευάλωτο πληθυσμό πρέπει να αξιολογηθεί προσεκτικά και να χαραχθούν οι ανάλογες πολιτικές. Αυτά τα νοικοκυριά πρέπει να λαμβάνουν κατά προτεραιότητα στήριξη κατά την υλοποίηση μέτρων ενεργειακής αποδοτικότητας, τόσο επειδή ενδέχεται να στερούνται των απαιτούμενων πόρων για την λήψη αυτών των μέτρων όσο και επειδή οι υψηλότερες τιμές ενέργειας θα επιβαρύνουν περισσότερο αυτά τα νοικοκυριά παρά εκείνα που βρίσκονται σε καλύτερη οικονομική κατάσταση.

2.20 Ευρωπαϊκή συμμαχία για την αλλαγή. Για να επιτευχθεί ο μακρύς και ταχύς μετασχηματισμός που απαιτείται, η ΕΕ και τα κράτη μέλη της θα πρέπει να χρησιμοποιήσουν από κοινού τις ικανότητές

τους και να συνεργαστούν στενά για να επιτύχουν την αναγκαία τεχνική και οικονομική ολοκλήρωση της ενιαίας αγοράς ενέργειας κινητοποιώντας τους σχετικούς τομείς της βιομηχανίας ώστε να συμβάλουν στη μετάβαση. Η στρατηγική της ΕΕ πρέπει να χαραχθεί και να εφαρμοσθεί από κοινού.

2.21 Στόχοι. Για να διατηρηθεί ο ρυθμός των αλλαγών, η ΕΟΚΕ υποστηρίζει ότι θα ήταν χρήσιμο η στρατηγική της ΕΕ να καθορίσει μια σειρά αλληλένδετων και τακτικών προθεσμιών για την ολοκλήρωση των επιμέρους τμημάτων της μετάβασης. Κάθε στόχος θα πρέπει, στην περίπτωση αυτή, να διαθέτει ίδιο πλαίσιο μέτρων υλοποίησης και επενδυτικών σχεδίων που θα διαμορφώνεται σε συνεργασία με τη βιομηχανία και τους άλλους ενδιαφερόμενους φορείς. Ορισμένα παραδείγματα είναι τα εξής:

- Οι στόχοι που έχουν ήδη καθορισθεί όσον αφορά τις ανανεώσιμες πηγές ενέργειας για το 2020, καθώς και οι περαιτέρω στόχοι για το 2030, το 2040 και το 2050.
- Όταν πιστοποιηθούν οι τεχνικές ή τεχνολογικές δέσμευσης ή εξάλειψης των οξειδίων του άνθρακα από τις μονάδες ηλεκτροπαραγωγής που λειτουργούν με ορυκτά καύσιμα, να απαιτείται από τις μονάδες να τις ενσωματώνουν εξαρχής σε κάθε νέα τέτοια μονάδα, καθώς και να καθορίζονται προθεσμίες ενσωμάτωσής τους σε όλες τις υφιστάμενες μονάδες.
- Προθεσμίες για την επίτευξη από όλες τις νέες κατοικίες και τα άλλα κτίρια μηδενικού αντίκτυπου άνθρακα, καθώς και προθεσμίες για την προοδευτική μετασκευή των υφιστάμενων κτιρίων.
- Προθεσμίες για την προοδευτική αύξηση της ηλεκτροκίνησης του στόλου των οχημάτων.
- Ενδεικτικοί στόχοι για την εξάλειψη της οικιακής κατανάλωσης ορυκτών καυσίμων για τη θέρμανση και τη μαγειρική.

2.22 Όλοι οι εν λόγω διακριτοί στόχοι και μέτρα πρέπει να ενσωματωθούν στη γενική στρατηγική για τη μείωση των αερίων του θερμοκηπίου και να συνάδουν με τον γενικό στόχο της μείωσης κατά 20 (ή 30)% των αερίων του θερμοκηπίου έως το 2020.

3. Τομείς προτεραιότητας για τη νέα ενεργειακή στρατηγική που παρατίθενται στο έγγραφο διαβούλευσης της Επιτροπής

3.1 Σύγχρονα ολοκληρωμένα δίκτυα. Η ΕΟΚΕ συμφωνεί με την Επιτροπή ότι είναι υψίστης σημασίας η ανάπτυξη μιας πιο ισχυρής, ανθεκτικής, «έξυπνης» και ολοκληρωμένης υποδομής δικτύου για την Ευρώπη. Για να εξασφαλιστούν τα βέλτιστα αποτελέσματα από τις ανανεώσιμες πηγές ενέργειας, θα πρέπει να δώσουμε προτεραιότητα στην εγκατάσταση των διαφόρων ανανεώσιμων μορφών ενέργειας στις τοποθεσίες που είναι οι καταλληλότερες για την καθεμία (αιολική ενέργεια στα μέρη με πολύ άνεμο, φωτοβολταϊκή ενέργεια όπου η ηλιοφάνεια είναι μεγαλύτερη κλπ.) και στη συνέχεια να βασιστούμε σε ένα αποτελεσματικό δίκτυο για τη μεταφορά ενέργειας όπου αυτό είναι αναγκαίο. Αυτή η βελτιστοποίηση σε ευρωπαϊκή κλίμακα θα οδηγήσει τελικά στην αντιμετώπιση του συνόλου της ευρωπαϊκής παραγωγής ηλεκτρικής ενέργειας ως ενιαίου και ολοκληρωμένου συστήματος. Θα πρέπει να δημιουργηθεί ένα «ενιαίο ευρωπαϊκό δίκτυο», καθώς και κοινά προγράμματα και δομές για τον σχεδιασμό και τη διαχείρισή του. Το δίκτυο θα πρέπει να είναι έξυπνο όσον αφορά τη διαχείριση και τη λειτουργία σε όλα τα επίπεδα, ούτως ώστε να βελτιστοποιεί την αντιστοίχιση προσφοράς και ζήτησης. Μεταξύ άλλων στόχων, το ολοκληρωμένο δίκτυο θα πρέπει να έχει τη δυνατότητα εισροής ενέργειας από απομακρυσμένες πηγές (π.χ. άνεμος στην ανοικτή θάλασσα ή ηλιακές εγκαταστάσεις στην έρημο)· επίσης, η χρήση αλλασσόμενου και συνεχούς ρεύματος σε διαφορετικά μέρη του δικτύου θα πρέπει να βελτιστοποιηθεί, προκειμένου να μειωθεί στο ελάχιστο η ενεργειακή απώλεια σε ολόκληρο το δίκτυο.

3.2 Η Επιτροπή και τα κράτη μέλη πρέπει να συνεργαστούν στενότερα μεταξύ τους και με το σύνολο των ευρωπαϊκών δικτύων διαχειριστών συστημάτων μεταφοράς, με σκοπό τη δημιουργία μιας συντονισμένης δομής για τον σχεδιασμό της ανάπτυξης και της διαχείρισης του ολοκληρωμένου δικτύου, συμπεριλαμβανομένων τόσο των τεχνικών όσο και των οικονομικών παραμέτρων για την κατασκευή και τη λειτουργία του.

3.3 Η ΕΟΚΕ συμφωνεί με την Επιτροπή ότι θα είναι σημαντικό να εισαχθεί η ευφυής μέτρηση σε όλα τα επίπεδα κατανάλωσης, συμπεριλαμβανομένων των ιδιωτικών κατοικιών. Οι καταναλωτές θα χρειαστούν πολύ μεγάλη βοήθεια από τους διανομείς καυσίμων και από δημόσιους φορείς για να μπορέσουν να κατανοήσουν τις πληροφορίες που θα τους παρέχουν οι «έξυπνοι μετρητές» και για να τους δοθούν πραγματικές επιλογές σχετικά με τον τρόπο αξιοποίησης των εν λόγω πληροφοριών, ώστε να βελτιστοποιήσουν την ενεργειακή τους συμπεριφορά.

3.4 **Πρόδος προς την κατεύθυνση ενός ενεργειακού συστήματος χαμηλών εκπομπών διοξειδίου του άνθρακα.** Η ΕΕ έχει ήδη δεσμευτεί να μειώσει τις εκπομπές διοξειδίου του άνθρακα κατά 20 % έως το 2020 και κατά 30 %, εάν άλλες χώρες προβούν σε αντίστοιχες δεσμεύσεις. Οι στόχοι αυτοί αποτελούν σημαντικό μοχλό για πολλές άλλες πολιτικές και για τις επενδύσεις στα νέα ενεργειακά συστήματα που θα προκύψουν από αυτές. Η ΕΟΚΕ κρίνει σκόπιμο, σύμφωνα και με την πρόταση των Υπουργών Περιβάλλοντος της Γερμανίας, της Γαλλίας και του Ηνωμένου Βασιλείου, να αναλάβει η ΕΕ τη δέσμευση, να αυξήσει άμεσα το ποσοστό της επιδιωκόμενης μείωσης των εκπομπών διοξειδίου του άνθρακα για το 2020 από 20 % σε 30 %, εάν οι οικονομικές και κοινωνικές συνθήκες επιτρέπουν την εν λόγω αύξηση χωρίς απώλεια ανταγωνιστικότητας και υπό την προϋπόθεση ότι αυτή συνδυάζεται πράγματι με τα μέτρα και τις επενδύσεις που απαιτούνται για την επίτευξη του στόχου.

3.4.1 Η Ευρωπαϊκή Ένωση βρίσκεται ήδη σε καλό δρόμο όσον αφορά την επίτευξη της κατά 20 % μείωσης μέχρι το 2020 (ήδη το 2009 είχε επιτευχθεί μείωση κατά 17 %) και θα μπορούσε να επωφεληθεί από το ισχυρότερο κίνητρο ενός αυστηρότερου στόχου μείωσης ούτως ώστε να επιταχυνθεί ο ενεργειακός μετασχηματισμός, να καταστεί αποτελεσματικότερη η αγορά εμπορίας εκπομπών άνθρακα, και να βελτιωθεί μακροπρόθεσμα η ανταγωνιστική θέση της Ευρώπης. Εξετάζοντας όμως το πρόβλημα από πολιτική άποψη και προκειμένου να προστατευθεί η βραχυπρόθεσμη ανταγωνιστικότητα της ευρωπαϊκής βιομηχανίας (ιδίως στους τομείς εντάσεως ενέργειας), θα ήταν σαφώς πιο εύκολο να τεθεί αμέσως ο στόχος της κατά 30 % μείωσης υπό την προϋπόθεση ότι και άλλες βιομηχανικές χώρες θα δεσμευθούν να επιβάλουν ανάλογες μειώσεις και ότι οι πιο προηγμένες αναπτυσσόμενες χώρες θα συμφωνήσουν να συμβάλουν κατάλληλα στην παγκόσμια προσπάθεια. Αυτό θα σήμαινε ότι όλες οι μεγάλες χώρες θα μοιραστούν δικαιότερα τα βάρη από το κόστος της επένδυσης και τις τιμές της ενέργειας, που θα απαιτηθούν για τη διαχείριση της ενεργειακής μετάβασης, και ότι η «διαρροή άνθρακα» θα μειωθεί στο ελάχιστο.

3.4.2 Μέχρι σήμερα η ΕΕ προσπαθούσε να μετατρέψει τη δυνατότητα της υιοθέτησης του στόχου 30 % για το 2020 σε διαπραγματευτικό χαρτί, για να πείσει τις άλλες χώρες να αναλάβουν ανάλογες δεσμεύσεις. Αλλά η τακτική αυτή δεν αποδείχτηκε αποτελεσματική, ούτε στην Κοπεγχάγη ούτε μεταγενέστερα. Εν τω μεταξύ, η δυνατότητα να τεθεί ισχυρότερος στόχος για το 2020 ως μέσο για την επιτάχυνση του ενεργειακού μετασχηματισμού στο εσωτερικό της Ευρώπης γίνεται όλο και πιο αδύναμη με την πάροδο του χρόνου.

3.4.3 Η συνεχιζόμενη απουσία μιας συνολικής παγκόσμιας συμφωνίας για την κλιματική αλλαγή ωθεί την ΕΕ να εξετάσει το ενδεχόμενο της άμεσης μετάβασης σε μείωση κατά 25 % έως το 2020,

να θέσει δηλαδή ως στόχο το χαμηλότερο όριο του φάσματος μείωσης που έχει συστήσει η Διακυβερνητική Επιτροπή για την Κλιματική Αλλαγή (IPCC) για το έτος αυτό στις αναπτυσσόμενες χώρες. Με τον τρόπο αυτό θα διασφαλιζόνταν επίσης ορισμένα από τα μετασχηματιστικά οφέλη της άμεσης υιοθέτησης ενός αυστηρότερου στόχου, ενώ παράλληλα διατηρείται το διαπραγματευτικό όφελος που αντιπροσωπεύει η προσφορά ενός επιπρόσθετου 5 % για την ενθάρρυνση άλλων χωρών να παρουσιάσουν καλύτερα αποτελέσματα στα επόμενα δύο χρόνια.

3.5 Ένα πρώτο βήμα προς αυτή την κατεύθυνση θα οδηγούσε σε αυστηρότερα ανώτατα όρια στο πλαίσιο του συστήματος εμπορίας εκπομπών διοξειδίου του άνθρακα και, επομένως, σε υψηλότερη και πιο αποτελεσματική τιμή για τις εκπομπές διοξειδίου του άνθρακα. Η ΕΟΚΕ θεωρεί ότι για να αποφέρει το σύστημα εμπορίας πραγματικά θετικά αποτελέσματα, θα πρέπει να καθοριστεί κατώτατη τιμή τουλάχιστον 30 ευρώ και να προβλεφθούν ρυθμίσεις που να εξασφαλίζουν την επίτευξη μεγαλύτερων μειώσεων του διοξειδίου του άνθρακα εντός της ίδιας της ΕΕ μέσω κατάλληλων επενδύσεων, αντί να εξάγονται σε άλλες περιοχές του πλανήτη μέσω του Μηχανισμού Καθαρής Ανάπτυξης (CDM). Ωστόσο, ακόμα και με αυτές τις βελτιώσεις, η ΕΟΚΕ κρίνει σημαντικό να μην υπάρξει υπερβολή όσον αφορά τα προσδοκώμενα αποτελέσματα από το σύστημα εμπορίας αυτό καθ'εαυτό. Επιπλέον, η ουσιαστική ενίσχυση του συστήματος στην ΕΕ μπορεί να αποβεί πολιτικά και ανταγωνιστικά απαράδεκτη, εφόσον άλλα μέρη του κόσμου συνεχίσουν να αποφεύγουν την ανάληψη αντίστοιχων δράσεων. Πολλές άλλες πολιτικές, στο πλαίσιο που περιγράφει η γνωμοδότηση, θα πρέπει να εισαχθούν μέσω μιας ολοκληρωμένης στρατηγικής προκειμένου ο ενεργειακός μετασχηματισμός να προχωρήσει με τον αναγκαίο ρυθμό. Ενδέχεται δε να χρειασθεί να δοθεί περαιτέρω έμφαση στη μελλοντική στρατηγική, εφόσον το σύστημα εμπορίας εξακολουθήσει να εμφανίζει προβλήματα στην πράξη.

3.6 Η ΕΕ έχει σημειώσει ήδη σημαντική πρόοδο όσον αφορά τη θέσπιση ελάχιστων προτύπων ενεργειακής αποδοτικότητας για κτίρια, οχήματα, καθώς και για μια σειρά άλλων προϊόντων και υπηρεσιών. Εντούτοις, πρέπει ακόμα να γίνουν πολλά για την επέκταση και την ενίσχυση αυτών των ορίων. Επιπλέον, πρέπει ακόμα να γίνουν πολλά προκειμένου να εξασφαλισθεί ότι όλα αυτά τα πρότυπα εφαρμόζονται και τηρούνται. Η Επιτροπή θα πρέπει να αυξήσει την πίεση στα κράτη μέλη προκειμένου να αναπτύξουν κατάλληλα σχέδια δράσης και πολιτικές για την ενεργειακή αποδοτικότητα.

3.7 **Ηγετική θέση στην τεχνολογική καινοτομία.** Η τεχνολογική καινοτομία θα είναι εξαιρετικά σημαντική στον τομέα της ενέργειας για την ανάπτυξη νέων προϊόντων και υπηρεσιών και για τη μείωση των τιμών τους σε πιο προσιτά επίπεδα. Η Ευρώπη διατρέχει τον κίνδυνο να παρουσιάσει υστέρηση από τους σημαντικούς παγκόσμιους ανταγωνιστές στον τομέα αυτόν και χρειάζεται να αναβαθμίσει το επίπεδο της Ε&Α (δημόσιας και ιδιωτικής) στις καιρίες νέες τεχνολογίες. Σε ευρωπαϊκό επίπεδο, θα πρέπει να εφαρμοστεί αμέσως το Στρατηγικό Σχέδιο Ενεργειακών Τεχνολογιών (SET-Plan).

3.8 Η ενέργεια θα πρέπει επίσης να έχει υψηλότερη προτεραιότητα στο πλαίσιο όλων των σχετικών προγραμμάτων της ΕΕ, περιλαμβανομένων ιδίως των διαρθρωτικών ταμείων. Τα κράτη μέλη πρέπει επίσης να δώσουν υψηλότερη προτεραιότητα στην ενέργεια στο πλαίσιο των επενδυτικών τους σχεδίων, κυρίως όσον αφορά την ενεργειακή αποδοτικότητα και την ανάπτυξη των ανανεώσιμων πηγών ενέργειας. Η ΕΕ και τα κράτη μέλη θα πρέπει επίσης να εξασφαλίσουν ότι οι εταιρίες του ιδιωτικού τομέα που δραστηριοποιούνται στον ενεργειακό εφοδιασμό και τη διανομή ενέργειας, καθώς και στα προϊόντα και τις υπηρεσίες ενεργειακής αποδοτικότητας, διαθέτουν το κατάλληλο σταθερό κανονιστικό πλαίσιο και αναλαμβάνουν τις πρωτοβουλίες που θα τους δώσουν τη δυνατότητα να συμβάλουν στην ενίσχυση της προσπάθειας.

3.9 Η ΕΟΚΕ συμφωνεί ότι οι τοπικές και οι περιφερειακές αρχές δύνανται να διαδραματίσουν ιδιαίτερα σημαντικό ρόλο όσον αφορά την προώθηση της ενεργειακής αποδοτικότητας στις περιοχές τους και τον συντονισμό των σχεδίων για την ανάπτυξη των ανανεώσιμων πηγών ενέργειας. Συνιστά δε να υποστηριχθούν από την ΕΕ οι εξαιρετικές πρωτοβουλίες του Συμφώνου των Δημάρχων στον τομέα της ενέργειας και να αναζητηθούν τα μέσα για την ενίσχυση και την επέκταση της εν λόγω πρωτοβουλίας.

3.10 **Ισχυρή και συντονισμένη εξωτερική ενεργειακή πολιτική.**

Η ΕΟΚΕ συμφωνεί ότι η ΕΕ θα ωφεληθεί από μια πιο συντονισμένη πολιτική για την ενέργεια σε σχέση με τις τρίτες χώρες. Ωστόσο, όσο συντονισμένη και αν είναι η πολιτική της, η Ευρώπη θα παραμείνει ευάλωτη σε διεθνές επίπεδο, εάν εξακολουθήσει να εξαρτάται σε μεγάλο βαθμό από τις εισαγωγές ορυκτών καυσίμων από άλλα μέρη του κόσμου, ιδίως αν αυτά είναι συγκεντρωμένα σε λίγες, σημαντικές χώρες. Όσο ταχύτερα μπορέσει η ΕΕ να επιτύχει μεγαλύτερη αποδοτικότητα και να μειώσει τη συνολική κατανάλωσή της και την εξάρτησή της από τις εισαγωγές ορυκτών καυσίμων, τόσο πιο ασφαλής θα είναι η θέση της.

3.11 **Προστασία των πολιτών της ΕΕ.** Η ΕΟΚΕ συμφωνεί με την Επιτροπή ότι θα πρέπει να δοθεί υψηλή προτεραιότητα στα μέτρα για

τη δημιουργία ισότιμων όρων ανταγωνισμού για τους ενεργειακούς φορείς σε όλη την Ευρώπη, καθώς και στην προώθηση της διαφάνειας για τους πελάτες όσον αφορά όλες τις πτυχές των ενεργειακών υπηρεσιών που τους παρέχονται. Όλες οι κατηγορίες καταναλωτών (επιχειρήσεις και οικιακοί καταναλωτές) θα πρέπει να μάθουν να δίδουν πολύ μεγαλύτερη προσοχή στα πρότυπα κατανάλωσης ενέργειας, καθώς και στις παρεχόμενες δυνατότητες χρήσης λιγότερης ενέργειας με αποδοτικότερο τρόπο.

3.12 Ενδέχεται να σημειωθεί σχετική αύξηση της τιμής των ενεργειακών προϊόντων και υπηρεσιών, πράγμα που θα αποτελέσει οικονομικό κίνητρο προς την κατεύθυνση αυτή. Ωστόσο, οι καταναλωτές κάθε κατηγορίας θα αναμένουν δικαίως περισσότερα από τις αυξήσεις των τιμών για να κινηθούν προς τη σωστή κατεύθυνση. Οι πληροφορίες σχετικά με τα ενεργειακά χαρακτηριστικά των προϊόντων και υπηρεσιών θα πρέπει να είναι διαθέσιμες σε ευρύτερη κλίμακα, μαζί με συγκεκριμένες πληροφορίες σχετικά με τις διαθέσιμες επιλογές και την υποστήριξη κατά τη μετάβαση (π.χ. επιλογές όσον αφορά τη βελτίωση των ενεργειακών επιδόσεων των κατοικιών και των άλλων κτιρίων, οικολογικότερες επιλογές μεταφορών, οικολογικότερες επιλογές αγορών και παραθερισμού κλπ.).

Βρυξέλλες, 9 Δεκεμβρίου 2010

Ο πρόεδρος
της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής
Staffan NILSSON

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ

Το ακόλουθο σημείο της γνωμοδότησης του τμήματος τροποποιήθηκε κατόπιν της έγκρισης σχετικής τροπολογίας από την Ολομέλεια, αλλά η διατήρησή του υπερψηφίστηκε τουλάχιστον από το ¼ των ψηφισάντων:

Σημείο 3.4

«Πρόσδος προς την κατεύθυνση ενός ενεργειακού συστήματος χαμηλών εκπομπών διοξειδίου του άνθρακα. Η ΕΕ έχει ήδη δεσμευτεί να μειώσει τις εκπομπές διοξειδίου του άνθρακα κατά 20 % έως το 2020 και κατά 30 %, εάν άλλες χώρες προβούν σε αντίστοιχες δεσμεύσεις. Οι στόχοι αυτοί αποτελούν σημαντικό μοχλό για πολλές άλλες πολιτικές και για τις επενδύσεις στα νέα ενεργειακά συστήματα που θα προκύψουν από αυτές. Η ΕΟΚΕ κρίνει σκόπιμο, σύμφωνα και με την πρόταση των Υπουργών Περιβάλλοντος της Γερμανίας, της Γαλλίας και του Ηνωμένου Βασιλείου, η ΕΕ να αναλάβει τη δεσμευση να αυξήσει άμεσα το ποσοστό της επιδιωκόμενης μείωσης των εκπομπών διοξειδίου του άνθρακα για το 2020 από 20 % σε 30 %, εάν οι οικονομικές και κοινωνικές συνθήκες επιτρέπουν την εν λόγω αύξηση χωρίς απώλεια ανταγωνιστικότητας και υπό την προϋπόθεση ότι αυτή συνδυάζεται πράγματι με τα μέτρα και τις επενδύσεις που απαιτούνται για την επίτευξη του στόχου. Αυτό δεν μπορεί να επιτευχθεί παρά μόνο εάν οι άλλες βιομηχανικές χώρες δεσμευθούν για ανάλογες μειώσεις, και παρά μόνο εάν οι πιο προηγμένες αναπτυσσόμενες χώρες συμφωνήσουν να συμβάλουν δεόντως στην παγκόσμια προσπάθεια.»

Αποτέλεσμα της ψηφοφορίας για την τροπολογία: 82 ψήφοι 88 ψήφοι υπέρ, κατά και 26 αποχές.

Γνωμοδότηση της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής με θέμα «Η Ισλανδία ως υποψηφία προς ένταξη χώρα»

(διερευνητική γνωμοδότηση)

(2011/C 54/02)

Εισηγήτρια: η κ. CARR

Με επιστολή της 28ης Απριλίου 2010, ο κ. Maroš Šefčovič, Αντιπρόεδρος της Ευρωπαϊκής Επιτροπής και ο Επίτροπος κ. Štefan Füle, αρμόδιος για τη διαδικασία της διεύρυνσης, ζήτησαν από την ΕΟΚΕ, σύμφωνα με το άρθρο 304 της Συνθήκης για τη Λειτουργία της Ευρωπαϊκής Ένωσης, να καταρτίσει διερευνητική γνωμοδότηση με θέμα

Η Ισλανδία ως υποψήφια προς ένταξη χώρα.

Το ειδικευμένο τμήμα «Εξωτερικές σχέσεις», στο οποίο ανατέθηκαν οι σχετικές εργασίες της ΕΟΚΕ, υιοθέτησε τη γνωμοδότησή του στις 27 Οκτωβρίου 2010.

Κατά την 467η σύνοδο ολομέλειας, που πραγματοποιήθηκε στις 8 – 9 Δεκεμβρίου 2010 (συνεδρίαση της 9ης Δεκεμβρίου), η Ευρωπαϊκή Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή υιοθέτησε την ακόλουθη γνωμοδότηση με 170 ψήφους υπέρ, μία ψήφο κατά και 0 αποχές.

1. Συμπεράσματα και συστάσεις

1.1 Επί του παρόντος, όπως επιβεβαιώνεται από τη δημόσια ακρόαση που πραγματοποιήθηκε στην Ισλανδία το Σεπτέμβριο του 2010, καταβάλλεται εντατική προσπάθεια προκειμένου η κοινή γνώμη της Ισλανδίας να τεθεί υπέρ της υποψηφιότητας της χώρας για ένταξη στην ΕΕ. Ενώ η υποψηφιότητα παραμένει θέμα υπό συζήτηση, οι ενταξιακές διαπραγματεύσεις φαίνεται να κερδίζουν έδαφος τον τελευταίο καιρό. Το 64 % των πολιτών προτιμά να συνεχιστεί η ενταξιακή διαδικασία παρά να αποσυρθεί η υποψηφιότητα. Το ποσοστό αυτό φανερώνει σημαντική αύξηση του ποσοστού υπέρ της ενταξιακής διαδικασίας σε σχέση με προηγούμενες δημοσκοπήσεις.

1.2 Σύμφωνα με την ΕΟΚΕ, οι οργανώσεις που τάσσονται υπέρ της ΕΕ θα πρέπει να συμμετέχουν περισσότερο στη δημόσια συζήτηση, προκειμένου να παρουσιάσουν τα πλεονεκτήματα της υποψηφιότητας τόσο για την Ισλανδία όσο και για την ΕΕ. Η ΕΟΚΕ θα μπορούσε να αναλάβει ηγετικό ρόλο και να διοργανώσει εκδηλώσεις με επίκεντρο το ρόλο των οργανώσεων «διαφόρων ενδιαφερόντων».

1.3 Η ΕΟΚΕ στηρίζει σθεναρά την υποψηφιότητα της Ισλανδίας για ένταξη στην ΕΕ και τονίζει τη σημασία της συμμετοχής της ισλανδικής κοινωνίας των πολιτών στις ενταξιακές διαπραγματεύσεις. Οι κοινωνικοί εταίροι έχουν παραδοσιακά ισχυρό ρόλο στη διαδικασία χάραξης πολιτικής της Ισλανδίας και διατηρούν επαφές με την ΕΟΚΕ και με ευρωπαϊκούς κεντρικούς οργανισμούς.

1.4 Η ΕΟΚΕ υπογραμμίζει την ανάγκη για ευρύτερη συμμετοχή της κοινωνίας των πολιτών, πέραν των κοινωνικών εταίρων. Κατά τη διάρκεια της ενταξιακής διαδικασίας είναι αναγκαία η διενέργεια «διαλόγου με τους πολίτες», πέραν του πιο παραδοσιακού κοινωνικού διαλόγου.

1.5 Η ΕΟΚΕ συνιστά τη συγκρότηση Μεικτής Συμβουλευτικής Επιτροπής (ΜΣΕ) για την Ισλανδία το συντομότερο δυνατόν, όπως συνέβη και για άλλες χώρες στο στάδιο των προενταξιακών διαπραγματεύσεων. Σύμφωνα με την ΕΟΚΕ, η εν λόγω ΜΣΕ θα αποτελέσει χρήσιμο μηχανισμό για την ανταλλαγή απόψεων και πληροφοριών μεταξύ της κοινωνίας των πολιτών της Ισλανδίας

και των κρατών μελών της ΕΕ, σχετικά με τη διατύπωση κοινών συστάσεων και γνωμοδοτήσεων για τα διαπραγματευόμενα μέρη, καθώς και για την ενίσχυση του ρόλου των οργανώσεων της Ομάδας III κατά τη διάρκεια των ενταξιακών διαπραγματεύσεων.

1.6 Χάρη στην πολιτική και οικονομική της ανάπτυξη και τη συμμετοχή της στον Ευρωπαϊκό Οικονομικό Χώρο (ΕΟΧ), η Ισλανδία είναι γενικά έτοιμη να αναλάβει τις υποχρεώσεις κράτους μέλους της ΕΕ (παρά την κατάρρευση της ιρλανδικής οικονομίας στην πρόσφατη κρίση), ιδίως στους τομείς που καλύπτονται από τη Συμφωνία ΕΟΧ. Η ΕΟΚΕ πιστεύει επίσης ότι η Ισλανδία, ως κράτος μέλος της ΕΕ, θα μπορούσε να συνεισφέρει στην ανάπτυξη διαφόρων κοινοτικών πολιτικών, για παράδειγμα όσον αφορά τη βιώσιμη αλιεία, τις ανανεώσιμες πηγές ενέργειας και τη διάσταση της Αρκτικής. Επί του παρόντος, η Ισλανδία δεν διαθέτει έδρα στα θεσμικά όργανα λήψης αποφάσεων της ΕΕ.

1.7 Παρά το γεγονός ότι η Ισλανδία έχει ήδη υλοποιήσει σημαντικό μέρος του κοινοτικού κεκτημένου, σε ορισμένους βασικούς τομείς, οι προκλήσεις παραμένουν, κυρίως στους τομείς της αλιείας και της γεωργίας. Η ΕΟΚΕ τονίζει ότι οι οργανώσεις της κοινωνίας των πολιτών στους τομείς αυτούς πρέπει να διαδραματίσουν καθοριστικό ρόλο στην ενταξιακή διαδικασία. Απαραίτητη είναι επίσης η συμμετοχή και άλλων σχετικών ομάδων στην ενταξιακή διαδικασία με στόχο τη στήριξη της ισλανδικής κυβέρνησης κατά τις διαπραγματεύσεις για την ένταξη της χώρας στην ΕΕ.

1.8 Ορισμένες ισχυρές οργανώσεις της κοινωνίας των πολιτών έχουν ήδη εκφράσει την αντίθεσή τους στην υποψηφιότητα της Ισλανδίας. Υπό αυτές τις συνθήκες, οι οργανώσεις που διάκεινται θετικά απέναντι στην υποψηφιότητα θα πρέπει να αρχίσουν άμεσα ένα δημόσιο διάλογο για τα πλεονεκτήματα της εν λόγω υποψηφιότητας τόσο για την Ισλανδία όσο και για την ΕΕ. Η ΕΟΚΕ πιστεύει ότι μια ευρύτερη συζήτηση σε εθνικό και ευρωπαϊκό επίπεδο θα λειτουργούσε θετικά και θα βοηθούσε τις οργανώσεις και τους πολίτες να διαμορφώσουν άποψη μέσω της δημοκρατικής διαδικασίας, με γνώμονα τη συναινετική προσέγγιση σε ευρωπαϊκό επίπεδο.

1.9 Η αρνητική κοινή γνώμη στην Ισλανδία όσον αφορά την υποψηφιότητα της χώρας για ένταξη στην ΕΕ οφείλεται εν μέρει στην ανεπίλυτη υπόθεση Icesave. Η κοινωνία των πολιτών καλείται επομένως να συμμετάσχει ενεργά σε έναν εποικοδομητικό διάλογο για το θέμα της υποψηφιότητας. Η ΕΟΚΕ τονίζει ότι η υπόθεση Icesave θα πρέπει να επιλυθεί εκτός του πλαισίου των ενταξιακών διαπραγματεύσεων και δεν θα πρέπει να αποτελέσει εμπόδιο στην ενταξιακή διαδικασία.

2. Τρέχουσα κατάσταση

2.1 Τον Ιούλιο του 2009 η Ισλανδία υπέβαλε υποψηφιότητα για ένταξη στην ΕΕ και στις 24 Φεβρουαρίου 2010 η Επιτροπή εξέδωσε θετική γνωμοδότηση σχετικά με την αίτηση της Ισλανδίας. Στις 17 Ιουνίου 2010 το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο αποφάσισε να ανοίξει τις ενταξιακές διαπραγματεύσεις και κάλεσε το Συμβούλιο να υιοθετήσει ένα γενικό διαπραγματευτικό πλαίσιο. Η απόφαση υιοθετήθηκε από το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο στις 28 Ιουνίου 2010. Η πρώτη συνεδρίαση της Διακυβερνητικής Διάσκεψης έλαβε χώρα στις 27 Ιουλίου 2010.

2.2 Η Ισλανδία έχει ήδη υλοποιήσει μεγάλο μέρος του κοινοτικού κεκτημένου μέσω της Συμφωνίας ΕΟΧ και της Συμφωνίας Σύνδεσης Σένγκεν. Το γεγονός αυτό θα διευκολύνει τη διαδικασία ελέγχου και τις συνακόλουθες διαπραγματεύσεις ανά κεφάλαιο. Ωστόσο, προκλήσεις εξακολουθούν να τίθενται σε ορισμένους βασικούς τομείς, όπως η γεωργία, η αλιεία και η νομισματική πολιτική. Η διαδικασία ελέγχου ξεκίνησε και έχει προγραμματιστεί να ολοκληρωθεί τον Ιούνιο του 2011.

2.3 Η Ισλανδία συμμορφώνεται πλήρως με τα πολιτικά κριτήρια ένταξης στην ΕΕ, όπως ορίστηκαν στο Ευρωπαϊκό Συμβούλιο της Κοπεγχάγης το 1993. Η Ισλανδία είναι μια ανεπτυγμένη αντιπροσωπευτική δημοκρατία, με ισχυρούς θεσμούς, με εκτεταμένο σύστημα προστασίας των θεμελιωδών και των ανθρωπίνων δικαιωμάτων και με σεβασμό του κράτους δικαίου.

2.4 Η δημόσια διοίκηση της Ισλανδίας είναι γενικά αποτελεσματική και πολιτικά ανεξάρτητη. Η πρόσφατη χρηματοπιστωτική κρίση, ωστόσο, συνοδεύτηκε από πολιτικές αναταράξεις και έφερε στο φως την ανάγκη για διοικητική μεταρρύθμιση. Σύμφωνα με την Επιτροπή, η χρηματοπιστωτική κρίση ανακίνησε το ζήτημα της ενδεχόμενης σύγκρουσης συμφερόντων λόγω των στενών δεσμών μεταξύ πολιτικής τάξης και επιχειρηματικής κοινότητας. Πιστεύεται ότι θα χρειαστούν πιθανότατα περαιτέρω μεταρρυθμίσεις. Η μεταρρύθμιση της δημόσιας διοίκησης έχει ήδη ξεκινήσει και άρχισε να καλύπτει ορισμένα από τα σημεία προβληματισμού της Επιτροπής.

2.5 Παρά τις σοβαρές συνέπειες της οικονομικής κρίσης, η Ισλανδία είναι μια λειτουργική οικονομία της αγοράς, ικανή να αντιμετωπίσει τις ανταγωνιστικές πιέσεις και τις δυνάμεις της αγοράς εντός της ΕΕ. Για την καταπολέμηση της κρίσης, η ισλανδική κυβέρνηση έλαβε αυστηρά μέτρα λιτότητας, πρότεινε πολιτικές διαφοροποίησης της οικονομίας και ελπίζει να επιστρέψει σε θετικούς ρυθμούς ανάπτυξης έως το τέλος του 2010. Κύριος στόχος της σημερινής κυβέρνησης είναι η ισοσκέλιση του κρατικού προϋπολογισμού έως το 2013, σε συνδυασμό με τη δημιουργία θέσεων εργασίας και την προώθηση της καινοτομίας για την αποκατάσταση της ανταγωνιστικότητας της Ισλανδίας έως το 2020.

2.6 Γενικά η υποψηφιότητα της Ισλανδίας για ένταξη στην ΕΕ εκλαμβάνεται ως φυσικό επακόλουθο. Η Ισλανδία διαθέτει ανεπτυγμένη δημοκρατική συνείδηση και υψηλό επίπεδο ευθυγράμμισης με το κοινοτικό κεκτημένο και, επομένως, θα μπορούσε να ολοκληρώσει τις ενταξιακές διαπραγματεύσεις σχετικά γρήγορα, υπό την προϋπόθεση πλήρους συμμόρφωσης της νομοθεσίας της με το κοινοτικό κεκτημένο κατά τη στιγμή της ένταξής της. Εάν η ενταξιακή διαδικασία είναι επιτυχής και οι Ισλανδοί εγκρίνουν την υποψηφιότητα της χώρας τους με δημοψήφισμα, η Ισλανδία θα είναι πληθυσμιακά το μικρότερο κράτος μέλος της ΕΕ, με περίπου 317 000 κατοίκους.

2.7 Μετά την υποβολή της υποψηφιότητας της Ισλανδίας ακολούθησε η συγκρότηση δέκα διαπραγματευτικών ομάδων, οι οποίες ανέλαβαν τις διαπραγματεύσεις σε διάφορους τομείς. Οι κοινωνικοί εταίροι και άλλες κύριες οργανώσεις εκπροσωπούνται δεόντως στις σχετικές ομάδες. Μολονότι για τις διαπραγματεύσεις αρμόδιοι είναι οι δημόσιοι λειτουργοί, οι ομάδες που θίγονται περισσότερο έχουν προσκληθεί να λάβουν μέρος στις προπαρασκευαστικές εργασίες των ομάδων διαπραγματεύσεως και να συμμετέχουν άμεσα στη διαδικασία.

2.8 Η πλήρης συμμετοχή της κοινωνίας των πολιτών στην ενταξιακή διαδικασία αποτελεί πολιτική της ισλανδικής κυβέρνησης. Κατά την κατάρτιση της γνωμοδότησης της επιτροπής εξωτερικών υποθέσεων του ισλανδικού κοινοβουλίου σχετικά με την υποψηφιότητα της Ισλανδίας για ένταξη στην ΕΕ, οργανώσεις της κοινωνίας των πολιτών, πολίτες και οργανισμοί κλήθηκαν να υποβάλουν παρατηρήσεις, οι οποίες λήφθηκαν υπόψη. Στα συμπεράσματα της εν λόγω επιτροπής επισημαίνεται η δημιουργία ενός εκτεταμένου φόρουμ διαβούλευσης, στο οποίο η ΕΕ, το καθεστώς των ενταξιακών διαπραγματεύσεων και οι διαπραγματευτικές θέσεις της Ισλανδίας σε συγκεκριμένους τομείς θα αποτελέσουν αντικείμενο συζήτησης.

2.9 Παρά τα θετικά αυτά δείγματα όσον αφορά τη συμμετοχή της κοινωνίας των πολιτών στην ενταξιακή διαδικασία, η αξιοπιστία της Ισλανδίας δέχτηκε πλήγμα σε ορισμένα κράτη μέλη της ΕΕ λόγω της χρηματοπιστωτικής κρίσης και της υπόθεσης Icesave. Η στάση των Ισλανδών απέναντι στην ΕΕ είναι μεταβαλλόμενη. Σύμφωνα με δημοσκόπηση που διενεργήθηκε από τη Gallup τον Ιούλιο του 2010, το 60 % των πολιτών υποστήριζε την απόσυρση της υποψηφιότητας, ενώ στα τέλη Σεπτεμβρίου μια άλλη δημοσκόπηση της εφημερίδας Fréttablaðið έδειξε ότι το 64 % των ερωτηθέντων ήταν υπέρ των διαπραγματεύσεων και της συνακόλουθης διενέργειας δημοψηφίσματος. Μολονότι είναι νωρίς να υποστηριχθεί κανείς ότι η στάση των Ισλανδών έναντι της ΕΕ έχει αλλάξει, είναι βέβαιο ότι υπάρχει ανάγκη για περισσότερη πληροφόρηση σχετικά με την ΕΕ και με το καθεστώς κράτους μέλους της ΕΕ. Προφανώς ενισχύεται η επιθυμία των πολιτών να μάθουν περισσότερα για την ΕΕ και για την ενταξιακή διαδικασία, προκειμένου οι μελλοντικές αποφάσεις να στηρίζονται σε γνώσεις, παρά σε μύθους και φόβους.

3. Σχέσεις με την ΕΕ

3.1 Η Ισλανδία διατηρεί στενές σχέσεις με την Ευρωπαϊκή Ένωση χάρη στη Συμφωνία ΕΟΧ, η οποία τέθηκε σε ισχύ το 1994. Η Συμφωνία ΕΟΧ προβλέπει τη συμμετοχή τριών κρατών της ΕΖΕΣ στην εσωτερική αγορά της ΕΕ. Μετά την υποβολή της υποψηφιότητας της Ισλανδίας, η ΕΕ σύστησε γραφείο αντιπροσωπείας στην Ισλανδία. Παλαιότερα, τις ανάγκες της Ισλανδίας εξυπηρετούσε το γραφείο στο Όσλο.

3.2 Δεδομένου ότι η Συμφωνία ΕΟΧ απαιτούσε υψηλό επίπεδο ενσωμάτωσης του κοινοτικού κεκτημένου στο εθνικό νομικό σύστημα της Ισλανδίας, η Ισλανδία υιοθέτησε την πλειονότητα των διατάξεων σχετικά με τις τέσσερις ελευθερίες. Λίγοι εγχώριοι τομείς πολιτικής παραμένουν ανέπαφοι από τη Συμφωνία ΕΟΧ, γεγονός που συνεπάγεται, σύμφωνα με ορισμένους, ένα οιονεί καθεστώς κράτους μέλους της ΕΕ. Το ποσοστό της νομοθεσίας για την εσωτερική αγορά που μεταφέρθηκε στην εθνική νομοθεσία έως τον Ιούλιο του 2009 είναι στα ίδια επίπεδα με το μέσο όρο των κρατών μελών της ΕΕ.

3.3 Μολονότι η δικαιοσύνη, η ελευθερία και η ασφάλεια δεν εντάσσονται στη Συμφωνία ΕΟΧ, η Ισλανδία συμμετέχει σε αυτόν τον τομέα πολιτικής μέσω της Συμφωνίας Σύνδεσης Σένγκεν. Όταν τα σκανδιναβικά κράτη μέλη της ΕΕ αιτήθηκαν να ενταχθούν στη ζώνη Σένγκεν, το έπραξαν υπό την προϋπόθεση εξεύρεσης λύσης για τη διατήρηση της Σκανδιναβικής Ένωσης Διαβατηρίων με την Ισλανδία και τη Νορβηγία. Οι δύο χώρες εφαρμόζουν επομένως το κεκτημένο Σένγκεν από το Μάρτιο του 2001.

3.4 Όσον αφορά τη συμμετοχή στη διαδικασία λήψης αποφάσεων της ΕΕ, η Συμφωνία ΕΟΧ προσφέρει κυρίως πρόσβαση στην Επιτροπή. Σύμφωνα με τα άρθρα 99 και 100 της συμφωνίας αυτής, τα κράτη μέλη της ΕΖΕΣ που ανήκουν στον ΕΟΧ μπορούν να συμμετέχουν στις ομάδες εμπειρογνομόνων της Επιτροπής και στις ομάδες εργασίας των επιτροπών επιτροπολογίας. Ωστόσο, τα κράτη μέλη της ΕΖΕΣ που ανήκουν στον ΕΟΧ δεν έχουν επίσημη πρόσβαση στο Συμβούλιο ή το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο.

3.5 Οι κοινωνικοί εταίροι της Ισλανδίας συμμετέχουν στη Μεικτή Συμβουλευτική Επιτροπή της ΕΟΚΕ για τον ΕΟΧ. Σε πολιτικό επίπεδο, η Ισλανδία συμμετέχει στη Μεικτή Κοινοβουλευτική Επιτροπή του ΕΟΧ. Μαζί με τη Νορβηγία, η Ισλανδία συμμετέχει επίσης σε άτυπες συνεδριάσεις των σκανδιναβικών/βαλτικών χωρών, οι οποίες προηγούνται των συνόδων του Συμβουλίου και στις οποίες η Ισλανδία έχει την ευκαιρία να μεταδώσει τις απόψεις της.

3.6 Εκτός από το γεγονός ότι δεν έχει πλήρη συμμετοχή στη διαδικασία λήψης αποφάσεων της ΕΕ, η κύρια διαφορά στο καθεστώς της Ισλανδίας δυνάμει της Συμφωνίας ΕΟΧ και ως κράτους μέλους της ΕΕ είναι ότι η Συμφωνία ΕΟΧ δεν προβλέπει τη σύσταση υπερεθνικών θεσμικών οργάνων που μπορούν να θεσπίζουν νόμους με άμεση εφαρμογή στα κράτη μέλη. Επίσης, η Συμφωνία ΕΟΧ δεν συνεπάγεται μεταβίβαση δικαστικών εξουσιών. Αντιθέτως, ως κράτος μέλος της ΕΕ, η Ισλανδία θα έχει δυνατότητα εκπροσώπησης σε όλα τα θεσμικά όργανα και τους φορείς λήψης αποφάσεων της ΕΕ.

3.7 Παρά τις στενές σχέσεις που διατηρεί με την ΕΕ, η μέχρι πρόσφατα επιλογή της Ισλανδίας ήταν να παραμείνει εκτός Ένωσης. Η στάση αυτή οφείλεται γενικά σε πληθώρα παραγόντων, κυρίως στην επιθυμία διατήρησης του εθνικού ελέγχου επί των αλιευτικών πόρων. Επίσης, η Κοινή Γεωργική Πολιτική της ΕΕ δεν είναι δημοφιλής στους ισλανδούς αγρότες, οι οποίοι φοβούνται τον ανταγωνισμό των φθινότερων προϊόντων της ηπειρωτικής Ευρώπης. Οι εθνικιστικές φωνές είναι ισχυρές σε ορισμένα τμήματα του πληθυσμού και κάποιοι φορείς λήψης αποφάσεων υπήρξαν γενικά απρόθυμοι να προωθήσουν οποιοδήποτε μέτρο θα μπορούσε να θεωρηθεί ότι θέτει υπό αμφισβήτηση την εθνική κυριαρχία. Η γεωγραφική απομόνωση της Ισλανδίας, η ειδική σχέση σε επίπεδο ασφάλειας με τις Ηνωμένες Πολιτείες κατά τη διάρκεια του Ψυχρού Πολέμου, το μικρό μέγεθος της δημόσιας διοίκησης της και η σαφής υποστήριξη των αγροτικών περιοχών από το εκλογικό σύστημα ανήκουν επίσης στους πιθανούς λόγους που εξηγούν την πολιτική της Ισλανδίας έναντι της

ΕΕ. Τέλος, μέχρι τη χρηματοπιστωτική κρίση κυριαρχούσε η αντίληψη ότι η Συμφωνία ΕΟΧ εξυπηρετούσε επαρκώς τα συμφέροντα της Ισλανδίας.

3.8 Παρά τους προαναφερθέντες λόγους, μεγάλα τμήματα του πληθυσμού έχουν ταχθεί με την πάροδο των ετών υπέρ της ανάπτυξης στενότερων δεσμών με την ΕΕ. Η κατάρρευση του ισλανδικού χρηματοπιστωτικού συστήματος τον Οκτώβριο του 2008 οδήγησε σε περαιτέρω στροφή της κοινής γνώμης υπέρ της υποψηφιότητας της Ισλανδίας για ένταξη στην ΕΕ και υπέρ της υιοθέτησης του ευρώ. Τον Ιούλιο του 2009, το ισλανδικό κοινοβούλιο ψήφισε υπέρ της υποψηφιότητας αυτής. Ωστόσο, η κοινή γνώμη και τα πολιτικά κόμματα της Ισλανδίας παραμένουν διχασμένα ως προς το συγκεκριμένο θέμα.

3.9 Η υποψηφιότητα της Ισλανδίας θα είναι επωφελής τόσο για την ΕΕ όσο και για την ίδια τη χώρα: για την ΕΕ, θα συμβάλει στη γεωγραφική ολοκλήρωσή της, παρέχοντάς της ένα άνοιγμα στην Αρκτική και τη δυνατότητα συμμετοχής στο Συμβούλιο της Αρκτικής· για την Ισλανδία, η προσχώρηση στην ΕΕ θα ενισχύσει τη θέση της κατά την επιδίωξη καλύτερων μορφών πολυμερούς διακυβέρνησης στην Αρκτική. Η προσχώρηση στην ΕΕ θα συμβάλει επίσης στην αποκατάσταση της διεθνούς αξιοπιστίας της Ισλανδίας και θα έχει σταθεροποιητικά αποτελέσματα για το νόμισμα και την οικονομία της χώρας συνολικά. Ως κράτος μέλος της ΕΕ, η Ισλανδία θα μπορεί να συνεισφέρει σημαντικά στην πολιτική της Βόρειας Διάστασης, στην ανάπτυξη και την αξιοποίηση ανανεώσιμων πηγών ενέργειας και στην προώθηση μιας πιο πράσινης οικονομίας στην ΕΕ.

3.10 Ωστόσο, πολλαπλές προκλήσεις εξακολουθούν να υφίστανται, καθώς πολλοί σημαντικοί τομείς δεν εμπίπτουν στο πεδίο εφαρμογής του ΕΟΧ ή του Σένγκεν. Ορισμένοι από αυτούς τους τομείς θα δημιουργήσουν πιθανότατα δυσκολίες στη διάρκεια των διαπραγματεύσεων. Η αλιεία και η γεωργία θα αποτελέσουν προβληματικά αμείβωτα και οι οργανώσεις της κοινωνίας των πολιτών στους τομείς αυτούς θα διαδραματίσουν καθοριστικό ρόλο στην ενταξιακή διαδικασία, που θα πρέπει να είναι μια οικειοθελής, συναινετική και αμφίδρομη διαδικασία, κατά την οποία κανένα μέρος δεν θα πρέπει να αισθάνεται υποχρεωμένο να αναλάβει δεσμεύσεις τις οποίες δεν είναι έτοιμο να τηρήσει.

4. Η κοινωνικοοικονομική κατάσταση

4.1 Η οικονομία της Ισλανδίας βασιζόταν παραδοσιακά στην αλιεία, η οποία συνεχίζει να εξασφαλίζει περίπου το ήμισυ των εμπορευματικών εξαγωγών της χώρας. Πρόσφατα, η παραγωγή αλουμινίου και ο τουρισμός αναδείχθηκαν επίσης σε σημαντικές βιομηχανίες. Τη δεκαετία του '90 η Ισλανδία ξεκίνησε μια διαδικασία οικονομικής απορρύθμισης, απελευθέρωσης και διαφοροποίησης, δημιουργώντας έναν ευρύ χρηματοπιστωτικό τομέα. Λόγω της υπερβολικής έκθεσης, της ελλιπούς εποπτείας του χρηματοπιστωτικού τομέα και του μεγάλου μεγέθους των τραπεζών σε σχέση με την εθνική οικονομία, ο τραπεζικός κλάδος της Ισλανδίας κατέρρευσε με το ξέσπασμα της παγκόσμιας χρηματοπιστωτικής κρίσης. Οι συνολικές υποχρεώσεις των τραπεζών υπερέβαιναν κατά δέκα φορές το ΑΕΠ της Ισλανδίας (!). Αυτό οδήγησε σε βαδεία ύφεση με κοινωνικές και οικονομικές συνέπειες.

(!) Υπουργείο εξωτερικών υποθέσεων της Ισλανδίας, ενημερωτικό σημείωμα, πρόγραμμα οικονομικής ανάκαμψης της Ισλανδίας, Ιούνιος 2010 http://www.mfa.is/media/MFA_pdf/Factsheet--Iceland%27s-Economic-Recovery-Program-June.pdf.

4.2 Η ισλανδική κορώνα υποτιμήθηκε σημαντικά προκαλώντας υψηλό πληθωρισμό, η ανεργία αυξήθηκε, οι τιμές των περιουσιακών στοιχείων μειώθηκαν, πολλές επιχειρήσεων πτώχευσαν και η ιδιωτική κατανάλωση σημείωσε πτώση. Οι φόροι (επί του κεφαλαίου, επί του εισοδήματος, κατανάλωσης και ο ΦΠΑ) αυξήθηκαν, εφαρμόστηκε ένα νέο σύστημα φορολόγησης του προσωπικού εισοδήματος σε τρία επίπεδα και διάφορα επιδόματα, όπως τα επιδόματα γονικής άδειας και παιδικής μέριμνας, μειώθηκαν. Περικοπές έγιναν και στις δημόσιες δαπάνες για την παιδεία και την υγεία. Πολλά νοικοκυριά υπέφεραν διότι έχασαν μεγάλο μερίδιο των αποταμιεύσεων ή/και των εισοδημάτων τους. Ωστόσο, για το μετριασμό της έντασης της κρίσης, πραγματοποιείται εκτενής αναδιάρθρωση του χρέους για τους πολίτες και τις επιχειρήσεις. Όσον αφορά τους πολίτες, υπάρχει ένα ειδικό εξωδικαστικό πλαίσιο αναδιάρθρωσης του χρέους για τα νοικοκυριά που αντιμετωπίζουν σοβαρές δυσκολίες (2).

4.3 Το επίπεδο του κυβερνητικού χρέους πολλαπλασιάστηκε ως αποτέλεσμα της κρίσης. Ένα μεγάλο μερίδιο αυτού του χρέους οφείλεται σε υποχρεώσεις της Icesave. Σύμφωνα με την οδηγία περί των συστημάτων εγγύησης των καταθέσεων (94/19/EK), η Ισλανδία οφείλει να επιστρέψει στους καταθέτες έως και 20 000 ευρώ ανά λογαριασμό. Η Ισλανδία έχει συμφωνήσει να συμμορφωθεί με αυτήν την υποχρέωση. Ωστόσο, η υπόθεση Icesave που παραμένει άλυτη αφορά τους γενικούς και ειδικούς όρους, σύμφωνα με τους οποίους η Ισλανδία θα πρέπει να πληρώσει τις κυβερνήσεις του Ηνωμένου Βασιλείου και των Κάτω Χωρών, οι οποίες αποζημίωσαν τους καταθέτες τους.

4.4 Η Ισλανδία έχει καταφύγει σε διάφορα μέτρα για την αντιμετώπιση της κρίσης. Οι τρεις κύριες τράπεζές της εθνικοποιήθηκαν, αναδιρθρώθηκαν και κεφαλαιοποιήθηκαν εκ νέου. Εφαρμόστηκαν διασφαλίσεις για το ισοζύγιο πληρωμών, οι οποίες περιόριζαν τις διεθνείς ροές κεφαλαίου με στόχο την πρόληψη της εκροής συναλλάγματος και της περαιτέρω υποτίμησης της ισλανδικής κορώνας. Η Κεντρική Τράπεζα ξεκίνησε τη σταδιακή εγκατάλειψη αυτών των ελέγχων τον Οκτώβριο του 2009. Ένα νέο υπουργείο οικονομικών υποθέσεων δημιουργήθηκε, η διακυβέρνηση της Κεντρικής Τράπεζας άλλαξε και ο ρόλος της Χρηματοπιστωτικής Εποπτικής Αρχής ενισχύθηκε. Η κυβέρνηση άρχισε επίσης εκτεταμένη έρευνα των γεγονότων που οδήγησαν στη κρίση, διορίζοντας μια ειδική εξεταστική επιτροπή και έναν ειδικό εισαγγελέα.

4.5 Η κυβέρνηση ζήτησε επίσης τη βοήθεια της διεθνούς κοινότητας και του ΔΝΤ. Η συμφωνία «επιφυλακής» του ΔΝΤ για την Ισλανδία προβλέπει τη χορήγηση 2,1 δισ. δολαρίων, ενώ επιπλέον 2,75 δισ. δολάρια προέρχονται από τις υπόλοιπες σκανδιναβικές χώρες, την Πολωνία και τις νήσους Φερόε. Το οικονομικό πρόγραμμα του ΔΝΤ περιλαμβάνει μέτρα για τη σταθεροποίηση των συναλλαγματικών ισοτιμιών και την αποκατάσταση της εμπιστοσύνης στη νομισματική πολιτική, την αναθεώρηση της φορολογικής πολιτικής και τη διατήρηση ενός διαχειρίσιμου δημόσιου χρέους, την αναδιάρθρωση του χρηματοπιστωτικού τομέα και του ρυθμιστικού πλαισίου, καθώς και τη διευκόλυνση της αναδιάρθρωσης του χρέους των νοικοκυριών και των επιχειρήσεων. Στα τέλη Σεπτεμβρίου 2010 το ΔΝΤ ενέκρινε την τρίτη αναθεώρηση του προγράμματος οικονομικής ανάκαμψης της Ισλανδίας.

4.6 Η μακροοικονομική σταθεροποίηση της Ισλανδίας δεν έχει ολοκληρωθεί ακόμη και η φορολογική ενοποίηση παραμένει βασική πρόκληση. Για την ενίσχυση του φορολογικού πλαισίου υιοθετήθηκε ένα τετραετές σχέδιο φορολογικής ενοποίησης. Υπάρχουν ήδη σημάδια βελτίωσης. Το ΔΝΤ εκτιμά ότι η οικονομία θα παρουσιάσει θετική ανάπτυξη στο δεύτερο εξάμηνο του 2010 χάρη στα ισχυρά

οικονομικά θεμέλια της Ισλανδίας (2). Ο πληθωρισμός μειώνεται και η συναλλαγματική ισοτιμία έχει σταθεροποιηθεί. Οι νέες εμπορικές τράπεζες έχουν κεφαλαιοποιηθεί εκ νέου και έχουν ολοκληρωθεί σημαντικές αλλαγές στις ρυθμίσεις των χρηματοπιστωτικών αγορών. Τα ποσοστά ανεργίας είναι κατώτερα των προβλέψεων που ξεπερνούσαν το 10 %.

4.7 Οι κοινωνικοί εταίροι έχουν διαδραματίσει σημαντικό ρόλο στο σχέδιο οικονομικής ανάκαμψης της Ισλανδίας. Η κυβέρνηση και οι κοινωνικοί εταίροι υπέγραψαν ένα «σύμφωνο σταθερότητας» τον Ιούνιο του 2009 και ο προϋπολογισμός του 2010 αντικατοπτρίζει αυτήν τη συμφωνία. Στόχος του συμφώνου ήταν η εξασφάλιση κοινωνικής συναίνεσης για τα απαραίτητα μέτρα προσαρμογής· ωστόσο, επειδή οι κοινωνικοί εταίροι κατείχαν πρωταγωνιστικό ρόλο, ορισμένες οργανώσεις της κοινωνίας των πολιτών αισθάνθηκαν αποκλεισμένες από τη διαδικασία. Το Μάρτιο του 2010 η ισλανδική συνομοσπονδία εργαζομένων αποσύρθηκε από το σύμφωνο, επικαλούμενη παραβιάσεις του συμφώνου και ανικανότητα της κυβέρνησης να τηρήσει τις υποσχέσεις της.

4.8 Μεσοπρόθεσμα και μακροπρόθεσμα, η Ισλανδία έχει σχετικά ευέλικτη αγορά εργασίας με υψηλά ποσοστά συμμετοχής, νέο και καλά καταρτισμένο εργατικό δυναμικό και ισχυρή βάση πόρων, μεταξύ των οποίων περιλαμβάνονται πλούσιες περιοχές αλιείας και εκτεταμένες πηγές ανανεώσιμης ενέργειας. Επομένως, με την πάροδο του χρόνου, η Ισλανδία θα ανακάμψει πλήρως από τις σημερινές οικονομικές δυσκολίες. Επιπλέον, η Ευρωπαϊκή Επιτροπή πιστεύει ότι εάν η Ισλανδία ευθυγραμμιστεί με το κεκτημένο στον τομέα της οικονομικής και νομισματικής πολιτικής, η συμμετοχή της στην Οικονομική και Νομισματική Ένωση δεν θα δημιουργήσει σημαντικά προβλήματα.

5. Η κοινωνία των πολιτών της Ισλανδίας

5.1 Η Ισλανδία έχει μακρά παράδοση ενεργού συμμετοχής της κοινωνίας των πολιτών. Λόγω του μικρού μεγέθους της ισλανδικής κοινωνίας, οι ομάδες συμφερόντων διατηρούν στενούς και συχνά προσωπικούς δεσμούς με την κυβέρνηση και συμμετέχουν ενεργά στη διαδικασία χάραξης πολιτικής. Μάλιστα πολλές ομάδες συμφερόντων, όπως ενώσεις γεωργών και αλιέων και συνδικάτα, έχουν παραδοσιακά στενές σχέσεις με συγκεκριμένα πολιτικά κόμματα.

5.2 Για να αντισταθμίσει τους περιορισμούς μιας μικρής δημόσιας διοίκησης, η ισλανδική κυβέρνηση εργάζεται στενά με ισλανδικές ομάδες συμφερόντων που δραστηριοποιούνται σε ευρωπαϊκό επίπεδο και συχνά στηρίζεται σε αυτές για τη συλλογή πληροφοριών και την αύξηση της ευαισθητοποίησης σχετικά με τα ισλανδικά ζητήματα στις Βρυξέλλες. Ωστόσο, οι ομάδες συμφερόντων συμβάλλουν κυρίως στη συλλογή πληροφοριών και στην κατάρτιση στρατηγικών παρά στην άσκηση επιρροής στις πολιτικές της ΕΕ, με εξαίρεση τους τομείς της κοινωνικής πολιτικής, όπου οι κοινωνικοί εταίροι είναι ιδιαίτερα δραστήριοι και έχουν άμεση πρόσβαση στη διαδικασία χάραξης πολιτικής.

5.3 Σύμφωνα με το άρθρο 74 του Συντάγματος και κατά το παράδειγμα άλλων σκανδιναβικών χωρών, η σύσταση κάθε είδους ένωσης επιτρέπεται χωρίς προηγούμενη άδεια, η δε διάλυσή της δεν εξαρτάται από διοικητική απόφαση. Οι ενώσεις πρέπει να είναι εγγεγραμμένες στην υπηρεσία εθνικού μητρώου, προκειμένου να αποκτήσουν εθνικό αριθμό μητρώου για φορολογικούς σκοπούς, και να διαθέτουν καταχωρημένη διεύθυνση. Οι δραστηριότητες των συνδικάτων ρυθμίζονται από το νόμο για τα συνδικάτα και τις εργασιακές διαφορές.

(2) http://www.mfa.is/media/MFA_pdf/Factsheet-Iceland%27s-Economic-Recovery-Program-June.pdf.

5.4 Πολλές ισλανδικές οργανώσεις διατηρούν μακροχρόνιους και ισχυρούς δεσμούς με τις αντίστοιχες οργανώσεις σε άλλες σκανδιναβικές χώρες. Χάρη στους δεσμούς αυτούς, οι ισλανδικές οργανώσεις μπορούν να ανταλλάξουν βέλτιστες πρακτικές και να αντλήσουν διδάγματα από τις εμπειρίες των οργανώσεων-εταίρων τους κατά την ενταξιακή διαδικασία της χώρας τους στην ΕΕ.

5.5 Η δημόσια ακρόαση με τις οργανώσεις της κοινωνίας των πολιτών στην Ισλανδία κατέδειξε ότι, σε σύγκριση με τις οργανώσεις των κοινωνικών εταίρων, οι άλλες οργανώσεις της κοινωνίας των πολιτών είναι κυρίως εσωστρεφείς. Με στενότερη συνεργασία θα μπορούσαν να πεισθούν ότι είναι σκόπιμο να αναλάβουν ευρύτερο ρόλο στην Ισλανδία, ιδίως στο πλαίσιο της ενταξιακής διαδικασίας, ενώ και οι ευρωπαϊκές οργανώσεις θα μπορούσαν να αντλήσουν διδάγματα από τις αντίστοιχες ισλανδικές.

5.6 Η Ισλανδία εφαρμόζει το σκανδιναβικό οικονομικό και κοινωνικό μοντέλο, το οποίο χαρακτηρίζεται από ένα εκτεταμένο κράτος πρόνοιας με γενναιόδωρα επιδόματα. Οι κοινωνικοί εταίροι από τις δύο πλευρές της αγοράς εργασίας συμμετέχουν ενεργά στον κοινωνικό διάλογο με σκοπό την ανταλλαγή πληροφοριών και την επίλυση σημαντικών κοινωνικών και οικονομικών θεμάτων. Οι εργασιακές ρυθμίσεις ορίζονται γενικά περισσότερο με συλλογικές συμβάσεις παρά διά νόμου.

5.7 Στην Ισλανδία, οι εξελίξεις αντικατόπτριζαν κατά κανόνα τις εξελίξεις στις γειτονικές σκανδιναβικές χώρες, με αυξημένες δημόσιες δαπάνες. Η αστικοποίηση και οι αλλαγές στη δομή της κοινωνίας οδήγησαν στη δημιουργία διαφόρων ομάδων συμφερόντων, ιδίως συνδικάτων, συνεταιρισμών και αγροτικών ενώσεων. Τα πρώτα χρόνια οι ομάδες συμφερόντων ήταν λίγες αλλά ισχυρές και διατηρούσαν στενούς δεσμούς με συγκεκριμένα πολιτικά κόμματα που εξυπηρετούσαν τα συμφέροντά τους.

5.8 Το δεύτερο μισό του 20ου αιώνα, οι ομάδες αυτές πολλαπλασιάστηκαν, καθώς η κοινωνία έγινε πιο ποικιλόμορφη. Λόγω της αυξανόμενης πολυμορφίας, οι δεσμοί μεταξύ συγκεκριμένων πολιτικών κομμάτων και ισχυρών ομάδων συμφερόντων αποδυναμώθηκαν. Ωστόσο, σε μια μικρή κοινωνία, όπως η ισλανδική, οι διάυλοι επικοινωνίας μεταξύ της κοινωνίας των πολιτών και της κυβέρνησης είναι αναπόφευκτα σύντομοι.

5.9 Ενώ το ισλανδικό μοντέλο μοιάζει κατά πολύ με αυτό των άλλων σκανδιναβικών χωρών, διαφέρει ωστόσο από το τυπικό σκανδιναβικό μοντέλο σε ορισμένα σημεία. Η ανάπτυξη είχε πιο αργό ρυθμό στην Ισλανδία και οι κοινωνικές δαπάνες ήταν παραδοσιακά πιο χαμηλές από ό,τι στις άλλες σκανδιναβικές χώρες. Οι πολιτικές απελευθέρωσης και ιδιωτικοποίησης ήταν κυρίαρχες τη δεκαετία του '90 και η χρηματοπιστωτική κρίση επέφερε σημαντικές περικοπές στο σύστημα κοινωνικής πρόνοιας. Μολαταύτα, στις σκανδιναβικές χώρες, το μοντέλο του κοινωνικού κράτους είναι γενικά αποδεκτό τόσο από τα αριστερά, όσο και από τα δεξιά πολιτικά κόμματα και αυτό ισχύει εξίσου στην Ισλανδία, παρά το γεγονός ότι στην πολιτική σκηνή κυριαρχούν κεντροδεξιοί συνασπισμοί. Οι κοινωνικοί εταίροι έχουν διαδραματίσει κίριο ρόλο στη διαδικασία χάραξης πολιτικής.

5.10 Σύμφωνα με τα αποτελέσματα της δημόσιας ακρόασης, η κοινωνία των πολιτών της Ισλανδίας είναι διχασμένη ως προς το θέμα της ένταξης στην ΕΕ. Ειδικότερα, οι ενώσεις αλιέων και αγροτών εναντιώνονται στην υποψηφιότητα της Ισλανδίας, ενώ οργανώσεις όπως η συνομοσπονδία εργαζομένων και η ομοσπονδία βιομηχάνων τάσσονται υπέρ της υποψηφιότητας. Επίσης, πολλές ισλανδικές οργανώσεις είναι ουδέτερες ως προς το θέμα αυτό. Ενώ η δημοκρατία

είναι εξαιρετικά ισχυρή στην Ισλανδία, η εκπροσώπηση των οργανώσεων της ευρύτερης κοινωνίας των πολιτών είναι σχετικά αδύναμη και αυτό οδηγεί σε μια λιγότερο ισόρροπη έκφραση της φωνής της κοινωνίας των πολιτών.

6. Οι κύριες οργανώσεις και η θέση τους στη συζήτηση για την ΕΕ

6.1 Κοινωνικοί εταίροι

6.1.1 Η ισλανδική συνομοσπονδία εργαζομένων (ASI) είναι η κύρια συνδικαλιστική οργάνωση της Ισλανδίας, η οποία εκπροσωπεί τους υπαλλήλους γραφείου και τους εργαζομένους στον κλάδο του λιανικού εμπορίου, τους ναυτικούς, τους εργαζομένους στους τομείς των κατασκευών και της βιομηχανίας, τους ηλεκτρολόγους, διάφορους επαγγελματίες του ιδιωτικού τομέα, καθώς και ένα μέρος του δημόσιου τομέα, μολονότι οι δημόσιοι υπάλληλοι στην πλειονότητά τους εκπροσωπούνται από την ομοσπονδία κρατικών και δημοτικών υπαλλήλων (BSRB). Αυτές οι δύο οργανώσεις είναι μέλη της Ευρωπαϊκής Συνομοσπονδίας Συνδικάτων. Μια τρίτη κεντρική οργάνωση, η ένωση πανεπιστημιακών, εκπροσωπεί εργαζομένους με πανεπιστημιακά πτυχία στο δημόσιο και τον ιδιωτικό τομέα.

6.1.2 Η ομόλογος της ASI σε επίπεδο διοίκησης και μέλος της BUSINESSEUROPE είναι η ισλανδική συνομοσπονδία εργοδοτών (SA). Η SA έχει οκτώ ενώσεις-μέλη σε διάφορους τομείς όπως η ενέργεια, ο τουρισμός, τα χρηματοοικονομικά και η αλιεία. Αυτές οι δύο οργανώσεις συμβάλλουν καθοριστικά στο συντονισμό των πολιτικών στους τομείς της απασχόλησης, των κοινωνικών υποθέσεων, του περιβάλλοντος και της αγοράς εργασίας. Μια άλλη οργάνωση που δραστηριοποιείται σε επίπεδο ΕΕ και ανήκει επίσης στη BUSINESSEUROPE είναι η ομοσπονδία ισλανδικών βιομηχανιών (SI). Η SI είναι μέλος της SA.

6.1.3 Οι συνομοσπονδίες εργοδοτών και εργαζομένων συμμετέχουν σε διάφορες επιτροπές και στα διοικητικά συμβούλια δημόσιων φορέων (όπως η Διοίκηση για την ασφάλεια και την υγεία στην εργασία, το Συμβούλιο για την ισότιμη μεταχείριση, το Συμβούλιο επιστήμης και τεχνολογίας), όπου προστατεύουν τα συμφέροντα των αντίστοιχων μελών τους κατά την κατάρτιση και υλοποίηση της νομοθεσίας. Επίσης, έχουν στενές επαφές με την κυβέρνηση κατά την κατάρτιση και την ανανέωση των συλλογικών συμβάσεων εργασίας. Οι κοινωνικοί εταίροι συνεργάζονται στενά στους τομείς της ισότητας και της προστασίας της εργασίας, καθώς και στον τομέα της διάδοσης πληροφοριών.

6.1.4 Στην Ισλανδία οι κοινωνικοί εταίροι είναι ήδη καλά εξοικειωμένοι με τη διαδικασία χάραξης πολιτικής της ΕΕ. Παρακολουθούν στενά τη νομοθετική διαδικασία της ΕΕ, καθώς οι πολιτικές της ΕΕ που υιοθετούνται από τη Συμφωνία ΕΟΧ έχουν αντίκτυπο σε αυτούς.

6.1.5 Εκπρόσωποι των οργανώσεων εργαζομένων και εργοδοτών στα κράτη της ΕΖΕΣ διατηρούν σχέσεις με την ΕΟΚΕ μέσω της Συμβουλευτικής Επιτροπής(ΣΕ) του ΕΟΧ, που αποτελεί μέρος της θεσμικής οργάνωσης του ΕΟΧ. Το φόρουμ αυτό λειτουργεί ως σύνδεσμος μεταξύ των κοινωνικών εταίρων των κρατών της ΕΖΕΣ και των οργανώσεων της κοινωνίας των πολιτών της ΕΕ. Σε αντίθεση με την ΕΟΚΕ, τα μέλη της ΣΕ του ΕΟΧ περιλαμβάνουν μόνο συνδικαλιστικές οργανώσεις και οργανώσεις εργοδοτών. Εδώ υπάρχει κάποιος περιορισμός, δεδομένου ότι δεν καλύπτεται ο διάλογος με τους πολίτες συνολικά.

6.1.6 Στην Ισλανδία οι κοινωνικοί εταίροι είναι γενικά θετικοί στην ευρωπαϊκή ολοκλήρωση, μολονότι οι απόψεις δίστανται. Η ASI είχε αρχικά επιφυλάξεις για την ένταξη της Ισλανδίας στον ΕΟΧ, ωστόσο αναθεώρησε την πολιτική της το 2000 κατανοώντας ότι ο ΕΟΧ προσφέρει ποικίλα οφέλη στους ισλανδούς εργαζομένους. Η ASI τάσσεται πλέον υπέρ των διαπραγματεύσεων για την ένταξη στην ΕΕ και υπέρ της υιοθέτησης του ευρώ, καθώς θεωρεί ότι η πλήρης προσχώρηση στην ΕΕ θα διασφαλίσει τα συμφέροντα των εργαζομένων και τη γενική σταθερότητα της οικονομίας. Σημειώνει ωστόσο ότι, κατά τη διάρκεια των ενταξιακών διαπραγματεύσεων, θα πρέπει να δοθεί έμφαση στη διατήρηση πλήρους ελέγχου στην αποκλειστική οικονομική ζώνη της Ισλανδίας όσον αφορά την αλιεία και παράλληλα θεωρείται αναγκαίο να εξασφαλιστεί η στήριξη της ισλανδικής γεωργίας. Η BSRB που εκπροσωπεί τους δημόσιους υπαλλήλους δεν έχει διατυπώσει επίσημη θέση για την υποψηφιότητα της χώρας, μολονότι τάσσεται υπέρ της διεξαγωγής ανοικτών συζητήσεων για τις διαπραγματεύσεις.

6.1.7 Από την πλευρά των εργοδοτών, η SA σκοπεύει να παρακολουθήσει τις σχετικές συζητήσεις στενά, αλλά έχει υιοθετήσει ουδέτερη στάση όσον αφορά την ένταξη στην ΕΕ, καθώς οι ενώσεις-μέλη της είναι διχασμένες στο θέμα αυτό. Η SI, για παράδειγμα, τάσσεται υπέρ της ένταξης, υποστηρίζοντας ότι η ισλανδική οικονομία είναι ασταθής λόγω της κυμαινόμενης αξίας του νομίσματος, καθώς και ότι η ένταξη στην ΕΕ και η υιοθέτηση του ευρώ θα ενίσχυε την ανταγωνιστικότητα και θα οδηγούσε σε καλύτερες συνθήκες εργασίας για τις ισλανδικές βιομηχανίες.

6.2 Αλιεία

6.2.1 Οι ομοσπονδίες ιδιοκτητών αλιευτικών σκαφών (LIU) και μονάδων μεταποίησης ψαριών, από την άλλη πλευρά, αντιτίθενται σθεναρά στην υποψηφιότητα της Ισλανδίας για ένταξη στην ΕΕ. Όσοι έχουν συμφέροντα στον κλάδο της αλιείας είναι απρόθυμοι να συμμορφωθούν με την Κοινή Αλιευτική Πολιτική της ΕΕ, καθώς η πολιτική αυτή θα επιτρέψει τις ξένες επενδύσεις στον κλάδο και θα συνεπάγεται ότι οι συνολικές επιτρεπόμενες ποσοτώσεις αλιευμάτων στα 200 μίλια αποκλειστικής οικονομικής ζώνης της Ισλανδίας θα καθορίζονται από τις Βρυξέλλες. Αν και ως κράτος μέλος η Ισλανδία θα συμμετέχει πλήρως στη διαδικασία λήψης των αποφάσεων, οι εκπρόσωποι των οργανώσεων της κοινωνίας των πολιτών πιστεύουν ότι, λόγω του μεγέθους της, δεν θα μπορεί να ασκεί σημαντική επιρροή στις αποφάσεις σε επίπεδο ΕΕ. Η Ισλανδία θα πρέπει να παραιτηθεί επίσης από το δικαίωμά της να συνάπτει μόνη της συμφωνίες με τρίτες χώρες όσον αφορά τα αλληλοεπικαλυπτόμενα αποθέματα που αντιστοιχούν στο 30 % των αλιευμάτων της χώρας. Η LIU υποστηρίζει ότι οι απορρίψεις και η υπεραλίευση αποτελούν σοβαρά προβλήματα στην ΕΕ, ενώ στην Ισλανδία ο κλάδος της αλιείας είναι κερδοφόρος. Επιπλέον, δεν υπάρχει εγγύηση ότι η αρχή της σχετικής σταθερότητας θα διατηρηθεί στην ΕΕ.

6.2.2 Ωστόσο, τον Αύγουστο του 2010 ο πρόεδρος της LIU τόνισε στο ισλανδικό ραδιοφωνικό σταθμό RÚV ότι η Ισλανδία πρέπει να συνεχίσει τις συζητήσεις για την ένταξη της στην ΕΕ, κατά τις οποίες απαιτείται να επιδιωχθεί η καλύτερη δυνατή συμφωνία, και ότι η απόσυρση της υποψηφιότητας σε αυτό το στάδιο δεν θα είχε κανένα νόημα.

6.2.3 Τέλος, η επανένταξη της φαλαινοθηρίας από τους ισλανδούς αλιείς για εμπορικούς σκοπούς το 2006 θα αποτελέσει πιθανότατα ακανθώδες ζήτημα, καθώς αντιβαίνει στην πολιτική της ΕΕ. Εάν δεν βρεθεί λύση, θα δημιουργηθεί σοβαρό πρόβλημα στην ενταξιακή πορεία της Ισλανδίας.

6.2.4 Η Κοινή Αλιευτική Πολιτική της ΕΕ βρίσκεται επί του παρόντος υπό αναθεώρηση. Οι προβλεπόμενες αλλαγές θα τη φέρουν πιθανότατα πιο κοντά στο ισλανδικό μοντέλο. Ωστόσο, οι ενταξιακές

διαπραγματεύσεις της Ισλανδίας θα βασιστούν στο σημερινό κεκτημένο και επομένως υπάρχουν διάφορα πιθανά σημεία σύγκρουσης. Η αλιεία πιστεύεται ότι θα είναι το πιο σημαντικό θέμα στις ενταξιακές διαπραγματεύσεις της Ισλανδίας. Τα αλιευτικά λόμπι ασκούν μεγάλη επιρροή στη διαδικασία χάραξης πολιτικής και θα διαδραματίσουν σημαντικό ρόλο στη συζήτηση για την υποψηφιότητα της χώρας, καθώς στην Ισλανδία το κατά κεφαλήν εισόδημα στον κλάδο της αλιείας είναι σαφώς υψηλότερο από ό,τι σε οποιοδήποτε κράτος μέλος της ΕΕ.

6.3 Γεωργία

6.3.1 Μια άλλη οργάνωση με μακρά ιστορία πολιτικής συμμετοχής είναι η ένωση αγροτών. Οι αγρότες είναι παραδοσιακά ισχυρή δύναμη στην Ισλανδία και διατηρούν στενούς δεσμούς με την κυβέρνηση, μολονότι η επιρροή τους έχει αποδυναμωθεί με την πάροδο των ετών, καθώς ο κλάδος έχει συρρικνωθεί. Όπως η LIU, η ένωση αγροτών παρακολουθεί τη νομοθετική διαδικασία της ΕΕ στενά. Η ένωση αγροτών είναι οργάνωση – εταίρος της COPA/COCEGA, μολονότι και για τον λόγο αυτόν η συμμετοχή της σε αυτήν είναι ως έναν βαθμό περιορισμένη. Η εν λόγω ευρωπαϊκή κεντρική οργάνωση ασχολείται κυρίως με θέματα που σχετίζονται με την ΕΕ.

6.3.2 Η ένωση αγροτών αντιτίθεται σθεναρά στην υποψηφιότητα, υποστηρίζοντας ότι θα προκαλέσει μαζική απώλεια θέσεων εργασίας στον κλάδο της γεωργίας και θα έχει αρνητικό αντίκτυπο στην ασφάλεια των τροφίμων και στην επισιτιστική ασφάλεια της χώρας. Το σκεπτικό πίσω από το επιχείρημα αυτό είναι ότι η Ισλανδία θα πρέπει να επιτρέψει απεριόριστες εισαγωγές γεωργικών προϊόντων από την ΕΕ και έτσι ο ανταγωνισμός θα είναι σκληρός για τους ισλανδούς γεωργούς. Μολαταύτα, η νομοθεσία της ΕΕ για τα τρόφιμα και την ασφάλεια των τροφίμων⁽³⁾ αποτελεί ήδη μέρος της Συμφωνίας ΕΟΧ και θα τεθεί σε ισχύ στο τέλος του 2011. Κατά τη μεταφορά της νομοθεσίας για τα τρόφιμα σε εθνικό επίπεδο, η ένωση αγροτών κατάφερε να διατηρήσει στην ισλανδική νομοθεσία την απαγόρευση στις εισαγωγές φρέσκου κρέατος, παρά το γεγονός ότι η απαγόρευση αυτή δεν συνάδει με τους στόχους της κοινοτικής νομοθεσίας. Δυνάμει του άρθρου 19 της Συμφωνίας ΕΟΧ, η Ισλανδία συμφώνησε επίσης όσον αφορά τις αδασολόγητες ποσοτώσεις και τις παραχωρήσεις συγκεκριμένων προϊόντων, γεγονός που προβληματίζει την ένωση αγροτών.

6.3.3 Η γεωργία θα αποτελέσει βασικό θέμα κατά τις ενταξιακές διαπραγματεύσεις, ενώ η στήριξη της παραγωγής γαλακτοκομικών προϊόντων, της εκτροφής προβατοειδών και άλλων παραδοσιακών καλλιέργειών θα είναι ένας από τους στόχους της Ισλανδίας. Ένα μακροπρόθεσμο πρόγραμμα ενισχύσεων, παρόμοιο με εκείνα που ισχύουν σε άλλες ευρωπαϊκές περιφέρειες οι οποίες βρίσκονται πάνω από τον 62° παράλληλο, θα μπορούσε να συμβάλει στη διατήρηση της γεωργικής δραστηριότητας σε αυτές τις περιοχές, οι οποίες χαρακτηρίζονται από χαμηλή πληθυσμιακή πυκνότητα και δύσκολες κλιματικές συνθήκες.

6.4 Περιβάλλον

6.4.1 Στην Ισλανδία υπάρχουν πολυάριθμες δραστήριες περιβαλλοντικές ομάδες. Οι περιβαλλοντικές ομάδες στην ΕΕ παρακολουθούν κατά κανόνα την περιβαλλοντική πολιτική της ΕΕ στενά, δραστηριοποιούνται σε ευρωπαϊκό επίπεδο και είναι μέλη κεντρικών οργανώσεων. Αυτό δεν φαίνεται να είναι εξίσου σημαντικό για τις ισλανδικές περιβαλλοντικές ομάδες, μολονότι μερικές από αυτές έχουν διεθνείς διασυνδέσεις.

⁽³⁾ Κανονισμός (ΕΚ) αριθ. 178/2002 σχετικά με τη γενική νομοθεσία για τα τρόφιμα και συναφείς πράξεις.

6.4.2 Υπάρχουν διάφορες πιθανές εξηγήσεις για αυτό. Πρώτον, οι πολιτικές κατά της φαλαιοθηρίας είναι δημοφιλείς στις ευρωπαϊκές ομάδες συμφερόντων, κάτι που πιθανόν δεν συμερίζονται οι ισλανδικές περιβαλλοντικές ομάδες. Δεύτερον, οι ισλανδικές περιβαλλοντικές ομάδες, όπως η Landvernd, επικεντρώνονται στο πρόβλημα της διάβρωσης του εδάφους και της διατήρησης των φυσικών οικοτόπων στην Ισλανδία και συνήθως αντιτίθενται στην κατασκευή υδροηλεκτρικών φραγμάτων για την αύξηση της παραγωγής αλουμινίου. Μολονότι η περιβαλλοντική πολιτική της ΕΕ εμπίπτει κατά κύριο λόγο στη Συμφωνία ΕΟΧ, αυτό δεν αφορά τη νομοθεσία για τη διατήρηση των φυσικών οικοτόπων. Τέλος, οι περιβαλλοντικές ομάδες στην Ισλανδία έχουν ελλιπή χρηματοδότηση και ανεπαρκείς πόρους. Για αυτούς πιθανόν τους λόγους οι ισλανδικές περιβαλλοντικές ομάδες είναι λιγότερο δραστήριες από τις αντίστοιχες ευρωπαϊκές σε επίπεδο ΕΕ και δεν συμμετέχουν ενεργά μέχρι σήμερα στη συζήτηση σχετικά με την υποψηφιότητα της Ισλανδίας για ένταξη στην ΕΕ. Η Landvernd, για παράδειγμα, δεν έχει διατυπώσει επίσημη θέση για την υποψηφιότητα, μολονότι θεωρεί γενικά ότι ο αντίκτυπος της κοινοτικής περιβαλλοντικής νομοθεσίας είναι θετικός. Η Landvernd ενδιαφέρεται επίσης να αποσαφηνιστεί ο ρόλος που μπορεί να διαδραματίσει στις ενταξιακές διαπραγματεύσεις, συμπεριλαμβανομένης της περαιτέρω συμμετοχής της σε ευρωπαϊκά προγράμματα, όπως το πλαίσιο για την προστασία της φύσης.

6.5 Προστασία του καταναλωτή

6.5.1 Η ένωση καταναλωτών της Ισλανδίας (NS) είναι μια ανεξάρτητη, μη κερδοσκοπική, μη κυβερνητική οργάνωση που ιδρύθηκε το 1953 και δραστηριοποιείται σε ευρωπαϊκό επίπεδο και

είναι μέλος οργανώσεων. Η NS συνεργάζεται ήδη στενά με το ευρωπαϊκό κέντρο καταναλωτή της Ισλανδίας, το οποίο εντάσσεται στο ευρωπαϊκό δίκτυο κέντρων καταναλωτή. Η NS δεν έχει λάβει θέση υπέρ ή κατά της ένταξης της Ισλανδίας στην ΕΕ. Ωστόσο, υποστηρίζει σταθερά ότι η Ισλανδία θα πρέπει να εξετάσει όλα τα πλεονεκτήματα και τα μειονεκτήματα της ένταξης στην ΕΕ, ενώ η γενική συνέλευσή της που πραγματοποιήθηκε το 2008 κατέληξε στο συμπέρασμα ότι η Ισλανδία θα πρέπει να υποβάλει υποψηφιότητα για ένταξη στην ΕΕ για να αναδειχθούν τα πραγματικά ζητήματα και να προχωρήσει η συζήτηση σχετικά με την ΕΕ χωρίς προκαταλήψεις και βάσει στοιχείων. Το 2008 η NS κατάρτισε μια έκθεση σχετικά με τα πλεονεκτήματα και τα μειονεκτήματα της προσχώρησης της Ισλανδίας στην ΕΕ για τους καταναλωτές. Επομένως, χωρίς να έχει λάβει σαφή θέση υπέρ ή κατά της ΕΕ, η NS υποστήριζε πάντα την υποψηφιότητα της Ισλανδίας και προσπάθησε να συμβάλει στην έναρξη συζητήσεων για την ΕΕ.

6.6 Λοιπές οργανώσεις

6.6.1 Άλλες σημαντικές οργανώσεις είναι η οργάνωση ατόμων με ειδικές ανάγκες, το εμπορικό επιμελητήριο, το οποίο είναι μέλος του EUROCHAMBERS, η ομοσπονδία εμπορίου και υπηρεσιών, μέλος του EUROCOMMERCE και η Ομοσπονδία Ισλανδικού Εμπορίου και διάφορες άλλες ΜΚΟ. Επί του παρόντος, αυτές οι οργανώσεις δεν έχουν διατυπώσει ακόμη επίσημες θέσεις σχετικά με την υποψηφιότητα της Ισλανδίας για ένταξη στην ΕΕ, μολονότι κινητοποιούνται υπέρ ή κατά ορισμένων ευρωπαϊκών πολιτικών. Υπάρχουν επίσης ειδικές ομάδες που τάσσονται υπέρ και κατά της ΕΕ, όπως οι Engrópusamtökin και Heimssýn.

Βρυξέλλες, 9 Δεκεμβρίου 2010.

Ο Πρόεδρος
της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής
Staffan NILSSON

Γνωμοδότηση της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής με θέμα «Πρόταση κανονισμού του Συμβουλίου σχετικά με τις κρατικές ενισχύσεις που διευκολύνουν την παύση λειτουργίας μη ανταγωνιστικών ανθρακωρυχείων»

(γνωμοδότηση πρωτοβουλίας)

(2011/C 54/03)

Γενικός εισηγητής: **ο κ. PEZZINI**

Στις 21 Οκτωβρίου 2010, και σύμφωνα με το άρθρο 29 παράγραφος 2 του Εσωτερικού της Κανονισμού, η Ευρωπαϊκή Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή αποφάσισε να καταρτίσει γνωμοδότηση πρωτοβουλίας με θέμα την

«Πρόταση κανονισμού του Συμβουλίου σχετικά με τις κρατικές ενισχύσεις που διευκολύνουν την παύση λειτουργίας μη ανταγωνιστικών ανθρακωρυχείων»

Στις 20 Οκτωβρίου 2010, το Προεδρείο της ΕΟΚΕ ανέθεσε στη Συμβουλευτική Επιτροπή Βιομηχανικών Μεταλλαγών την προετοιμασία των σχετικών εργασιών.

Λόγω του επείγοντος χαρακτήρα των εργασιών, η Ευρωπαϊκή Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή κατά την 467^η σύνοδο ολομέλειας της 8ης και 9ης Δεκεμβρίου 2010 (συνεδρίαση της 8ης Δεκεμβρίου 2010) όρισε γενικό εισηγητή τον κ. PEZZINI και υιοθέτησε την ακόλουθη γνωμοδότηση με 158 ψήφους υπέρ, 8 ψήφους κατά και 5 αποχές.

1. Συμπεράσματα και συστάσεις

1.1 Η ΕΟΚΕ κρίνει αναγκαία μια δέσμη μέτρων με στόχο να δοθεί ώθηση σε ένα βιώσιμο ενεργειακό μοντέλο και να διαμορφωθεί ένα ασφαλές και σταθερό πλαίσιο αναφοράς στον τομέα, που να προβλέπει έναν ενεργειακό σχεδιασμό σύμφωνο με την αρχή της ασφάλειας του εφοδιασμού, και σεβόμενο τις **κοινωνικές, εδαφικές και περιβαλλοντικές πιυχές, καθώς και τον οδικό χάρτη για την περίοδο 2020-2050.**

1.2 Η ΕΟΚΕ συνιστά την παράταση του ισχύοντος κανονισμού για τον τομέα του άνθρακα (Κανονισμός ΕΚ 1407/2002 της 23ης Ιουλίου 2002 σχετικά με το καθεστώς κρατικών ενισχύσεων στον τομέα του άνθρακα) για περίοδο ίση με αυτήν του λήγοντος κανονισμού, χωρίς αυτό να επηρεάσει τον προϋπολογισμό της ΕΕ και χωρίς να τεθούν όροι στην παύση λειτουργίας των ορυχείων, αλλά με τη δυνατότητα ενίσχυσης των επενδύσεων και των καινοτόμων καθαρών τεχνολογιών στον τομέα του άνθρακα, καθώς και της υψηλής ειδίκευσης του προσωπικού στον τομέα των στρατηγικών πρώτων υλών· εμμένει στην ανάγκη τροποποίησης της πρότασης για τη διευκόλυνση της ανταγωνιστικής αναδιάρθρωσης του τομέα του άνθρακα και την ενοποίηση των ευρωπαϊκών στρατηγικών αποθεμάτων.

1.3 Η ΕΟΚΕ ζητά ενδιάμεσο έλεγχο των συνθηκών ανταγωνισμού των καθαρών τεχνολογιών άνθρακα σε σχέση με την ανταγωνιστικότητα των άλλων εγχώριων ενεργειακών πόρων μέχρι το 2020, των ενισχύσεων που έχουν δοθεί για λοιπές εγχώριες πηγές ενέργειας και για τη διευκόλυνση της χρήσης άνθρακα στις παγκόσμιες αγορές, των διακυμάνσεων των διεθνών τιμών ορυκτών καυσίμων, της πρόσθετης αξίας των εγχώριων πόρων για την Ευρώπη, καθώς και το κόστος μετασχηματισμού των εγκαταστάσεων ηλεκτροπαραγωγής και του παροπλισμού των ορυχείων που τίθενται εκτός λειτουργίας.

1.4 Αυτός ο έλεγχος, το 2014, πρέπει να διεξαχθεί, κατά τη γνώμη της ΕΟΚΕ, σε στενή σύνδεση με την εφαρμογή των διατάξεων της Συνθήκης της Λισσαβώνας για τη νέα ενεργειακή πολιτική της ΕΕ (βλ. άρθρο 194) και να συνάδει με τη στρατηγική για την ενεργειακή ασφάλεια της Ένωσης και για την πρόσβαση στους πόρους, καθώς και με τις άλλες πολιτικές της ΕΕ, ιδίως τη βιομηχανική, την εμπορική και την πολιτική για την έρευνα και την καινοτομία.

1.5 Η ΕΟΚΕ ζητά την παρουσίαση ενδιάμεσης έκθεσης το 2015 στο ΕΚ, το Συμβούλιο και την ίδια την ΕΟΚΕ, σχετικά με την ανταγωνιστικότητα της ευρωπαϊκής βιομηχανίας άνθρακα πέραν της κατάστασης που προκύπτει από την τρέχουσα κρίση, και σε σχέση με τις προαναφερθείσες παραμέτρους που καθορίζουν την κατάσταση του τομέα. Η έκθεση θα πρέπει να παρουσιάζει τη στρατηγική, οικονομική, τεχνολογική, κοινωνική και περιβαλλοντική πρόοδο που επετεύχθη, καθώς και τα βήματα για τη μείωση της ενεργειακής εξάρτησης.

1.6 Η ΕΟΚΕ υπενθυμίζει πως η ΕΕ κατέχει ηγετική θέση στην έρευνα και ανάπτυξη «καθαρών» ενεργειακών τεχνολογιών, ιδίως όσον αφορά τεχνικές CCS (δέσμευσης και αποθήκευσης CO₂), όπως οι καθαρές τεχνολογίες άνθρακα (Clean Coal Technologies), η συμπαραγωγή βάσει άνθρακα (Coal-based Poly-Generation) ή η ηλεκτροπαραγωγή για ολοκληρωμένες λύσεις μηδενικών εκπομπών (Power Generation for Integrated Zero Emission Solutions) ⁽¹⁾ που αποτελούν αναπόσπαστο μέρος του 7^{ου} ΠΠ ΕΤΑ 2007-2013 της Ευρωπαϊκής Ένωσης.

(1) Πρβλ ZEP – Πλατφόρμα μηδενικών εκπομπών, Ευρωπαϊκή Τεχνολογική Πλατφόρμα για μηδενικών εκπομπών μονάδες ηλεκτροπαραγωγής από καύσιμα - Σχέδιο υλοποίησης 2010-2012 www.zeroemissionsplatform.eu/ccs-technology/capture.html / Διάσκεψη για το σχέδιο SET 2010 (ευρωπαϊκό στρατηγικό σχέδιο ενεργειακών τεχνολογιών) που διοργανώθηκε από τη βελγική προεδρία (15-16... Ευρωπαϊκή Τεχνολογική Πλατφόρμα για μηδενικών εκπομπών μονάδες ηλεκτροπαραγωγής από καύσιμα (ETP-ZEP) ... <http://setis.ec.europa.eu/technologies/Zero-emission-fossil>

1.7 Η ΕΟΚΕ υπογραμμίζει την απουσία προβλημάτων στρέβλωσης του ανταγωνισμού στην εσωτερική αγορά καθώς, όπως η ίδια η Επιτροπή αποκαλύπτει, δεν υφίσταται σημαντική ανταλλαγή άνθρακα μεταξύ των κρατών μελών, διότι οι τεχνολογικές δραστηριότητες των μονάδων ηλεκτροπαραγωγής βασίζονται σε διαφορετικές τυπολογίες αναφοράς όσον αφορά τον άνθρακα.

1.8 Η ΕΟΚΕ τονίζει τη σημασία όσων αναφέρονται στον Κανονισμό για τον άνθρακα (κανονισμός ΕΚ 1407/2002), και ειδικότερα ότι:

- «η έλλειψη ανταγωνιστικότητας του κοινοτικού άνθρακα έναντι του εισαγομένου ανάγκασε τη βιομηχανία άνθρακα να λάβει σημαντικά μέτρα αναδιάρθρωσης και μείωσης της δραστηριότητας κατά τις τελευταίες δεκαετίες.
- η Κοινότητα εξαρτάται όλο και περισσότερο από τον εξωτερικό εφοδιασμό της σε πηγές πρωτογενούς ενέργειας.
- εξάλλου, η παγκόσμια πολιτική κατάσταση δίνει μια εντελώς νέα διάσταση στην αξιολόγηση των γεωπολιτικών κινδύνων και των κινδύνων όσον αφορά την ενεργειακή ασφάλεια και ένα ευρύτερο νόημα στην έννοια της ασφάλειας του εφοδιασμού.»

1.9 Για αυτούς τους λόγους, και λόγω της στρατηγικής σημασίας των ενεργειακών πόρων, η ΕΟΚΕ συνιστά την αποτελεσματική μετάβαση σε ένα νέο βιώσιμο ευρωπαϊκό ενεργειακό πρότυπο, που θα βασίζεται σε διαφοροποιημένο μείγμα και θα συνυπολογίζει όλες τις πηγές ενέργειας, με τεχνολογίες μείωσης των ρυπογόνων εκπομπών και με αξιόπιστες προθεσμίες υλοποίησης, ενώ θα εισάγει και θα διατηρεί στοιχεία που θα το καθιστούν λιγότερο εξαρτημένο από εξωγενείς πόρους.

1.10 Η ΕΟΚΕ υπογραμμίζει τη σημασία –όσον αφορά την ενεργειακή αποδοτικότητα, την καταπολέμηση της κλιματικής αλλαγής και τη μείωση των εκπομπών CO₂ και άλλων ρυπογόνων ουσιών – της επίτευξης δημοκρατικής και συμμετοχικής συναίνεσης, ενώ καλεί σε ενίσχυση και περαιτέρω διάρθρωση του **τομεακού** κοινωνικού διαλόγου της βιομηχανίας άνθρακα, σε διάφορα επίπεδα, στο πλαίσιο της πολιτικής για την οικονομική και κοινωνική συνοχή της Ένωσης όσον αφορά τις περιφέρειες παραγωγής άνθρακα, για τις οποίες η παύση των δραστηριοτήτων θα ισοδυναμούσε, στις σημερινές συνθήκες παγκόσμιας κρίσης, με την απώλεια άλλων 300 000 θέσεων εργασίας σε πολύ συγκεκριμένες περιοχές.

2. Εισαγωγή

2.1 Η ΕΕ παράγει επί του παρόντος 288 εκατομμύρια τόνους ισοδύναμου άνθρακα⁽²⁾ (Mtce) περίπου, εκ των οποίων 122 εκατομμύρια είναι λιθάνθρακας. Ο άνθρακας χρησιμοποιείται συνήθως είτε για την παραγωγή ηλεκτρικής ενέργειας και τη θέρμανση, είτε για την παραγωγή χάλυβα, καθώς και σε άλλες βιομηχανικές εφαρμογές. Η Πολωνία και η Γερμανία είναι οι μεγαλύτεροι παραγωγοί άνθρακα στην ΕΕ.

(2) Στη συγκεκριμένη γνωμοδότηση πρόκειται για «λιθάνθρακα ή άνθρακα» σύμφωνα με τον ορισμό του άρθρου 2 του Κανονισμού ΕΚ/1407/2002 – άνθρακίτης, λιγνίτης, λιθάνθρακας

2.2 Εκ των δέκα κρατών μελών που παράγουν λιθάνθρακα, έξι παρέχουν τουλάχιστον κάποια μορφή κρατικής ενίσχυσης. Πρόκειται κυρίως για τη Γερμανία και την Ισπανία και, σε μικρότερο βαθμό, την Ουγγαρία, την Πολωνία, τη Ρουμανία και τη Σλοβακία (η Σλοβενία παρέχει ενισχύσεις μόνο σε ανθρακωρυχεία που έχουν ήδη κλείσει).

2.3 Η Συνθήκη του 1951 περί ιδρύσεως της Ευρωπαϊκής Κοινότητας Άνθρακα και Χάλυβα περιείχε σαφείς κανόνες σχετικά με το αν ήταν αποδεκτή ή όχι η παροχή ενίσχυσης από τα κράτη μέλη σε εταιρείες του τομέα άνθρακα και χάλυβα: «Θεωρούνται ότι δεν συμβιβάζονται με την κοινή αγορά άνθρακος και χάλυβος και (...) απαγορεύονται εντός της Κοινότητας, σύμφωνα με τους όρους που προβλέπονται στην παρούσα συνθήκη: (...) οι επιδοτήσεις ή ενισχύσεις που χορηγούνται από τα κράτη (...) υπό οποιαδήποτε μορφή». Η απαγόρευση κάθε μορφής ενίσχυσης προς επιχειρήσεις από μεμονωμένα κράτη μέλη, η οποία επιβάλλεται από το άρθρο 4 (γ), ήταν λογική συνέπεια της άρσης όλων των εθνικών προστατευτικών μέτρων εντός της κοινής αγοράς. Ωστόσο, μετά τη δημιουργία της κοινής αγοράς κατέστη σύντομα προφανές ότι δεν θα ήταν δυνατό να διασφαλιστεί ο εφοδιασμός της Ευρώπης σε ενέργεια.

2.4 Χρησιμοποιήθηκε τότε ως νομική βάση η διάταξη του άρθρου 95, η οποία είχε υιοθετηθεί για να καλύψει απόβλεπτες περιστάσεις μετά την υπογραφή της Συνθήκης, προκειμένου να επιτραπούν ορισμένες μορφές κοινοτικών ενισχύσεων. Η διάταξη αυτή επέτρεπε στην Κοινότητα να παρέμβει όπου αυτό ήταν απαραίτητο προκειμένου να επιτευχθούν ένας ή περισσότεροι στόχοι της Συνθήκης.

2.5 Όταν έληξε η ισχύς της Συνθήκης ΕΚΑΧ, το Συμβούλιο εξέδωσε τον Κανονισμό (ΕΚ) αριθ. 1407/2002, της 23ης Ιουλίου 2002, σχετικά με τις κρατικές ενισχύσεις προς τη βιομηχανία άνθρακα, του οποίου η ισχύς λήγει στις 31 Δεκεμβρίου 2010. Μεταξύ των ετών 2003 και 2008 εγκρίθηκαν για τον τομέα αυτόν ενισχύσεις ύψους άνω των 26 δισεκατομμυρίων ευρώ.

2.6 Η ΕΟΚΕ εξέφρασε τη γνώμη της σχετικά με αυτό το καθεστώς ενισχύσεων⁽³⁾, υποστηρίζοντας την άποψη της συμβουλευτικής επιτροπής της ΕΚΑΧ ότι μια ρύθμιση που αποσκοπεί στη βελτίωση της ασφάλειας του ενεργειακού εφοδιασμού και στη δημιουργία ενός σταθερού δυναμικού παραγωγής πρωτογενούς ενέργειας δεν μπορεί ταυτόχρονα να απαιτεί «διαρκή μείωση» όλων των ενισχύσεων στον τομέα του άνθρακα.

2.7 Η ΕΟΚΕ εξέφρασε την ικανοποίησή της για το γεγονός ότι τα «κράτη μέλη θα έχουν τη δυνατότητα να επιδιώκουν την παραγωγή μιας στοιχειώδους ποσότητας άνθρακα από εθνικές πηγές, πράγμα το οποίο επιτρέπει την πρόσβαση στις βασικές περιοχές εξόρυξης». Αυτό συνεπαγόταν τη διατήρηση μιας λειτουργικής υποδομής· σήμαινε επίσης ότι έπρεπε να δοθεί ιδιαίτερη έμφαση και να ληφθούν συγκεκριμένα μέτρα στον ευαίσθητο τομέα της υγιεινής και ασφάλειας των χώρων εργασίας, καθώς και στην εξασφάλιση στέρεας επαγγελματικής κατάρτισης και τεχνολογικής εμπειρογνομούσης.

2.8 Η ΕΟΚΕ υπογραμμίζει τη σημασία της ενεργής συμβολής στον ιδιαίτερο αυτό κλάδο των στρατηγικής σημασίας εγχώριων πρώτων υλών, προκειμένου η Ευρώπη να προσελκύσει περισσότερες επενδύσεις και εργοδότες, να ενισχυθεί η ανταγωνιστικότητα των επιχειρήσεων και η κοινωνική συνοχή, να ενθαρρυνθούν οι πρωτοβουλίες για έρευνα και καινοτομία και τέλος να προωθηθεί η εισαγωγή και η διάδοση νέων δεξιοτήτων, καθώς και η κατάρτιση του ανθρωπίνου δυναμικού⁽⁴⁾.

(3) ΕΕ C 48 της 21.2.2002, σ. 49.

(4) ΕΕ C 65 της 17.3.2006, σ. 1.

2.9 Ομοίως, η ΕΟΚΕ επισήμανε ότι η Ευρωπαϊκή Επιτροπή πρέπει αφενός μεν να επικεντρωθεί περισσότερο στις κρατικές ενισχύσεις οι οποίες έχουν επιδρούν σημαντικά στις συναλλαγές, χωρίς να σπαταλά τους πόρους της στην εξέταση πληθώρας περιπτώσεων τοπικού κυρίως ενδιαφέροντος, αφετέρου δε να διασαφηνίσει το νόημα και την ερμηνεία της έννοιας «τοπικό συμφέρον»⁽⁵⁾.

2.10 Η ΕΟΚΕ έχει επίσης επισημάνει ότι επί του παρόντος τα ορυκτά καύσιμα όπως ο άνθρακας⁽⁶⁾, το πετρέλαιο και το φυσικό αέριο αποτελούν την βασική πηγή του ευρωπαϊκού και παγκόσμιου ενεργειακού εφοδιασμού και θα εξακολουθήσουν να είναι σημαντικά τις επόμενες δεκαετίες⁽⁷⁾.

2.11 Η ευρύτερη χρήση των σημαντικών κοιτασμάτων της Ευρώπης σε άνθρακα θα μπορούσε να συμβάλει στην άμβλυση της εξάρτησης αυτής. Στην περίπτωση του άνθρακα, έχει εξορυχθεί μέχρι σήμερα μόνον το 3 % των κοιτασμάτων, τα οποία εκτιμώνται σε 3,4 τρισεκατομμύρια τόνους μονάδων πετρελαίου. Η προσδοκώμενη επάρκεια των ενεργειακών πόρων και αποθεμάτων σε άνθρακα, πετρέλαιο και φυσικό αέριο παγκοσμίως εξαρτάται από διάφορους παράγοντες (οικονομική ανάπτυξη, έρευνα και τεχνολογική πρόοδος). Ανέρχεται δε ακόμη σε αρκετές δεκαετίες (ίσως και αιώνες στην περίπτωση του άνθρακα)⁽⁷⁾.

2.12 Σύμφωνα με τις εκτιμήσεις του Κοινού Κέντρου Ερευνών (JRC)⁽⁸⁾ για την περίοδο 2030-2050, ο άνθρακας θα εξακολουθήσει να διαδραματίζει σημαντικό ρόλο στην κάλυψη των ενεργειακών αναγκών καθ' όλη τη διάρκεια του 21ου αιώνα. Η ολοένα και μεγαλύτερη έμφαση που δίνεται στη μείωση των εκπομπών του διοξειδίου του άνθρακα συνεπάγεται γενναίες επενδύσεις στην έρευνα, ανάπτυξη καθαρών τεχνολογιών στην αγορά άνθρακα, καθώς και συνεχώς αποτελεσματικότερες τεχνολογίες δέσμευσης και αποθήκευσης άνθρακα. Σε παγκόσμια κλίμακα, ο άνθρακας θα εξακολουθήσει να αποτελεί σημαντική ενεργειακή πηγή, καλύπτοντας άνω του 20 % των παγκόσμιων ενεργειακών αναγκών.

2.13 Όπως έχει επισημάνει κατά το παρελθόν η ΕΟΚΕ,⁽⁹⁾ η κατανάλωση άνθρακα αναμένεται, μετά από μια αρχική μείωση, να αυξηθεί και πάλι περί το έτος 2015, ως αποτέλεσμα της βελτιωμένης ανταγωνιστικότητάς του άνθρακα στην παραγωγή ηλεκτρικής ενέργειας. Η αύξηση των τιμών του φυσικού αερίου και το γεγονός ότι προβλέπεται να είναι διαθέσιμες προηγμένες τεχνολογίες μετατροπής του άνθρακα σε ηλεκτρισμό αποτελούν τους βασικούς λόγους αυτής της εξέλιξης.

2.14 Η Κίνα, οι ΗΠΑ, η Ινδία, η Αυστραλία και η Ρωσία αποτελούν τους μεγαλύτερους παραγωγούς διεθνώς, με την Κίνα να παράγει 2 761 εκατομμύρια τόνους κατ' έτος (47 % της παγκόσμιας παραγωγής), τις ΗΠΑ 1 006 εκατομμύρια τόνους (17 %) και τη Ρωσία 247 εκατομμύρια (4 %). Η ΕΕ εισάγει 180 εκατομμύρια τόνους λιθάνθρακα κατ' έτος, κυρίως από τη Ρωσία (30 %), την Κολομβία (17,8 %), τη Νότιο Αφρική (15,9 %) και τις ΗΠΑ (12,8 %)⁽¹⁰⁾.

(5) Βλ. υποσημείωση 2.

(6) Ανθρακίτης, λιγνίτης και λιθάνθρακας

(7) ΕΕ C 28 της 3.2.2006, σ. 2.

(8) Ο άνθρακας στο μέλλον (προοπτικές εφοδιασμού σε άνθρακα μέχρι το 2030-2050) Γενική Διεύθυνση Κοινού Κέντρου Ερευνών (ΓΔ ΚΚΕΡ), Ινστιτούτο Ενέργειας, Πέτεν (Ολλανδία), Φεβρουάριος 2007.

(9) Βλ. υποσημείωση 9.

(10) Οι ΗΠΑ εξακολουθούν να επιδοτούν ανθρακωρυχεία, τόσο εντός της χώρας όσο και εκτός, γεγονός το οποίο δεν συνάδει με τη δέσμευση του Προέδρου κ. Μ. Ομπάμα στα πλαίσια της Ομάδας των 20 σχετικά με την κατάργηση των επιδοτήσεων σε ορυκτά καύσιμα.

3. Η πρόταση

3.1 Ενόψει της λήξης της ισχύος του Κανονισμού (ΕΚ) αριθ. 1407/2002 του Συμβουλίου, της 23ης Ιουλίου 2002 σχετικά με τις κρατικές ενισχύσεις προς τη βιομηχανία άνθρακα, η Ευρωπαϊκή Επιτροπή πρότεινε πρόσφατα τις εξής έξι επιλογές:

- 1η Επιλογή: Η Ευρωπαϊκή Επιτροπή δεν θα προτείνει νέα ειδική νομική πράξη που θα αφορά στον συγκεκριμένο κλάδο και θα εφαρμόζεται μετά τη λήξη της ισχύος του κανονισμού για τον άνθρακα· θα ισχύουν μόνον οι γενικοί κανόνες περί κρατικών ενισχύσεων·
- 2η Επιλογή: Υιοθέτηση κατευθυντήριων γραμμών δυνάμει του άρθρου 107 παράγραφος 3 στοιχείο γ) της Συνθήκης για τη λειτουργία της Ευρωπαϊκής Ένωσης (ΣΛΕΕ), παρόμοιων με εκείνες που εξέδωσε για τη ναυπηγική βιομηχανία και τη χαλυβουργία (ενισχύσεις για να καλύψουν τα ποσά που καταβάλλουν οι βιομηχανίες άνθρακα στους εργαζόμενους που απολύονται ή που δέχονται να συνταξιοδοτηθούν πρόωρα λόγω της παύσης λειτουργίας των ορυχείων, τις δαπάνες για την παροχή καθοδήγησης στους εν λόγω εργαζόμενους, τις δαπάνες για τον επαγγελματικό τους αναπροσανατολισμό, καθώς και το κόστος παροπλισμού των ορυχείων).
- 3η Επιλογή: Έκδοση κανονισμού ο οποίος να επιτρέπει την παροχή χρονικά περιορισμένων ενισχύσεων λειτουργίας (ενισχύσεις για την παύση λειτουργίας) και φθίνουσας ενίσχυσης λειτουργίας, εφόσον συνοδεύονται από συστηματική μείωση των δραστηριοτήτων στο πλαίσιο ενός συγκεκριμένου σχεδίου παύσης λειτουργίας του ορυχείου·
- 4η Επιλογή: Υιοθέτηση κανονισμού ο οποίος επιτρέπει τις ενισχύσεις για την κάλυψη έκτακτων δαπανών (κληρονομηθείσες από το παρελθόν οφειλές που αφορούν κοινωνικές και περιβαλλοντικές δαπάνες) που συνδέονται με το κλείσιμο ανθρακωρυχείων·
- 5η Επιλογή: Υιοθέτηση κανονισμού με βάση το άρθρο 107 παράγραφος 3 στοιχείο ε) της ΣΛΕΕ που επιτρέπει στα κράτη μέλη να χορηγούν ενισχύσεις τόσο για την παύση λειτουργίας όσο και για την κάλυψη έκτακτων δαπανών· ή
- 6η Επιλογή: Παράταση του ισχύοντος κανονισμού για τον άνθρακα για 10 ακόμη έτη, δηλαδή έως το τέλος του έτους 2020, ενώ δεν θα υπάρχει όρος για κλείσιμο των ορυχείων και θα παρέχεται δυνατότητα χορήγησης επενδυτικών ενισχύσεων·

3.2 Η Ευρωπαϊκή Επιτροπή αποφάσισε να προτείνει νέο κανονισμό του Συμβουλίου βάσει της επιλογής 5 με μια πρόσθετη πράξη που θα επιτρέπει στα κράτη μέλη να μετριάσουν τις κοινωνικές και περιφερειακές επιπτώσεις από την παύση λειτουργίας των ορυχείων και θα συμβάλει στην ενίσχυση της κοινωνικής συνοχής μεταξύ των περιφερειών της Ευρώπης.

3.3 Εκτός από τις δυνατότητες που προβλέπουν οι γενικοί κανόνες περί κρατικών ενισχύσεων, η πρόταση της Ευρωπαϊκής Επιτροπής προσφέρει τη δυνατότητα – για να ενισχυθεί η ανταγωνιστικότητα των επιχειρήσεων και η κοινωνική συνοχή, να ενθαρρυνθούν οι πρωτοβουλίες για έρευνα και καινοτομία και τέλος να προωθηθεί η εισαγωγή και η διάδοση νέων δεξιοτήτων, καθώς και η κατάρτιση του ανθρωπίνου δυναμικού - να κηρυχθούν συμβατές με την εσωτερική αγορά δύο κατηγορίες ενισχύσεων στον κλάδο του λιθάνθρακα: οι ενισχύσεις για την παύση λειτουργίας και οι ενισχύσεις για την κάλυψη έκτακτων δαπανών.

3.3.1 Ειδικότερα, η παροχή ενισχύσεων λειτουργίας για τα ανθρακωρυχεία υπόκειται στις ακόλουθες προϋποθέσεις:

- Πρέπει να καταρτισθεί λεπτομερές σχέδιο για το οριστικό κλείσιμο έως την 1η Οκτωβρίου 2014 των μη ανταγωνιστικών ανθρακωρυχείων, που ήταν εν ενεργεία την 31η Δεκεμβρίου 2009.
- Η ενίσχυση θα πρέπει να περιορίζεται δραστικά με την πάροδο του χρόνου· για παράδειγμα, η ενίσχυση θα περιορίζεται κατά 33 % ανά 15 μήνες.
- Εάν το ορυχείο δεν έχει κλείσει μέχρι την ορισθείσα ημερομηνία, θα πρέπει να επιστραφεί ολόκληρη η χορηγηθείσα ενίσχυση.
- Τα κράτη μέλη πρέπει να υποβάλουν σχέδιο μέτρων για τον μετριασμό των περιβαλλοντικών επιπτώσεων από τη χρησιμοποίηση άνθρακα.

3.3.2 Η ενίσχυση για έκτακτες δαπάνες θα πρέπει να καλύπτει τόσο τις έκτακτες δαπάνες ανάπλασης και παροπλισμού των ορυχείων –οι οποίες δεν συνδέονται άμεσα με την τρέχουσα παραγωγική δραστηριότητα– όσο και το κοινωνικό και περιβαλλοντικό κόστος που απορρέει από το κλείσιμο των ορυχείων, εφόσον αυτό είναι συνέπεια της παύσης λειτουργίας της μονάδας παραγωγής άνθρακα.

4. Γενικές παρατηρήσεις

4.1 Η ΕΟΚΕ εκφράζει τη δυσαρέσκειά της για την έλλειψη διαβούλευσης από πλευράς Συμβουλίου σχετικά με τις αρμοδιότητες της συμβουλευτικής επιτροπής βιομηχανικών μεταλλαγών (CCMI) που αποτελεί μόνιμη και ολοκληρωμένη δομή εργασίας, η οποία ανέλαβε τις αρμοδιότητες της συμβουλευτικής επιτροπής της Ευρωπαϊκής Κοινότητας Άνθρακα και Χάλυβα (ΕΚΑΧ).

4.2 Καταρχάς η CESE διεκδικεί το δικαίωμα να γνωμοδοτήσει επί ενός ζητήματος εξαιρετικής σημασίας όσον αφορά στις βιομηχανικές μεταλλαγές στην ΕΕ, όπως τόνισε η Συμβουλευτική Επιτροπή της ΕΚΑΧ αναφορικά με τον Κανονισμό ΕΚ/1407/2002 του Συμβουλίου, επισημαίνοντας ότι η βελτίωση της ασφάλειας του ενεργειακού εφοδιασμού και η δημιουργία ενός σταθερού δυναμικού παραγωγής πρωτογενούς ενέργειας δεν μπορεί ταυτόχρονα να απαιτεί «διαρκή μείωση» όλων των ενισχύσεων στον τομέα του άνθρακα.

4.3 Η ΕΟΚΕ υπογραμμίζει ότι το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο κατά τη σύνοδο της 19ης και 20ης Μαρτίου 2009 εξέφρασε την υποστήριξη του στη Δεύτερη Επισκόπηση της Ενεργειακής Στρατηγικής, η οποία ανακοινώθηκε από την Ευρωπαϊκή Επιτροπή στις 13 Νοεμβρίου 2008 και η οποία τόνισε την ανάγκη «βέλτιστης χρήσης των εγχώριων πηγών ενέργειας της ΕΕ» και την ανάγκη να «αξιοποιήσει όσο το δυνατόν καλύτερα τους ενεργειακούς πόρους της, μεταξύ άλλων, τις ανανεώσιμες πηγές, τα ορυκτά καύσιμα και, για τις χώρες που την επιλέγουν, την πυρηνική ενέργεια».

4.4 Η ΕΟΚΕ σημειώνει ότι οι στόχοι του Έκτου Προγράμματος Δράσης για το Περιβάλλον 2002-2012 περιλαμβάνουν την «ενθάρρυνση της χρήσης ορυκτών καυσίμων, ανανεώσιμων και χαμηλής περιεκτικότητας σε άνθρακα, για την παραγωγή ηλεκτρικής ενέργειας», ενώ το άρθρο 1 του παρόντος Κανονισμού σχετικά με τις ενισχύσεις στη βιομηχανία άνθρακα προβλέπει «την ανάγκη να διατηρηθεί, ως προληπτικό μέτρο, μια ελάχιστη ποσότητα εγχώριας παραγωγής άνθρακα που επιτρέπει να διασφαλίζεται πρόσβαση στα αποθέματα».

4.5 Τέλος, η ΕΟΚΕ υπογραμμίζει ότι και στις μελέτες της ΕΕ, οι οποίες διεξήχθησαν από το Ινστιτούτο Ενέργειας του Κοινού Κέντρου Ερευνών στην πόλη Πέτεν, επισημαίνεται ότι ο λιθάνθρακας θα συνεχίσει να αποτελεί αναπόσπαστο τμήμα της προσπάθειας κάλυψης των ενεργειακών αναγκών καθ' όλη την διάρκεια του 21ου αιώνα.

4.6 Η CESE εκφράζει την ικανοποίησή του για τα μέτρα που προτείνει η Ευρωπαϊκή Επιτροπή στο μέτρο που ανταποκρίνονται στην ανάγκη ανταγωνιστικής ανάπτυξης των επιχειρήσεων του κλάδου και δεν πηγάζουν απλά από μια λογική μη ανταγωνιστικότητας ⁽¹¹⁾, εντός ενός κοινού πλαισίου αναφοράς προκειμένου:

- να διατηρηθεί επαρκές επίπεδο εγχώριων ενεργειακών πόρων, να ενισχυθεί η ασφάλεια του ενεργειακού εφοδιασμού και να μειωθεί η ενεργειακή εξάρτηση·

- να διατηρηθεί η ευρωπαϊκή πρωτοπορία στις τεχνολογίες ευφυούς εξόρυξης και στις οικολογικές τεχνολογίες «καθαρού άνθρακα», καθώς και δέσμευσης και αποθήκευσης του διοξειδίου του άνθρακα. Η ευρύτερη χρήση των τεχνολογιών δέσμευσης και αποθήκευσης του διοξειδίου του άνθρακα θα καταστεί δυνατή μετά το 2020 και μόνον εφόσον η αναγκαία έρευνα και ανάπτυξη έχει πραγματοποιηθεί επιτυχώς και εγκαίρως·

- να καλυφθούν οι ελλείψεις της αγοράς σχετικά με τις επενδύσεις στην έρευνα, την καινοτομία και την αναδιάρθρωση, προκειμένου να δοθεί η δυνατότητα στις ευρωπαϊκές βιομηχανίες άνθρακα να αποκτήσουν νέες τεχνολογίες της αγοράς με μειωμένο κόστος και να καταστούν ανταγωνιστικές·

- να επιτευχθούν οι κοινωνικοί και περιβαλλοντικοί στόχοι με την παραγωγή πλούτου σε τοπικό επίπεδο και τη δημιουργία θέσεων εργασίας που συνδέονται με την πρόοδο των περιφερειών αυτών όπου τα ορυχεία, η εξόρυξη και οι συναφείς κλάδοι είναι οι κυρίαρχες ή οι μόνες βιομηχανίες·

- να εφαρμοσθεί η έννοια του τοπικού συμφέροντος στον κλάδο, δεδομένου ότι το εμπόριο εντός της ΕΕ έχει μικρό ή μηδενικό αντίκτυπο σε αυτόν και, ως εκ τούτου, δεν επηρεάζει σημαντικά τις συναλλαγές. Εξάλλου, το υπάρχον καθεστώς ενισχύσεων δεν έχει προκαλέσει οιαδήποτε σοβαρή στρέβλωση του εμπορίου·

⁽¹¹⁾ Όπως ισχύει για όλα τα έγγραφα ενεργειακής πολιτικής της Επιτροπής – από το σχέδιο SET έως την ενεργειακή στρατηγική 2011-2020– θα πρέπει να ληφθούν υπόψη παράμετροι όπως η ανταγωνιστικότητα των άλλων εγχώριων ενεργειακών πόρων μέχρι το 2020, οι ενισχύσεις που έχουν δοθεί στις λοιπές εγχώριες πηγές ενέργειας και στη διευκόλυνση της χρήσης άνθρακα στις παγκόσμιες αγορές, οι διακυμάνσεις των διεθνών τιμών ορυκτών καυσίμων, η πρόσθετη αξία της ενεργειακής ασφάλειας και των στρατηγικών εγχώριων πόρων για την Ευρώπη σε περιόδους κρίσης και διεθνών εντάσεων, καθώς και το κόστος μετασχηματισμού των εγκαταστάσεων ηλεκτροπαραγωγής και παροπλισμού των ορυχείων που τίθενται εκτός λειτουργίας.

- να δοθεί στους σταθμούς παραγωγής ηλεκτρικής ενέργειας η δυνατότητα να εκσυγχρονισθούν και να τηρούν τα εθνικά χρονοδιαγράμματα και διαδικασίες σχετικά με την αναδιάρθρωση του τομέα ⁽¹²⁾, στηρίζοντας τα δίκτυα περιοχών με ανθρακωρυχεία, τα δίκτυα κέντρων υποδομής ειδικότητας για την εξόρυξη και τη χρήση ορυκτών πόρων, καθώς και τα δίκτυα εκπαίδευσης διαχειριστών υψηλής εξειδίκευσης·
- να διατηρηθεί η πρόβλεψη ύπαρξης ελάχιστων στρατηγικών εγχώριων αποθεμάτων άνθρακα, προκειμένου να εκπληρωθεί η υποχρέωση παροχής καθολικής υπηρεσίας ως προς την εξασφάλιση της ενεργειακής ασφάλειας σύμφωνα με το άρθρο 106 ΣΛΕΕ (πρώην άρθρο 86 ΣΕΚ)·
- να παρέχονται υπηρεσίες καθοδήγησης, εκπαίδευσης και επαγγελματικής κατάρτισης σε εργαζομένους και ειδικούς που προέρχονται από μη ανταγωνιστικά ορυχεία. Επίσης, πρέπει να παρέχεται στήριξη για πρόωρη συνταξιοδότηση στον κλάδο και σε συναφείς βιομηχανικού κλάδους·
- να αναπτυχθεί και να στηριχθεί ο ευρωπαϊκός κοινωνικός διάλογος στον κλάδο των ορυχείων, καθώς και να οργανωθούν τεχνικά φόρουμ που στηρίζονται σε δίκτυα, όπως το Φόρουμ του Βερολίνου για τα ορυκτά καύσιμα·
- να υπάρξει διάδοση και ανταλλαγή βέλτιστων πρακτικών, ιδίως όσον αφορά σε τεχνικά και περιβαλλοντικά ζητήματα, τόσο για να καταστεί ανταγωνιστική και βιώσιμη η παραγωγή άνθρακα με πρωτοποριακές μεθόδους, όσο και για να αρχίσει τη διαδικασία αναδιάρθρωσης, διαφοροποίησης και παύσης λειτουργίας (και ανάπλασης ⁽¹³⁾ των ορυχείων), όπου αυτές οι διεργασίες δεν είναι βιώσιμες. Η CCMI πιστεύει ότι το χρονικό περιθώριο που ορίζει η Ευρωπαϊκή Επιτροπή είναι πολύ μικρό και δεν ανταποκρίνεται στις ανάγκες ανάπτυξης του τομέα.

Βρυξέλλες, 8 Δεκεμβρίου 2010

Ο Πρόεδρος
της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής
Staffan NILSSON

4.7 Η περίοδος 2011-2018 θα ήταν πιο κατάλληλη, κατ'αντιστοιχία με την περίοδο 2002-2010, προκειμένου να διακριβωθεί αν οι επιχειρήσεις του κλάδου είναι ανταγωνιστικές υπό το φως των εξελίξεων στην τεχνολογία της αγοράς όσον αφορά στη δέσμευση και αποθήκευση του διοξειδίου του άνθρακα, στις καθαρές τεχνολογίες εξόρυξης άνθρακα και λοιπών ορυκτών.

4.8 Ομοίως, η ΕΟΚΕ θεωρεί ότι ο ρυθμός μείωσης της ενίσχυσης είναι πολύ ταχύς και περιορίζεται σε χρονικές περιόδους πολύ μικρής διάρκειας, οι οποίες δεν επιτρέπουν την ανάκτηση της ανταγωνιστικότητας και την εφαρμογή της καινοτομίας στον τομέα της παραγωγής, των καθαρών τεχνολογιών άνθρακα, καθώς και της δέσμευσης και αποθήκευσης του διοξειδίου του άνθρακα. Επιπροσθέτως, η ενίσχυση θα πρέπει να ανταμείβει μάλλον παρά να τιμωρεί (όπως κάνει η πρόταση) τις επιχειρήσεις οι οποίες ανακτούν τα περιθώρια ανταγωνιστικότητάς τους.

4.9 Όσον δε αφορά στον ανισοβαρή ανταγωνισμό μεταξύ εισαγόμενων και εγχωρίως παραγόμενων προϊόντων, θα πρέπει ίσως τα συστήματα ενισχύσεων των εξαγωγικών χωρών να εξετάζονται με μεγαλύτερη διαφάνεια και σαφήνεια, πριν προταθεί η μείωση του ενωσιακού συστήματος. Η ΕΟΚΕ κρίνει επίσης σκόπιμη την εξέταση, με μεγαλύτερη προσοχή και συνέπεια, της δυνατότητας εισαγωγής, κατά την υπογραφή συμφωνιών με τρίτες χώρες, όρων περί σεβασμού των κοινωνικών προδιαγραφών του ΔΟΕ για την αποφυγή της εκμετάλλευσης των ανθρακωρύχων και τη διασφάλιση των καλύτερων δυνατών συνθηκών ασφάλειας και προστασίας των εργαζομένων από συχνά θανατηφόρα ατυχήματα που συμβαίνουν στις μεγαλύτερες χώρες παραγωγής.

4.10 Τέλος, η ΕΟΚΕ θεωρεί ότι είναι ουσιώδους σημασίας για το μέλλον του κλάδου της εξόρυξης άνθρακα και της παραγωγής ηλεκτρικής ενέργειας να παρασχεθεί στις επιχειρήσεις και στα κράτη μέλη της ΕΕ ένα σαφές και προληπτικό πλαίσιο για τις οριζόντιες ενισχύσεις, το οποίο να μπορεί να ενεργοποιηθεί για κοινωνικούς και περιβαλλοντικούς σκοπούς, καθώς και για την προαγωγή της έρευνας και ανάπτυξης, της καινοτομίας, της εκπαίδευσης και της επαγγελματικής κατάρτισης στον κλάδο.

(12) Βλ. για παράδειγμα το γερμανικό σχέδιο για τα ανθρακωρυχεία έως το 2018.

(13) Παροπλισμός.

Γνωμοδότηση της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής με θέμα «Η ασφάλεια εφοδιασμού στους τομείς της γεωργίας και των τροφίμων στην ΕΕ»

(γνωμοδότηση πρωτοβουλίας)

(2011/C 54/04)

Εισηγητής: ο κ. **Armands KRAUZE**

Στις 18 Φεβρουαρίου 2010, και σύμφωνα με το άρθρο 29, παράγραφος 2, του Εσωτερικού της Κανονισμού, η Ευρωπαϊκή Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή αποφάσισε να καταρτίσει γνωμοδότηση πρωτοβουλίας με θέμα:

Η ασφάλεια εφοδιασμού στους τομείς της γεωργίας και των τροφίμων στην ΕΕ

(γνωμοδότηση πρωτοβουλίας).

Το ειδικευμένο τμήμα «Γεωργία, αγροτική ανάπτυξη και περιβάλλον», στο οποίο ανατέθηκε η προετοιμασία των σχετικών εργασιών, υιοθέτησε τη γνωμοδότησή του στις 17 Νοεμβρίου 2010.

Κατά την 467^η σύνοδο ολομέλειας της 8ης και 9ης Δεκεμβρίου 2010 (συνεδρίαση της 9ης Δεκεμβρίου 2010), η Ευρωπαϊκή Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή υιοθέτησε την ακόλουθη γνωμοδότηση με 133 ψήφους υπέρ, 3 κατά και 7 αποχές.

1. Συμπεράσματα και συστάσεις

1.1 Η εξασφάλιση του εφοδιασμού τροφίμων θα πρέπει να παραμείνει ένας από τους θεμελιώδεις στόχους της γεωργικής πολιτικής της ΕΕ. Δεδομένων των προκλήσεων και των αβεβαιοτήτων που σχετίζονται με την παγκόσμια επισιτιστική ασφάλεια, η Κοινή Γεωργική Πολιτική (ΚΓΠ) για το διάστημα μετά το 2013 θα πρέπει να συνεχίσει να εγγυάται την ασφάλεια εφοδιασμού στους τομείς της γεωργίας και των τροφίμων.

1.2 Η αειφόρος γεωργική παραγωγή και οι γεωργικές αγορές που λειτουργούν εύρυθμα θέτουν τη βάση για την ασφάλεια εφοδιασμού με τρόφιμα στην ΕΕ. Η μελλοντική ΚΓΠ απαιτεί ισχυρούς μηχανισμούς διαχείρισης της αγοράς για να εξασφαλίσει τη λειτουργία των γεωργικών αγορών και τη σταθερότητα των τιμών. Οι κανόνες του εμπορίου γεωργικών προϊόντων πρέπει να εγγυώνται την ασφάλεια εφοδιασμού στον τομέα της γεωργίας σε όλες τις χώρες και σε όλες τις περιστάσεις.

1.3 Προκειμένου να μπορέσει να ανταποκριθεί σε όλες τις μελλοντικές προκλήσεις και να εγγυηθεί την ασφάλεια εφοδιασμού στους τομείς της γεωργίας και των τροφίμων σε όλα τα κράτη μέλη, η ΕΕ χρειάζεται μια ισχυρή ΚΓΠ. Η ΚΓΠ θα πρέπει να εξακολουθήσει να αποτελεί μία από τις κύριες πολιτικές της ΕΕ στο μέλλον. Πρέπει, επομένως, να προβλεφθεί η κατάλληλη χρηματοδότησή της.

1.4 Ο κυριότερος παράγοντας για την επισιτιστική ασφάλεια σε ολόκληρο τον κόσμο είναι η αειφόρος τοπική παραγωγή τροφίμων. Εντός της ΕΕ η διαφοροποιημένη γεωργική παραγωγή θα πρέπει να διατηρηθεί και να προωθηθεί ανά την επικράτειά της. Θα πρέπει δε να δοθεί ιδιαίτερη προσοχή στις απομακρυσμένες περιοχές, καθώς και σε εκείνες που αντιμετωπίζουν ειδικές δυσκολίες.

1.5 Η ΕΕ θα πρέπει να καταβάλει μεγαλύτερη προσπάθεια για τον συστηματικό σχεδιασμό της ασφάλειας του εφοδιασμού, προκειμένου να διασφαλίσει την αειφορία της γεωργικής παραγωγής και του τομέα των τροφίμων στο σύνολό του, ακόμη και σε καταστάσεις κρίσης και έκτακτης ανάγκης. Εντούτοις, οι πρακτικές ενέργειες (αποθέματα, γεωργικές υποδομές, κατάρτιση κ.λπ.) σε αυτούς τους τομείς θα πρέπει να παραμείνουν υπό την ευθύνη των κρατών μελών. Προς το παρόν, δεν κρίνεται απαραίτητο να θεσπιστεί ειδική νομοθεσία της ΕΕ

με αντικείμενο την ασφάλεια εφοδιασμού στους τομείς της γεωργίας και των τροφίμων.

1.6 Τα κράτη μέλη μπορούν να χρησιμοποιούν την πολιτική της ΕΕ για την αγροτική ανάπτυξη σαν εργαλείο για την υποστήριξη και τη βελτίωση της ασφάλειας εφοδιασμού στους τομείς της γεωργίας και των τροφίμων. Τα κράτη μέλη θα πρέπει να εκμεταλλεύονται αυτή τη δυνατότητα που τους παρέχουν τα προγράμματα αγροτικής ανάπτυξης.

1.7 Ο γεωργικός τομέας θα μπορούσε να διαδραματίσει σημαντικό ρόλο τόσο στην αύξηση του ασφαλούς και αειφόρου ενεργειακού εφοδιασμού στην ΕΕ όσο και στον περιορισμό της εξάρτησης της ΕΕ από τα εισαγόμενα ορυκτά καύσιμα. Όσον αφορά τις γεωργικές εκμεταλλεύσεις, η παραγωγή ενέργειας με ίδια μέσα μπορεί να συμβάλει σημαντικά στην ασφάλεια εφοδιασμού. Για να αυξηθεί η χρήση βιοενέργειας στις γεωργικές εκμεταλλεύσεις, θα πρέπει να αναπτυχθούν περαιτέρω οι τεχνολογίες βιοενέργειας. Η παραγωγή βιοενέργειας θα πρέπει να είναι αειφόρος και παράλληλα απαιτείται να δοθεί περισσότερη βαρύτητα στην ορθότερη χρήση των υποπροϊόντων με προέλευση τη γεωργία και τον τομέα των τροφίμων, στην προσπάθεια να ελαττωθεί η ρύπανση και οι εκπομπές διοξειδίου του άνθρακα.

2. Εισαγωγή

2.1 Ασφάλεια του εφοδιασμού στους τομείς της γεωργίας και των τροφίμων σημαίνει διαθεσιμότητα τροφίμων σε οικονομικά προσιτές για τον πληθυσμό τιμές και εξάλειψη της πείνας. Σε πολλούς κλάδους της γεωργίας ανά την ΕΕ διαπιστώνονται επαρκή επίπεδα παραγωγής για να θρέψουν τον πληθυσμό της ΕΕ και τούτο οφείλεται στην ΚΓΠ. Η επισιτιστική ασφάλεια ως δημόσιο αγαθό που δεν αποτιμάται στην αγορά, αλλά παρέχεται από τους τομείς της γεωργίας και των τροφίμων προς όφελος της κοινωνίας, θα αποτελέσει σημαντικό στόχο της ΚΓΠ μετά το 2013 ⁽¹⁾.

(1) Στις 31 Μαΐου 2010 πραγματοποιήθηκε στο Ελσίνκι σεμινάριο με τίτλο «Η ασφάλεια του εφοδιασμού στους τομείς της γεωργίας και των τροφίμων στην Ευρωπαϊκή Ένωση» στο πλαίσιο της κατάρτισης της σχετικής γνωμοδότησης της ΕΟΚΕ.

2.2 Η επισιτιστική ασφάλεια θα είναι η βασική πρόκληση για τους τομείς της γεωργίας και των τροφίμων παγκοσμίως κατά τις προσεχείς δεκαετίες. Περισσότερα από ένα δισεκατομμύριο άτομα στον κόσμο υποφέρουν από πείνα, λόγω των επισιτιστικών και οικονομικών κρίσεων.

2.3 Επισιτιστική ασφάλεια σημαίνει να υπάρχουν επαρκείς ποσότητες τροφίμων για έναν υγιή τρόπο ζωής, καθώς και να διατίθενται ασφαλή και μη μολυσμένα τρόφιμα. Πρόκειται για ένα περίπλοκο ζήτημα που σχετίζεται με άλλους τομείς, όπως είναι η παραγωγή πετρελαίου, η εφοδιαστική κ.λπ. Κάθε πρόβλημα εφοδιαστικής ή παραγωγής στις βασικές παραγωγικές περιοχές λόγω απρόβλεπτων κρίσεων μπορεί να επηρεάσει την παροχή τροφίμων σε εκατομμύρια ανθρώπους, ειδικά δε στους κατοίκους των αστικών περιοχών. Το καθοριστικό στοιχείο για την παγκόσμια επισιτιστική ασφάλεια είναι η αιφόρος παραγωγή τροφίμων σε τοπική κλίμακα (2).

3. Οι προκλήσεις της παγκόσμιας παραγωγής τροφίμων

3.1 Σύμφωνα με πρόβλεψη του Οργανισμού Τροφίμων και Γεωργίας (FAO) των Ηνωμένων Εθνών, ο παγκόσμιος πληθυσμός θα φθάσει σχεδόν τα 9,5 δισεκατομμύρια έως το 2050. Προκειμένου να τραφεί αυτός ο πληθυσμός, η παγκόσμια παραγωγή τροφίμων θα πρέπει να διπλασιαστεί σε σύγκριση με τα σημερινά επίπεδα. Με ιδιαίτερη ταχύτητα αναμένεται να αυξηθεί ο πληθυσμός των πόλεων στον αναπτυσσόμενο κόσμο. Οι προσδοκίες από τους γεωργούς θα είναι υψηλές και θα ασκούνται μεγαλύτερες πιέσεις για εντατικότερη γεωργία. Η παραγωγικότητα της γεωργίας θα πρέπει να αυξηθεί ώστε να θρέψει τον συνεχώς αυξανόμενο παγκόσμιο πληθυσμό. Η δε δυνατότητα επέκτασης της χρήσης γης είναι περιορισμένη, λόγω των μη γεωργικών αναγκών για γη και της έλλειψης διαθέσιμης κατάλληλης καλλιεργήσιμης γης.

3.2 Οι επενδύσεις στη γεωργία θα πρέπει να αυξηθούν παντού, αλλά κυρίως στις αναπτυσσόμενες χώρες, οι οποίες διαθέτουν σημαντικές δυνατότητες αύξησης της παραγωγής τους. Οι αγροτικές υποδομές, η δυνατότητα χρήσης σύγχρονων συντελεστών παραγωγής, η αιφόρος χρήση του εδάφους και ιδίως η πρόσβαση στο νερό, καθώς και τα εκπαιδευτικά συστήματα και η λειτουργία των αγορών γεωργικών προϊόντων χρήζουν επίσης βελτίωσης στις αναπτυσσόμενες χώρες. Σε βάθος χρόνου, ωστόσο, το βασικότερο ζήτημα για την επισιτιστική ασφάλεια θα είναι η διαθεσιμότητα τροφίμων και η πρόσβαση σε αυτά. Το πιο αποτελεσματικό μέσο για τη διασφάλιση της επισιτιστικής ασφάλειας θα είναι η γενική ανάπτυξη και η άνοδος των εισοδημάτων στις φτωχότερες χώρες. Η γεωργία διαδραματίζει εξαιρετικά σημαντικό ρόλο στην επίτευξη της επισιτιστικής ασφάλειας, αλλά είναι δύσκολο να εγγραφεί κανείς την επισιτιστική ασφάλεια μόνο μέσω της γεωργίας (3).

3.3 Στην τελική διακήρυξη της παγκόσμιας διάσκεψης του Οργανισμού Τροφίμων και Γεωργίας των Ηνωμένων Εθνών του 2009 συνίσταται να καταστεί η παραγωγή τροφίμων ευθύνη του κάθε κράτους.

3.4 Σήμερα είναι πλέον ευρύτερα αποδεκτό, λόγω των επισιτιστικών και οικονομικών κρίσεων και της μεταβαλλόμενης κατάστασης στον κόσμο, ότι όλες οι χώρες και οι περιφέρειες –συμπεριλαμβανομένων των λιγότερο προνομιούχων– πρέπει να έχουν το δικαίωμα, ίσως δε και την υποχρέωση, να παράγουν οι ίδιες τα τρόφιμά τους πρέπει, δηλαδή, να είναι δυνατή η παραγωγή περισσότερων τροφίμων με πιο αιφόρο τρόπο.

(2) Όπως αυτή ορίστηκε στην παγκόσμια διάσκεψη του Οργανισμού Τροφίμων και Γεωργίας των Ηνωμένων Εθνών με θέμα την επισιτιστική ασφάλεια.

(3) ΕΕ C 100 της 30.4.2009, σ. 44.

3.5 Μία ακόμη σημαντική πρόκληση για τον παγκόσμιο εφοδιασμό τροφίμων, πέραν της αύξησης του πληθυσμού, είναι η κλιματική αλλαγή και η συνεπαγόμενη ελάττωση των φυσικών πόρων. Η κλιματική αλλαγή ενδέχεται να επηρεάσει σημαντικά την παραγωγή τροφίμων, ιδιαίτερα στις αναπτυσσόμενες χώρες, ορισμένες εκ των οποίων είναι και οι λιγότερο ικανές να προσαρμοστούν σε αυτήν την αλλαγή. Ο τομέας της γεωργίας πρέπει να προσπαθήσει να μειώσει τις εκπομπές αερίων του θερμοκηπίου, αλλά παράλληλα μπορεί να αποτελέσει μέρος της λύσης στο πρόβλημα των εκπομπών χάρη στην παγίδευση διοξειδίου του άνθρακα στο έδαφος. Θα πρέπει να επιτευχθεί αποδοτικότερη γεωργική παραγωγή με λιγότερες εκπομπές. Επιβάλλεται η γεωργία να συντείνει στη βελτίωση της ποιότητας του αέρα και των υδάτων, διατηρώντας τη φυσική ποικιλομορφία και προλαμβάνοντας τη διάβρωση του εδάφους. Κρίσιμες προκλήσεις για την παγκόσμια επισιτιστική ασφάλεια είναι επίσης η διασφάλιση επαρκών ποσοτήτων πόσιμου νερού και καλλιεργήσιμων εκτάσεων.

3.6 Η καινοτομία στη γεωργία θα συμβάλει σε μεγάλο βαθμό στην αντιμετώπιση των προκλήσεων της επισιτιστικής ασφάλειας και της κλιματικής αλλαγής. Οι βασικές καινοτομίες σε αυτούς τους τομείς συχνά αφορούν την αναπαραγωγή φυτών και ζώων, τις τεχνικές άρδευσης, τον έλεγχο των πλημμυρών, την ανθεκτικότητα στο ψύχος και στη ζέστη, τη διαφοροποίηση των παραδοσιακών μεθόδων γεωργίας κ.λπ. Μία λύση στα μελλοντικά προβλήματα ενδέχεται επίσης να είναι η βελτίωση της αποδοτικότητας των μεθόδων αναπαραγωγής των φυτών, η οποία μπορεί να αυξήσει σημαντικά τη γεωργική παραγωγικότητα.

4. Η έννοια της ασφάλειας εφοδιασμού

4.1 Η επισιτιστική ασφάλεια συνιστά κρίσιμο στρατηγικό ζήτημα για τους λαούς σε όλον τον πλανήτη. Η πρόσβαση στα τρόφιμα είναι μία πτυχή της ευρύτερης έννοιας της ασφάλειας. Τα προβλήματα πρόσβασης σε τρόφιμα πολύ γρήγορα επιφέρουν κοινωνική αστάθεια και αναταραχές. Η διασφάλιση του προσπορισμού τροφίμων, ακόμη και σε περιόδους κρίσης και σε καταστάσεις έκτακτης ανάγκης, αποτελεί ευθύνη της κοινωνίας.

4.2 Η επισιτιστική ασφάλεια σε μια σύγχρονη διασυνδεδεμένη οικονομία εξαρτάται από πολλούς παράγοντες. Η επισιτιστική ασφάλεια προϋποθέτει σταθερό ενεργειακό εφοδιασμό (με πετρέλαιο και ηλεκτρική ενέργεια), πληροφορική υποστήριξη, αποτελεσματική εφοδιαστική, καλές συνθήκες υγιεινής και ένα λειτουργικό σύστημα έγκαιρης προειδοποίησης για την προστασία της κοινωνίας από τα επιβλαβή τρόφιμα. Τα κράτη μέλη πρέπει να εξασφαλίζουν την προστασία των υποδομών ζωτικής σημασίας στους τομείς της γεωργίας και των τροφίμων, καθώς και τη συγκεκριμένη επιτόπου δράση.

4.3 Οι κοινωνίες οφείλουν να προνοούν για καταστάσεις έκτακτης ανάγκης όσον αφορά τον εφοδιασμό με τρόφιμα· αυτό αποκαλείται «ασφάλεια εφοδιασμού». Γενικά νοείται ως η διασφάλιση ροών υλικών (π.χ. η δημιουργία αποθεμάτων για έκτακτη ανάγκη), αλλά η ασφάλεια του εφοδιασμού προσλαμβάνει την ευρύτερη έννοια της ικανότητας διατήρησης εκείνων των βασικών οικονομικών δραστηριοτήτων μιας κοινωνίας που είναι ουσιώδεις για τις συνθήκες διαβίωσης του πληθυσμού και για τη λειτουργία και την ασφάλεια της κοινωνίας. Ως εκ τούτου, η ασφάλεια του εφοδιασμού όσον αφορά τη διαθεσιμότητα τροφίμων σημαίνει την ικανότητα διασφάλισης της παραγωγής τροφίμων και της λειτουργίας του τομέα των τροφίμων στο σύνολό του, ακόμη και σε περιόδους κρίσης και έκτακτης ανάγκης.

5. Η γεωργική πολιτική της ΕΕ και η ασφάλεια του εφοδιασμού

5.1 Η ΕΕ επί του παρόντος προετοιμάζεται για την επόμενη αναθεώρηση της ΚΓΠ, δηλαδή για τη γεωργική πολιτική μετά το 2013. Η Ευρωπαϊκή Επιτροπή δημοσίευσε μια ανακοίνωση για τη μελλοντική πολιτική τον Νοέμβριο του 2010. Πιθανότατα θα εκδώσει τις συναφείς νομοθετικές προτάσεις της στο β' εξάμηνο του 2011, η δε απόφαση του Συμβουλίου και του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου αναμένεται εντός του 2012. Στην ΕΕ, η επαρκής παραγωγή τροφίμων θα συνεχίσει να επιτυγχάνεται μέσω της ΚΓΠ.

5.2 Οι στόχοι της γεωργικής πολιτικής της ΕΕ, όπως ορίζονται στη Συνθήκη για την ίδρυση της Ευρωπαϊκής Κοινότητας και οι οποίοι ενσωματώθηκαν αυτοίσι στη Συνθήκη της Λισσαβώνας που κυρώθηκε πέρυσι, είναι οι εξής:

- η αύξηση της παραγωγικότητας της γεωργίας
- η εξασφάλιση ενός δίκαιου βιοτικού επιπέδου για τους αγρότες
- η σταθεροποίηση των αγορών
- η ασφάλεια του εφοδιασμού με τρόφιμα
- η διασφάλιση λογικών τιμών κατά την προσφορά των τροφίμων στους καταναλωτές.

5.3 Είναι προφανές ότι οι παγκόσμιες αλλαγές και τα νέα δεδομένα που αυτές δημιουργούν θα διαφοροποιήσουν τους στόχους της γεωργικής πολιτικής της ΕΕ, αλλά οι ανωτέρω πρωταρχικοί στόχοι εξακολουθούν να είναι αναγκαίοι και σημαντικοί. Κατά το παρελθόν η γεωργική πολιτική της ΕΕ δέχθηκε διάφορες επικρίσεις, μεταξύ άλλων και στις εμπορικές διαπραγματεύσεις. Στην πραγματικότητα, η ΚΓΠ κατέφερε να επιτύχει τους στόχους της παραπάνω από ικανοποιητικά: έχει εξασφαλίσει τον εφοδιασμό τροφίμων σε ολόκληρη την ΕΕ, παρά τις κυμαινόμενες τιμές, ακόμα και σε περιόδους κρίσης. Η ΚΓΠ έχει κατ' αυτόν τον τρόπο διατηρήσει την ασφάλεια του εφοδιασμού στην ΕΕ, μολονότι η ΕΕ δεν είναι εντελώς αυτόκλητος όσον αφορά ορισμένα γεωργικά προϊόντα και πρώτες ύλες. Επομένως, η ΕΕ οφείλει να λάβει υπόψη της το γεγονός ότι οι χώρες που βρίσκονται στην περιφέρεια της ΕΕ αντιμετωπίζουν συχνά δυσκολίες για να εξασφαλίσουν τον εφοδιασμό τους σε περιόδους έντονων διακυμάνσεων των τιμών.

5.4 Στο μέλλον, οι παγκόσμιες αγορές θα λειτουργούν πιο ανοικτά. Οι μελλοντικές εμπορικές συμφωνίες θα επιτρέπουν ενδεχομένως σε γεωργικά προϊόντα από χώρες εκτός ΕΕ να εισάγονται ευκολότερα στην ΕΕ (εάν βεβαίως πληρούν τα κριτήρια ασφάλειας των τροφίμων), παράλληλα όμως θα δημιουργήσουν ευκαιρίες για την πρόσβαση των γεωργικών προϊόντων της ΕΕ σε άλλες αγορές. Τα παγκόσμια δημογραφικά δεδομένα και οι αγορές μεταβάλλουν τις προτεραιότητες της γεωργικής παραγωγής και τη ζήτηση τροφίμων σε ολόκληρο τον κόσμο. Η αλληλεξάρτηση των κοινωνιών και των οικονομικών ζωών αυξάνεται. Η κλιματική αλλαγή προκαλεί ολοένα και πιο ακραίες καιρικές συνθήκες. Καθότι δεν αρκεί μόνο η αύξηση των διεθνών εμπορικών συναλλαγών για τη διασφάλιση του εφοδιασμού με τρόφιμα, οι διακυμάνσεις των τιμών των γεωργικών προϊόντων και η αστάθεια της αγοράς θα επεκταθούν στο μέλλον. Η μελλοντική γεωργική πολιτική της ΕΕ θα πρέπει να προβλέπει μηχανισμούς σταθεροποίησης της αγοράς. Η ΕΕ δεν πρέπει να προκαλεί αστάθεια στις παγκόσμιες αγορές τροφίμων, αλλά πρέπει αντίθετα να συμβάλει ενεργά στην εξάλειψή της.

5.5 Η ΕΕ είναι σημαντικός παραγωγός και εξαγωγέας τροφίμων παγκοσμίως. Ο καλύτερος τρόπος να συντείνει στη διατήρηση της σταθερότητας των παγκόσμιων αγορών τροφίμων και να αποτρέψει τις επισιτιστικές κρίσεις είναι να μεριμνήσει για την ισορροπία και την αποτελεσματική λειτουργία της δικής της αγοράς γεωργικών προϊόντων. Επίσης η ΕΕ καλείται να συμβάλει καθοριστικά στη διατήρηση της παγκόσμιας επισιτιστικής ασφάλειας.

5.6 Οι ευρωπαίοι καταναλωτές επιθυμούν να συνεχίσουν να καταναλώνουν τρόφιμα καλής ποιότητας, θρεπτικά και ασφαλή. Η μελλοντική γεωργική πολιτική θα πρέπει να διασφαλίζει ότι κάθε παραγωγή συντελείται κατά τέτοιον τρόπο ώστε να προστατεύει το περιβάλλον (αέρας, έδαφος, ύδατα) και να εγγυάται την καλή μεταχείριση των ζώων εκμετάλλευσης. Το γεγονός ότι οι προδιαγραφές στην ΕΕ είναι υψηλότερες από ό,τι στον υπόλοιπο κόσμο αυξάνει το κόστος για τους ευρωπαίους παραγωγούς και, επομένως, η γεωργική πολιτική της ΕΕ οφείλει να παρέχει τα μέσα στον γεωργικό και στον επιχειρηματικό τομέα, ώστε να υπάρχουν ίσοι όροι ανταγωνισμού μεταξύ των παραγωγών στην ΕΕ και αυτών από άλλες χώρες. Η πρόκληση για την ΕΕ έγκειται τόσο στη χρήση ήδη υφιστάμενων μέσων (π.χ. εμπορικών συμφωνιών) όσο και στην ανάπτυξη νέων, τα οποία θα ωθήσουν και άλλες χώρες παραγωγής τροφίμων να ακολουθήσουν τις προδιαγραφές παραγωγής που χρησιμοποιούνται από τους παραγωγούς τροφίμων της ΕΕ.

5.7 Η πολιτική αγροτικής ανάπτυξης (δευτερος πυλώνας της ΚΓΠ) θα εξακολουθήσει να έχει μεγάλη σημασία για την ισόρροπη ανάπτυξη των αγροτικών περιοχών στο μέλλον. Οι αγροτικές περιοχές αποτελούν ζωτικής σημασίας τμήμα της Ευρώπης. Ποσοστό άνω του 60 % του πληθυσμού της ΕΕ των 27 κρατών μελών κατοικεί σε αγροτικές περιοχές, οι οποίες αντιστοιχούν στο 90 % της συνολικής έκτασης της ΕΕ. Η πολιτική αγροτικής ανάπτυξης, η οποία λαμβάνει περισσότερο υπόψη τις διαφορετικές συνθήκες στα κράτη μέλη, θα μπορούσε να καταστεί ακόμη πιο καθοριστική στο μέλλον. Ο ρόλος της πολιτικής αγροτικής ανάπτυξης ως φορέα απασχόλησης σε αγροτικές κοινότητες και ως παράγοντα διαφοροποίησης των επιχειρηματικών ευκαιριών πρόκειται να ενισχυθεί. Η συγκεκριμένη πολιτική θα μπορούσε να χρησιμοποιηθεί ως ενωσιακό μέσο για την προώθηση της ασφάλειας εφοδιασμού στους τομείς της γεωργίας και των τροφίμων.

5.8 Η μελλοντική γεωργική πολιτική της ΕΕ οφείλει να συνεχίσει να επιδεικνύει προσοχή στα ζητήματα της ασφάλειας εφοδιασμού, δεδομένων των προκλήσεων και των αβεβαιοτήτων που σχετίζονται με την παγκόσμια επισιτιστική ασφάλεια. Η διασφάλιση της διαθεσιμότητας αποθεμάτων τροφίμων είναι θεμελιώδης στόχος της γεωργικής πολιτικής της ΕΕ. Η τελευταία θα πρέπει να καταβάλει μεγαλύτερη προσπάθεια συστηματικού σχεδιασμού, προκειμένου να διασφαλίσει την αειφορία της γεωργικής παραγωγής και του τομέα των τροφίμων στο σύνολό του, ακόμη και σε καταστάσεις κρίσης και έκτακτης ανάγκης. Προς τούτο, πρέπει να προβλεφθούν οι αναγκαίοι μηχανισμοί. Ένας καίριος στόχος της γεωργικής πολιτικής της ΕΕ θα πρέπει να είναι η διατήρηση της διαφοροποίησης της γεωργικής παραγωγής και η προαγωγή αυτής της διαφοροποίησης σε ολόκληρη την ΕΕ. Η διατήρηση της μεγάλης ποικιλίας υψηλής ποιότητας τροφίμων από διάφορες αγροτικές περιοχές όλης της ΕΕ για τους πολίτες αυτής αποτελεί την ορθή στρατηγική λύση στο ζήτημα της επισιτιστικής πολιτικής της ΕΕ. Κατ' αυτόν τον τρόπο, εξάλλου, θα επιτευχθεί και η ασφάλεια του εφοδιασμού.

5.9 Μακροπρόθεσμα, η ασφάλεια εφοδιασμού στους τομείς της γεωργίας και των τροφίμων απαιτεί αειφόρο γεωργική παραγωγή. Πέραν της περιβαλλοντικής αειφορίας, εξίσου σημαντικές κρίνονται η οικονομική και η κοινωνική διάσταση. Θα πρέπει να δοθεί μεγαλύτερη έμφαση στη συμβολή της γεωργίας στην προσαρμογή στην κλιματική αλλαγή και στον μετριασμό των συνεπειών της. Οι τομείς της γεωργίας και των τροφίμων μπορούν επίσης να συμβάλουν στην παραγωγή βιοενέργειας. Οι στόχοι της στρατηγικής «ΕΕ 2020» θα πρέπει να ενσωματωθούν στη γεωργική πολιτική.

5.10 Η παραγωγή βιοενέργειας ανέδειξε τη γεωργία της ΕΕ σε σημαντικό παράγοντα ως προς την υιοθέτηση τεχνολογιών ανανεώσιμων πηγών ενέργειας. Ο τομέας της βιώσιμης γεωργίας και των τροφίμων μπορεί να συμβάλει καθοριστικά στη μείωση της εξάρτησης της ΕΕ από τα εισαγόμενα ορυκτά καύσιμα, καθώς και στη διασφάλιση του ενεργειακού εφοδιασμού για τους καταναλωτές της ΕΕ. Τέλος, η μετατροπή γεωργικών αποβλήτων και υποπροϊόντων (κοπριά, απόβλητα της βιομηχανίας τροφίμων κ.λπ.) σε βιοενέργεια θα βοηθήσει στη μείωση της ρύπανσης και των εκπομπών διοξειδίου του άνθρακα.

Βρυξέλλες, 9 Δεκεμβρίου 2010

Ο Πρόεδρος
της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής
Staffan NILSSON

Γνωμοδότηση της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής με θέμα «Σχέσεις ΕΕ-Ρωσίας»**(γνωμοδότηση πρωτοβουλίας)**

(2011/C 54/05)

Εισηγητής: ο κ. **Voleš**

Κατά τη σύνοδο ολομέλειάς της που πραγματοποιήθηκε στις 17 και 18 Φεβρουαρίου 2010 και σύμφωνα με το άρθρο 29, παράγραφος 2, του Εσωτερικού της Κανονισμού, η Ευρωπαϊκή Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή αποφάσισε να καταρτίσει γνωμοδότηση πρωτοβουλίας με θέμα

Σχέσεις ΕΕ-Ρωσίας.

Το ειδικευμένο τμήμα «Εξωτερικές σχέσεις» στο οποίο ανατέθηκε η προετοιμασία των σχετικών εργασιών, υιοθέτησε τη γνωμοδότησή του στις 23 Νοεμβρίου 2010.

Κατά την 467η σύνοδο ολομέλειάς της 8ης και 9ης Δεκεμβρίου 2010, (συνεδρίαση της 9ης Δεκεμβρίου), η Ευρωπαϊκή Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή υιοθέτησε με 195 ψήφους υπέρ και 8 αποχές, την ακόλουθη γνωμοδότηση:

1. Συστάσεις

1.1 Η ΕΟΚΕ χαιρετίζει την Κοινή δήλωση με θέμα την εταιρική σχέση για τον εκσυγχρονισμό (ΕΣΥΕ) που υιοθετήθηκε κατά τη σύνοδο κορυφής ΕΕ-Ρωσίας στο Rostov-on-Don (31 Μαΐου – 1 Ιουνίου 2010) και περιλαμβάνει έκκληση προς την κοινωνία των πολιτών να συμμετάσχει περισσότερο στη συνεργασία ΕΕ-Ρωσίας με την ενίσχυση του διαλόγου. Οι σχέσεις μεταξύ ΕΕ και Ρωσίας έχουν στρατηγική σημασία για αμφότερες τις πλευρές και πρέπει να βασίζονται σε αμοιβαία εμπιστοσύνη. Οι κοινωνίες των πολιτών της ΕΕ και της Ρωσίας πρέπει να συνεργασθούν εντατικά και να συμβάλουν στην εφαρμογή της πρωτοβουλίας ΕΣΥΕ. Η ΕΟΚΕ είναι έτοιμη να συμβάλει ενεργά στο θέμα αυτό.

1.2 Όσον αφορά τους κοινούς χώρους, η ΕΟΚΕ στηρίζει την υπάρχουσα δομή. Καλεί ωστόσο τις κοινωνίες των πολιτών των δύο πλευρών να συμμετέχουν περισσότερο στην παρουσίαση των θέσεων και των πρωτοβουλιών τους σε διάφορα πεδία δραστηριοτήτων.

1.3 Η ΕΟΚΕ συνιστά τη συμμετοχή περισσότερων σχετικών φορέων στο διάλογο για τις οικονομικές και εμπορικές σχέσεις και καλεί να εξεταστεί η θέσπιση ευρέως αντιπροσωπευτικού επιχειρηματικού φόρουμ ΕΕ-Ρωσίας.

1.4 Η ΕΟΚΕ στηρίζει τις προσπάθειες να σημειωθεί ταχεία πρόοδος στις διαπραγματεύσεις για την απλούστευση και την ελευθέρωση του καθεστώτος θεώρησης (visa).

1.5 Πιστεύει ότι θα πρέπει να συμμετέχουν περισσότεροι μη κρατικοί φορείς στις διαβουλεύσεις ΕΕ-Ρωσίας για τα ανθρώπινα δικαιώματα, και είναι έτοιμη να συμμετάσχει στο βήμα αυτό.

1.6 Θα πρέπει να δημιουργηθούν περισσότερα βήματα μέσω των οποίων θα μπορούν να συμβάλουν οι οργανώσεις της κοινωνίας των πολιτών της ΕΕ και της Ρωσίας στην παρακολούθηση των σχέσεων ΕΕ-Ρωσίας. Το φόρουμ της Κοινωνίας των πολιτών ΕΕ-Ρωσίας, στα πρότυπα του ΦΚΠ της Ανατολικής εταιρικής σχέσης, θα μπορούσε να διαδραματίσει αυτό τον ρόλο.

1.7 Η ΕΟΚΕ ζητά να αυξηθούν οι επαφές μεταξύ των λαών, καθώς και οι ανταλλαγές στον τομέα της εκπαίδευσης και του διαπολιτισμικού διαλόγου προκειμένου να ενισχυθεί η αμοιβαία κατανόηση και εμπιστοσύνη.

1.8 Η θέση των κρατών μελών απέναντι στη Ρωσία θα πρέπει να είναι πιο συντονισμένη, προκειμένου η ΕΕ να ομιλεί με μία φωνή, με φιλόδοξους πλην όμως ρεαλιστικούς στόχους και με επαρκή ευελιξία.

1.9 Η ΕΟΚΕ θεωρεί ουσιαστική την ένταξη της Ρωσίας στον ΠΟΕ, στηρίζει πλήρως τη διαδικασία αυτή και επιθυμεί τη συντομότερη δυνατή ολοκλήρωσή της.

1.10 Η ΕΕ θα πρέπει να αναθεωρήσει τους κανόνες που διέπουν τη χρηματοδοτική στήριξη των ΜΚΟ από το Ευρωπαϊκό μέσο για τη δημοκρατία και τα δικαιώματα του ανθρώπου, οι οποίοι προβλέπουν υψηλό ποσοστό συγχρηματοδότησης με αποτέλεσμα να αποκλείονται από τη χρηματοδότηση πολλές ρωσικές ΜΚΟ.

1.11 Η ΕΟΚΕ συνιστά την αναζήτηση ευκαιριών για τη συμμετοχή της Ρωσίας σε μεγάλης κλίμακας περιφερειακά προγράμματα που θα μπορούσαν να συζητηθούν με τις χώρες της ανατολικής εταιρικής σχέσης (ΑΕΣ), ιδίως στους τομείς του περιβάλλοντος, της δημόσιας υγείας, των μεταφορών και της ενεργειακής αποδοτικότητας. Η ρωσική κοινωνία των πολιτών θα πρέπει να καλείται να παρίσταται στις συνεδριάσεις που πραγματοποιούν οι διάφορες πλατφόρμες του φόρουμ της κοινωνίας των πολιτών της ΑΕΣ, όπου θα μπορούσαν να συζητηθούν τέτοια σχέδια προς το κοινό συμφέρον της ΕΕ, της ΑΕΣ και της Ρωσίας. Συνιστάται επίσης η μεγαλύτερη συμμετοχή της κοινωνίας των πολιτών στην εφαρμογή της πολιτικής για τη Βόρεια διάσταση, της στρατηγικής για τη Βαλτική, της συνέργειας για τον Εύξεινο πόντο και σε άλλες σχετικές πρωτοβουλίες.

1.12 Η ΕΟΚΕ επαναλαμβάνει την πρότασή της να περιληφθεί στην υπό σύναψη συμφωνία, η θέσπιση κοινού σώματος της κοινωνίας των πολιτών ΕΕ-Ρωσίας.

1.13 Η ΕΟΚΕ θα συγκροτήσει ειδική ομάδα επαφής για τις σχέσεις ΕΕ-Ρωσίας, ενώ θα συνεχίσει να αναπτύσσει τις επαφές της με το Δημόσιο Επιμελητήριο της Ρωσικής Ομοσπονδίας (CCRF). Παράλληλα προτείνει να συμμετέχουν στις κοινές δραστηριότητες και άλλες οργανώσεις της κοινωνίας των πολιτών που δεν εκπροσωπούνται στο CCRF.

2. Σχέσεις ΕΕ-Ρωσίας: η σημερινή κατάσταση

2.1 Οι σχέσεις ΕΕ-Ρωσίας έχουν περάσει από πολλές διακυμάνσεις τις τελευταίες δύο δεκαετίες. Η στρατιωτική σύγκρουση Ρωσίας-Γεωργίας τον Αύγουστο του 2008 και η διαμάχη Ρωσίας-Ουκρανίας για το φυσικό αέριο τον Ιανουάριο του 2009 επηρέασαν αρνητικά τις σχέσεις τους. Ωστόσο αμφότερες οι πλευρές συνέχισαν τις προσπάθειές τους για την υπέρβαση των εμποδίων. Κύριος στόχος της γνωμοδότησης είναι να παρουσιάσει τις συστάσεις της ΕΟΚΕ για τη βελτίωση των σχέσεων ΕΕ-Ρωσίας, και για τη συμβολή της κοινωνίας των πολιτών των δύο πλευρών στο θέμα αυτό.

2.2 Οι συνομιλίες για μια νέα διμερή συμφωνία ΕΕ-Ρωσίας σε αντικατάσταση της συμφωνίας εταιρικής σχέσης και συνεργασίας του 1994 εγκαινιάστηκαν στο Khanty-Mansiysk τον Ιούνιο του 2008 και ξεκίνησαν επίσημως τον Ιούλιο του 2008. Οι δύο πλευρές προσέγγισαν τη διαδικασία διαπραγμάτευσης δίδοντας διαφορετική έμφαση στη φύση της νέας συμφωνίας. Η ΕΕ επιθυμεί τη σύναψη μιας ολοκληρωμένης και λεπτομερούς στρατηγικής συμφωνίας, ενώ η Ρωσία προτιμά τη σύναψη βασικής πολιτικής συμφωνίας πλαίσιου που θα ακολουθηθεί από λεπτομερείς τομεακές συμφωνίες στους τομείς ρωσικών συμφερόντων ⁽¹⁾.

2.3 Ο 12^{ος} γύρος των διαπραγματεύσεων μεταξύ της ΕΕ και της Ρωσικής Ομοσπονδίας μέσω των ομάδων εργασίας που αντιπροσωπεύουν τους κοινούς χώρους ξεκίνησε στα μέσα Νοεμβρίου του 2010. Τα μέχρι στιγμής αποτελέσματα των διαπραγματεύσεων αντιμετωπίζονται από την Ευρωπαϊκή Επιτροπή με συγκρατημένη αισιοδοξία. Είναι ωστόσο πολύ νωρίς για να προβλέψουμε πότε θα ολοκληρωθούν οι συνομιλίες για τη νέα συμφωνία.

2.4 Η βραδεία πρόοδος στις συνομιλίες για τη νέα συμφωνία αντανακλά τη διαφορετική προσέγγιση κάθε πλευράς ως προς τις αμοιβαίες σχέσεις τους. Η ΕΕ υποστηρίζει σύνθετο κοινωνιακό, πολιτικό και οικονομικό εκσυγχρονισμό σύμφωνα με το κεκτημένο και τους θεσμούς της Ευρώπης. Η Ρωσία, από την άλλη πλευρά, επιθυμεί να αντιμετωπίζεται ως κυρίαρχη παγκόσμια δύναμη με τη δική της προσέγγιση όσον αφορά τη δημοκρατία, τα ανθρώπινα δικαιώματα, τα οικονομικά συμφέροντα και την ασφάλεια ⁽²⁾. Για να διαδραματίσει αυτό το ρόλο, χρησιμοποιεί όλα τα μέσα που διαθέτει - προμήθεια φυσικού αερίου και πετρελαίου, πυρηνικό οπλοστάσιο, διαστημικά προγράμματα κλπ., στα οποία συμπεριλαμβάνεται και η θέση της στους διεθνείς οργανισμούς, όπως το Συμβούλιο Ασφαλείας του ΟΗΕ, ο οργανισμός συνεργασίας της Σαγκάης, η Κοινότητα Ανεξάρτητων Κρατών, η G-20 κλπ. Ωστόσο η διεθνής απήχηση των παραπάνω φιλοδοξιών είναι περιορισμένη, λόγω των αδυναμιών που εμφανίζει η σημερινή κοινωνικοοικονομική κατάσταση στη Ρωσία ⁽³⁾.

(1) Συνάντηση των εκπροσώπων της ΕΟΚΕ με τον αναπληρωτή Πρωθυπουργό της Ρωσικής Ομοσπονδίας, κ. Alexander Zhukov, 29 Ιουνίου 2010.

(2) Βλ. Εθνική στρατηγική ασφαλείας της Ρωσικής Ομοσπονδίας έως το 2020, που εγκρίθηκε με το Διάταγμα Αρ. 537 του Προέδρου της Ρωσικής Ομοσπονδίας της 12ης Μαΐου 2009.

(3) Εθνική στρατηγική ασφαλείας της Ρωσικής Ομοσπονδίας έως το 2020, που εγκρίθηκε με το Διάταγμα Αρ. 537 του Προέδρου της Ρωσικής Ομοσπονδίας της 12ης Μαΐου 2009, μέρος 2. Ο σύγχρονος κόσμος και η Ρωσία: κατάσταση και τάσεις εξέλιξης, σ. 4-8 και μέρος 9. Στρατηγική σταθερότητα και ισότιμη στρατηγική εταιρική σχέση, σ. 29-31.

2.5 Οι θέσεις ΕΕ και Ρωσίας διαφέρουν σημαντικά όσον αφορά ενδεχόμενες αλλαγές στην ευρωπαϊκή αρχιτεκτονική ασφαλείας. Η Ρωσία επιθυμεί την αναθεώρηση της ευρωπαϊκής αρχιτεκτονικής ασφαλείας, όπως αντικατοπτρίζεται στην πρόταση της Ρωσίας περί νέου Ευρωπαϊκού συμφώνου ασφαλείας που κατέθεσε ο Πρόεδρος Dmitry Medvedev τον Ιούνιο του 2008.

2.6 Μεγάλες διαφορές υφίστανται επίσης στον τομέα της ενεργειακής ασφάλειας. Η Ρωσία επιθυμεί ειδική μεταχείριση, όντας ο κύριος ενεργειακός προμηθευτής φυσικού αερίου και πετρελαίου της ΕΕ, συμπεριλαμβανομένης της προνομιακής μεταχείρισης των ενεργειακών της επιχειρήσεων και της πρόσβασής τους στην αγορά της ΕΕ, της αναγνώρισης της ειδικής της θέσης και των συμφερόντων της επί του ενεργειακού τομέα της Λευκορωσίας και της Ουκρανίας ⁽⁴⁾. Η Ρωσία αποχώρησε από τη συνθήκη για τον ευρωπαϊκό χάρτη ενέργειας τον Αύγουστο του 2009. Από την πλευρά της, η ΕΕ θεωρεί τη συνθήκη βάση για κάθε περαιτέρω ελευθέρωση της αγοράς ενέργειας, συμπεριλαμβανομένου του ανοιγμάτων της στις ρωσικές ενεργειακές επιχειρήσεις. Η πρόσφατη πρωτοβουλία του Προέδρου Medvedev για τη σύναψη νέας Συνθήκης για την παγκόσμια ενεργειακή ασφάλεια που θα αντικαταστήσει τη συνθήκη για τον ευρωπαϊκό χάρτη ενέργειας απευθυνόταν στα κράτη μέλη της ομάδας G-20 και όχι αποκλειστικά στην ΕΕ, παρά το ότι η ΕΕ παραμένει ο κύριος εμπορικός εταίρος της Ρωσίας σε ζητήματα ενέργειας.

2.7 Η Ρωσία επιχειρεί να διαχειριστεί τα συμφέροντά της απέναντι στην ΕΕ μέσω της ανάπτυξης ειδικών σχέσεων με παραδοσιακές «μεγάλες» ευρωπαϊκές δυνάμεις. Πράγματι, τα κράτη μέλη της ΕΕ διατηρούν τις δικές τους διμερείς σχέσεις με τη Ρωσία, οι οποίες αντικατοπτρίζουν τις παραδόσεις και τα συμφέροντά τους. Είναι σημαντικό, ωστόσο, να εργασθούν για να διασφαλίσουν πως οι θέσεις και οι δραστηριότητές τους είναι πιο συντονισμένες όσον αφορά τη διαμόρφωση συνολικής πολιτικής της ΕΕ απέναντι στη Ρωσία. Η νέα Συνθήκη της Λισσαβόνας ενίσχυσε την Κοινή εξωτερική πολιτική και πολιτική ασφαλείας της ΕΕ, ενώ έδωσε νέες αρμοδιότητες στην ΕΕ όσον αφορά την ενεργειακή ασφάλεια.

2.8 Η Ρωσία και η ΕΕ διαφωνούν επίσης όσον αφορά την Ανατολική εταιρική σχέση, την οποία η Ρωσία εκλαμβάνει ως προσπάθεια επέκτασης της σφαίρας επιρροής της ΕΕ. Από την πλευρά της, η ΕΕ θεωρεί την Ανατολική εταιρική σχέση μέσο για να μοιραστεί κοινές αξίες και πρότυπα με τους εξ Ανατολών γείτονές της, καθώς η εφαρμογή τους οδηγεί στον οικονομικό και κοινωνικό εκσυγχρονισμό των χωρών αυτών και συμβάλλει στην ασφάλεια και σταθερότητα ολόκληρης της ευρωπαϊκής ηπείρου.

2.9 Η συνεργασία ΕΕ-Ρωσίας βελτιώθηκε σημαντικά στο πλαίσιο της κοινής πολιτικής ΕΕ-Ρωσίας-Νορβηγίας-Ισλανδίας για τη Βόρεια διάσταση. Επιτεύχθηκαν απτά αποτελέσματα σε προγράμματα συνεργειών στους τομείς του περιβάλλοντος, της δημόσιας υγείας, του πολιτισμού, των μεταφορών και των υποδομών. Η ΕΟΚΕ συμβάλλει διαρκώς στην εφαρμογή της πολιτικής, στη γνωμοδότησή της για την πολιτική της Βόρειας διάστασης ⁽⁵⁾ τονίζει τη σημασία της συμμετοχής της κοινωνίας των πολιτών σε αυτήν.

2.10 Παρά τις υπάρχουσες παρεξηγήσεις και τις προαναφερθείσες δυσκολίες, τόσο η ΕΕ όσο και η Ρωσία συμφωνούν γενικώς ως προς την στρατηγική σημασία των διμερών τους σχέσεων. Η πολιτική βούληση για την αναβάθμιση των διμερών σχέσεων φαίνεται ξεκάθαρα

(4) Ενεργειακή στρατηγική της Ρωσίας έως το 2030, που εγκρίθηκε με το Διάταγμα της Κυβέρνησης της Ρωσικής Ομοσπονδίας Αρ. 1715 της 13ης Νοεμβρίου 2009, βλ. μέρος 9: Εξωτερική ενεργειακή πολιτική, σ. 55-58.

(5) ΕΕ C 309 της 16.12.2006, σ. 91-95.

στα συμπεράσματα της συνόδου ΕΕ-Ρωσίας στο Rostov-on-Don (31 Μαΐου-1 Ιουνίου 2010), που περιλαμβάνουν την κοινή δήλωση με θέμα την εταιρική σχέση για τον εκσυγχρονισμό ⁽⁶⁾.

3. Διδάγματα που αποκομίσθηκαν από τους κοινούς χώρους

3.1 Γενικές διαπιστώσεις

3.1.1 Ο θεσμοθετημένος διάλογος στο πλαίσιο των κοινών χώρων ⁽⁷⁾ οδήγησε στον εντονότερο διάλογο που είχε η ΕΕ στην ιστορία των σχέσεων της με οποιαδήποτε τρίτη χώρα. Όσον αφορά τις διαπραγματεύσεις της νέας συμφωνίας ΕΕ-Ρωσίας, θα πρέπει να αντληθούν τα ακόλουθα διδάγματα από την υπάρχουσα συνεργασία εντός των κοινών χώρων ΕΕ-Ρωσίας ⁽⁸⁾:

- Η δομή των κοινών χώρων (ΚΧ) αποτελεί καλά οργανωμένο θεσμικό πλαίσιο για τη διατήρηση ευρέως πολιτικού και τομεακού διαλόγου μεταξύ της ΕΕ και της Ρωσίας, και θα πρέπει να διατηρηθεί.
- Παρά τα θετικά δείγματα προόδου σε τομεακά ζητήματα, οι ΚΧ δεν απέφεραν παρά μέτρια αποτελέσματα σε σύγκριση με τις αρχικές προσδοκίες των δύο πλευρών.
- Για τη βελτίωση του διαλόγου και της συνεργασίας απαιτείται μεγαλύτερη πολιτική βούληση, αμοιβαία εμπιστοσύνη και ικανότητα των δύο πλευρών να συμφωνήσουν ως προς όρους και αξίες, συμπεριλαμβανομένων από κοινού συμφωνηθέντων προτύπων.

3.2 Κοινός οικονομικός χώρος

3.2.1 Ο στόχος της ΕΕ για την σύσταση του κοινού οικονομικού χώρου (ΚΟΧ) ήταν η δημιουργία μιας ανοιχτής ολοκληρωμένης αγοράς μεταξύ της ΕΕ και της Ρωσίας. Η σχετική πρόοδος είναι αργή, ενώ η ιδέα μιας ζώνης ελεύθερου εμπορίου αποτελεί μάλλον μακρινή

⁽⁶⁾ Οι τομείς προτεραιότητας της συνέργειας για τον εκσυγχρονισμό θα περιλαμβάνουν: την επέκταση των επενδυτικών ευκαιριών σε κύριους τομείς-μοχλούς της ανάπτυξης και της καινοτομίας, την ενίσχυση και εμπέδωση των διμερών εμπορικών και οικονομικών σχέσεων και την προώθηση των μικρών και μεσαίων επιχειρήσεων, την προώθηση της ευθυγράμμισης των τεχνικών κανονισμών και προδιαγραφών, καθώς και το υψηλό επίπεδο προστασίας των δικαιωμάτων πνευματικής ιδιοκτησίας, τη βελτίωση των μεταφορών, την προώθηση βιώσιμης οικονομίας με χαμηλές εκπομπές άνθρακα και την ενεργειακή αποδοτικότητα, τις διεθνείς διαπραγματεύσεις για την αντιμετώπιση της κλιματικής αλλαγής, την ενίσχυση της συνεργασίας στην καινοτομία, την έρευνα και ανάπτυξη και στα διαστημικά προγράμματα, τη διασφάλιση ισορροπημένης ανάπτυξης με την αντιμετώπιση των τοπικών και περιφερειακών συνεπειών της οικονομικής αναδιάρθρωσης, τη διασφάλιση της αποτελεσματικής λειτουργίας του δικαστικού συστήματος και την ενίσχυση της καταπολέμησης της διαφθοράς, την προώθηση δεσμών μεταξύ των λαών και την ενίσχυση του διαλόγου με την κοινωνία των πολιτών προκειμένου να ενθαρρυνθεί η συμμετοχή ιδιωτών και επιχειρήσεων.

⁽⁷⁾ Το Μάιο του 2003 η ΕΕ και η Ρωσία συμφώνησαν σε νέα διαρθρωμένη μορφή συνεργασίας με τέσσερις κοινούς χώρους: τον κοινό οικονομικό χώρο, τον κοινό χώρο ελευθερίας, ασφάλειας και δικαιοσύνης, τον κοινό χώρο εξωτερικής ασφάλειας και τον κοινό χώρο έρευνας, εκπαίδευσης και πολιτισμού. Το Μάιο του 2005 οι δύο πλευρές συζήτησαν δέσμη οδικών χαρτών για την εφαρμογή των κοινών χώρων. Βλ. επίσης http://ec.europa.eu/external_relations/russia/docs/commonsplaces_prog_report_2009_en.pdf.

⁽⁸⁾ Βλ. Αναζητώντας νέα ώθηση στις σχέσεις ΕΕ-Ρωσίας. Πρόγραμμα, μέτρα και οργανισμοί, Μπρατισλάβα: Ερευνητικό κέντρο του Οργανισμού εξωτερικής πολιτικής της Σλοβακίας, 2009.

πραγματικότητα. Έχει ουσιαστική σημασία η Ρωσία να γίνει μέλος του ΠΟΕ. Η ΕΟΚΕ χαιρετίζει τη βούληση της Ρωσίας να ολοκληρώσει την ένταξη της στον ΠΟΕ το συντομότερο δυνατό. Ωστόσο, η δημιουργία της συνοριακής ένωσης με το Καζακστάν και τη Λευκορωσία εγείρει ερωτήματα ως προς το πώς θα επηρεάσει τις διαπραγματεύσεις με τον ΠΟΕ.

3.2.2 Ο διάλογος του ΚΟΧ σε διάφορους τομείς είναι πολυεπίπεδος και περιλαμβάνει πολλές πτυχές των οικονομικών, εμπορικών, χρηματοπιστωτικών και βιομηχανικών ζητημάτων ⁽⁹⁾. Η ΕΟΚΕ συνιστά ο διάλογος του ΚΟΧ να καλύπτει επίσης την απασχόληση και την κοινωνική πολιτική με τη συμμετοχή των κοινωνικών εταίρων που δε συμμετέχουν ακόμα στη διαπραγματευτική διαδικασία, λαμβανομένων παράλληλα υπόψη των περιορισμών στις αρμοδιότητες της ΕΕ σε αυτούς τους τομείς. Ειδική προσοχή θα πρέπει να δοθεί σε ζητήματα δημόσιας υγείας συμπεριλαμβανομένων υγειονομικών και φυτοϋγειονομικών μέτρων και της προστασίας του καταναλωτή.

3.2.3 Η στρογγυλή τράπεζα βιομηχανιών ΕΕ-Ρωσίας αποτελεί τη θεσμική πλατφόρμα για τη συμμετοχή των επιχειρήσεων στον ΚΟΧ. Πέραν των θετικών πτυχών της θερμής στήριξης που επιφυλάσσουν οι επιχειρηματικές κοινότητες των δύο πλευρών στη βαθύτερη οικονομική ολοκλήρωση, ορισμένες ομάδες εργασίας που θεωρήθηκαν προκειμένου να διευκολύνουν τον διάλογο ΕΕ-Ρωσίας δεν είναι ακόμα λειτουργικές ⁽¹⁰⁾, ενώ οι συστάσεις και οι προτάσεις που υποβάλλονται δε λαμβάνονται υπόψη από τους πολιτικούς και τις κρατικές αρχές. Η μεγαλύτερη και πιο συστηματική συμμετοχή των σχετικών φορέων στη διαπραγματευτική διαδικασία θα συνέβαλε στον εντοπισμό και την απομάκρυνση «τεχνητών» φραγμών που εμποδίζουν το αμοιβαίο εμπόριο και τις επενδύσεις. Θα πρέπει να θεσπισθούν εργαλεία για τη στήριξη αυτής της συμμετοχής. Το επιχειρηματικό φόρουμ ΕΕ-Ρωσίας, που εκπροσωπεί τους κύριους οικονομικούς και επιχειρηματικούς παράγοντες θα μπορούσε να αποτελέσει τέτοιο εργαλείο.

3.2.4 Το κύριο ζητούμενο για όλες τις ομάδες εργασίας εντός του ΚΟΧ θα πρέπει να συνίσταται στην εξάλειψη των φραγμών στις επιχειρήσεις και τις επενδύσεις, την πρόληψη του προστατευτισμού, τη διασφάλιση ισότιμων όρων ανταγωνισμού και τη διαπραγμάτευση της εναρμόνισης της νομοθεσίας και των προτύπων. Η ΕΟΚΕ καλεί σε μεγαλύτερο έλεγχο της προόδου και σε ενίσχυση της ικανότητας της Ρωσίας να εφαρμόσει τις αλλαγές στη νομοθεσία και στην πράξη. Επιπλέον, η Συνθήκη της Λισαβόνας παραχωρεί στην ΕΕ αρμοδιότητα επί των επενδύσεων, όσον αφορά τόσο τη ρύθμιση όσο και την προστασία αυτών. Συνεπώς, η ΕΕ θα πρέπει να συμπεριλάβει ουσιαστικές διατάξεις σχετικά με τις επενδύσεις στη νέα συμφωνία Εταιρικής Σχέσης και Συnergασίας (ΣΕΣΣ), συμπεριλαμβανομένων διατάξεων για δίκαιη και ισότιμη μεταχείριση και, ειδικότερα, αξιόπιστων και φερέγγυων ρητρών διατηρίας για τη διασφάλιση των σχέσεων μεταξύ επενδυτών και κράτους.

⁽⁹⁾ Εντός του ΚΟΧ υπάρχουν οι ακόλουθες κύριες ομάδες εργασίας: Μεταφορές, βιομηχανική και εταιρική πολιτική, ρυθμιστικός διάλογος για τα βιομηχανικά προϊόντα, διάστημα, κοινωνία της πληροφορίας, γεωργία, αλιεία, μακροοικονομική πολιτική, χρηματοπιστωτικές υπηρεσίες, ενέργεια, προμήθειες, περιβάλλον, διευκόλυνση του εμπορίου, δικαιώματα πνευματικής ιδιοκτησίας, επενδύσεις, διαπεριφερειακή συνεργασία, στατιστική, μακροοικονομικά και χρηματοπιστωτικά θέματα.

⁽¹⁰⁾ Ομάδες εργασίας και υποομάδες για τα Κατασκευαστικά προϊόντα, τα Μηχανήματα και τον ηλεκτρικό εξοπλισμό, την Αξιολόγηση συμμόρφωσης και την τυποποίηση, την Αεροδιαστημική, τον Ανταγωνισμό και τη Δημόσια υγεία

3.2.5 Τα χρηματοδοτικά μέσα της ΕΕ για τη στήριξη της συνεργασίας σε αυτόν τον τομέα θα πρέπει να συνδέονται περισσότερο με τις πολιτικές. Η δε χρήση τους πρέπει να απλουστευθεί όσον αφορά τις διοικητικές διαδικασίες. Η φάση της εφαρμογής και της αξιολόγησης της διαδικασίας πρέπει να ενισχυθεί. Ειδικότερα, θα πρέπει να θεσπισθούν ταμεία πιστώσεων για μικρές κλίμακας προγράμματα με απλουστευμένες διαδικασίες, προκειμένου να διατίθενται κονδύλια σε ευρύτερες ομάδες και οργανισμούς δικαιούχων, συμπεριλαμβανομένων των γυναικών επιχειρηματιών, των ΜΜΕ και της κοινωνικής οικονομίας και αυτά να χρησιμοποιούνται για μικρά πλην όμως συγκεκριμένα και προσανατολισμένα στην επίτευξη αποτελεσμάτων προγράμματα ⁽¹¹⁾. Ενδεχόμενη μείωση των διαθέσιμων πόρων θα πρέπει να αντισταθμιστεί με υψηλότερη συγχρηματοδότηση από την πλευρά της Ρωσίας, η οποία θα πρέπει να έχει μεγαλύτερο αντίκτυπο και μεγαλύτερη ευθύνη όσον αφορά τα προγράμματα και τα σχέδια.

3.3 Κοινός χώρος ελευθερίας, ασφάλειας και δικαιοσύνης,

3.3.1 Ο χώρος ελευθερίας, ασφάλειας και δικαιοσύνης είναι ιδιαίτερα σημαντικός, καθώς περιλαμβάνει τα ζητήματα της δημοκρατίας, του σεβασμού των ανθρωπίνων και των θεμελιωδών ελευθεριών. Αμφότερες οι πλευρές έχουν κοινό συμφέρον όσον αφορά την αντιμετώπιση προκλήσεων όπως το οργανωμένο έγκλημα, η τρομοκρατία, τα ναρκωτικά και η λαθρομετανάστευση.

3.3.2 Ένα από τα κύρια θέματα των διαπραγματεύσεων είναι η θεώρηση και η πολιτική επανεισοδοχής. Η ΕΟΚΕ ζητά να ληφθούν υπόψη οι θέσεις της κοινωνίας των πολιτών σχετικά με τη διευκόλυνση της έκδοσης θεωρήσεων για τις επιχειρήσεις, τις οργανώσεις της κοινωνίας των πολιτών, τους φοιτητές, την έκδοση πολλαπλών θεωρήσεων για κατοίκους παραμεθόριων περιοχών, τη μείωση ή κατάργηση των εξόδων θεώρησης, την εγγραφή των αλλοδαπών πολιτών και την απλούστευση αυτής, την ισορροπημένη και χωρίς διακρίσεις εφαρμογή των κανόνων που αφορούν τις άδειες εργασίας και διαμονής, πάντοτε στα πλαίσια των αρμοδιοτήτων των κρατών μελών σε αυτά τα ζητήματα. Η ΕΟΚΕ στηρίζει την ταχεία απλοποίηση και ελευθέρωση του καθεστώτος θεώρησης βάσει της εφαρμογής αμοιβαία συμφωνημένων δεσμεύσεων.

3.3.3 Η ΕΕ πρέπει να συνεχίσει τις προσπάθειές της με στόχο τη συμμετοχή άλλων μη κρατικών φορέων στις διαβουλεύσεις ΕΕ-Ρωσίας για τα ανθρώπινα δικαιώματα.

3.4 Κοινός χώρος εξωτερικής ασφάλειας

3.4.1 Οι κοινές ενέργειες ΕΕ-Ρωσίας στον τομέα της εξωτερικής ασφάλειας είναι περιορισμένες. Η ΕΕ θα πρέπει ασφαλώς να προσπαθήσει, προκειμένου να συμμετάσχει η Ρωσία σε κοινές δραστηριότητες με στόχο τη διατήρηση της ασφάλειας, μετά τη θετική εμπειρία των κοινών αποστολών στα Δυτικά Βαλκάνια και το Τσαντ.

3.4.2 Η ΕΕ προσεκλήθη από τη Ρωσία να μεσολαβήσει στην επίλυση της σύγκρουσης με τη Γεωργία μετά την σύγκρουση μεταξύ τους, τον Αύγουστο του 2008. Η Ρωσία οφείλει να υλοποιήσει όλες τις υποχρεώσεις που έχει αναλάβει στα πλαίσια των Συμφωνιών της 12ης Αυγούστου και 8ης Σεπτεμβρίου 2008. Η αποστολή επιτήρησης της Ευρωπαϊκής Ένωσης (EUMM) αποτελεί απαραίτητο παράγοντα σταθεροποίησης στη Γεωργία. Η πρόσβαση της EUMM

⁽¹¹⁾ Παγκόσμιο εμπόριο, δίκαιο εμπόριο, θεμιτός ανταγωνισμός, πρόσβαση στη δικαιοσύνη, προστασία των δεδομένων και ιδιωτικότητα, αειφορία, ενεργειακή αποδοτικότητα, υδροδότηση, εκπαίδευση των καταναλωτών, ηλεκτρονικό εμπόριο, πολιτική τροφίμων, συλλογικές αγωγές, υγεία, ευθύνη ελαττωματικών προϊόντων και υπηρεσιών, χρηματοοικονομικά ζητήματα, τηλεπικοινωνίες, όροι συμβάσεων κλπ.

στις περιοχές της Αμπχαζίας και της Νότιας Οσσετίας, παραμένει ένα από τα κρίσιμα, πλην ακατόρθωτα, σημεία της εντολής της. Από την άποψη αυτή, η συνεργασία της Ρωσίας έχει ύψιστη σημασία.

3.4.3 Παρά τη διαφορά των απόψεών τους για την ασφάλεια στην Ευρώπη και στον κόσμο, οι δύο πλευρές θα πρέπει να συνεχίσουν τον διμερή διάλογο για ζητήματα ασφάλειας και τον διάλογο μέσω των υπαρχόντων διεθνών οργανισμών που πρέπει να χρησιμοποιούνται στις συζητήσεις όσον αφορά τις σχέσεις ΕΕ-Ρωσίας: ΟΗΕ, Συμβούλιο της Ευρώπης, ΟΑΣΕ και συμβούλιο ΝΑΤΟ-Ρωσίας.

3.4.4 Η ΕΕ δεν μπορεί να παραβλέψει τα συμφέροντα των εξ ανατολών γειτόνων της στις σχέσεις της με τη Ρωσία και αντιστρόφως, και πρέπει να εμμένει στη δέσμευσή της να διευκολύνει τη μεταμόρφωση των ανατολικών της εταιρών.

3.4.5 Η ενότητα σε καίρια σημεία (σχέσεις με τη Ρωσία, ενεργειακή πολιτική, σχέσεις με τους ανατολικούς εταίρους) θα ενισχύσει τη θέση της ΕΕ στις σχέσεις της με τη Ρωσική Ομοσπονδία. Η ΕΕ πρέπει πρωτίστως να αρχίσει να ομιλεί με μία φωνή.

3.4.6 Αν και λαμβάνουν χώρα επίσημες επαφές, οι οργανώσεις της κοινωνίας των πολιτών, τα ερευνητικά ιδρύματα και οι ομάδες προβληματισμού στην ΕΕ και τη Ρωσία δεν συνεργάζονται παρά σε μικρό αριθμό ζητημάτων. Οι ανεπαρκείς επαφές και η έλλειψη συνεργασίας οδηγούν σε στερεότυπη αντίληψη των συμφερόντων και των προθέσεων του «άλλου» εταίρου. Κατά συνέπεια, ο διμερής διάλογος της κοινωνίας των πολιτών θα πρέπει να συμβάλει στην αναζήτηση νέας προσέγγισης στα ζητήματα αμοιβαίου ενδιαφέροντος, όπως η διεθνής τρομοκρατία και οι ρίζες της.

3.5 Κοινός χώρος έρευνας, εκπαίδευσης και πολιτισμού

3.5.1 Αυτός ο κοινός χώρος μπορεί να λειτουργήσει ως υπόδειγμα επιτυχημένης συνεργασίας ΕΕ-Ρωσίας. Κυριαρχείται δε από επιστημονικά προγράμματα.

3.5.2 Απόδειξη της επιτυχίας του αποτελεί η ενεργή συμμετοχή αμφοτέρων των πλευρών, όπως μαρτυρά ο αριθμός των προγραμμάτων και των παρεχόμενων κονδυλίων, καθώς και η προσέγγιση από τη βάση προς την κορυφή, που συνεπάγεται την ελευθερία των επιστημόνων να διαρθρώσουν το έργο τους και να επιλέξουν την καταλληλότερη μορφή. ⁽¹²⁾

3.5.3 Από την άλλη πλευρά, αυτή η επιτυχία έρχεται σε αντίθεση με την μάλλον περιορισμένη κινητικότητα στον τομέα της εκπαίδευσης, όπου δεν έχουν επιτευχθεί παρά περιορισμένες ανταλλαγές, όπως για παράδειγμα μέσω των προγραμμάτων Tempus και Erasmus Mundus. Υπάρχει επίσης δυσκολία στην περαιτέρω ενημέρωση για τη λειτουργία των ομάδων εργασίας. Θα πρέπει να δοθεί μεγαλύτερη προσοχή στην κινητικότητα των νέων και τις διαπολιτισμικές ανταλλαγές. Η κοινωνία των πολιτών θα πρέπει να συμμετέχει πιο ενεργά στις διαπραγματεύσεις και τη συνέχεια που δίνεται στις συμφωνίες όσον αφορά αυτόν τον κοινό χώρο, προκειμένου να παρακολουθεί τον αντίκτυπο των ερευνητικών προγραμμάτων στην κοινωνία που βασίζεται στη γνώση.

⁽¹²⁾ Υπάρχουν οι ακόλουθες ομάδες εργασίας σε τομείς όπως η υγεία, τα τρόφιμα, η γεωργία και η βιοτεχνολογία, οι нанοτεχνολογίες και τα νέα υλικά, η ενέργεια, η αεροναυτική και το περιβάλλον, η πυρηνική σχάση και σύντηξη, οι τεχνολογίες πληροφοριών και επικοινωνίας και 7 ομάδες που συγκροτήθηκαν στον τομέα της διαστημικής συνεργασίας.

4. Η κατάσταση της κοινωνίας των πολιτών στη Ρωσία

4.1 Η κατάσταση της κοινωνίας των πολιτών και του κοινωνικού και αστικού διαλόγου στη Ρωσία ⁽¹³⁾ δεν ανταποκρίνεται ακόμα πλήρως στις ευρωπαϊκές προδιαγραφές. Παρ' όλα αυτά, η θέση και η επιρροή της έχουν μερικώς βελτιωθεί από την τελευταία μας αξιολόγηση των σχέσεων ΕΕ-Ρωσίας ⁽¹⁴⁾.

4.2 Το Δημόσιο Επιμελητήριο της Ρωσικής Ομοσπονδίας (CCRF) που θεσπίστηκε το 2006 κατέστη ο επίσημος φορέας της κοινωνίας των πολιτών στη Ρωσία. Το Επιμελητήριο συγκροτήθηκε με Προεδρικό διάταγμα. Ο Πρόεδρος ορίζει το ένα τρίτο των μελών του. Το Επιμελητήριο αποτελεί μέσο έκφρασης των θέσεων της κοινωνίας των πολιτών για σημαντικά θέματα σε εθνικό και περιφερειακό επίπεδο ενώ τοπικά επιμελητήρια έχουν συσταθεί σε πολλές περιοχές. Το Επιμελητήριο παρουσιάζει τις συστάσεις του, καταθέτει παρατηρήσεις επί των σχεδίων νόμων και διεξάγει αναλύσεις της κατάστασης ανά τομέα και ανά περιφέρεια. Οι θέσεις του είναι ενίοτε ιδιαίτερα ελεύθερες και επικριτικές απέναντι στις κυβερνητικές πολιτικές ⁽¹⁵⁾.

4.3 Σύμφωνα με την Έκθεση για την κατάσταση της κοινωνίας των πολιτών στη Ρωσική Ομοσπονδία για το έτος 2009 ⁽¹⁶⁾ που δημοσίευσε το CCRF, ο αριθμός των καταχωρημένων μη κερδοσκοπικών μη κυβερνητικών οργανώσεων (ΜΚΜΚΟ) στη Ρωσία έφτασε τις 670 χιλιάδες νομικά πρόσωπα. Μεταξύ του 2004 και του 2009, ο συνολικός αριθμός τους μειώθηκε κατά 17 %. Το CCRF συνιστά την αλλαγή της ταξινόμησης των ΜΚΜΚΟ και τη χρήση της μεθόδου του ΟΗΕ, που δεν περιλαμβάνει μεταξύ των ΜΚΟ οργανώσεις που ιδρύθηκαν από κρατικές αρχές.

4.4 Όσον αφορά τον τομέα δραστηριοτήτων τους, οι περισσότερες ΜΚΟ ασχολούνται με κοινωνικά ζητήματα (54 %) και ακολουθούν η επιστήμη και η εκπαίδευση (44 %), η προστασία των δικαιωμάτων (42 %), η φιλανθρωπία (39 %), ο τουρισμός και ο αθλητισμός (32 %), ο πολιτισμός (30 %), η ενημέρωση (27 %), η υγεία (22 %), το περιβάλλον (12 %), τα δημοτικά θέματα (9 %), η θρησκεία (9 %), η οικονομία (6 %), η στέγαση (5 %) και άλλα θέματα (5 %).

4.5 Το CCRF σύναψε σχέσεις με εταίρους οργανώσεις του εξωτερικού, συμπεριλαμβανομένης της ΕΟΚΕ (μνημόνιο συνεννόησης του 2008) και έγινε μέλος της AICESIS, ενώ φιλοξένησε την συνεδρίαση Προεδρείου της τον Δεκέμβριο του 2009. Έκτοτε οι σχέσεις ΕΟΚΕ-CCRF έχουν ενισχυθεί μέσω της διοργάνωσης κοινών εργασιών με θέματα κοινού ενδιαφέροντος και της υιοθέτησης κοινών συμπερασμάτων σε συνέχεια αυτών των εργασιών ⁽¹⁷⁾.

4.6 Η ρωσική ηγεσία συνειδητοποιεί πως χωρίς τη συμμετοχή της κοινωνίας των πολιτών δε θα ήταν εφικτή η υλοποίηση του στρατηγικού στόχου του εκσυγχρονισμού της Ρωσίας. Κατά τον τελευταίο

χρόνο, υιοθετήθηκαν πολυάριθμες τροπολογίες στην ισχύουσα νομοθεσία για να βελτιωθεί η κατάσταση για την κοινωνία των πολιτών, συμπεριλαμβανομένης της χαλάρωσης των περιορισμών στις δραστηριότητες ΜΚΟ που λαμβάνουν χρηματοδότηση από το εξωτερικό.

4.7 Παρά την αυξανόμενη επίγνωση του ρόλου της οργανωμένης κοινωνίας των πολιτών στον εκσυγχρονισμό του ρωσικού πολιτικού συστήματος, ο δρόμος είναι ακόμα μακρύς.

4.8 Ο κοινωνικός διάλογος μεταξύ των κοινωνικών εταίρων σε εθνικό επίπεδο λαμβάνει χώρα στην ρωσική **τριμερή επιτροπή** για τη ρύθμιση των κοινωνικών και εργασιακών σχέσεων. Οι γενικές συμφωνίες αποτελούν αντικείμενο διαπραγμάτευσης μεταξύ όλων των ρωσικών συνδικάτων και της εργοδοτικής ένωσης με τη συμμετοχή της κυβέρνησης. Οι συλλογικές συμβάσεις συνάπτονται συνήθως στις επιχειρήσεις όπου υπάρχουν συνδικαλιστές. Ενίοτε, ωστόσο, οι διαφωνίες οδηγούν σε απεργίες. Η Ρωσία έχει κυρώσει τις περισσότερες εκ των συμβάσεων της ΔΟΕ, είναι ωστόσο σημαντικό αυτές να τηρούνται στο ακέραιο.

4.9 Οι **εργοδότες** εκπροσωπούνται από τη Ρωσική ένωση βιομηχάνων και επιχειρηματιών (RSPP), μια ανεξάρτητη μη κυβερνητική οργάνωση. Η ένωση εκπροσωπεί περισσότερες από 120 περιφερειακές συμμαχίες και βιομηχανικές οργανώσεις σε κύριους τομείς της οικονομίας και διαδραματίζει ενεργό ρόλο ως κοινωνικός εταίρος στη ρωσική τριμερή επιτροπή. Μπορεί να ξεκινήσει το σχεδιασμό νέων νομοσχεδίων και καταβάλλει συνεχείς προσπάθειες για τη βελτίωση της ισχύουσας νομοθεσίας σχετικά με την οικονομία και την επιχειρηματικότητα. Η ένωση συνεργάζεται στενά με τη BusinessEurope και στηρίζει τη βελτίωση των επιχειρηματικών σχέσεων μεταξύ της Ρωσίας, της ΕΕ και των κρατών μελών της.

4.10 Παράλληλα με την RSPP υπάρχουν και άλλες οργανώσεις που εκπροσωπούν επιχειρηματίες και εργοδότες, όπως το Εμπορικό και βιομηχανικό επιμελητήριο της Ρωσικής Ομοσπονδίας, η Ρωσική ένωση διευθυντών, η Opora Rossii (ένωση ΜΜΕ) και άλλες. Οι οργανώσεις αυτές εκπροσωπούνται επίσης στο CCRE ⁽¹⁸⁾.

4.11 Τα συνδικάτα εκπροσωπούνται από δύο συνδικαλιστικές οργανώσεις: την Ομοσπονδία ανεξάρτητων συνδικάτων της Ρωσίας (FNPR) και τη Συνομοσπονδία εργατών της Ρωσίας (KTR). Αμφότερες είναι μέλη της Διεθνούς συνδικαλιστικής συνομοσπονδίας (ITUC) και της περιφερειακής της δομής για την Ευρώπη – του Πανευρωπαϊκού περιφερειακού συμβουλίου (PERC) ⁽¹⁹⁾.

4.12 Η ΕΟΚΕ εκφράζει την ανησυχία της σχετικά με τα προβλήματα που αντιμετωπίζουν τα συνδικάτα στη Ρωσία τα οποία μάλιστα εντάθηκαν τα τελευταία χρόνια. Τα ανεξάρτητα συνδικάτα θεωρούν ως μεγαλύτερο πρόβλημα την έλλειψη σεβασμού για τα βασικά εργατικά δικαιώματα συνδικαλισμού, συλλογικής διαπραγμάτευσης και απεργίας. Υπάρχουν προφανείς περιπτώσεις αποκάλυπτης πίεσης που ασκείται στα συνδικάτα και τα μέλη και τους ηγέτες τους για την παρεμπόδιση των νομίμων δραστηριοτήτων τους, καθώς και περιπτώσεις διακρίσεων. Δεν υπάρχει αποτελεσματική νομική προστασία των εργαζομένων από τις κυβερνητικές αρχές, που είναι υπεύθυνες για την επιβολή του νόμου στις βιομηχανικές σχέσεις.

⁽¹³⁾ Έκθεση για την κατάσταση της κοινωνίας των πολιτών στη Ρωσική Ομοσπονδία που δημοσιεύθηκε από το CCRF το 2009 <http://www.orpf.ru/documents/1151/1256/>, Ενημερωτικό έγγραφο της ΓΔ Relex για το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο, Φεβρουάριος 2009.

⁽¹⁴⁾ ΕΕ C 294 της 25.11.2005, σ. 33-37.

⁽¹⁵⁾ Βλ. ιστότοπο του Δημοσίου Επιμελητηρίου της Ρωσικής Ομοσπονδίας, που περιλαμβάνει τον κατάλογο εγγράφων (γνωμοδοτήσεων, εκθέσεων ελέγχου, παρεμβάσεων κλπ): <http://www.orpf.ru>. Για τα κύρια επιτεύγματά του όσον αφορά επιτυχείς παρεμβάσεις απέναντι σε κρατικές αρχές σε ομοσπονδιακό και περιφερειακό επίπεδο βλ. στήλη «Τα καταφέραμε!»: <http://www.orpf.ru/ru/press/984/>.

⁽¹⁶⁾ Βλ. υποσημείωση αριθ. 13.

⁽¹⁷⁾ Πληροφορίες για τα κοινά εργαστήρια και το κείμενο των κοινών συμπερασμάτων βρίσκονται στη διεύθυνση: <http://www.eesc.europa.eu/?i=portal.en.events-and-activities-eu-russia-june-2010>

⁽¹⁸⁾ Το Εμπορικό και Βιομηχανικό Επιμελητήριο της Ρωσικής Ομοσπονδίας είναι μέλος του Eurochambres.

⁽¹⁹⁾ Ο Πρόεδρος της FNPR είναι ο σημερινός Πρόεδρος του Πανευρωπαϊκού Πετρελαϊκού Συμβουλίου (PERC). Σύμφωνα με το καταστατικό του τελευταίου, ο Γενικός γραμματέας της Ευρωπαϊκής συνδικαλιστικής συνομοσπονδίας (ETUC) εκτελεί χρέη γενικού γραμματέα του PERC.

4.13 Υπάρχει μεγάλη ποικιλία **μη κυβερνητικών οργανώσεων**. Τα πεδία ενδιαφέροντός τους αναφέρονται στο σημείο 4.4. Οι οργανώσεις για την προστασία των ανθρωπίνων δικαιωμάτων που αντιτίθενται στην κυβέρνηση⁽²⁰⁾ αντιμετωπίζουν διάφορα είδη φραγμών, πιέσεων και απειλών. Οι ΜΚΟ βάσης που εκπροσωπούν καταναλωτές, οικολόγους, την κοινωνική οικονομία, τη νέα γενιά κλπ. (21) αντιμετωπίζουν κυρίως προβλήματα χρηματοδότησης. Εκτός των οργανώσεων της κοινωνίας των πολιτών που δραστηριοποιούνται σε ομοσπονδιακό επίπεδο, υπάρχουν χιλιάδες ΜΚΟ που δραστηριοποιούνται σε περιφερειακό και τοπικό επίπεδο, ορισμένες εκ των οποίων αντιμετωπίζουν τον αποκλεισμό ή την εχθρική συμπεριφορά των τοπικών αρχών.

5. Προτάσεις της ΕΟΚΕ για τη βελτίωση των σχέσεων ΕΕ-Ρωσίας

5.1 Γενικές προτάσεις

5.1.1 Η καλλιέργεια αμοιβαίας εμπιστοσύνης μεταξύ της Ρωσίας και της ΕΕ είναι αναγκαία - αυτό αποτελεί αποστολή πρωτίτως για τους πολιτικούς αρχηγούς, αλλά και για την κοινωνία των πολιτών των δύο πλευρών, που πρέπει να διαδραματίσει μείζονα ρόλο στήριξης της διαδικασίας. Χωρίς εμπιστοσύνη, θα είναι σχεδόν αδύνατη η περαιτέρω πρόοδος στις διαπραγματεύσεις της ΕΕ και της Ρωσίας για τη νέα συνθήκη και στην ανάπτυξη του διαλόγου εντός του πλαισίου των κοινών χώρων.

5.1.2 Από την πλευρά της ΕΕ, μια κοινή προσέγγιση που θα έχει συμφωνηθεί από όλα τα κράτη μέλη, η μεγαλύτερη σαφήνεια των στόχων, οι ρεαλιστικές φιλοδοξίες και η μεγαλύτερη ευελιξία θα μπορούσαν να συμβάλλουν στην πρόοδο των σχέσεων ΕΕ-Ρωσίας γενικότερα και ιδίως στην οικοδόμηση των τεσσάρων κοινών χώρων.

5.1.3 Η σχέση ΕΕ-Ρωσίας χρειάζεται νέα πολιτική ώθηση, πράγμα που θα επέτρεπε στις δύο πλευρές να αναζωογονήσουν τη συνεργασία τους και να δημιουργήσουν εκ νέου κλίμα στρατηγικής εταιρικής σχέσης. Το πρόγραμμα της Εταιρικής σχέσης για τον εκσυγχρονισμό (ΕΣγΕ) όπως συμφωνήθηκε στη σύνοδο του Rostov on Don την 1η Ιουνίου 2010 θα πρέπει να θεωρηθεί από την ΕΕ ως η νέα δέσμη προτάσεων συνεργασίας με βλέμμα στο μέλλον. Οι προτάσεις αυτές θα πρέπει να δώσουν νέα ώθηση στις σχέσεις ΕΕ-Ρωσίας βάσει των διδαγμάτων που παρείχε η εμπειρία των κοινών χώρων και παράλληλα να συμπληρώνουν την ανατολική εταιρική σχέση που έχει ήδη προταθεί σε έξι χώρες της Ανατολικής Ευρώπης.

5.1.4 Η ΕΟΚΕ χαιρετίζει το γεγονός ότι το πρόγραμμα της Εταιρικής σχέσης για τον εκσυγχρονισμό περιλαμβάνει όχι μόνο τις τεχνικές και οικονομικές πτυχές αλλά και την προώθηση επαφών μεταξύ των λαών και την ενίσχυση του διαλόγου με την κοινωνία των πολιτών για την ενθάρρυνση της συμμετοχής ιδιωτών και επιχειρήσεων. Είμαστε

(20) Μεταξύ των επιφανέστερων είναι το Κέντρο για την ανάπτυξη της Δημοκρατίας και των Ανθρωπίνων δικαιωμάτων, το Ινστιτούτο Ανθρωπίνων δικαιωμάτων της Ρωσίας, το Κίνημα ανθρωπίνων δικαιωμάτων των νέων, η Δημόσια ετυμηγορία, το ίδρυμα προστασίας της Glasnost, η οργάνωση Golos για την προστασία των δικαιωμάτων των ψηφοφόρων, το ρωσικό τμήμα της οργάνωσης Human Rights Watch, η οργάνωση για τα ανθρώπινα δικαιώματα Memorial, η SOVA κλπ.

(21) Όπως η οργάνωση «Ελευθερία επιλογής», η Διαπεριφερειακή οργάνωση αυτοκινητιστών, η ρωσική Greenpeace, η οργάνωση Bellona για την προστασία του περιβάλλοντος, το Ινστιτούτο συλλογικής δράσης, το Κίνημα κατά της λαθρομετανάστευσης, η οργάνωση Pamgat για την προστασία ιστορικών κτιρίων και την καταγραφή της ιστορίας, η Ρωσική ορθόδοξος εκκλησία, η Ρωσο-τσετσενική κοινωνία φιλίας, το κέντρο ανάλυσης και πληροφόρησης SOVA, η ένωση των επιτροπών μητέρων στρατιωτών, το ρωσικό τμήμα της WWF.

πεπεισμένοι ότι ο εκσυγχρονισμός της ρωσικής κοινωνίας δεν μπορεί να επιτευχθεί χωρίς ειδική έμφαση σε ζητήματα όπως τα ανθρώπινα δικαιώματα, η δημοκρατία, η καταπολέμηση της διαφθοράς, το κράτος δικαίου, η ελευθερία των ΜΜΕ, ο κοινωνικός διάλογος, η ενίσχυση του ρόλου της κοινωνίας των πολιτών στην προετοιμασία, την υλοποίηση και την παρακολούθηση των απαραίτητων μεταρρυθμίσεων.

5.1.5 Προκειμένου να καταστεί πιο προσιτή και λειτουργική η ευρωπαϊκή στήριξη των δραστηριοτήτων των ρωσικών ΜΚΟ, η ΕΟΚΕ συνιστά να εξετασθεί μια ενδεχόμενη μείωση της απαιτούμενης συγχρηματοδότησης κατά 20 % για τις ρωσικές ΜΚΟ για τη χρηματοδότηση στο πλαίσιο της Ευρωπαϊκής πρωτοβουλίας για τη δημοκρατία και τα ανθρώπινα δικαιώματα. Το απαιτούμενο ποσοστό συγχρηματοδότησης για τις επιχορηγήσεις της ΕΠΔΑΔ μειώνει σημαντικά το εύρος των ρωσικών ΜΚΟ που θα μπορούσαν να λάβουν βοήθεια από την ΕΕ.

5.1.6 Οι ανησυχίες της Ρωσίας σχετικά με την πρωτοβουλία για την Ανατολική εταιρική σχέση δεν σημαίνουν πως η ΕΕ δεν μπορεί να προτείνει και να επίζητεί τη συνεργασία και την εταιρική σχέση με τη Ρωσία σε συγκεκριμένες περιφέρειες και περιφερειακά προγράμματα υπό την προϋπόθεση της ισότιμης και εποικοδομητικής συμμετοχής των κοινών γειτόνων των δύο πλευρών. Προς τούτο πρέπει να ληφθούν υπόψη οι συστάσεις των γνωμοδοτήσεων της ΕΟΚΕ για τη Βόρεια διάσταση⁽²²⁾, τη στρατηγική για τη Βαλτική⁽²³⁾, τη συνέργεια για τον Εύξεινο πόντο⁽²⁴⁾, την Ανατολική εταιρική σχέση⁽²⁵⁾ και τη στρατηγική για το Δούναβη. Έχει σημασία οι στόχοι που συμφωνούνται από την Ευρωπαϊκή Ένωση, τους ανατολικούς εταίρους και τη Ρωσία να είναι ει δυνατόν συμβατοί. Οι τομεακοί διάλογοι με τη Ρωσική ομοσπονδία και τα σχέδια δράσεις που συμφωνούνται με τους ανατολικούς εταίρους πρέπει ουσιαστικά να οδηγούν στην ίδια κατεύθυνση, αν και πιθανότατα θα διαφέρουν ως προς το εύρος και το σκοπό τους.

5.1.7 Η ΕΕ, η Ρωσική Ομοσπονδία και οι κοινοί τους γείτονες θα πρέπει να αναπτύξουν γενικά προγράμματα σε τομείς όπως η ενεργειακή πολιτική, η ανάπτυξη υποδομών, η συνοριακή διαχείριση, περιβαλλοντικά ζητήματα και η εναρμόνιση των προδιαγραφών, πράγμα που θα επιτρέψει την υπέρβαση των διαχωριστικών γραμμών που ενδέχεται να προκύψουν από την υλοποίηση της Ανατολικής εταιρικής σχέσης.

5.1.8 Η κοινωνία των πολιτών θα πρέπει να συμμετέχει στην επιλογή των σκοπιμότερων προγραμμάτων για την ΕΕ, τις Ανατολικές χώρες εταίρους και τη Ρωσία, ενώ οι οργανώσεις της κοινωνίας των πολιτών στη Ρωσία θα πρέπει να προσκαλούνται στις αντίστοιχες ομάδες εργασίας του φόρουμ της κοινωνίας των πολιτών της Ανατολικής εταιρικής σχέσης όταν συζητώνται ζητήματα που αφορούν την ευρύτερη περιοχή. Το παρεμφερές φόρουμ της κοινωνίας των πολιτών ΕΕ-Ρωσίας θα μπορούσε να αποτελέσει μέσο συμμετοχής των οργανώσεων της ρωσικής κοινωνίας των πολιτών στην ανάπτυξη των σχέσεων ΕΕ-Ρωσίας.

5.2 Ο ρόλος της ΕΟΚΕ

5.2.1 Η ΕΟΚΕ και οι ανεξάρτητες οργανώσεις της κοινωνίας των πολιτών της Ρωσίας θα πρέπει να προσκληθούν να συμμετάσχουν στις διαβουλεύσεις ΕΕ-Ρωσίας για τα ανθρώπινα δικαιώματα, που διεξάγονται από το 2005.

(22) ΕΕ C 309 της 16.12.2006, σ. 91-95.

(23) ΕΕ C 227 της 17.11.2009, σ. 42-48.

(24) ΕΕ C 27 της 3.2.2009, σ. 144-151.

(25) ΕΕ C 277 της 7.11.2009, σ. 30-36.

5.2.2 Προκειμένου να ενισχυθεί η αλληλεπίδραση μεταξύ της ευρωπαϊκής και της ρωσικής κοινωνίας των πολιτών θα πρέπει να ληφθούν τα ακόλουθα βήματα:

5.2.2.1 Να συγκροτηθεί νέα ομάδα επικοινωνίας στο τμήμα REX της ΕΟΚΕ, η οποία θα αναλάβει τη διαχείριση των σχέσεων ΕΕ-Ρωσίας.

5.2.2.2 Να προταθεί η συγκρότηση κοινού σώματος της κοινωνίας των πολιτών μεταξύ της ΕΟΚΕ και της ρωσικής κοινωνίας των πολιτών, ως ένα από τα σημεία της μελλοντικής συμφωνίας ΕΕ-Ρωσίας. Ο κύριος στόχος του πρέπει να είναι η συμβολή της κοινωνίας των πολιτών στην ανάπτυξη της συνεργασίας ΕΕ-Ρωσίας.

5.2.3 Θα πρέπει να συνεχισθούν οι επαφές με το Δημόσιο επιμελητήριο της Ρωσικής Ομοσπονδίας και να γίνουν τα απαραίτητα βήματα προς την κατεύθυνση ενός ενισχυμένου διαλόγου, προκειμένου αυτές να καταστούν μόνιμες και τακτές. Παράλληλα η ΕΟΚΕ θα πρέπει να καλέσει τη Ρωσική πλευρά να προσκαλέσει στις κοινές δραστηριότητες εκπροσώπους άλλων οργάνωσεων της κοινωνίας των πολιτών, που δεν αντιπροσωπεύονται μέχρι στιγμής στο CCRF.

5.2.4 Η ΕΟΚΕ θα πρέπει επίσης να συνεχίσει τη συμβολή της στις υπάρχουσες επαφές μεταξύ της ευρωπαϊκής και της ρωσικής κοινωνίας των πολιτών στο πλαίσιο της πολιτικής για τη Βόρεια διάσταση, της στρατηγικής για τη Βαλτική, της συνέργειας για τον Εύξεινο πόντο και άλλων σχετικών περιφερειακών πρωτοβουλιών.

Βρυξέλλες, 9 Δεκεμβρίου 2010

Ο Πρόεδρος
της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής
Staffan NILSSON

III

(Προπαρασκευαστικές πράξεις)

ΕΥΡΩΠΑΪΚΗ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗ ΚΑΙ ΚΟΙΝΩΝΙΚΗ ΕΠΙΤΡΟΠΗ

467η ΣΥΝΟΔΟΣ ΟΛΟΜΕΛΕΙΑΣ ΤΗΣ 8ΗΣ ΚΑΙ 9ΗΣ ΔΕΚΕΜΒΡΙΟΥ 2010

Γνωμοδότηση της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής με θέμα «Πρόταση οδηγίας του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου περί προσεγγίσεως των νομοθεσιών των κρατών μελών των αναφερομένων στις μονάδες μετρήσεως» (κωδικοποιημένο κείμενο)

COM(2010) 507 τελικό — 2010/0260 (COD)

(2011/C 54/06)

Το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο, στις 7 Οκτωβρίου 2010, και το Συμβούλιο, στις 15 Οκτωβρίου 2010, και σύμφωνα με το άρθρο 114 της ΣΛΕΕ, αποφάσισαν να ζητήσουν τη γνωμοδότηση της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής με θέμα:

«Πρόταση οδηγίας του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου περί προσεγγίσεως των νομοθεσιών των κρατών μελών των αναφερομένων στις μονάδες μετρήσεως»

COM(2010) 507 τελικό – 2010/0260 (COD).

Επειδή θεωρεί ότι η πρόταση είναι απολύτως ικανοποιητική και δεν χρήζει περαιτέρω σχολίων εκ μέρους της, η ΕΟΚΕ, κατά την 467η σύνοδο ολομέλειάς της, στις 8 και 9 Δεκεμβρίου 2010 (συνεδρίαση της 8ης Δεκεμβρίου 2010), αποφάσισε με 85 ψήφους υπέρ, και 1 αποχή, να εκδώσει θετική γνωμοδότηση για το προτεινόμενο κείμενο.

Βρυξέλλες, 8 Δεκεμβρίου 2010

Ο Πρόεδρος
της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής
Staffan NILSSON

Γνωμοδότηση της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής με θέμα «Πρόταση οδηγίας του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου για το αποδεκτό ηχητικό επίπεδο και τη διάταξη εξατμίσεως των μηχανοκίνητων οχημάτων» (κωδικοποιημένο κείμενο)

COM(2010) 508 τελικό — 2010/0261 (COD)

(2011/C 54/07)

Το Συμβούλιο, στις 15 Οκτωβρίου 2010, και το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο, στις 7 Οκτωβρίου 2010, και σύμφωνα με το άρθρο 114 της ΣΛΕΕ, αποφάσισαν να ζητήσουν τη γνωμοδότηση της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής με θέμα:

«Πρόταση οδηγίας του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου για το αποδεκτό ηχητικό επίπεδο και τη διάταξη εξατμίσεως των μηχανοκίνητων οχημάτων»

COM(2010) 508 τελικό 2010/0261 (COD).

Επειδή θεωρεί ότι η πρόταση είναι απολύτως ικανοποιητική και δεν χρήζει περαιτέρω σχολίων εκ μέρους της, η ΕΟΚΕ, κατά την 467η σύνοδο ολομέλειάς της, στις 8 και 9 Δεκεμβρίου 2010 (συνεδρίαση της 8 Δεκεμβρίου 2010), απεφάσισε ομόφωνα να εκδώσει θετική γνωμοδότηση για το προτεινόμενο κείμενο.

Βρυξέλλες, 8 Δεκεμβρίου 2010.

Ο Πρόεδρος
της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής
Staffan NILSSON

Γνωμοδότηση της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής για την «Πρόταση οδηγίας του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου σχετικά με δομή προστασίας σε περίπτωση ανατροπής, τοποθετημένη στο οπίσθιο μέρος τροχοφόρων γεωργικών και δασικών ελκυστήρων με μικρό μετατρόχιο» (κωδικοποιημένη έκδοση)

COM(2010) 510 τελικό — 2010/0264 (COD)
(2011/C 54/08)

Το Συμβούλιο, στις 15 Νοεμβρίου 2010, και το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο, στις 7 Οκτωβρίου 2010, αποφάσισαν, σύμφωνα με το άρθρο 114 της ΣΛΕΕ, να ζητήσουν τη γνωμοδότηση της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής με θέμα:

«Πρόταση οδηγίας του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου σχετικά με δομή προστασίας σε περίπτωση ανατροπής, τοποθετημένη στο οπίσθιο μέρος τροχοφόρων γεωργικών και δασικών ελκυστήρων με μικρό μετατρόχιο»

COM(2010) 510 τελικό – 2010/0264 (COD).

Επειδή θεωρεί ότι η πρόταση είναι απολύτως ικανοποιητική και δεν χρήζει περαιτέρω σχολίων εκ μέρους της, η ΕΟΚΕ, κατά την 467η σύνοδο ολομέλειας, στις 8 και 9 Δεκεμβρίου 2010 (συνεδρίαση της 8ης Δεκεμβρίου 2010), απεφάσισε ομόφωνα να εκδώσει θετική γνωμοδότηση για το προτεινόμενο κείμενο.

Βρυξέλλες, 8 Δεκεμβρίου 2010.

Ο Πρόεδρος
της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής
Staffan NILSSON

Γνωμοδότηση της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής με θέμα «Πρόταση οδηγίας του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου σχετικά με τις ενδείξεις ή τα σήματα που επιτρέπουν την αναγνώριση της παρτίδας στην οποία ανήκει ένα τρόφιμο» (κωδικοποιημένο κείμενο)

COM(2010) 506 τελικό — 2010/0259 (COD)

(2011/C 54/09)

Το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο, στις 7 Οκτωβρίου 2010, και το Συμβούλιο, στις 15 Οκτωβρίου 2010, και σύμφωνα με το άρθρο 114 της ΣΛΕΕ, αποφάσισαν να ζητήσουν τη γνωμοδότηση της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής με θέμα:

«Πρόταση οδηγίας του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου σχετικά με τις ενδείξεις ή τα σήματα που επιτρέπουν την αναγνώριση της παρτίδας στην οποία ανήκει ένα τρόφιμο»

COM(2010) 506 τελικό – 2010/0259 (COD).

Επειδή θεωρεί ότι η πρόταση είναι απολύτως ικανοποιητική και δεν χρήζει περαιτέρω σχολίων εκ μέρους της, η ΕΟΚΕ, κατά την 467η σύνοδο ολομέλειάς της, στις 8 και 9 Δεκεμβρίου 2010 (συνεδρίαση της 8ης Δεκεμβρίου 2010), αποφάσισε με 88 ψήφους υπέρ και 3 αποχές, να εκδώσει θετική γνωμοδότηση για το προτεινόμενο κείμενο.

Βρυξέλλες, 8 Δεκεμβρίου 2010

Ο Πρόεδρος
της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής
Staffan NILSSON

Γνωμοδότηση της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής με θέμα: «Πρόταση κανονισμού του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου περί τροποποίησης του κανονισμού (ΕΚ) αριθ. 460/2004 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου για τη δημιουργία του Ευρωπαϊκού Οργανισμού για την Ασφάλεια Δικτύων και Πληροφοριών ως προς τη διάρκειά του»

COM(2010) 520 τελικό — 02010/0274 (COD)
(2011/C 54/10)

Το Συμβούλιο της Ευρωπαϊκής Ένωσης, στις 19 Οκτωβρίου 2010, και το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο, στις 29 Οκτωβρίου 2010, αποφάσισαν, σύμφωνα με το άρθρο 114 της Συνθήκης για τη λειτουργία της Ευρωπαϊκής Ένωσης (ΣΛΕΕ), να ζητήσουν τη γνωμοδότηση της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής για την

«Πρόταση κανονισμού του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου περί τροποποίησης του κανονισμού (ΕΚ) αριθ. 460/2004 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου για τη δημιουργία του Ευρωπαϊκού Οργανισμού για την Ασφάλεια Δικτύων και Πληροφοριών ως προς τη διάρκειά του»

(COM(2010) 520 τελικό – 2010/0274 COD).

Επειδή θεωρεί ότι η πρόταση είναι απολύτως ικανοποιητική και δεν χρήζει περαιτέρω σχολίων εκ μέρους της, η ΕΟΚΕ, κατά την 467η σύνοδο ολομέλειάς της, στις 8 και 9 Δεκεμβρίου 2010 (συνεδρίαση της 8 Δεκεμβρίου 2010), απεφάσισε με 101 ψήφους υπέρ και 1 ψήφο κατά, να εκδώσει θετική γνωμοδότηση για το προτεινόμενο κείμενο.

Βρυξέλλες, 8 Δεκεμβρίου 2010.

Ο Πρόεδρος
της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής
Staffan NILSSON

Γνωμοδότηση της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής με θέμα «Πρόταση απόφασης του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου σχετικά με τις μεθόδους πρόσβασης στην κυβερνητική υπηρεσία η οποία προσφέρεται από το παγκόσμιο σύστημα δορυφορικής ραδιοπλοήγησης που προέκυψε από το πρόγραμμα Galileo»

COM(2010) 550 τελικό — 2010/0282 (COD)
(2011/C 54/11)

Στις 29 Οκτωβρίου 2010 και σύμφωνα με το άρθρο 172 της Συνθήκης για την Λειτουργία της Ευρωπαϊκής Ένωσης (ΣΛΕΕ), το Συμβούλιο αποφάσισε να ζητήσει τη γνώμη της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής με θέμα:

«Πρόταση απόφασης του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου σχετικά με τους όρους πρόσβασης στις υπηρεσίες υπό δημόσιο έλεγχο που προσφέρει το παγκόσμιο δορυφορικό σύστημα πλοήγησης το οποίο αναπτύχθηκε στα πλαίσια του προγράμματος Galileo»

COM(2010)550 τελικό - 2010/0282 (COD)

Επειδή θεωρεί ότι η πρόταση είναι απολύτως ικανοποιητική και δεν χρήζει περαιτέρω σχολίων εκ μέρους της, η ΕΟΚΕ, κατά την 467η σύνοδο ολομέλειάς της 8ης και 9ης Δεκεμβρίου 2010 (συνεδρίαση της 8ης Δεκεμβρίου 2010), αποφάσισε, με 97 ψήφους υπέρ και 3 αποχές, να εκδώσει θετική γνωμοδότηση για το προτεινόμενο κείμενο.

Βρυξέλλες, 8 Δεκεμβρίου 2010

Ο Πρόεδρος
της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής
Staffan NILSSON

Γνωμοδότηση της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής με θέμα την «Πρόταση κανονισμού του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου για την τροποποίηση του κανονισμού (ΕΚ) αριθ. 1060/2009 για τους οργανισμούς αξιολόγησης πιστοληπτικής ικανότητας»

COM(2010) 289 τελικό — 2010/0160 (COD)

(2011/C 54/12)

Εισηγητής: ο κ. Carmelo CEDRONE

Στις 23 Ιουνίου και στις 13 Ιουλίου 2010, και σύμφωνα με τα άρθρα 114 και 304 της Συνθήκης για τη λειτουργία της Ευρωπαϊκής Ένωσης, το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο και το Συμβούλιο αντιστοίχως αποφάσισαν να ζητήσουν τη γνωμοδότηση της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής σχετικά με την:

Πρόταση κανονισμού του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου για την τροποποίηση του κανονισμού (ΕΚ) αριθ. 1060/2009 για τους οργανισμούς αξιολόγησης πιστοληπτικής ικανότητας

COM(2010) 289 τελ. – 2010/0160 (COD)

Το ειδικευμένο τμήμα «Οικονομική και Νομισματική Ένωση, οικονομική και κοινωνική συνοχή» στο οποίο ανατέθηκε η προετοιμασία των σχετικών εργασιών, υιοθέτησε τη γνωμοδότησή του στις 25 Νοεμβρίου 2010.

Κατά την 467η σύνοδο ολομέλειάς της, της 8ης και 9ης Δεκεμβρίου (συνεδρίαση της 8ης Δεκεμβρίου), η Ευρωπαϊκή Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή υιοθέτησε με 172 ψήφους υπέρ, 12 κατά και 9 αποχές, την ακόλουθη γνωμοδότηση:

1. Συμπεράσματα και συστάσεις

1.1 Η γνωμοδότηση αφορά το δεύτερο στάδιο της προσέγγισης τριών σταδίων της Επιτροπής σχετικά με τη ρύθμιση των οργανισμών αξιολόγησης πιστοληπτικής ικανότητας (ΟΑΠ). Η Ευρωπαϊκή Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή (ΕΟΚΕ) θωρεί ότι, ακόμα και υπό τις παρούσες συνθήκες, για ένα τόσο σημαντικό πρόβλημα, που έβλαψε σε μεγάλο βαθμό την οικονομία, τις επιχειρήσεις και τους συμπολίτες μας –χωρίς να έχει ακόμα τελειώσει– η ΕΕ αντέδρασε έντονα, ακόμη και με την παρούσα πρόταση παροτρύνοντας την ανάληψη ανάλογων δράσεων σε διεθνή κλίμακα. Η ΕΟΚΕ εύχεται το έργο αυτό να συνεχιστεί με επιμονή και συνοχή.

1.2 Επίσης, η ΕΟΚΕ κρίνει ότι πρέπει να υπάρξει ταχεία εξίσωση του βαθμού ενσωμάτωσης των χρηματαγορών και του βαθμού της εποπτείας τους –η οποία εξακολουθεί να αποτελεί αρμοδιότητα του εκάστοτε κράτους–, καθότι αυτές ακριβώς οι αποκλίσεις ευθύνονται μεταξύ άλλων για τις αρνητικές συνέπειες που έχουν ήδη σημειωθεί. Ως εκ τούτου, **τάσσεται υπέρ** της υπό εξέταση πρότασης η οποία προβλέπει να ανατεθεί η εποπτεία των ΟΑΠ στην Ευρωπαϊκή Αρχή Κινητών Αξιών και Αγορών (ΕΑΚΑΑ ⁽¹⁾). Η αποτελεσματικότητά της εξαρτάται από την προσαρμογή των οικείων εθνικών νομοθετικών διατάξεων και από την εξάλειψη της **σύγχυσης** που ακόμη υφίσταται, κάνοντας ένα βήμα πέρα από τις υφιστάμενες προτάσεις, όπως άλλωστε έχουν ήδη ζητήσει ορισμένα κράτη.

1.3 Η ΕΟΚΕ επιδοκιμάζει τις προτάσεις που περιλαμβάνονται στον κανονισμό (ΕΚ) αριθ. 1060/2009 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 16ης Σεπτεμβρίου 2009, για τους οργανισμούς αξιολόγησης πιστοληπτικής ικανότητας ⁽²⁾, ειδικότερα όσον αφορά βασικά ζητήματα όπως η διαφάνεια και οι συγκρούσεις συμφερόντων, η πληροφόρηση, ο ανταγωνισμός, η ιδιαιτερότητα των δημόσιων χρεών και οι εξωτερικοί οργανισμοί αξιολόγησης. Η ΕΟΚΕ, μολονότι έχει επίγνωση της πολυπλοκότητας της υπόθεσης, εκφράζει ωστόσο

την δυσαρέσκειά της απέναντι στην καθυστερημένη έναρξη της ισχύος του εν λόγω κανονισμού, οι διατάξεις του οποίου θα έπρεπε ήδη να προβλέπουν τις αλλαγές που προτείνονται εν προκειμένω.

1.4 Η ΕΟΚΕ εκφράζει επίσης την ανησυχία της σχετικά με την ιδιαίτερη φύση του δημοσίου χρέους και, ειδικότερα, σχετικά με την αποτυχία σύστασης ενός ευρωπαϊκού οργανισμού αξιολόγησης του δημοσίου χρέους. Επ' αυτού αναμένει με ανυπομονησία την έκβαση της δημόσιας διαβούλευσης η οποία βρίσκεται ήδη σε εξέλιξη ⁽³⁾.

1.5 Η ΕΟΚΕ θεωρεί πρωταρχικής σημασίας οι ευρωπαϊκές θυγατρικές εταιρείες των οργανισμών που δραστηριοποιούνται εκτός της επικράτειας της ΕΕ να διέπονται από τους κανόνες της νέας εποπτικής αρχής. Σε αυτό το πλαίσιο, η ΕΟΚΕ χαιρετίζει τις σχετικές διατάξεις που περιλαμβάνονται στον κανονισμό του 2009. Η καλύτερη λύση θα ήταν μια συμφωνία εντός της Ομάδας των 20 για τη δημιουργία διεθνούς ρυθμιστικού πλαισίου που θα συντονίζει τις διάφορες καθ' ύλην αρμόδιες αρχές και θα εγκαθιδρύει διεθνείς κώδικες δεοντολογίας που θα πρέπει να σέβονται όλοι οι σχετικοί οργανισμοί, αναθέτοντας την εποπτεία στο Συμβούλιο χρηματοπιστωτικής σταθερότητας. Το τελευταίο θα πρέπει να διαθέτει τη δυνατότητα επιβολής κυρώσεων σε συνεννόηση με τους οργανισμούς κάθε κράτους. Η ΕΟΚΕ εκφράζει την ικανοποίησή της σχετικά με το γεγονός ότι η διαδικασία αυτή έχει ήδη ξεκινήσει με την παρότρυνση της ΕΕ.

1.6 Η ΕΟΚΕ φρονεί ότι η διαδικασία μεταρρύθμισης που έχει ήδη ξεκινήσει, επιβάλλεται να ολοκληρωθεί το ταχύτερο δυνατόν.

1.7 Είναι απαραίτητο να αποκατασταθεί η εμπιστοσύνη των «καταναλωτών» και των επενδυτών στις χρηματαγορές, μια προϋπόθεση η οποία πληρούται μόνο αν δοθεί η εντύπωση και δημιουργηθεί η βεβαιότητα ότι το θέμα αντιμετωπίζεται με σοβαρότητα χάρη στην επιβολή αυστηρών κυρώσεων σε όσους παραβαίνουν τους κανόνες.

⁽¹⁾ Ευρωπαϊκή Αρχή Κινητών Αξιών και Αγορών.

⁽²⁾ Στο εξής: «κανονισμός του 2009».

⁽³⁾ «Public consultation on Credit Rating Agencies» (Δημόσια διαβούλευση σχετικά με τους οργανισμούς αξιολόγησης πιστοληπτικής ικανότητας) της 5/11/2010.

1.8 Δεδομένου του ρόλου των οργανισμών αξιολόγησης κατά την πρόσφατη κρίση της παγκόσμιας χρηματαγοράς και των χρηματιστηρίων αξιών, η ΕΟΚΕ εκτιμά ως θετικό το γεγονός ότι τέθηκε σε εφαρμογή ένα πρόγραμμα σε τρία στάδια για τη ρύθμιση της δράσης αυτών των οργανισμών για λογαριασμό των επενδυτών και των καταναλωτών (βλέπε το έγγραφο της Επιτροπής που αφορά τη δημόσια διαβούλευση για το θέμα αυτό). Το έργο που επιτελούν οι οργανισμοί αξιολόγησης πιστοληπτικής ικανότητας κρίνεται πράγματι ουσιαστικό για την παροχή των απαραίτητων πληροφοριών με σκοπό την αποφυγή χορήγησης υπερβολικά επισφαλών πιστώσεων (μια σημαντική λειτουργία για τη διασφάλιση της σταθερότητας και της ασφάλειας των χρηματαγορών). Η ΕΟΚΕ χαιρετίζει το γεγονός ότι το εξωτερικό χρέος έχει συμπεριληφθεί στην τρέχουσα δημόσια διαβούλευση.

1.9 Οι λόγοι που επιβάλλουν τη μελέτη του θέματος του ολιγοπωλίου, το οποίο βρίσκεται στα χέρια ενός μικρού αριθμού οργανισμών αξιολόγησης των κινδύνων που συνδέονται με τα μέσα ή τις χρηματοπιστωτικές απαιτήσεις που αναλαμβάνονται αδιακρίτως από επενδυτές, τράπεζες, ασφαλιστικούς ομίλους ή εθνικές κυβερνήσεις, απορρέουν κυρίως από το γεγονός ότι οι πληροφορίες που διοχετεύουν οι εν λόγω οργανισμοί έχουν χαρακτήρα δημόσιου αγαθού και, άρα, οι παρεχόμενες υπηρεσίες αντιστοιχούν σε υπηρεσίες κοινής ωφελείας. Η ΕΟΚΕ διαπιστώνει επομένως με ικανοποίηση ότι οι πρώτες επιχειρήσεις που ζήτησαν να τους χορηγηθεί άδεια λειτουργίας οργανισμού αξιολόγησης πιστοληπτικής ικανότητας στην ΕΑΚΑΑ ήταν ορισμένες πρωτοεμφανιζόμενες στον τομέα αυτόν ευρωπαϊκές επιχειρήσεις.

1.10 Όταν οι οργανισμοί αξιολόγησης κρίνουν την χρηματοοικονομική βιωσιμότητα ενός κυρίαρχου κράτους (κίνδυνος αφερεγγυότητας του Δημοσίου), όπως συνέβη πρόσφατως με την υποβάθμιση της πιστοληπτικής ικανότητας λόγω του δημόσιου χρέους της Ελλάδας και άλλων υπερχρεωμένων κρατών μελών της ΕΕ στις διεθνείς αγορές, τίθενται αυτομάτως δύο ζητήματα: αφενός μεν αυτό της αναντιστοιχίας της δράσης αυτών των οργανισμών με τους σκοπούς που υπηρετούν (η παροχή με τρόπο διαφανή και υπεύθυνο πληροφοριών σχετικών με την αγορά), αφετέρου δε η πιθανή σύγκρουση συμφερόντων των διεθνών ιδιωτών επενδυτών (που χρησιμοποιούν τα αποτελέσματα της αξιολόγησης πιστοληπτικής ικανότητας στις επενδυτικές τους δραστηριότητες) και των πολιτών/καταναλωτών της χώρας που υφίσταται τις επιπτώσεις μιας πιθανής εκτίμησης αδυναμίας εξυπηρέτησης του δημόσιου χρέους της, παρά το γεγονός ότι η αδυναμία αυτή προκλήθηκε από την ανικανότητα ή ενδεχομένως την αδικοπραγία των πολιτικών.

1.11 Οι οργανισμοί αξιολόγησης της πιστοληπτικής ικανότητας μπορούν να πραγματοποιούν αποτελεσματικά μια αξιολόγηση δημόσιου χρέους, αρκεί να διαθέτουν τα κατάλληλα μέσα και μεθόδους και να λειτουργούν σύμφωνα με τους κανόνες που έχουν θέσει προς το σκοπό αυτό οι αρμόδιες δημόσιες αρχές.

1.12 Η ΕΟΚΕ πιστεύει ότι η αξιολόγηση του δημόσιου χρέους είναι ζήτημα δημοσίου συμφέροντος. Χαιρετίζει τη δημόσια διαβούλευση που δρομολόγησε η Επιτροπή και προσβλέπει στο να παρουσιάσει σε εύλογο χρόνο την εμπειριστατωμένη γνώμοδότησή της. Εύχεται ωστόσο το δημόσιο χρέος να αξιολογείται από ανεξάρτητο διεθνές ή ευρωπαϊκό οργανισμό, που έχει συγκροτηθεί ειδικά για το σκοπό αυτό, και με στόχο την προάσπιση του δημόσιου συμφέροντος. Ο οργανισμός θα πρέπει να δρα έγκαιρα, με διαφάνεια και με τα κατάλληλα μέσα.

1.13 Έχει καθοριστική σημασία να επιτευχθεί μεγαλύτερος ανταγωνισμός όσον αφορά τους οργανισμούς αξιολόγησης πιστοληπτικής ικανότητας, οι οποίοι πρέπει να είναι ανεξάρτητοι τόσο μεταξύ τους όσο και έναντι τρίτων. Επίσης, σε περιπτώσεις καθυστερήσεων ή

αδυναμίας να επιτευχθεί συμφωνία σε διεθνές επίπεδο, η ΕΟΚΕ εισηγείται τη συγκρότηση ενός ειδικού ευρωπαϊκού οργανισμού για το δημόσιο χρέος, καθώς και τη σύσταση ενός αξιόπιστου ιδιωτικού φορέα για την αξιολόγηση των κανονικών πιστώσεων, με στόχο την μεγαλύτερη ανταγωνιστικότητα του τομέα.

1.14 Σε συνδυασμό με την πρόταση για την επιβολή ενός ευρωπαϊκού καθεστώτος εποπτείας των οργανισμών αξιολόγησης, η ΕΟΚΕ χαιρετίζει το γεγονός ότι τα κύρια συναφή ζητήματα (κυρώσεις, ανταγωνισμός, συγκρούσεις συμφερόντων, πληροφόρηση) αντιμετωπίστηκαν από τον κανονισμό του 2009 ⁽⁴⁾.

1.15 Η ΕΟΚΕ θεωρεί θετικό τον περιορισμό της διακριτικής ευχέρειας των κρατών μελών όσον αφορά τη νομοθεσία που διέπει τον τομέα για να διευκολυνθεί η ανταλλαγή πληροφοριών και η αντιστοιχία των νομοθεσιών, προκειμένου να μην ακυρωθούν οι ωφέλειες από την ευρωπαϊκή εποπτεία.

1.16 Η ΕΟΚΕ προτείνει να διευκολυνθεί η εναρμόνιση των εθνικών νομοθεσιών για την προστασία των καρπών των χρηματοπιστωτικών προϊόντων (καταναλωτές, επιχειρήσεις, κλπ). Ενδεικνύεται επίσης η συμμετοχή στην ευρωπαϊκή αρχή χρηματοπιστωτικής εποπτείας (το σημερινό Ευρωπαϊκό Σύστημα Χρηματοπιστωτικής Εποπτείας - ΕΣΣΧΕ) ενός ή και περισσότερων εκπροσώπων των καταναλωτών κατόπιν υπόδειξης των κοινωνικών εταίρων και των ενώσεων προστασίας του καταναλωτή.

1.17 Η ΕΟΚΕ προτείνει να ενισχυθεί, με την ευρεία έννοια, το σύστημα παραγωγής της χρηματοπιστωτικής πληροφορίας και να προωθηθεί η πολλαπλότητα των φορέων και η εκ των προτέρων διάθεση νέων κανόνων για μεγαλύτερη διαφάνεια και αποτελεσματικότητα των μεθόδων αξιολόγησης ιδίως όσον αφορά τα παράγωγα προϊόντα.

1.18 Η ΕΟΚΕ θεωρεί ότι πρέπει να εγκαταλειφθεί διεθνώς το ισχύον σύστημα αυτορρύθμισης. Απαιτείται να συνεχιστεί η διαδικασία συντονισμού των διαφόρων αρμόδιων αρχών, να καθοριστούν αυστηροί κανόνες με καθολική ισχύ, καθώς και να εμπεδωθεί η **βεβαιότητα της εφαρμογής τους**. Η δε ΕΕ πρέπει να καταβάλει κάθε προσπάθεια να επιτευχθεί αυτός ο σκοπός στους διεθνείς οργανισμούς.

1.19 Τέλος, η ΕΟΚΕ προτείνει την απλοποίηση και τη διασάφηση του κανονισμού για την ευκολότερη κατανόηση και η εφαρμογή του, καθώς οι περίπλοκοι κανόνες είναι πάντα ευκολότερο να παρακαμφθούν.

1.20 Η ΕΟΚΕ ζητά να καταργηθεί η υποχρέωση βαθμολόγησης των τίτλων από τους οργανισμούς αξιολόγησης πιστοληπτικής ικανότητας, προκειμένου να πραγματοποιηθεί η πώληση (πρόταση και του Financial Stability Board <Συμβούλιο χρηματοπιστωτικής σταθερότητας>). Η κατάργηση του όρου αυτού, η οποία είναι αναγκαία για την εισαγωγή των τίτλων στην αγορά, θα συμβάλει στην αποφυγή της παθητικής αποδοχής χρηματοπιστωτικών μέσων υψηλού κινδύνου, ακόμη και αν ο βαθμός τους είναι υψηλός!! Η ΕΟΚΕ συμμερίζεται την ανησυχία της Ομάδας Larosière ότι η χρήση αξιολογήσεων για το προβλεπόμενο από το νόμο κεφάλαιο αφαιρεί πάρα πολλές αρμοδιότητες από τα χρηματοπιστωτικά ιδρύματα, ενώ ταυτόχρονα κατοχυρώνει το ολιγοπώλιο των οργανισμών αξιολόγησης πιστοληπτικής ικανότητας. Η ΕΟΚΕ χαιρετίζει το γεγονός ότι αυτό το ζήτημα αποτελεί αντικείμενο της τρέχουσας δημόσιας διαβούλευσης.

⁽⁴⁾ Βλ. γνώμοδοτηση ΕΟΚΕ με θέμα την *Πρόταση Κανονισμού του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου σχετικά με τους οργανισμούς αξιολόγησης της πιστοληπτικής ικανότητας*, ΕΕ C 277 της 17.11.2009, σ. 117.

2. Εισαγωγή

2.1 Όπως είναι γνωστό, μία από τις κυριότερες αιτίες της πρόσφατης κρίσης υπήρξαν οι σημαντικές ανεπάρκειες των κανονισμών και της εποπτείας του διεθνούς χρηματοπιστωτικού συστήματος. Επιπλέον, η κρίση ανέδειξε τις έντονες αντιθέσεις μεταξύ του χρηματοπιστωτικού συστήματος και των τραπεζικών ομίλων που λειτουργούν ως πολυεθνικές εταιρείες, ενώ ελέγχονται και υπόκεινται διά βίου στην εκάστοτε εθνική νομοθεσία (Mervyn King, κυβερνήτης της Τράπεζας της Αγγλίας).

2.2 Το ίδιο ισχύει και για το εσωτερικό της ΕΕ, όπου η κρίση κατέστησε πιο επιτακτική την ανάγκη να καθορισθεί ένα ευρωπαϊκό ρυθμιστικό όσο και εποπτικό πλαίσιο αναφοράς. Απέναντι στο φάσμα μιας ολοένα και πιο διεισδυτικής χρηματαγοράς, διαπιστώνεται ότι τα κράτη μέλη θεσπίζουν εποπτικούς κανόνες και συστήματα με μεγάλες αποκλίσεις.

2.3 Η Ευρωπαϊκή Επιτροπή υιοθέτησε μια προοδευτική προσέγγιση για τη ρύθμιση των οργανισμών αξιολόγησης πιστοληπτικής ικανότητας. Αμέσως μετά τον αντίκτυπο της τραπεζικής κρίσης, δόθηκε έμφαση στη ρύθμιση και την εποπτεία, με ιδιαίτερη εστίαση της προσοχής στην αξιολόγηση σύνθετων παραγώγων και στις συγκρούσεις των εμπλεκόμενων συμφερόντων. Η αποτυχία της αξιολόγησης αυτών των μέσων συνέτεινε ουσιαστικά στην κρίση ⁽⁵⁾.

2.4 Παράλληλα με τη νομοθετική διαδικασία που είχε ως επιστέγασμα τον κανονισμό του 2009, τα συμπεράσματα της Ομάδας Larosière οδήγησαν στην απόφαση να τροποποιηθεί πλήρως η χρηματοπιστωτική ρύθμιση και εποπτεία στην ΕΕ. Έκτοτε υιοθετήθηκε μια πρόταση για την υλοποίηση εποπτικού πλαισίου δύο επιπέδων στην ΕΕ. Υπάρχουν τρία ειδικά εποπτικά όργανα στην κατώτερη βαθμίδα και ένα από αυτά, η Ευρωπαϊκή Αρχή Κινητών Αξιών και Αγορών θα είναι υπεύθυνη για την εποπτεία των ΟΑΠΙ. Η πρόταση κανονισμού, η οποία είναι το αντικείμενο της παρούσας γνωμοδότησης, αφορά αποκλειστικά τις τροποποιήσεις που απαιτούνται για να ενσωματωθούν οι εξουσίες της ΕΑΚΑΑ στις διατάξεις του κανονισμού του 2009.

2.5 Καθώς η χρηματοπιστωτική κρίση που ξεκίνησε από τις τράπεζες μετατράπηκε σε κρίση δημόσιου χρέους, προέκυψαν νέα ερωτήματα σχετικά με το ρόλο των οργανισμών αξιολόγησης της πιστοληπτικής ικανότητας σε σχέση, μεταξύ άλλων, με το δημόσιο χρέος. Ενδέχεται αυτό το μεταγενέστερο στάδιο δραστηριότητας να οδηγήσει σε έναν τρίτο κανονισμό, ο οποίος υπάρχει προς το παρόν μόνο υπό τη μορφή κειμένου δημόσιας διαβούλευσης με ημερομηνία 5/11/2010. Οι επικεφαλίδες των κεφαλαίων δίνουν μια ένδειξη των σχετικών ζητημάτων: εμπιστοσύνη στις αξιολογήσεις της πιστοληπτικής ικανότητας για το προβλεπόμενο από το νόμο κεφάλαιο, αξιολόγηση των κρατικών πιστοληπτικών ικανοτήτων, ενίσχυση του ανταγωνισμού στον τομέα των οργανισμών αξιολόγησης πιστοληπτικής ικανότητας, αδικαιολόγητη ευθύνη των οργανισμών αξιολόγησης πιστοληπτικής ικανότητας και ενδεχόμενες συγκρούσεις συμφερόντων. Η ΕΟΚΕ αναμένεται να εκπονήσει εμπειριστατωμένη γνωμοδότηση σε εύλογο χρονικό διάστημα επί των ζητημάτων αυτών, ενδεχομένως στο πλαίσιο του νέου κανονισμού που προαναφέρθηκε.

⁽⁵⁾ Μια σύνοψη του κανονισμού του 2009 μπορεί να αναζητηθεί στο 3^ο τμήμα της γνωμοδότησης της ΕΟΚΕ με θέμα «Οργανισμοί αξιολόγησης πιστοληπτικής ικανότητας», ΕΕ C 277/25 της 17/11/2009, σ. 117.

2.6 Προσέτι, ακόμα και οι εναρμονισμένοι ενωσιακοί κανόνες παρέχουν μεγάλη διακριτική ευχέρεια και εύρος επιλογών στα κράτη μέλη, πέραν των ποικίλων «ερμηνειών» τους κατά τη φάση της μεταφοράς στην εθνική νομοθεσία.

2.7 Η Ομάδα Larosière διαπίστωσε ότι οι οργανισμοί αξιολόγησης πιστοληπτικής ικανότητας αποκάλυψαν τα όριά τους, ιδίως όσον αφορά τα σύνθετα παράγωγα ⁽⁶⁾, σχετικά με τις εφαρμοσθείσες μεθόδους αξιολόγησης, την έλλειψη πληροφοριών, και διαφάνειας και τις προφανείς συγκρούσεις συμφερόντων.

2.8 Επιπροσθέτως βρισκόμαστε αντιμέτωποι με ένα πραγματικό ολιγοπώλιο, καθώς οι οργανισμοί που ελέγχουν περίπου το 90 % της αγοράς αξιολόγησης πιστοληπτικής ικανότητας εξαντλούνται στους –σχεδόν αποκλειστικά αμερικανικούς– εξής τρεις: Mody's, Standard & Poor's και Fitch. Πρόκειται για τους ίδιους οργανισμούς που διαδραμάτισαν καθοριστικό ρόλο στην επέκταση της παγκόσμιας οικονομικής και χρηματοπιστωτικής κρίσης. Αν και η φόρμουλα «ο εκδότης πληρώνει» λειτουργεί αρκετά καλά για το δημόσιο και το εταιρικό χρέος, δημιούργησε ωστόσο σημαντικές συγκρούσεις συμφερόντων κατά την αξιολόγηση πολύπλοκων χρηματοπιστωτικών παράγωγων προϊόντων.

2.9 Εντούτοις, σαν να μην είχε συμβεί τίποτα, αυτοί οι ίδιοι οργανισμοί εξακολουθούν να εκδίδουν διάφορες εκδόσεις χωρίς να είναι αναγκαστικά αντικειμενικές. Για του λόγου το αληθές, στις 26 Απριλίου 2010, παρά το ποσό των 110 εκ. ευρώ που δεσμεύτηκε να χορηγήσει η ΕΕ στην Ελλάδα, ο οργανισμός Standards & Poor's υποβάθμισε την πιστοληπτική ικανότητα της δεύτερης, εξισώνοντάς την με αυτή του Αζερμπαϊτζάν.

2.10 Μόνο κατόπιν **αυτών των γεγονότων και των επικρίσεων κορυφαίων ευρωπαϊών πολιτικών όσον αφορά στη λειτουργία των συστημάτων αξιολόγησης πιστοληπτικής ικανότητας**, το Συμβούλιο αποφάσισε να δρομολογήσει την προαναφερθείσα δημόσια διαβούλευση που περιλαμβάνει το ζήτημα του δημόσιου χρέους. Οι κυβερνήσεις ορισμένων κρατών μελών απεχθάνονται την ιδέα ότι οι αγορές μπορούν να αποκαλύπτουν πλήρως τα λάθη και τις ανακρίβειες των σπάταλων κυβερνήσεων, ακόμα και αν οι κυβερνήσεις έχουν αθετήσει τις υποχρεώσεις τους όσον αφορά το δημόσιο χρέος προ αμνημονεύτων χρόνων. Εν τω μεταξύ, η παρούσα γνωμοδότηση έχει ως αντικείμενο τον κανονισμό του 2009.

2.11 Στην ανακοίνωσή της, της 2ας Ιουνίου 2010 ⁽⁷⁾ η Ευρωπαϊκή Επιτροπή συνοψίζει τα πεπραγμένα και όσα πρέπει ακόμα να γίνουν (βλ. πίνακες του παραρτήματος) για τη δημιουργία ενός ευρωπαϊκού χρηματοπιστωτικού συστήματος πιο ασφαλούς, διαφανούς και υπεύθυνου, στην υπηρεσία της πραγματικής οικονομίας και του κοινωνικού συνόλου.

2.12 Εξ ου και το αίτημα για μια **κεντρική εποπτεία** των οργανισμών αξιολόγησης που δραστηριοποιούνται στην ΕΕ, με ανάθεση των σχετικών αρμοδιοτήτων στο νέο ΕΣΧΕ και στις τρεις ευρωπαϊκές εποπτικές αρχές, παραπέμποντας σε αυτούς για όλα τα βασικά ζητήματα που τους αφορούν.

⁽⁶⁾ Βλ. γνωμοδότηση ΕΟΚΕ με θέμα την Πρόταση Κανονισμού του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου σχετικά με τους οργανισμούς αξιολόγησης της πιστοληπτικής ικανότητας, ΕΕ C 277 της 17.11.2009, σ. 117.

⁽⁷⁾ Ρύθμιση των χρηματοπιστωτικών υπηρεσιών για διατηρήσιμη ανάπτυξη, COM(2010) 301 τελικό.

3. Σύνοψη των τροποποιήσεων του κανονισμού (ΕΚ) αριθ. 1060/2009

3.1 Τροποποιήσεις στον τίτλο I (Αντικείμενο, σκοπός και ορισμοί)

3.1.1 Όπως προαναφέρθηκε, το σημαντικότερο στοιχείο αφορά στη μεταφορά της εποπτείας από το εθνικό στο ευρωπαϊκό επίπεδο, με την ανάθεση αυξημένων **εποπτικών αρμοδιοτήτων στην Ευρωπαϊκή Αρχή Κινητών Αξιών και Αγορών (ΕΑΚΑΑ)** επί των εγγεγραμμένων οργανισμών αξιολόγησης στην Ευρώπη, καθώς και όσων οργανισμών προέρχονται από άλλες χώρες, αλλά λειτουργούν στην Ευρώπη (ευρωπαϊκές θυγατρικές).

3.1.2 Στο άρθρο 4 παράγραφος 1 έχουν καταχωριστεί οι **διαχειριστές εναλλακτικών επενδυτικών κεφαλαίων**, προκειμένου να υπαχθούν στο ίδιο καθεστώς με τα άλλα χρηματοπιστωτικά ιδρύματα της ΕΕ, όσον αφορά στη χρήση αξιολογήσεων πιστοληπτικής ικανότητας. Αυτό σημαίνει ότι, σε περίπτωση που αυτοί οι διαχειριστές εναλλακτικών επενδυτικών κεφαλαίων κάνουν χρήση αξιολογήσεων πιστοληπτικής ικανότητας, οι εν λόγω αξιολογήσεις πρέπει να έχουν εκδοθεί από οργανισμό αξιολόγησης εγγεγραμμένο ή πιστοποιημένο σύμφωνα με τον νέο κανονισμό.

3.2 Τροποποιήσεις στον τίτλο II (Έκδοση αξιολογήσεων της πιστοληπτικής ικανότητας, πρόσβαση τις πληροφορίες)

3.2.1 Οι εκδότες διαρθρωμένων χρηματοπιστωτικών μέσων ή οι σχετιζόμενοι τρίτοι θα πρέπει να επιτρέπουν την **πρόσβαση στις πληροφορίες** –ακόμα και σε ανταγωνιστικούς οργανισμούς αξιολόγησης– με μοναδικό σκοπό την αξιολόγηση της πιστοληπτικής ικανότητας και για κανένα άλλο σκοπό. Με αυτόν τον τρόπο αποφεύγονται πιθανές συγκρούσεις συμφερόντων που προκύπτουν για τον οργανισμό αξιολόγησης που αμείβεται από τον εκδότη, δηλαδή αυτόν που υπόκειται στην αξιολόγηση (βάσει της αρχής «ο εκδότης πληρώνει»).

3.3 Τροποποιήσεις στον τίτλο III (Διαδικασία εγγραφής και εποπτεία των δραστηριοτήτων αξιολόγησης της πιστοληπτικής ικανότητας)

3.3.1 Με την εισαγωγή της ενιαίας ευρωπαϊκής εποπτικής αρχής, επιβάλλεται να καταργηθούν οι υπάρχουσες διατάξεις, οι οποίες προβλέπουν τον εποπτικό συντονισμό στο πλαίσιο σώματος (κατάργηση των σωμάτων των εποπτικών φορέων) με σκοπό την αποτελεσματικότερη εποπτεία των κατά τόπους οργανισμών. Η ΕΑΚΑΑ μπορεί να ζητήσει επίσης από την Ευρωπαϊκή Επιτροπή να ρυθμίσει τη διαδικασία εγγραφής και τις προϋποθέσεις χορήγησης των απαιτούμενων πληροφοριών. Νομιμοποιείται δε να ζητά πληροφορίες, να διεξάγει έρευνες για τη διακρίβωση τυχόν παραβάσεων των κανονισμών, τη διενέργεια επιθεωρήσεων κ.τ.λ.

3.4 Τροποποιήσεις στον τίτλο III (Συνεργασία μεταξύ ΕΑΚΑΑ και εθνικών αρχών)

3.4.1 Οι **εθνικές αρχές** διατηρούν τον έλεγχο ως προς τη χρήση αξιολογήσεων πιστοληπτικής ικανότητας από τις εποπτευόμενες οντότητες (τράπεζες, ασφαλιστικοί όμιλοι, εταιρείες επενδύσεων κ.τ.λ.). Επιπλέον, ανταλλάσσουν πληροφορίες σχετικές με τους οργανισμούς, συνεργάζονται με την ΕΑΚΑΑ και την επικουρούν.

3.4.2 Η ΕΑΚΑΑ μπορεί επίσης να αναθέτει συγκεκριμένα καθήκοντα σε εθνικές αρμόδιες αρχές, μεταξύ άλλων και για λόγους περικοπής του κόστους. Συγκεκριμένα, ορισμένα καθήκοντα που μπορούν να ανατεθούν είναι η πραγματοποίηση επιτόπιων ελέγχων και επιθεωρήσεων, η αξιολόγηση αίτησης εγγραφής, καθώς και

αρμοδιότητες που σχετίζονται με την καθημερινή εποπτεία. Εν προκειμένω, η ΕΑΚΑΑ πρέπει να παρέχει συγκεκριμένες κατευθυντήριες γραμμές, διατηρώντας, ωστόσο, ακέραιο το μερίδιο ευθύνης της.

3.5 Τροποποιήσεις στον τίτλο IV κεφάλαιο I (Κυρώσεις, διαδικασία επιτροπής)

3.5.1 Η ΕΑΚΑΑ μπορεί να ζητήσει από την Ευρωπαϊκή Επιτροπή να **επιβάλλει κυρώσεις** στους οργανισμούς αξιολόγησης πιστοληπτικής ικανότητας, προκειμένου να τερματίσει τυχόν παραβάσεις, δημοσιεύοντας ανακοινώσεις. Μπορεί επίσης να αιτηθεί τη χορήγηση πληροφοριών ή να επιβάλλει κάποιο έλεγχο. Αν ένας οργανισμός αξιολόγησης έχει διαπράξει παράβαση του κανονισμού, η ΕΑΚΑΑ μπορεί να επιβάλει χρηματικό πρόστιμο, να ζητήσει την αναστολή της δημοσίευσης νέων αξιολογήσεων πιστοληπτικής ικανότητας, να απαιτήσει τον τερματισμό της παράβασης και, ως έσχατο μέτρο, μπορεί να ακυρώσει την εγγραφή του οργανισμού.

3.5.2 Οι διαδικασίες επιτροπής έχουν ευθυγραμμιστεί με τη συνθήκη της Λισσαβόνας.

3.6 Τροποποιήσεις στον τίτλο IV κεφάλαιο II (Μεταβατικές και τελικές διατάξεις)

3.6.1 Μόλις καταστεί λειτουργική η ΕΑΚΑΑ, θα πρέπει να αρθούν οι αρμοδιότητες των αντίστοιχων εθνικών αρχών και να θεσπιστούν κανόνες για τη μεταβίβαση αρχείων και πληροφοριών από τις αρμόδιες αρχές προς την ΕΑΚΑΑ.

3.7 Η ΕΟΚΕ εκτιμά ότι τα αποτελέσματα της δημόσιας διαβούλευσης για τους οργανισμούς αξιολόγησης της πιστοληπτικής ικανότητας την οποία πραγματοποίησε πρόσφατα η Ευρωπαϊκή Επιτροπή συγκλίνουν με τα συμπεράσματα της παρούσης γνωμοδότησης. Η ΕΟΚΕ επιφυλάσσεται να εμβαδύνει περαιτέρω, ενδεχομένως, τα θέματα που περιλαμβάνει η γνωμοδότηση αυτή.

4. Γενικές παρατηρήσεις

4.1 Η νέα πρόταση της Ευρωπαϊκής Επιτροπής κινείται προς τη σωστή κατεύθυνση όσον αφορά στη μεταφορά της εποπτείας από το εθνικό στο ευρωπαϊκό επίπεδο, ένα εγχείρημα ιδιαίτερα περίπλοκο που δεν μπορεί να αποφέρει ικανοποιητικά αποτελέσματα μέσω μιας απλής συντονισμένης δράσης των κρατών μελών⁽⁸⁾, σύμφωνα, δηλαδή, με την προηγούμενη πρόταση κανονισμού. Εξάλλου, κινείται προς τη σωστή κατεύθυνση βάσει και της έκθεσης Larosière⁽⁹⁾. Ίσως το νομικό πλαίσιο να είναι λίγο ασαφές, καθότι δεν προσφέρει πάντα βέβαιες λύσεις.

⁽⁸⁾ Κανονισμός (ΕΚ) αριθ. 1060/2009 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου της 16ης Σεπτεμβρίου 2009 για τους οργανισμούς αξιολόγησης πιστοληπτικής ικανότητας.

⁽⁹⁾ Γνωμοδότηση της ΕΟΚΕ σχετικά με τις ακόλουθες προτάσεις: Πρόταση κανονισμού του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου σχετικά με την κοινοτική μακροπρόληπτική εποπτεία του χρηματοπιστωτικού συστήματος και τη σύσταση Ευρωπαϊκού Συμβουλίου Συστημικού Κινδύνου, COM(2009) 499 τελικό - 2009/0140 (COD), Πρόταση κανονισμού του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου σχετικά με τη σύσταση Ευρωπαϊκής Αρχής Τραπεζών, COM(2009) 501 τελ. - 2009/0142 (COD), Πρόταση κανονισμού του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου σχετικά με τη σύσταση Ευρωπαϊκής Επιτροπής Ασφαλίσεων και Επαγγελματικών Συντάξεων, COM(2009) 502 τελικό - 2009/0143 (COD), Πρόταση κανονισμού του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου σχετικά με τη σύσταση Ευρωπαϊκής Αρχής Κινητών Αξιών Και Αγορών, COM(2009) 503 τελικό - 2009/0144 (COD), JO C 339/08 στις 14.12.2010, σελ. 34.

4.2 Εντούτοις, η παρούσα πρόταση δεν τροποποιεί ιδιαίτερα, σε σχέση με τον προηγούμενο κανονισμό (Σεπτέμβριος 2009), τους κανόνες που πρέπει να τηρούν οι οργανισμοί αξιολόγησης, είτε για την εγγραφή είτε για τη συνέχιση των δραστηριοτήτων τους,

4.3 Ωστόσο, το σημαντικότερο ερώτημα εξακολουθούν να είναι οι οργανισμοί αξιολόγησης που δρουν εκτός Ευρώπης και οι οποίοι δεν επηρεάζονται από τις προτεινόμενες τροποποιήσεις. Με άλλα λόγια, **ποιος ενδιαφέρεται πραγματικά για τον ευρωπαϊκό κανονισμό;** Πώς είναι δυνατόν να ελεγχθούν οι αξιολογήσεις π.χ. των Moody's, Standard & Poor's και Fitch, που παραμένουν οι οργανισμοί με τη μεγαλύτερη επιρροή, και τούτο παρά τις καταστροφές που προκάλεσαν; Αρκεί άραγε ο έλεγχος των ευρωπαϊκών θυγατρικές τους για να παύσει το παγκόσμιο ολιγοπώλιό τους;

4.4 Οι κυριότεροι διεθνείς οργανισμοί αξιολόγησης είναι γνωστοί: Moody's, Standard & Poor's, Fitch ratings, Dun & Bradstreet, A. M. Best, Egan-Jones Rating Company (ανά τις ΗΠΑ), Dominion Bond Rating (Καναδάς), Baycorp Advantage (Αυστραλία), China Credit Information Credit (Κίνα), Japan Credit Rating (Ιαπωνία), Rating Agency Malaysia (Μαλαισία), NKC Independent Economists (Νότια Αφρική). **Πού βρίσκεται όμως η Ευρώπη;** Αν και πρώτη οικονομική δύναμη παγκοσμίως, η Ευρώπη ΔΕΝ ΕΧΕΙ κανέναν οργανισμό αξιολόγησης πιστοληπτικής ικανότητας, ούτε καν κρατικό.

4.5 Η αγγλοσαξονική ομάδα αυτών των οργανισμών αντανάκλα την κυριαρχία του αγγλοσαξονικού καπιταλιστικού συστήματος, το οποίο δεν διαταράχθηκε ούτε από τους δύο παγκόσμιους πολέμους, ούτε και από τα ειδικά επιχειρησιακά ζητήματα που αφορούν τις ασιατικές οικονομίες. Προκαλεί έκπληξη το γεγονός ότι δεν προέκυψαν ευρωπαϊκοί οργανισμοί από την έναρξη της Κοινής Αγοράς, παρόλο που ο οίκος Fitch, ο οποίος είναι γαλλικής ιδιοκτησίας, έχει την έδρα του εκτός Γαλλίας. Η αποτυχία δημιουργίας οργανισμών αξιολόγησης πιστοληπτικής ικανότητας με παγκόσμια εμβέλεια στην ΕΕ από το 1957 μπορεί να συγκριθεί με την εξίσου φτωχή παρουσία της στον τομέα της τεχνολογίας κατά την ίδια περίοδο. Η ΕΕ δεν υποστηρίζει τους επιχειρηματίες στις σύγχρονες βιομηχανίες. Το θέμα του ανταγωνισμού θα επανεξεταστεί κατά τη διαβούλευση για τους οργανισμούς αξιολόγησης της πιστοληπτικής ικανότητας. Θα πρέπει επίσης να εξεταστεί το έλλειμμα επιχειρηματικότητας.

5. Ειδικές παρατηρήσεις

5.1 Η ΕΟΚΕ επιδοκιμάζει τη σύσταση μιας ευρωπαϊκής αρχής χρηματοπιστωτικής εποπτείας. Η πρόταση αποτελεί αναμφίβολα ένα βήμα προς τη σωστή κατεύθυνση, καθότι προσαρμόζει το νομικό πλαίσιο στις νέες ανάγκες, σε μια προσπάθεια να ανακτηθεί η εμπιστοσύνη και η ασφάλεια των αγορών, των πολιτών και των εταιρειών. Παρ' όλα

αυτά, η πρόταση θεωρείται ακόμα ανεπαρκής για την επίτευξη των στόχων που θέτει.

5.2 Επίσης, κρίνεται θετική η πρόταση για την αξιολόγηση των οργανισμών εναλλακτικών επενδύσεων, όταν αυτή ζητείται, από έναν εγγεγραμμένο ή πιστοποιημένο οργανισμό αξιολόγησης.

5.3 Αντιθέτως, βάσει της παρούσας πρότασης φαίνεται δυσκολότερο να καταστεί πιο διαφανές, αντικειμενικό και ανταγωνιστικό το πρότυπο «ο εκδότης πληρώνει», όσο το σύστημα χαρακτηρίζεται από συγκρούσεις συμφερόντων. Στους οργανισμούς αξιολόγησης που βρίσκονται σε αυτή τη θέση, θα πρέπει να απαγορευτεί να δημοσιεύουν εκθέσεις για τους εταίρους τους. Είναι θετικό το γεγονός ότι έχει ξεκινήσει μια διαδικασία σύγκλισης των κανόνων σε διεθνή κλίμακα, όπως για παράδειγμα συμβαίνει στις ΗΠΑ, στην Ιαπωνία και αλλού.

5.4 Η ΕΟΚΕ επικροτεί την ανάθεση ορισμένων αρμοδιοτήτων στις εθνικές αρχές –μεταξύ άλλων και για λόγους περικοπής του κόστους– υπό την προϋπόθεση, ωστόσο, ότι όλη η διαδικασία κατανομής αρμοδιοτήτων μεταξύ των ευρωπαϊκών και των εθνικών αρχών θα πρέπει να είναι αντικειμενική. Συγκεκριμένα, πρέπει να γίνουν σεβαστές οι προσπάθειες και οι δεσμεύσεις των αρμόδιων φορέων για τη διασφάλιση της εγκυρότητας των πληροφοριών, της εγγραφής και των επιτόπιων ελέγχων.

5.5 Η ΕΟΚΕ επιδοκιμάζει την επιβολή κυρώσεων στους οργανισμούς αξιολόγησης που θα διαπράττουν παραβάσεις ή που δεν θα σέβονται τους κανόνες.

5.6 Δεδομένου ότι δεν έχουμε ακριβώς να κάνουμε με «αρσενικάδες», το πραγματικό πολιτικό πρόβλημα δεν είναι τόσο να καταλήξουμε σε σαφείς και ιδιαίτερα αποτρεπτικούς κανόνες, όσο να μεριμνήσουμε για την τήρησή τους. Συνεπώς, θα πρέπει να προβλεφθούν **κυρώσεις και για τους διευθυντές** και τους υπευθύνους των ευρωπαϊκών και διεθνών αρχών εποπτείας των αγορών, οι οποίοι μέχρι στιγμής παραβαίνουν τους κανόνες, αν λάβουμε υπόψη τη ζημία που προκαλεί η αδράνειά τους στις υγιείς τράπεζες και χρηματοπιστωτικά ιδρύματα, καθώς και στην οικονομία εν γένει, στις επιχειρήσεις και στους πολίτες. Οι μόνοι που επωφελούνται, εν προκειμένω, είναι οι κερδοσκόποι και οι συν αυτό, ενώ αυτοί θα έπρεπε να πληρώνουν τουλάχιστον προσωπικό τίμημα για τις παρασπονδίες τους. Είναι δύσκολο να υπάρχει «δεοντολογία» –έννοια που έχουν επικαλεστεί ουκ ολίγοι σε αυτή την ταραχώδη περίοδο– χωρίς ευθύνες και, άρα χωρίς κυρώσεις.

5.7 Τέλος, το τμήμα της πρότασης που θίγει ζητήματα διεθνούς εμβέλειας δεν θεωρείται απολύτως ενδεδειγμένο. Επίσης, κρίνεται σκόπιμη η καλύτερη συνεκτίμηση των θεμάτων που αφορούν τους χρήστες χρηματοπιστωτικών προϊόντων, είτε πρόκειται για εταιρείες, είτε πρόκειται, ιδιαίτερα, για ιδιώτες.

Βρυξέλλες, 8 Δεκεμβρίου 2010.

Ο Πρόεδρος
της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής
Staffan NILSSON

Γνωμοδότηση της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής με θέμα «Πρόταση κανονισμού (ΕΕ) αριθ. .../2010 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου για την έγκριση γεωργικών και δασικών οχημάτων»

COM(2010) 395 τελικό — 2010/0212 (COD)

(2011/C 54/13)

Γενικός εισηγητής: ο κ. **JÍROVEC**

Στις 7 Σεπτεμβρίου 2010, και σύμφωνα με το άρθρο 114 της Συνθήκης για τη λειτουργία της Ευρωπαϊκής Ένωσης, το Συμβούλιο αποφάσισε να ζητήσει τη γνωμοδότηση της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής με θέμα:

Πρόταση κανονισμού (ΕΕ) αριθ. .../2010 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου για την έγκριση γεωργικών και δασικών οχημάτων

COM(2010) 395 τελικό - 2010/0212 (COD)

Στις 14 Σεπτεμβρίου 2010, το Προεδρείο της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής ανέθεσε στο ειδικευμένο τμήμα «Ενιαία αγορά, παραγωγή και κατανάλωση» την προετοιμασία των σχετικών εργασιών.

Λόγω του επείγοντος χαρακτήρα των εργασιών, κατά την 467η σύνοδο ολομέλειας, της 8ης και 9ης Δεκεμβρίου 2010, (συνεδρίαση της 9ης Δεκεμβρίου 2010), η Ευρωπαϊκή Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή, σύμφωνα με τις διατάξεις του άρθρου 57 του Εσωτερικού Κανονισμού της, όρισε γενικό εισηγητή τον κ. Jírovec και υιοθέτησε με 142 ψήφους υπέρ, 2 ψήφους κατά και 9 αποχές την ακόλουθη γνωμοδότηση:

1. Εισαγωγή και κύρια σημεία της πρότασης

1.1 Σκοπός της πρότασης κανονισμού είναι η θέσπιση ενιαίων κανόνων για την κατασκευή γεωργικών και δασικών οχημάτων. Η ισχύουσα νομοθεσία θα αντικατασταθεί για να ευθυγραμμιστεί με τις αρχές της καλύτερης νομοθετικής ρύθμισης και απλοποίησης. Η πρόταση συμβάλλει στην ανταγωνιστικότητα της βιομηχανίας και στην εύρυθμη λειτουργία της εσωτερικής αγοράς.

1.2 Βάσει της σύστασης της έκθεσης CARS 21, η πρόταση απλοποιεί σε μεγάλο βαθμό τη νομοθεσία για την έγκριση τύπου αντικαθιστώντας 24 βασικές οδηγίες (και περίπου 35 σχετικές τροποποιητικές οδηγίες) στον τομέα των τεχνικών απαιτήσεων των γεωργικών και δασικών οχημάτων, με έναν κανονισμό του Συμβουλίου και του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου.

1.3 Η ΕΟΚΕ θεωρεί ότι η υπαγωγή όλων των υφιστάμενων νομοθετικών κειμένων σε έναν ενιαίο κανονισμό συνιστά ιδιαίτερα χρήσιμο μέτρο. Η προτεινόμενη υπαγωγή περιλαμβάνει τη διαβεβαίωση ότι δεν θα συνοδεύεται από σημαντικές τροποποιήσεις και ότι ο σκοπός της έγκειται αποκλειστικά στο να καταστεί η νομοθεσία της ΕΕ πιο σαφής και διαφανής. Η ΕΟΚΕ ενστερνίζεται πλήρως αυτό το μέλημα και, δεδομένης της ανωτέρω διαβεβαίωσης, επιδοκιμάζει την πρόταση.

2. Παρατηρήσεις

2.1 Η διαδικασία έγκρισης τύπου κρίνεται χρονοβόρα και, σύμφωνα με την ΕΟΚΕ, καθυστερεί την εισαγωγή νέων μηχανημάτων, στοιχείο το οποίο ενδέχεται να αποβεί καταστροφικό για τους μικρούς

παραγωγούς. Ως εκ τούτου, ο νέος κανονισμός πρέπει να είναι αρκετά ελαστικός ώστε να επιτρέπει τη συνεχή εξέλιξη των ήδη υφιστάμενων μηχανημάτων, καθώς και την εισαγωγή αντιστοιχών νέων.

2.2 Για ορισμένους τύπους ελκυστήρων που είναι σχεδιασμένοι αποκλειστικά για χρήση εκτός του οδικού δικτύου θα πρέπει να εξεταστεί το ενδεχόμενο εισαγωγής εξαιρέσεων στις διατάξεις σχετικά με τη χρήση εντός του οδικού δικτύου. Αυτό συνιστά πρόβλημα ιδίως στην περίπτωση των οχημάτων ειδικής χρήσης.

2.3 Επίσης, η ΕΟΚΕ θεωρεί ότι όλοι οι κανονισμοί θα πρέπει να βασίζονται σε περισσότερες από τις δύο ισχύουσες κατηγορίες ταχύτητας. Καθώς η τεχνολογία βελτιώνει τη σταθερότητα και την ικανότητα πέδησης των ελκυστήρων, αυξάνεται και η ταχύτητα των ταχέων ελκυστήρων δρόμου. Επομένως, θα πρέπει να δημιουργηθούν νέα περιθώρια για τα λιγότερα ταχεία οχήματα που εμπίπτουν στην κατηγορία των γεωργικών και δασικών οχημάτων. Σύμφωνα με την ΕΟΚΕ, ο προτεινόμενος κανονισμός παρεμποδίζει την ανάπτυξη μικρότερων ελκυστήρων καθότι διογκώνει αδικαιολόγητα το κόστος συμμόρφωσης με τις απαιτήσεις, χωρίς ωστόσο να αναγνωρίζει τις αλλαγές που απαιτείται να γίνουν στα οχήματα με μέγιστη ταχύτητα τα 65 χμ ανά ώρα ή με δυνατότητα ανάπτυξης ακόμα μεγαλύτερης ταχύτητας στο μέλλον.

2.4 Επιπροσθέτως, η ΕΟΚΕ καλεί την Ευρωπαϊκή Επιτροπή να επιληφθεί δευτερευόντων θεμάτων ως προς τη χρήση γεωργικών και δασικών οχημάτων στο οδικό δίκτυο. Συγκεκριμένα, η ΕΟΚΕ τάσσεται υπέρ της καθιέρωσης ευρωπαϊκών προτύπων για τη χορήγηση διπλώματος οδήγησης, τον τεχνικό έλεγχο των οχημάτων και την οδική τους χρήση. Κατ' αυτόν τον τρόπο θεσπίζεται ένα κοινό νομικό και κανονιστικό πλαίσιο για τη χρήση ελκυστήρων ανά την ΕΕ, αντί της διαφορετικής νομοθεσίας που ισχύει σήμερα σε κάθε κράτος μέλος.

2.5 Η ΕΟΚΕ συνιστά να δοθεί η δυνατότητα στους κατασκευαστές να συμμορφωθούν με τις απαιτήσεις –συμπεριλαμβανομένων των τεχνικών– του κανονισμού μέχρι αυτός να τεθεί σε ισχύ. Σε αντίθετη περίπτωση, θα πρέπει να προβλεφθούν κατάλληλες κατ' εξαίρεση ή μεταβατικές ρυθμίσεις.

2.6 Ως προς το άρθρο 8 με τίτλο «Απαιτήσεις εργασιακής ασφάλειας», η ΕΟΚΕ κρίνει σκόπιμο αντί μιας μελλοντικής οδηγίας έγκρισης τύπου, οι τυχόν περαιτέρω ρυθμίσεις να πραγματοποιηθούν μέσω της οδηγίας 2006/42/ΕΚ σχετικά με τα μηχανήματα.

Βρυξέλλες, 9 Δεκεμβρίου 2010

Ο Πρόεδρος
της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής
Staffan NILSSON

Γνωμοδότηση της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής με θέμα «Πρόταση κανονισμού του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου για τα εξωχρηματιστηριακά παράγωγα, τους κεντρικούς αντισυμβαλλομένους και τα αρχεία καταγραφής συναλλαγών»

COM(2010) 484 τελικό — 2010/0250 (COD)

(2011/C 54/14)

Γενικός εισηγητής: ο κ. **ΙΟΖΙΑ**

Το Συμβούλιο στις 13 Οκτωβρίου 2010, και το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο, στις 7 Οκτωβρίου 2010, σύμφωνα με το άρθρο 114 της ΣΛΕΕ, αποφάσισαν να ζητήσουν τη γνωμοδότηση της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής με θέμα:

Πρόταση κανονισμού του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου για τα εξωχρηματιστηριακά παράγωγα, τους κεντρικούς αντισυμβαλλομένους και τα αρχεία καταγραφής συναλλαγών

COM(2010) 484 τελικό – 2010/0250 (COD)

Στις 20 Οκτωβρίου 2010, το Προεδρείο της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής ανέθεσε στο ειδικευμένο τμήμα «Ενιαία αγορά, παραγωγή και κατανάλωση» την προετοιμασία των σχετικών εργασιών.

Λόγω του επείγοντος χαρακτήρα των εργασιών, η Ευρωπαϊκή Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή στη διάρκεια της 467ης συνόδου ολομέλειας της στις 8 και 9 Δεκεμβρίου (συνεδρίαση της 8ης Δεκεμβρίου) όρισε γενικό εισηγητή τον κ. ΙΟΖΙΑ και υιοθέτησε την ακόλουθη γνωμοδότηση με 144 ψήφους υπέρ, 4 ψήφους κατά και 6 αποχές.

1. Παρατηρήσεις και συστάσεις

1.1 Η ονομαστική αξία των παραγώγων στα τέλη του 2009, σύμφωνα με την Τράπεζα διεθνών διακανονισμών (ΤΔΔ) άγγιζε τα 615 τρισεκατομμύρια δολάρια ΗΠΑ (615 000 000 000 000), ποσό δεκαπλάσιο του παγκοσμίου ΑΕγχΠ. Τα έσοδα που αποφέρουν αυτά τα παράγωγα στις τράπεζες θα φτάσουν, για το 2010, τα 150 δισεκατομμύρια δολάρια. Το 40 % αυτών αφορά την εξωχρηματιστηριακή αγορά. Από πρόσφατη μελέτη μεγάλου διεθνούς τραπεζικού ομίλου προκύπτει πως οι μεταρρυθμίσεις που θα υιοθετηθούν στην Ευρώπη και στις ΗΠΑ σχετικά με αυτήν την αγορά θα οδηγήσουν σε μείωση των εσόδων κατά περίπου 15 δισεκατομμύρια δολάρια.

1.2 Η ΕΟΚΕ επικροτεί την πρόταση Κανονισμού για τα εξωχρηματιστηριακά παράγωγα, τους κεντρικούς αντισυμβαλλομένους και τα αρχεία καταγραφής συναλλαγών και συμμερίζεται την άποψη του Επιτρόπου Barnier πως: «Οι χρηματιστηριακές παράγωγα έχουν μεγάλο αντίκτυπο στην πραγματική οικονομία, από τα δάνεια μέχρι τις τιμές των τροφίμων. Η απουσία ρυθμιστικού πλαισίου για τα εξωχρηματιστηριακά παράγωγα συνέβαλε στη χρηματοπιστωτική κρίση και στις δραματικές της συνέπειες τις οποίες βιώνουμε όλοι».

1.3 Η επιλογή της μορφής του κανονισμού για τη ρύθμιση του ζητήματος είναι προσηκούσα και απαντά στην ανάγκη θέσπισης γενικών και ενιαίων υποχρεώσεων για όλους τους φορείς του κλάδου.

1.4 Η ΕΟΚΕ συμφωνεί με την πρόταση της Επιτροπής περί της εκκαθάρισης των τυποποιημένων εξωχρηματιστηριακών παραγώγων μέσω κεντρικών αντισυμβαλλομένων (ΚΑΣ) και της διασφάλισης ότι οι κεντρικοί αντισυμβαλλόμενοι, οι οποίοι θα αναλαμβάνουν σημαντικούς κινδύνους, θα υπόκεινται σε ενιαία εποπτικά πρότυπα στην ΕΕ. Αυτή η ιδέα εξάλλου συμπεριλαμβανόταν σε προηγούμενη γνωμοδότηση της ΕΟΚΕ: «Οι εξωχρηματιστηριακές αγορές

παραγώγων προϊόντων δεν πρέπει να είναι ανοιχτές σε διμερείς συναλλαγές, αλλά να διεξάγονται αποκλειστικά με έναν κεντρικό αντισυμβαλλόμενο, ο οποίος, παρακολουθώντας τον συνολικό βαθμό κινδύνου, να μπορεί να εμποδίσει την πρόσβαση στις συναλλαγές σε υπερβολικά εκτεθειμένα μέρη. Οι συναλλαγές θα πρέπει να διεξάγονται σε μια ενιαία πλατφόρμα ή, τουλάχιστον, σε ένα καθορισμένο σύνολο από πλατφόρμες, βελτιώνοντας έτσι τη διαφάνεια των αγορών.»

1.5 Η ΕΟΚΕ κρίνει ιδιαίτερος θετικά την επιλογή ανάθεσης από κοινού στις εθνικές αρχές και στην ΕΑΚΑΑ της ευθύνης για την εποπτεία των αγορών εξωχρηματιστηριακών παραγώγων, τον καθορισμό των διαφορετικών τύπων παραγώγων που θα πρέπει να αποτελούν αντικείμενο επεξεργασίας σε κεντρικό επίπεδο, την παραχώρηση, ανάκληση ή τροποποίηση της άδειας των ΚΑΣ και την άσκηση παρόμοιου ρόλου σχετικά με τα αρχεία καταγραφής συναλλαγών.

1.6 Η ΕΟΚΕ κρίνει αναγκαία την ενίσχυση της συνεργασίας μεταξύ της ΕΑΚΑΑ και των εθνικών αρχών, οι οποίες σίγουρα θα κληθούν να συμβάλουν με την εμπειρία και τη γνώση των τοπικών αγορών και οι οποίες θα πρέπει να διευκολύνουν τη διαδικασία σταδιακής αύξησης της διαλειτουργικότητας των ΚΑΣ, αξιολογώντας το επίπεδο ικανότητάς τους, την εσωτερική τους οργάνωση και την ικανότητα αντιμετώπισης κινδύνων. Προς το παρόν, κρίνεται σκόπιμο, να περιοριστεί η διαλειτουργικότητα σε χρηματοπιστωτικά μέσα που αποτελούν αντικείμενο συναλλαγής τοις μετρητοίς.

1.7 Η πρόταση κανονισμού υλοποιεί τις προτάσεις του Συμβουλίου χρηματοπιστωτικής σταθερότητας για την επέκταση των υπηρεσιών των κεντρικών αντισυμβαλλομένων στα τυποποιημένα εξωχρηματιστηριακά παράγωγα, καθώς η ομάδα G-20 όρισε πως μέχρι το τέλος του 2012 αυτές οι συμβάσεις θα πρέπει να ανταλλάσσονται στις αγορές ή σε ηλεκτρονικές πλατφόρμες και να εκκαθαρίζονται μέσω κεντρικών αντισυμβαλλομένων. Οι δε συμβάσεις εξωχρηματιστηριακών παραγώγων πρέπει να αναφέρονται στα αρχεία καταγραφής συναλλαγών.

1.8 Σε διεθνές επίπεδο, μια κοινή ομάδα εργασίας CPSS-IOSCO ξεκίνησε τον Φεβρουάριο του 2010 συνολική αναθεώρηση των προτύπων υποδομών της αγοράς: συστημάτων πληρωμής, συστημάτων διακανονισμού αξιόγραφων και κεντρικών αντισυμβαλλομένων. Στόχος είναι η επικαιροποίηση των σημερινών αρχών/συστάσεων και η ενίσχυσή τους υπό το φως των διδαγμάτων της πρόσφατης χρηματοπιστωτικής κρίσης. Ένα πρώτο σημαντικό αποτέλεσμα επετεύχθη με την έκδοση, τον Μάιο του 2010, του εγγράφου «Παρατηρήσεις σχετικά με τα αρχεία καταγραφής συναλλαγών στην αγορά εξωχρηματοπιστωτικών παραγώγων». Όσον αφορά το ρόλο των ΚΑΣ, ήδη από το Μάρτιο του 2004 είχαν δοθεί χρήσιμες συμβουλές από την Τεχνική Επιτροπή, οι οποίες ωστόσο δεν εισακούστηκαν.

1.9 Η πρόταση της Επιτροπής δεν αναφέρεται σε συγκεκριμένο κανονισμό για τις συμφωνίες ανταλλαγής κινδύνου αθέτησης (CD-S). Η ΕΟΚΕ ελπίζει σύντομα να υιοθετηθεί ρύθμιση για τις CDS, που θα υπόκεινται σε περιορισμούς, όπως και οι ανοικτές πωλήσεις (*short selling*) από την 1η Ιουλίου 2012. Για τα παράγωγα αυτό θα ισχύσει στο τέλος του 2012.

1.10 Τον Οκτώβριο του 2009 η Επιτροπή εξέδωσε ανακοίνωση για τις μελλοντικές δράσεις που θα ληφθούν για τη ρύθμιση της αγοράς παραγώγων. Στόχος είναι η αύξηση της διαφάνειας, η μείωση των λειτουργικών κινδύνων μέσω της τυποποίησης, η ανάπτυξη των αγορών τυποποιημένων παραγώγων και η αρμόζουσα τροποποίηση της οδηγίας MiFID.

1.11 Η ΕΟΚΕ είναι πεπεισμένη πως οι προτεινόμενες ρυθμίσεις θα αυξήσουν τη διαφάνεια των αγορών, μέσω ενός ολοένα σημαντικότερου ρόλου των αρχείων καταγραφής συναλλαγών, θα περιορίσουν τον κίνδυνο των αντισυμβαλλομένων μέσω της προοδευτικής αύξησης των συναλλαγών που θα εκκαθαρίζονται μέσω των ΚΑΣ, οι οποίοι με τη σειρά τους θα υπόκεινται σε αυστηρότερους κανόνες όσον αφορά τη διαχείριση, την εσωτερική οργάνωση και το απαιτούμενο κεφάλαιο. Οι ρυθμίσεις θα περιορίσουν επίσης τους λειτουργικούς κινδύνους μέσω της χρήσης ηλεκτρονικών διαδικασιών επικύρωσης των όρων των συμβάσεων που αφορούν εξωχρηματοπιστωτικά παράγωγα.

1.12 Η ΕΟΚΕ συμφωνεί τόσο με τη πρόταση για τους κεντρικούς αντισυμβαλλόμενους όσο και με τους περιορισμούς στις ανοικτές πωλήσεις. Η επιβολή της διαφάνειας στις συναλλαγές, της λογοδοσίας των παραγόντων και των αντισυμβαλλομένων και η αποφυγή κερδοσκοπικών καταχρήσεων αποτελούν αναγκαίους στόχους τους οποίους η Επιτροπή επιδιώκει αποτελεσματικά, λαμβάνοντας μέτρα για την κάλυψη, έστω και εν μέρει, της απουσίας κανονισμών που συνέβαλε στη χρηματοπιστωτική κρίση.

1.13 Η ΕΟΚΕ επισημαίνει, ωστόσο, πως υφίστανται κίνδυνοι που δεν πρέπει να υποτιμηθούν όσον αφορά, π.χ., την υπερβολική έμφαση στα οφέλη που μπορούν να επιφέρουν βραχυπρόθεσμα οι ΚΑΣ στις αγορές CDS. Η ανταγωνιστική φύση των διαφόρων ΚΑΣ κατά την εκκαθάριση και τον κατακερματισμό της διαδικασίας αποτελεί άλλον παράγοντα που δεν πρέπει να υποτιμηθεί, όπως και ο κίνδυνος περιορισμού του εύρους των διαθέσιμων μέσων και αύξησης του κόστους για τις συναλλαγές που σχετίζονται με τις χρηματοπιστωτικές δραστηριότητες.

1.13.1 Για την αποτελεσματική αντιμετώπιση των εν λόγω κινδύνων, θα πρέπει πρωτίστως να εξετασθούν προσεκτικά τα ακόλουθα θέματα: η διαλειτουργικότητα των ΚΑΣ, το απόρρητο της ανταλλαγής δεδομένων, η συγκέντρωση των υποχρεώσεων συλλογής δεδομένων και αναφοράς στους κεντρικούς αντισυμβαλλόμενους, και η συμμετοχή των πελατών στη διακυβέρνηση των ΚΑΣ.

1.14 Η ΕΟΚΕ συνιστά στα ευρωπαϊκά όργανα:

- να υιοθετήσουν σύντομα τον κανονισμό για τις αγορές εξωχρηματοπιστωτικών παραγώγων, που αποσκοπεί στην ανάκτηση της εμπιστοσύνης και της ηρεμίας στην αγορά και στην προστασία των αποταμιευτών,
- να συμπληρώσουν τη νέα ρύθμιση όσον αφορά τα παράγωγα όπως προτείνει η Επιτροπή,
- να επιταχύνουν τη συμπλήρωση του συνόλου της θεσμικής και ρυθμιστικής διάρθρωσης που σχετίζεται με τη μεταρρύθμιση της νομοθεσίας που διέπει τις χρηματαγορές.

2. Η πρόταση της Επιτροπής

2.1 Η ομάδα G-20 έχει επαναλάβει πολλές φορές τη δέσμευσή της να επιταχύνει την υιοθέτηση αυστηρών μέτρων για την αύξηση της διαφάνειας και την αντιμετώπιση της έλλειψης ρυθμίσεων για τα εξωχρηματοπιστωτικά παράγωγα.

2.2 Η πρόταση Κανονισμού αναφέρεται στα πολυάριθμα μέτρα που προτεινόταν στο Ψήφισμα του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου της 15ης Ιουνίου 2010 («Αγορές παραγώγων προϊόντων - μελλοντικές δράσεις πολιτικής») και συνάδει με την αμερικανική νομοθεσία που υιοθετήθηκε πρόσφατα και αποκαλείται «Frank-Dodd Act».

2.3 Όσον αφορά την εκκαθάριση, την αναφορά και την άμβλυση των κινδύνων των εξωχρηματοπιστωτικών παραγώγων, η εκκαθάριση μέσω ΚΑΣ δεν προβλέπεται παρά μόνο για τις τυποποιημένες συμβάσεις. Κατά συνέπεια, ο κανονισμός προβλέπει δύο προσεγγίσεις για τον καθορισμό των συμβάσεων που πρέπει να εκκαθαριστούν, προκειμένου να ενταχθεί στο μηχανισμό της υποχρεωτικής εκκαθάρισης ο μεγαλύτερος δυνατός αριθμός εξωχρηματοπιστωτικών παραγώγων.

2.4 Η πρώτη προσέγγιση, από τη βάση, προβλέπει πως ο ΚΑΣ θα εξουσιοδοτείται από την αρμόδια αρχή να λαμβάνει αποφάσεις σχετικά με την εκκαθάριση ορισμένων τύπων συμβάσεων. Σε συνέχεια της έγκρισης, η ίδια αρμόδια αρχή θα υποχρεούται να ενημερώσει την ΕΑΚΑΑ η οποία θα δύναται να αποφασίσει εάν παρόμοια υποχρέωση εκκαθάρισης θα εφαρμόζεται σε όλες τις ανάλογες συμβάσεις εντός της ΕΕ.

2.5 Η δεύτερη προσέγγιση, αντίθετα, εκ των άνω, επιτρέπει τον καθορισμό των συμβάσεων που δεν εκκαθαρίζονται από ΚΑΣ. Σύμφωνα με αυτήν, η ΕΑΚΑΑ, από κοινού με το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο Συστημικού Κινδύνου (ΕΣΣΚ) θα καθορίζουν τις συμβάσεις που δύναται να υπόκεινται σε υποχρεωτική εκκαθάριση. Οι αντισυμβαλλόμενοι που υπόκεινται σε υποχρεωτική εκκαθάριση θα πρέπει να απευθύνονται σε ΚΑΣ.

2.6 Ο Κανονισμός, αρχικά, δεν θα εφαρμόζεται σε μη χρηματοπιστωτικούς (εταιρικούς) αντισυμβαλλόμενους, εκτός εάν οι θέσεις τους σε εξωχρηματοπιστωτικά παράγωγα φθάνουν σε ορισμένο κατώφλι και θεωρούνται συστηματικά σημαντικές.

2.7 Ο Κανονισμός θεσπίζει διαδικασία για τον εντοπισμό των μη χρηματοπιστωτικών ιδρυμάτων με συστηματικά σημαντικές θέσεις σε εξωχρηματοπιστωτικά παράγωγα και επιβάλλει ειδικές υποχρεώσεις σε αυτά. Η διαδικασία βασίζεται στον καθορισμό δύο κατωφλίων: ενός κατωφλίου ενημέρωσης και ενός κατωφλίου εκκαθάρισης.

2.8 Ο Κανονισμός απαιτεί, συνεπώς, τη χρήση ηλεκτρονικών μέσων και την ύπαρξη διαδικασιών διαχείρισης κινδύνων. Τέλος, οι χρηματοπιστωτικοί και μη αντισυμβαλλόμενοι που υπερβαίνουν το όριο εκκαθάρισης πρέπει να αναφέρουν τις λεπτομέρειες κάθε σύμβασης παραγώγου και κάθε μεταγενέστερης τροποποίησης σε αρχείο καταγραφής συναλλαγών.

3. Οι απαιτήσεις για τους κεντρικούς αντισυμβαλλόμενους

3.1 Επειδή οι ΚΑΣ οφείλουν να αναλαμβάνουν επιπρόσθετους κινδύνους, ο Κανονισμός απαιτεί, για λόγους ασφαλείας, να υπόκεινται σε αυστηρή δεοντολογία οργάνωσης της επιχείρησης και σε απαιτήσεις εποπτείας (κανόνες εσωτερικής διακυβέρνησης, αυξημένες απαιτήσεις σε κεφάλαιο κλπ.).

3.2 Ένας ΚΑΣ πρέπει να διαθέτει σταθερή δομή διαχείρισης που θα λαμβάνει υπόψη κάθε δυνατή σύγκρουση συμφερόντων μεταξύ των ιδιοκτητών, της διοίκησης, των μελών της υπηρεσίας εκκαθάρισης και όσων συμμετέχουν έμμεσα σε αυτόν. Ιδιαίτερα σημαντικός είναι ο ρόλος των μελών της ανεξάρτητης επιτροπής. Παράλληλα, απαιτείται από κάθε ΚΑΣ ένα ελάχιστο ποσό κεφαλαίου, προκειμένου να χορηγηθεί άδεια λειτουργίας για την άσκηση των δραστηριοτήτων του. Ο Κανονισμός θα απαιτήσει από τους ΚΑΣ να διαθέτουν ταμείο για την περίπτωση χρεοκοπίας στο οποίο θα συνεισφέρουν τα μέλη τους.

4. Εγγραφή και εποπτεία των αρχείων καταγραφής συναλλαγών

4.1 Ο κανονισμός προβλέπει υποχρεωτικές πληροφορίες σχετικά με συναλλαγές εξωχρηματιστηριακών παραγώγων που θα πρέπει να αναφέρονται στα αρχεία καταγραφής συναλλαγών προκειμένου να ενισχυθεί η διαφάνεια αυτής της αγοράς. Τα αρχεία καταγραφής συναλλαγών θα καταχωρούνται στην ΕΑΚΑΑ η οποία θα έχει την εποπτεία τους.

4.2 Ο Κανονισμός περιλαμβάνει επίσης δείκτες για τα αρχεία καταγραφής συναλλαγών προκειμένου να διασφαλισθεί πως πληρούν ορισμένες προδιαγραφές. Αυτές σχεδιάζονται με στόχο οι πληροφορίες που θα συλλέγονται για ρυθμιστικούς σκοπούς τα αρχεία καταγραφής συναλλαγών να είναι αξιόπιστες, ασφαλείς και προστατευμένες. Ειδικότερα, τα αρχεία καταγραφής συναλλαγών θα υπόκεινται σε υποχρεώσεις οργάνωσης και λειτουργίας που θα εγγυώνται τη δέουσα προστασία.

5. Παρατηρήσεις της ΕΟΚΕ

5.1 Οι υποδομές των αγορών κινητών αξιών παρουσίασαν σημαντικές ελλείψεις ως προς τη διαχείριση κινδύνου αντισυμβαλλόμενων και τη διαφάνεια των συναλλαγών στην αγορά εξωχρηματιστηριακών παραγώγων, ιδίως όσον αφορά τις συμφωνίες ανταλλαγής κινδύνου αδέτησης (CDS) που αναγνωρίστηκαν ως οι αιτίες της οικονομικής κρίσης.

5.2 Αυτές οι «άτυπες» συμβάσεις συνέβαλαν στη μείωση της αντίληψης κινδύνου και στην επέκταση της τρέχουσας κρίσης, ζημιώνοντας σοβαρά τους οργανισμούς που τις εξέδωσαν και κατ'επέκταση τους τελικούς αποταμιευτές. Από την πλευρά των εκδοτών CDS, η κερδοσκοπία των τραπεζών που πωλούσαν ακάλυπτα, δηλαδή χωρίς υποκείμενο, CDS, αύξησε τα επιτόκια και κατά συνέπεια τις υποχρεώσεις των εκδοτών, πράγμα που οδήγησε στη χρεοκοπία τους.

5.3 Για τους λόγους αυτούς οι CDS χαρακτηρίστηκαν «μολυβένια αλεξίπτωτα», καθώς αποτελούν θανάσιμο κίνδυνο για το παγκόσμιο χρηματοπιστωτικό σύστημα. Η μόνη συγκεκριμένη λύση που υιοθετήθηκε ήταν το να μην επιτραπεί η χρεοκοπία των οργανισμών, με την κεφαλαιακή τους ενίσχυση με δημόσιους πόρους και άρα την κρατικοποίησή τους. Αυτή η παρέμβαση οδήγησε απλά σε αναπόφευκτη αύξηση του δημοσίου χρέους, μεταφέροντας έτσι το πρόβλημα και τον κίνδυνο από την τράπεζα στη χώρα όπου αυτή ανήκε, προκαλώντας σοβαρές αναταράξεις των αγορών αξιών της ευρωζώνης και αναγκάζοντας όλες τις χώρες να λάβουν αυστηρά μέτρα λιτότητας, που επιβράδυναν την ισχνή οικονομική ανάκαμψη.

5.4 Στις ΗΠΑ, η *Depository Trust & Clearing Corporation* (DTCC) συνέστησε ειδική εταιρία (*The Warehouse Trust Company LLC*) με άδεια να λειτουργεί ως σύστημα καταγραφής συμβάσεων για τις CDS. Η κυβέρνηση προέβη σε νομοθετική μεταρρύθμιση όσον αφορά τις συναλλαγές εξωχρηματιστηριακών παραγώγων που προβλέπει την υποχρέωση χρήσης κεντρικών αντισυμβαλλόμενων για τις τυποποιημένες συμβάσεις και τη συγκέντρωση των συναλλαγών σε οργανωμένες αγορές ή πλατφόρμες.

5.5 Στην Ευρώπη, η Ευρωπαϊκή Επιτροπή επεξεργάζεται νομοθετική πρόταση (Ευρωπαϊκή νομοθεσία για τις υποδομές των αγορών) προκειμένου να ενισχυθεί η διαφάνεια και η σταθερότητα της αγοράς εξωχρηματιστηριακών παραγώγων. Οι δράσεις που προτείνονται συνάδουν με την αμερικανική πρόταση γιατί αποσκοπούν (πράγμα σημαντικό) στην αποφυγή καταχρηστικής επιλογής του ευνοϊκότερου καθεστώτος εποπτείας.

5.6 Η ΕΟΚΕ εφιστά την προσοχή σε ορισμένους κινδύνους που σχετίζονται με τα μέτρα που προτείνονται για την αγορά παραγώγων. Πράγματι, δεν ευθύνονται μόνο τα παράγωγα, η έλλειψη κεντρικών αντισυμβαλλόμενων ή η απαγόρευση των ανοικτών πωλήσεων για την κατάρρευση των χρηματαγορών.

5.7 Από τη δεκαετία του '80 διατέθηκαν στις χρηματαγορές ολοένα πιο σύνθετα παράγωγα προϊόντα που αύξησαν την αποδοτικότητά τους, πλησιάζοντας την ιδεατή πληρότητα των αγορών όπως περιγράφεται από την οικονομική θεωρία. Αυξήθηκε, κατά συνέπεια, και η πολυπλοκότητα των δραστηριοτήτων ρύθμισης, ελέγχου και εποπτείας, ενώ οι δέσμες μεταρρυθμίσεων που συζητιόνταν αποσκοπούσαν πάντοτε στον μεγαλύτερο έλεγχο των αγορών, μειώνοντας έτσι την αποδοτικότητά τους.

5.8 Μια αγορά είναι αποδοτικότερη όταν η τιμή (ή η απόδοση) ενός τίτλου αντανακλά τη διαθέσιμη ενημέρωση. Για να καταστεί αποδοτικότερη μια αγορά, συνεπώς, θα πρέπει να ενθαρρυνθεί η μετάδοση των πληροφοριών προκειμένου αυτές να ενσωματώνονται το ταχύτερο δυνατό στην τιμή των τίτλων. Είναι σημαντική η γνώση των συμβιβασμών που οδηγούν στην αποδοτικότητα.

5.9 Πρωτίστως, τα μέτρα που αποσκοπούν στη μείωση του εύρους των διαθέσιμων χρηματοπιστωτικών μέσων, όπως οι περιορισμοί στις λεγόμενες «ακάλυπτες» CDS ή στις ανοικτές πωλήσεις θα μπορούσαν να μην αυξήσουν την αποδοτικότητα των αγορών. Ο περιορισμός των διαθέσιμων μέσων μειώνει την ικανότητα των αγορών να απορροφήσουν και να διαδώσουν την ενημέρωση που διαθέτουν οι φορείς τους.

5.10 Θα μπορούσαμε βέβαια να συζητάμε για τη χρησιμότητα των ακάλυπτων CDS, για το ποιες είναι οι επιπλέον πληροφορίες που αυτές διαχειρίζονται σε σχέση με τα λοιπά μέσα, για το πώς αυτές επηρεάζουν το κόστος χρηματοδότησης. Ωστόσο, η απαγόρευσή τους δε θα επέφερε σημαντικά οφέλη ως προς την αποδοτικότητα. Ο περιορισμός της δυνατότητας ανοικτών πωλήσεων περιορίζει τη ρευστότητα του συστήματος και κατά συνέπεια την ικανότητα άμεσης αντίδρασης σε νέες διαθέσιμες πληροφορίες. Παράλληλα, ο περιορισμός της διαδικασίας εξωχρηματοπιστηριακών τίτλων μέσω της υποχρέωσης των διαχειριστών να επεξεργάζονται όλα τα παράγωγα εντός οργανωμένων αγορών και μέσω της χρήσης γραφείων εκκαθάρισης μπορεί να έχει διπλό αποτέλεσμα.

5.11 Από τη μία πλευρά, να συμβάλει στη μεγαλύτερη διαφάνεια της αγοράς (θα είναι ευκολότερη, για παράδειγμα, η παρακολούθηση του κεφαλαίου και του κινδύνου που ενέχουν οι τίτλοι στην κατοχή των φορέων) και θα επιτρέψει τον, έστω και μερικό, περιορισμό πιθανών πηγών ασάφειας. Ωστόσο, σε συνθήκες χρηματοπιστωτικής πίεσης η διαφάνεια από μόνη της δεν αρκεί. Η πρόταση της Επιτροπής δίνει στις εθνικές ρυθμιστικές αρχές σαφείς εξουσίες, σε ειδικές περιπτώσεις, περιορισμού ή κατάργησης «προσωρινά» της απαγόρευσης ανοικτών πωλήσεων χρηματοπιστωτικών μέσων, σε συντονισμό με την ΕΑΚΑΑ η οποία θα διαθέτει τη δυνατότητα άμεσης παρέμβασης σε δύο περιπτώσεις: όταν υφίσταται απειλή για την ομαλή λειτουργία και την ακεραιότητα των αγορών ή όταν οι εθνικές ρυθμιστικές αρχές δεν έχουν λάβει μέτρα ή τα μέτρα που έλαβαν κρίνονται ανεπαρκή.

5.12 Από την άλλη πλευρά, ο κίνδυνος είναι, εκ νέου, ο περιορισμός του εύρους των διαθέσιμων μέσων και η αύξηση του κόστους συναλλαγών που σχετίζονται με χρηματοπιστωτικές δραστηριότητες. Η αγορά των συμβολαίων μελλοντικής εκπλήρωσης (futures) είναι σε μεγάλο βαθμό τυποποιημένη και οργανωμένη (καθώς είναι σημαντικό να ελέγχονται οι τιμές των τίτλων), η αγορά των προθεσμιακών συμβάσεων (forwards) (μέσο που μοιάζει με τα συμβόλαια μελλοντικής εκπλήρωσης) είναι ωστόσο προσαρμοσμένη στις ανάγκες των αντισυμβαλλομένων και επιτρέπει στους διαχειριστές να διαρθρώσουν με ευελιξία την εξόφλησή τους. Αυτοί οι τίτλοι δεν είναι ιδιαίτερα τυποποιημένοι και θα ήταν δύσκολο να ενταχθούν στο παραδοσιακό πλαίσιο της οργανωμένης αγοράς χωρίς να περιοριστούν οι δυνατές επιλογές για τους επενδυτές.

5.13 Οι ΚΑΣ θεωρούνται το μέσο, η «λύση» για τη διαχείριση του συστημικού κινδύνου και για να καταστούν αποδοτικότερες και διαφανέστερες οι εξωχρηματοπιστηριακές αγορές. Οι ΚΑΣ αποτελούν σίγουρα σημαντικό παράγοντα για τη βελτίωση του κινδύνου και της αποδοτικότητας των αγορών και, όσον αφορά την αγορά ενδοχρηματοπιστηριακών παραγώγων, αποτελούν απαραίτητο στοιχείο

της δομής της. Κατά συνέπεια είναι εύλογη η άποψη πως οι ΚΑΣ θα συμβάλουν επίσης στην εξέλιξη των εξωχρηματοπιστηριακών αγορών. Ωστόσο, πολλοί οργανισμοί και πολιτικοί υπερτονίζουν τα οφέλη που οι ΚΑΣ μπορούν να επιφέρουν στις αγορές CDS βραχυπρόθεσμα.

5.14 Οι ΚΑΣ δεν μπορούν στην πραγματικότητα να θεωρηθούν η λύση για τον κίνδυνο του αντισυμβαλλομένου, ενδέχεται δε να μη δύνανται να καταστήσουν αποδοτικότερη την αγορά, δεδομένης της σημερινής της κατάστασης. Στο σημερινό πλαίσιο, όπου υπάρχουν πολλαπλοί ΚΑΣ σε κάθε περιοχή, διαφορετικοί ανάλογα με το εάν πρόκειται για πιστωτικά παράγωγα ή για συμφωνίες ανταλλαγής επιτοκίων (IRS), υπονομεύεται η δυνατότητα αποτελεσματικής χρήσης των εξασφαλίσεων και περιορισμού της έκθεσης στον αντισυμβαλλόμενο. Ο ΚΑΣ μπορεί να αντισταθμίσει την έκθεση σε πολυμερή βάση αλλά μόνο όσον αφορά την περιοχή, τους αντισυμβαλλόμενους ή τα είδη παραγώγων όπου δραστηριοποιείται. Αυτό σημαίνει πως δεν είναι δυνατός ο συμψηφισμός μεταξύ των θέσεων CDS και των θέσεων IRS.

5.15 Ο διμερής συμψηφισμός της έκθεσης σε περισσότερα είδη εξωχρηματοπιστηριακών παραγώγων με ένα μόνο αντισυμβαλλόμενο εκτός ΚΑΣ μπορεί να οδηγήσει σε αποδοτικότερη χρήση των εξασφαλίσεων. Πρέπει εξάλλου να τονιστεί πως τα παράγωγα θα αποτελούν πάντοτε καινοτόμα μέσα προσαρμοσμένα σε συγκεκριμένες ανάγκες και πως θα υφίσταται μεγάλος αριθμός συμβάσεων που δεν θα μπορούν να συμψηφιστούν. Αυτές οι θέσεις πρέπει να συμφωνηθούν, λαμβανομένου υπόψη του πιστωτικού κινδύνου, μέσω της ενδεδειγμένης διαδικασίας διαχείρισης των εξασφαλίσεων η οποία ωστόσο δεν θα περιλαμβάνει τους ΚΑΣ.

5.16 Οι ΚΑΣ συμβάλουν στην προστιθέμενη αξία και στον καταμερισμό και περιορισμό του κινδύνου για τους μεμονωμένους φορείς. Η ΕΟΚΕ συμφωνεί με αυτή τη θέση. Η δημοτικότητα τους θα αυξήσει και θα επιταχύνει την ωρίμανση και τη διαφάνεια της αγοράς, ενώ θα οδηγήσει σε θεμιτή επέκταση των εξωχρηματοπιστηριακών δραστηριοτήτων στο μέλλον.

5.17 Ωστόσο οι ΚΑΣ δεν αποτελούν παρά ένα από τα στοιχεία σταθερής υποδομής διαχείρισης κινδύνου. Ο κίνδυνος του αντισυμβαλλομένου δεν θα εξαλειφθεί ενώ ο διμερής κίνδυνος θα εξακολουθεί να λαμβάνεται υπόψη για θέσεις εκτός των ΚΑΣ.

5.18 Τέλος, σε αυτά πρέπει να προστεθεί πως πολλές εταιρίες δεν επενδύουν σε συστήματα διαχείρισης του κινδύνου που σχετίζεται με το χαρτοφυλάκιο παραγώγων τους. Πιθανότατα αυτές οι εταιρίες θα συνεχίσουν να προσδοκούν στη διάσωσή τους παρά το γεγονός ότι η διαχείριση τους όσον αφορά τους κινδύνους είναι εντελώς ακατάλληλη.

Βρυξέλλες, 8 Δεκεμβρίου 2010.

Ο Πρόεδρος
της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής
Staffan NILSSON

Γνωμοδότηση της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής με θέμα «Πρόταση οδηγίας του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου σχετικά με το δικαίωμα ενημέρωσης στο πλαίσιο ποινικών διαδικασιών»

COM(2010) 392 τελικό — 2010/0215 (COD)

(2011/C 54/15)

Γενικός εισηγητής: **ο κ. PEZZINI**

Στις 29 Σεπτεμβρίου 2010, και σύμφωνα με το άρθρο 304 της Συνθήκης για τη λειτουργία της Ευρωπαϊκής Ένωσης, το Συμβούλιο αποφάσισε να ζητήσει τη γνωμοδότηση της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής με θέμα:

Πρόταση οδηγίας του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου σχετικά με το δικαίωμα ενημέρωσης στο πλαίσιο ποινικών διαδικασιών

COM(2010) 392 τελικό - 2010/0215 (COD).

Στις 20 Οκτωβρίου 2010, το Προεδρείο της ΕΟΚΕ ανέθεσε την προετοιμασία των σχετικών εργασιών στο ειδικευμένο τμήμα «Απασχόληση, κοινωνικές υποθέσεις, δικαιώματα του πολίτη».

Λόγω του επείγοντος χαρακτήρα των εργασιών, κατά την 467η σύνοδο ολομέλειας, της 8ης και 9ης Δεκεμβρίου 2010 (συνεδρίαση της 8ης Δεκεμβρίου 2010), η Ευρωπαϊκή Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή, όρισε ως γενικό εισηγητή τον κ. Pezzini και υιοθέτησε με 161 ψήφους υπέρ, χωρίς ψήφους κατά και 3 αποχές την ακόλουθη γνωμοδότηση:

1. Συμπεράσματα και συστάσεις

1.1 Η ΕΟΚΕ επιδοκιμάζει το έργο της Επιτροπής που αποσκοπεί στην εκπόνηση μιας ολοκληρωμένης δέσμης νομοθετικών πράξεων με στόχο τη θεσμοθέτηση ενός κοινού συνόλου δικονομικών δικαιωμάτων στο πλαίσιο των ποινικών διαδικασιών των κρατών μελών.

1.2 Το δικαίωμα, έγκαιρης και έγκυρης, ενημέρωσης αποτελεί τμήμα της νομικής παράδοσης της Ένωσης και προσλαμβάνει ακόμη μεγαλύτερη σημασία υπό το πρίσμα των εσωτερικών μετακινήσεων των πολιτών των κρατών μελών.

1.3 Ακόμη και οι πολίτες τρίτων χωρών, οι οποίοι εισέρχονται ολοένα και πιο πολυάριθμοι στην Ένωση, πρέπει να είναι σε θέση να διαπιστώσουν, αφενός, το νομικό πνεύμα που διέπει την Ένωση και, αφετέρου, τη σαφήνεια των διαδικασιών που επιδεικνύουν σεβασμό προς τον άνθρωπο, ακόμη κι αν αυτός υπόκειται σε ποινική διαδικασία.

1.4 Κατά την Επιτροπή, η προσέγγιση των εθνικών νομοθεσιών –η οποία αποτελεί τον πυρήνα της οδηγίας– οφείλει να αποτελέσει τον ακρογωνιαίο λίθο της δικαστικής συνεργασίας, ακόμη και για την περαιτέρω προβολή του «Χάρτη των Θεμελιωδών Δικαιωμάτων» ο οποίος ενσωματώθηκε στη Συνθήκη της ΕΕ (ΣΛΕΕ και ΣΕΕ).

1.5 Η ΕΟΚΕ είναι της γνώμης ότι η προστασία των θεμελιωδών δικαιωμάτων του ανθρώπου, μέσω κοινών και αμοιβαία αποδεκτών διαδικασιών, αποτελεί αναμφίβολα ισχυρή συνιστώσα τόσο της συνοχής όσο και της ενδυνάμωσης της ελεύθερης κυκλοφορίας στο εσωτερικό της ΕΕ.

2. Γενικές παρατηρήσεις

2.1 Για τη διασφάλιση του θεμελιώδους δικαιώματος σε «δικαίη» ποινική δίκη σύμφωνα με το κράτος δικαίου, η ΕΕ έχει αναλάβει συγκεκριμένη δράση με στόχο την ενίσχυση των δικονομικών δικαιωμάτων των υπόπτων ή κατηγορουμένων σε ποινικές διαδικασίες.

2.2 Στη δράση αυτή περιλαμβάνεται επίσης η ενίσχυση των δικαιωμάτων υπεράσπισης. Η εν λόγω κοινή δράση θα πρέπει να εκληφθεί ως μείζονος σημασίας, ιδίως για την ενδυνάμωση της εμπιστοσύνης στον ευρωπαϊκό χώρο δικαιοσύνης, αλλά και για την απτή εφαρμογή της αρχής της αμοιβαίας αναγνώρισης των ποινικών αποφάσεων.

2.3 Πράγματι, η κατάργηση των εσωτερικών συνόρων και η διαρκώς αυξανόμενη άσκηση των δικαιωμάτων ελεύθερης κυκλοφορίας και διαμονής επέφεραν αύξηση του αριθμού των ατόμων που ενέχονται πλέον σε κάποια ποινική διαδικασία σε ένα κράτος μέλος διαφορετικό από το κράτος διαμονής τους.

2.4 Στο ψήφισμα 2009/C295/01 του Συμβουλίου της ΕΕ, της 30ής Νοεμβρίου 2009, όπου υπενθυμίζονται:

— τα συμπεράσματα του Ευρωπαϊκού Συμβουλίου του Τάμπερε του 1999·

— το πρόγραμμα της Χάγης του 2004·

— το πρόγραμμα της Στοκχόλμης του Δεκεμβρίου 2009 για την περίοδο 2010-2014,

προτείνεται εν γένει να διασφαλιστεί –σε διαδοχικά στάδια– η πλήρης εφαρμογή και η συνεπής τήρηση του «δικαιώματος δικαίας δίκης».

2.4.1 Τούτο προκύπτει από την αρχή που καθιερώνεται ρητά στο άρθρο 6 της Ευρωπαϊκής Σύμβασης για την προστασία των δικαιωμάτων του ανθρώπου και των θεμελιωδών ελευθεριών (ΕΣΔΑ), η οποία κατά συνέπεια εκλαμβάνεται ως κοινή βάση για την προστασία των δικαιωμάτων των υπόπτων ή κατηγορουμένων σε ποινικές διαδικασίες.

2.5 Το δικαίωμα σε δίκαιη δίκη και τα δικαιώματα υπεράσπισης κατοχυρώνονται άλλωστε με τα άρθρα 47 και 48 του Χάρτη των Θεμελιωδών Δικαιωμάτων της ΕΕ (1).

2.6 Ειδικότερα, στον Οδικό Χάρτη έξι σημείων ο οποίος εγκρίθηκε στο προαναφερθέν ψήφισμα του Συμβουλίου επισημαίνονται ως προτεραιότητες τα ακόλουθα μέτρα:

— Μέτρο Α: δεδομένου ότι για να ασκήσει κανείς πλήρως τα δικαιώματα υπεράσπισης του απαιτείται να τα γνωρίζει, θεσπίζεται το δικαίωμα ενός υπόπτου ή κατηγορουμένου, ο οποίος δεν ομιλεί ή δεν κατανοεί τη γλώσσα που χρησιμοποιείται στη διαδικασία, να διαθέτει διερμηνέα και να του παρέχεται μετάφραση των βασικών δικογράφων (2) ·

— Μέτρο Β: προβλέπεται ότι ένα πρόσωπο που είναι ύποπτο ή κατηγορείται για τέλεση εγκλήματος θα πρέπει να ενημερώνεται δεόντως για τα βασικά δικαιώματά του, προφορικά ή γραπτώς, λ.χ. μέσω εγγράφου δικαιωμάτων (Letter of Rights). Ορίζεται επίσης ότι το πρόσωπο αυτό δικαιούται να λαμβάνει ταχέως πληροφορίες σχετικά με τον χαρακτήρα και την αιτία των κατηγοριών που του απευθύνονται, και να αποκτά, την κατάλληλη στιγμή, όλες τις πληροφορίες που απαιτούνται για την προετοιμασία της υπεράσπισης του.

3. Περιεχόμενο της πρότασης

3.1 Η Επιτροπή, ανταποκρινόμενη στην εντολή που της ανατέθηκε από το Συμβούλιο με το προαναφερθέν ψήφισμα της 27ης Ιουλίου 2010, εκπόνησε την πρόταση οδηγίας –έγγρ. COM(2010) 392 τελικό– σχετικά με το δικαίωμα ενημέρωσης στο πλαίσιο ποινικών διαδικασιών.

3.2 Η πρόταση οδηγίας αποσκοπεί στην ταχεία θέση σε εφαρμογή του μέτρου Β του Οδικού Χάρτη που προαναφέρθηκε με τη θέσπιση κοινών ελάχιστων προτύπων σχετικά με το δικαίωμα ενημέρωσης στο πλαίσιο ποινικών διαδικασιών σε ολόκληρη την επικράτεια της Ευρωπαϊκής Ένωσης.

(1) Το άρθρο 5, παράγραφος 2, της ΕΣΔΑ (Δικαίωμα στην ελευθερία και την ασφάλεια) ορίζει, ειδικότερα, ότι «Παν συλληφθέν πρόσωπον δέον να πληροφορηθεί κατά το δυνατόν συντομότερον και εις γλώσσαν την οποίαν εννοεί, τους λόγους της συλλήψεώς του ως και πάσαν διατυπωμένην εναντίον του κατηγορίαν».

Το επόμενο άρθρο 6, παράγραφος 3, της ΕΣΔΑ (Δικαίωμα σε δίκαιη δίκη) προβλέπει ότι «Ειδικότερον, πας κατηγορούμενος έχει δικαίωμα: α) όπως πληροφορηθή, εν τη βραχυτέρα προθεσμία εις γλώσσαν την οποίαν εννοεί και εν λεπτομερεία την φύσιν και τον λόγον της εναντίον του κατηγορίας· β) όπως διαθέτη τον χρόνο και τας αναγκαίας υκολ. ζήτησ. προετοιμασίας της υπερασπίσεώς του· στ) να τύχη δωρεά παραστάσεως διερμηνέως, εάν δεν εννοή ή δεν ομιλή την χρησιμοποιουμένην εις το δικαστήριον γλώσσαν».

Οι ίδιες εγγυήσεις για δίκαιη δίκη προβλέπονται ρητά από το Ιταλικό Σύνταγμα στο άρθρο 111, όπως αυτό τροποποιήθηκε με τον συνταγματικό νόμο αριθ. 2/1999.

(2) Οδηγία 2010/64/ΕΕ, η οποία δημοσιεύθηκε στην ΕΕ L 280 της 26ης Οκτωβρίου 2010 και τέθηκε σε ισχύ στις 20 Οκτωβρίου 2010.

3.3 Ως εκ τούτου, σύμφωνα με τους ισχύοντες κανόνες, η εισαγγελική αρχή οφείλει όχι μόνον να θέτει τις απαιτούμενες πληροφορίες στη διάθεση του υπόπτου, αλλά και να τις κοινοποιεί δεόντως στην υπεράσπιση.

3.4 Τα εν λόγω θετικά και λογικά μέτρα θα πρέπει, μεταξύ άλλων, να έχουν ως έμπρακτο αποτέλεσμα τη μείωση του απαιτούμενου χρόνου και του κόστους της δικαιοσύνης, με παράλληλη αποφυγή εσφαλμένων δικαστικών αποφάσεων και ελαχιστοποίησης του αριθμού των προσφυγών.

3.5 Κατ' αυτόν τον τρόπο, θα μπορούσε επομένως να επέλθει ένα είδος θετικής «αντιστάθμισης» των επιπρόσθετων οικονομικών επιβαρύνσεων, έστω και περιορισμένων, που συνεπάγεται αναμφίβολα η εκπόνηση και η απτή χρήση των μέτρων πληροφόρησης.

4. Ειδικές παρατηρήσεις

4.1 Αιτιολογική σκέψη (18): η φράση «η ενημέρωση σχετικά με τα δικαιώματα θα πρέπει να παρέχεται [...] εγκαίρως κατά την έναρξη των ποινικών διαδικασιών» μπορεί να θεωρηθεί αντιφατική και γι' αυτό το λόγο θα ήταν χρήσιμο να διευκρινιστεί η ακριβής χρονική στιγμή κατά την οποία πρέπει να πραγματοποιείται η προφορική ή η γραπτή ενημέρωση του κατηγορουμένου.

4.2 Αιτιολογική σκέψη (19): η αρχική φράση «η ενημέρωση σχετικά με τα άμεσα συναφή δικονομικά δικαιώματα» θεωρείται ασαφής, οπότε θα ήταν σκόπιμο να διευκρινιστεί καλύτερα η φύση και η εμβέλεια των εν λόγω δικονομικών δικαιωμάτων τα οποία είναι σημαντικά ιδίως για την αποτελεσματικότητα της υπεράσπισης.

4.3 Αιτιολογική σκέψη (21): η τελευταία φράση «θέτει σε σοβαρό κίνδυνο [...] ή την εσωτερική ασφάλεια του κράτους μέλους» μπορεί να φαίνεται αόριστη από μόνη της, όμως η έκφραση «σε σοβαρό κίνδυνο» θα πρέπει να εκληφθεί ως προαπαιτούμενο για την αποφυγή του ενδεχόμενου άσκησης «πολιτικής» διακριτικής ευχέρειας εκ μέρους των κρατών μελών, με πρόσχημα τη διασφάλιση της «εσωτερικής ασφάλειας».

4.4 Αιτιολογική σκέψη (22): η φράση «μηχανισμό για την επαλήθευση της πλήρους ενημέρωσης υπόπτων» θα μπορούσε να διευκρινιστεί καλύτερα από την άποψη της διαφάνειας, με την προσθήκη έπειτα από τη λέξη «επαλήθευση» της φράσης «με επίσημες πράξεις».

4.5 Άρθρο 3, παράγραφος 1: η λέξη «άμεσα» θα μπορούσε να αντικατασταθεί επωφελώς από τις λέξεις «εξ αρχής».

4.6 Άρθρο 3, παράγραφος 2, τελευταία περίπτωση: η φράση «έγκαιρης παραπομπής» καλό θα ήταν να αντικατασταθεί από τη φράση «να παραπεμφθεί συντόμως», σύμφωνα με τη διατύπωση του άρθρου 5, παράγραφος 3, της ΕΣΔΑ.

4.7 «Άρθρο 4 παρ. 1: η λέξη «άμεσα» να αντικατασταθεί από τη φράση “μέσω της ίδιας νομικής πράξης”».

4.8 Άρθρο 6: δεδομένου ότι η οδηγία αφορά το δικαίωμα ενημέρωσης σχετικά με την κατηγορία, τόσο κατά τη διάρκεια της δίκης όσο και κατά το προδικαστικό στάδιο, θα πρέπει να διευκρινιστεί ότι η ενημέρωση σχετικά με την κατηγορία πρέπει να παρέχεται ακόμη και κατά τη διάρκεια της αστυνομικής έρευνας ή τουλάχιστον σε περίπτωση μεταβίβασης της δικαστικής εξουσίας ή απαγγελίας της αρχικής κατηγορίας.

4.9 «Άρθρο 6 παράγραφος 1: Να τροποποιηθεί η διατύπωση ως εξής: “Τα κράτη μέλη διασφαλίζουν ότι ο ύποπτος ή κατηγορούμενος ενημερώνεται επαρκώς σχετικά με την κατηγορία **και την αιτιολόγησή της**, ώστε να διασφαλίζεται ο δίκαιος χαρακτήρας των ποινικών διαδικασιών”. Στόχος είναι η συμμόρφωση προς τις διατάξεις της ΕΣΔΑ (άρθρο 6 παράγραφος 3 στοιχείο α), που αναφέρονται ρητώς στον **“λόγον της εναντίον του κατηγορίας”**».

4.10 «Άρθρο 6 παρ. 2: Να αντικατασταθεί η λέξη **“άμεσα”** από τη φράση **“όσο το δυνατόν ταχύτερα”**, έτσι ώστε να χρησιμοποιηθεί η ίδια διατύπωση με εκείνη της ΕΣΔΑ, διατύπωση για την οποία υφίσταται ήδη εκτεταμένη νομολογία.»

4.11 «Άρθρο 6 παρ. 3 εδάφ. α): Το κείμενο του εδαφίου “περιγραφή των περιστάσεων υπό τις οποίες **τελέστηκε** η αξιόποινη πράξη, ...” να διατυπωθεί ως εξής: “περιγραφή των περιστάσεων υπό τις οποίες **εικάζεται ότι τελέστηκε** η αξιόποινη πράξη, ...” διότι τη χρονική στιγμή της απαγγελίας κατηγοριών δεν έχει ακόμη αποδειχθεί ότι πράγματι έχει τελεστεί αξιόποινη πράξη· το συμπέρασμα συνάγεται μόνο μετά την ολοκλήρωση της δικαστικής διαδικασίας.»

4.12 Άρθρο 6, παράγραφος 3, στοιχείο α): η φράση **«περιλαμβανομένου του χρόνου, του τόπου και του βαθμού συμμετοχής»** θα καθίστατο επακριβέστερη με την αντικατάσταση της λέξης **«βαθμού»** από τις λέξεις **«πραγματικού ρόλου»**.

4.13 Άρθρο 6 παράγραφος 3: Να προστεθούν τρία νέα εδάφια με το εξής κείμενο:

γ) την κλίμακα των εφαρμοστέων ποινών για την εν λόγω αξιόποινη πράξη·

δ) τις προθεσμίες, τα μέσα υπεράσπισης και τα αποδεικτικά μέσα·

ε) την αξία της ενδεχόμενης ομολογίας των πράξεων.»

4.14 Άρθρο 7, παράγραφος 2: η επιβολή υποχρέωσης απορρήτου βάσει της οποίας μπορεί να μην επιτραπεί η πρόσβαση σε ορισμένα έγγραφα, μετά την ολοκλήρωση των ερευνών, δεν θα πρέπει να αφήνει υπερβολικά περιθώρια διακριτικής ευχέρειας στην αρμόδια δικαστική αρχή, δεδομένου ότι μετά την ολοκλήρωση των ερευνών τα διαδικαστικά έγγραφα καθίστανται κατά κανόνα διαθέσιμα.

4.15 Άρθρο 7, παράγραφος 3: κρίνεται σκόπιμο να διατηρηθεί σε όλες τις γλωσσικές εκδόσεις η αναφορά σε **«προανακριτικές διαδικασίες»** και να αποφευχθεί η λέξη **«προδικαστικές»**, δεδομένου ότι πολλά δικονομικά συστήματα δεν προβλέπουν πια αυτό το τελευταίο στάδιο της διαδικασίας.

Βρυξέλλες, 8 Δεκεμβρίου 2010

Ο Πρόεδρος
της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής
Staffan NILSSON

Γνωμοδότηση της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής με θέμα «Πρόταση κανονισμού του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου για την τροποποίηση της οδηγίας 2001/18/ΕΚ όσον αφορά τη δυνατότητα που παρέχεται στα κράτη μέλη να περιορίζουν ή να απαγορεύουν την καλλιέργεια ΓΤΟ στην επικράτειά τους»

COM(2010) 375 τελικό — 2010/0208 (COD)

(2011/C 54/16)

Εισηγητής: **Gerfried GRUBER**

Στις 7 και στις 10 Σεπτεμβρίου 2010, το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο και το Συμβούλιο αντιστοίχως αποφάσισαν να ζητήσουν από την Ευρωπαϊκή Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή, δυνάμει του άρθρου 114 της ΣΛΕΕ, γνωμοδότηση με θέμα:

«Πρόταση κανονισμού του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου για την τροποποίηση της οδηγίας 2001/18/ΕΚ όσον αφορά τη δυνατότητα που παρέχεται στα κράτη μέλη να περιορίζουν ή να απαγορεύουν την καλλιέργεια ΓΤΟ στην επικράτειά τους»

COM(2010) 375 τελικό – 2010/0208 (COD).

Το ειδικευμένο τμήμα «Γεωργία, αγροτική ανάπτυξη, περιβάλλον», στο οποίο ανατέθηκε η προετοιμασία των σχετικών εργασιών, υιοθέτησε τη γνωμοδότησή του στις 17 Νοεμβρίου 2010.

Κατά την 467η σύνοδο ολομέλειας της 8ης και 9ης Δεκεμβρίου 2010 (συνεδρίαση της 9ης Δεκεμβρίου), η Ευρωπαϊκή Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή υιοθέτησε την ακόλουθη γνωμοδότηση με 169 ψήφους υπέρ, 12 ψήφους κατά και 12 αποχές.

1. Συμπεράσματα

1.1 Η ΕΟΚΕ αναγνωρίζει ότι το θέμα της χρήσης ΓΤΟ στην ευρωπαϊκή γεωργία προξενεί σοβαρές ανησυχίες σε μεγάλη μερίδα των ευρωπαίων πολιτών. Ως εκ τούτου, η ΕΟΚΕ επικροτεί την πρόθεση της Ευρωπαϊκής Επιτροπής να αντιμετωπίσει αυτό το ευαίσθητο θέμα της ελευθερίας των κρατών μελών να αποφασίζουν επί της καλλιέργειας ΓΤΟ με στόχο την εξεύρεση κατάλληλης λύσης και να προωθήσει ένα ευρωπαϊκό πλαίσιο συμβατό με την εύρυθμη λειτουργία της εσωτερικής αγοράς. Ωστόσο, η ΕΟΚΕ θεωρεί ότι το σχέδιο πρότασης που υποβλήθηκε, με βάση ηθικά και δεοντολογικά κριτήρια, δημιουργεί περισσότερες αβεβαιότητες από βεβαιότητες και, κατά συνέπεια, στην πράξη, οδηγεί στον πολλαπλασιασμό των διαφόρων μέτρων (με αβέβαιη νομική βάση) που υιοθετούνται από τα κράτη και τις περιφέρειες, γεγονός που θα μπορούσε να επηρεάσει τη λειτουργία της εσωτερικής αγοράς της ΕΕ, τη νομική ασφάλεια των επιχειρηματιών και την αξιοπιστία του όλου συστήματος.

1.2 Ωστόσο, η ΕΟΚΕ θεωρεί ότι υφίσταται σημαντική ανάγκη βελτίωσης και συγκεκριμενοποίησης της υπό εξέταση πρότασης, πρωτίστως ως προς την ασφάλεια δικαίου για τα εμπλεκόμενα μέρη. Κατά τη γνώμη της ΕΟΚΕ, αυτή η ασφάλεια δικαίου μπορεί να επιτευχθεί με την εισαγωγή συγκεκριμένης και εφαρμόσιμης νομικής βάσης στο παράγωγο ευρωπαϊκό δίκαιο, συμπεριλαμβανομένων ειδικών λόγων, προϋποθέσεων και διαδικασιών όσον αφορά τα εθνικά μέτρα. Γενικότερα, η ΕΟΚΕ καλεί σε περαιτέρω διευκρίνιση της νομικής βάσης της πρότασης και της συμβατότητας των ενδεχομένων απαγορεύσεων από τα κράτη μέλη βάσει του άρθρου 26β με τους κανόνες της εσωτερικής αγοράς της ΕΕ, το εμπορικό δίκαιο του ΠΟΕ και λοιπές διεθνείς νομικές υποχρεώσεις.

1.3 Το ζήτημα των εθνικών περιορισμών στην καλλιέργεια ΓΤΟ συνδέεται στενά με τα ζητήματα της συνύπαρξης και της ευθύνης για τις ζημιές και τις μη ηθελημένες προσμίξεις που σχετίζονται με ΓΤΟ. Η ΕΟΚΕ φρονεί πως αυτά τα ζητήματα πρέπει κατά συνέπεια να εξετάζονται από κοινού ή με παράλληλες νομοθετικές προτάσεις, στο πλαίσιο μιας πιο ολοκληρωμένης αναθεώρησης του ρυθμιστικού πλαισίου της ΕΕ για τη γεωργική βιοτεχνολογία και σύμφωνα με τα συμπεράσματα του Συμβουλίου του Δεκεμβρίου 2008 για το περιβάλλον.

1.4 Δεδομένης της χρονικής συγκυρίας της πρότασης της Επιτροπής, ενόψει της τρέχουσας συνολικής εξέτασης του υφιστάμενου νομικού πλαισίου είναι αδύνατο να διατυπωθεί τελική γνώμη για την πρόταση, η οποία μπορεί να εκτιμηθεί επαρκώς μόνο σε σχέση με την τρέχουσα αξιολόγηση του συστήματος έγκρισης και του συνόλου του νομικού πλαισίου. Αυτό βεβαίως δεν πρέπει να καθυστερήσει αδικαιολογήτως τη βελτίωση της τρέχουσας πρότασης.

2. Η πρόταση κανονισμού και το ιστορικό της

2.1 Η Ευρωπαϊκή Ένωση (ΕΕ) διαθέτει ένα ολοκληρωμένο νομικό πλαίσιο για την έγκριση γενετικά τροποποιημένων οργανισμών (ΓΤΟ). Οι κανόνες σχετικά με την καλλιέργεια ΓΤΟ ορίζονται στην οδηγία 2001/18/ΕΚ⁽¹⁾ και στον κανονισμό (ΕΚ) αριθ. 1829/2003⁽²⁾. Ο περιορισμός της καλλιέργειας ΓΤΟ που έχουν ήδη εγκριθεί, επιτυγχάνεται σε επίπεδο κρατών μελών με τη λήψη μέτρων

(1) Οδηγία 2001/18/ΕΚ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 12ης Μαρτίου 2001, για τη σκόπιμη ελευθέρωση γενετικώς τροποποιημένων οργανισμών στο περιβάλλον και την κατάργηση της οδηγίας 90/220/ΕΟΚ του Συμβουλίου. ΕΕ L 106 της 17.4.2001, σ. 1.

(2) Κανονισμός (ΕΚ) αριθ. 1829/2003 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 22ας Σεπτεμβρίου 2003, για τα γενετικώς τροποποιημένα τρόφιμα και ζωοτροφές. ΕΕ L 268 της 18.10.2003, σ. 1.

διασφάλισης, τα οποία στηρίζονται σε πρόσθετα επιστημονικά δεδομένα που επιτρέπουν να θεωρηθεί ότι ένας συγκεκριμένος ΓΤΟ συνιστά κίνδυνο για την ανθρώπινη υγεία ή το περιβάλλον, σύμφωνα με τα οριζόμενα στο άρθρο 23 της οδηγίας 2001/18/ΕΚ. Επιπλέον, σύμφωνα με το άρθρο 26α τα κράτη μέλη μπορούν να λαμβάνουν κατάλληλα μέτρα για την πρόληψη της μη σκόπιμης παρουσίας ΓΤΟ σε άλλα προϊόντα (συνύπαρξη).

2.2 Το Μάρτιο του 2009 το αίτημα της Επιτροπής για άρση των υφιστάμενων εθνικών μέτρων διασφάλισης (στην Αυστρία και την Ουγγαρία) απορρίφθηκε από το Συμβούλιο ελλείψει επιστημονικής τεκμηρίωσης. Το ίδιο συνέβη και σε προηγούμενες ανάλογες ψηφοφορίες του Συμβουλίου, με αποτέλεσμα να δημιουργηθεί πολιτικό αδιέξοδο παρόμοιο με εκείνο που προέκυψε από το σύστημα εξουσιοδότησης. Τον Ιούνιο του 2009 δεκατρία κράτη μέλη⁽³⁾ με κοινή δήλωσή τους απηύθυναν έκκληση στην Ευρωπαϊκή Επιτροπή να καταρτίσει προτάσεις, με στόχο η απόφαση για την καλλιέργεια ΓΤΟ να ανήκει στα κράτη μέλη.

2.3 Με βάση τις πολιτικές κατευθύνσεις του κ. Barroso, η Ευρωπαϊκή Επιτροπή με απόφαση της 13ης Ιουλίου 2010 παρουσίασε νομοθετική πρόταση, με την οποία παραχωρείται η δυνατότητα στα κράτη μέλη να αποφασίζουν μόνο τους για την καλλιέργεια ΓΤΟ. Οι προτάσεις της Επιτροπής περιλαμβάνουν μια ανακοίνωση σχετικά με την ελευθερία των κρατών μελών να αποφασίζουν όσον αφορά τις γενετικά τροποποιημένες καλλιέργειες⁽⁴⁾, καθώς και πρόταση κανονισμού για την τροποποίηση του νομοθετικού πλαισίου⁽⁵⁾.

2.4 Νομοτεχνικά, ο κανονισμός προσθέτει ένα νέο άρθρο 26β στην οδηγία 2001/18/ΕΚ. Σύμφωνα με τη ρύθμιση αυτή, τα κράτη μέλη μπορούν να λαμβάνουν μέτρα για τον περιορισμό ή την απαγόρευση της καλλιέργειας ΓΤΟ οι οποίοι έχουν ήδη εγκριθεί σε επίπεδο εσωτερικής αγοράς, στο σύνολο ή σε τμήμα της επικράτειάς τους, εφόσον υφίστανται λόγοι, οι οποίοι δεν σχετίζονται με κινδύνους για το περιβάλλον ή για την ανθρώπινη υγεία, δεν καλύπτονται από το ισχύον σύστημα έγκρισης και συνάδουν με τις Συνθήκες.

2.5 Στόχος της πρότασης κανονισμού είναι η παραχώρηση περισσότερης ελευθερίας στα κράτη μέλη, δυνάμει της αρχής της επικουρικότητας, να αποφασίζουν για την καλλιέργεια ΓΤΟ και η επίτευξη της απαιτούμενης ασφάλειας δικαίου. Η Επιτροπή είναι βέβαιη ότι η πρόταση κανονισμού συνάδει με τους κανόνες της εσωτερικής αγοράς και τις διεθνείς υποχρεώσεις. Επίσης, η Επιτροπή εκτιμά ότι η νέα ρύθμιση δεν αντιβαίνει στο ισχύον σύστημα έγκρισης, απλώς το συμπληρώνει.

2.6 Στις 5 Νοεμβρίου, οι νομικές υπηρεσίες του Συμβουλίου γνωμοδότησαν σχετικά με την επιλογή της νομικής βάσης, τα ενδεχόμενα εθνικά μέτρα και τη συμβατότητα των προτεινόμενων μέτρων με τις συμφωνίες της GATT. Η Νομική Υπηρεσία υποστηρίζει ότι η επιλεγείσα νομική βάση δεν είναι έγκυρη, εγείρει έντονες αμφιβολίες σχετικά με το συμβιβασμό των μέτρων, τα οποία θα μπορούσαν να λάβουν ενδεχομένως τα κράτη μέλη, με τις Συνθήκες ή την GATT, και υπογραμμίζει ότι είναι δύσκολη η υπεράσπιση ενώπιον του Δικαστηρίου της Ευρωπαϊκής Ένωσης ή στον ΠΟΕ ενός μέτρου που υιοθετήθηκε από ένα κράτος ή μια περιφέρεια με βάση ηθικά ή δεοντολογικά κριτήρια. Επιπροσθέτως, οι εν λόγω ανησυχίες επιβεβαιώθηκαν εν μέρει από τη νομική υπηρεσία του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου, η οποία στη γνωμοδότησή της με ημερομηνία 17 Νοεμβρίου 2010 διατύπωσε ανάλογες ανησυχίες σχετικά με τον βαθμό στον οποίο θα ήταν σύμφωνες με τους ενωσιακούς κανόνες της εσωτερικής αγοράς και με το εμπορικό δίκαιο του ΠΟΕ ενδεχόμενες αιτιολογίες για την επιβολή εθνικών περιορισμών που θα βασιζότανταν π.χ. στην ηθική τάξη.

(3) AT, BG, IE, EL, CY, LV, LT, HU, LU, MT, NL, PL και SI.

(4) COM(2010) 380 τελικό.

(5) COM(2010) 375 τελικό.

3. Το ισχύον σύστημα έγκρισης ΓΤΟ

3.1 Η διαδικασία έγκρισης που έχει θεσπισθεί σε ευρωπαϊκό επίπεδο θα πρέπει να διασφαλίζει ένα υψηλό επίπεδο προστασίας της ζωής και της υγείας του ανθρώπου, της υγείας και της ευημερίας των ζώων, του περιβάλλοντος και των συμφερόντων των καταναλωτών, και ταυτόχρονα την ομαλή λειτουργία της εσωτερικής αγοράς.

3.2 Οι ισχύοντες κανόνες για την έγκριση και τη χρήση ΓΤΟ στηρίζονται σε μια σειρά βασικών (νομικών) αρχών, οι οποίες κατά την άποψη της ΕΟΚΕ θα πρέπει να λαμβάνονται δεόντως υπόψη. Ιδιαίτερα αξίζει να αναφερθούν εδώ οι ακόλουθες:

- μια ανεξάρτητη, επιστημονικά τεκμηριωμένη διαδικασία έγκρισης,
- ένα υψηλό επίπεδο προστασίας της υγείας και του περιβάλλοντος σύμφωνα με την αρχή της πρόληψης,
- η διατήρηση της εσωτερικής αγοράς και η τήρηση των διεθνών υποχρεώσεων,
- η ελευθερία επιλογής και η διαφάνεια σε ολόκληρη την τροφική αλυσίδα,
- η ασφάλεια δικαίου,
- η αρχή της επικουρικότητας και της αναλογικότητας.

3.3 Οι προτάσεις της Επιτροπής θα πρέπει να ληφθούν υπόψη χρονικά και θεωρητικά σε συνδυασμό με την εφαρμογή των συμπερασμάτων του Συμβουλίου του Δεκεμβρίου 2008, τα οποία προωθούν, μεταξύ άλλων, την επανεξέταση του ισχύοντος συστήματος έγκρισης, η οποία αναμένεται να ολοκληρωθεί στα τέλη του 2010. Πιο συγκεκριμένα, πρόκειται για τον επαναπροσδιορισμό των κατευθυντήριων γραμμών της ΕΑΑΤ όσον αφορά την αξιολόγηση των πιθανών κινδύνων για την υγεία και το περιβάλλον⁽⁶⁾, για μια έκθεση της Επιτροπής σχετικά με τη βελτίωση της παρακολούθησης του περιβάλλοντος μετά την έγκριση, καθώς και για μια μελέτη σχετικά με τις κοινωνικοοικονομικές και περιβαλλοντικές επιπτώσεις της καλλιέργειας ΓΤΟ. Επιπλέον, θα αξιολογηθεί το νομοθετικό πλαίσιο για τα γενετικά τροποποιημένα τρόφιμα και ζωοτροφές, καθώς και για την καλλιέργεια ΓΤΟ. Έως το 2012 θα πραγματοποιηθεί μια ολοκληρωμένη αναθεώρηση του συστήματος έγκρισης ΓΤΟ.

3.4 Επιπρόσθετα, θα πρέπει να αποσαφηνιστεί η σχέση των εθνικών απαγορεύσεων ή περιορισμών της καλλιέργειας ΓΤΟ με τους κανόνες συνύπαρξης, εφόσον τα δύο αυτά ζητήματα συνδέονται στενά και η Επιτροπή επιθυμεί και σε αυτήν την περίπτωση να παραχωρήσει μεγαλύτερη ευελιξία στα κράτη μέλη. Σε αυτό το πλαίσιο, τα συμπεράσματα που διατυπώνονται στην έκθεση της Επιτροπής της 3ης Απριλίου 2009 σχετικά με την εφαρμογή των κατευθυντήριων γραμμών για τη συνύπαρξη⁽⁷⁾ έχουν εξαιρετική σημασία.

(6) Βλ. τη δημόσια ακρόαση για το σχέδιο των νέων κατευθυντήριων γραμμών της ΕΑΑΤ που άρχισε στις 12 Νοεμβρίου 2010 και θα συνεχισθεί έως τις 24 Ιανουαρίου 2011,

στην ιστοσελίδα: www.efsa.europa.eu/en/press/news/gmo101112.htm.

(7) COM(2009) 153 τελικό.

4. Γενικές παρατηρήσεις

4.1 Μολονότι η ΕΟΚΕ δεν έχει ακόμη λάβει θέση για την έμπρακτη εφαρμογή των εθνικών απαγορεύσεων της καλλιέργειας ΓΤΟ, ορισμένες απόψεις της θα πρέπει να ληφθούν υπόψη σε σχέση με την υπό εξέταση πρόταση κανονισμού και εξακολουθούν να λειτουργούν ως παρατηρήσεις προς συζήτηση ή προτάσεις.

4.2 Στη γνωμοδότηση πρωτοβουλίας της 16ης Δεκεμβρίου 2004⁽⁸⁾, η ΕΟΚΕ διατυπώνει λεπτομερώς τις απόψεις της για τη συνύπαρξη ΓΤΟ, συμβατικών και βιολογικών καλλιεργειών, και υποβάλλει προτάσεις σχετικά με το επίπεδο ρύθμισης. Εξηγεί, μεταξύ άλλων, ότι θα πρέπει να υιοθετηθούν σε εθνικό επίπεδο συγκεκριμένα μέτρα, με τα οποία θα αποφεύγονται οι ετεροδιασταυρώσεις ανάλογα με τις εκάστοτε περιφερειακές συνθήκες, καθώς και περιφερειακοί κανονισμοί για την καλλιέργεια ή την απαγόρευση της καλλιέργειας ΓΤΟ. Επιπλέον, τονίζει την ανάγκη για καθιέρωση ελάχιστων κανόνων συνύπαρξης και ευθύνης σε επίπεδο ΕΕ.

4.3 Ιδιαίτερη προσοχή θα πρέπει να δοθεί σε μέτρα για τη διατήρηση προστατευόμενων και περιβαλλοντικά ευαίσθητων περιοχών. Επίσης, θα πρέπει να ληφθούν υπόψη μέτρα για την προστασία των περιφερειακών οικονομικών και γεωργικών συμφερόντων, καθώς και λοιπές κοινωνικές και οικονομικές συνέπειες.

4.4 Η ΕΟΚΕ τονίζει επιπλέον στην εν λόγω γνωμοδότηση ότι οι προϋποθέσεις συνύπαρξης ποικιλούν ανάλογα με τις περιφερειακές συνθήκες, και ιδίως σε περιφέρειες με γεωργία μικρής κλίμακας, η παράλληλη καλλιέργεια ΓΤΟ και μη ΓΤΟ, συμβατική και βιολογική, μοιάζει αδύνατη.

4.5 Σε αυτό το πλαίσιο, η γνωμοδότηση εξετάζει τις δυνατότητες διάθεσης στην αγορά περιφερειακών προϊόντων ποιότητας και εγγυήσεων προέλευσης που αποκλείουν τη χρήση ΓΤΟ, με δεδομένες τις προσδοκίες των καταναλωτών. Για το λόγο αυτό, πολλές περιφέρειες αυτοχαρακτηρίζονται ως ζώνες χωρίς ΓΤΟ. Η ΕΟΚΕ επισημαίνει τις σχετικές περιπτώσεις νομικής αβεβαιότητας, οι οποίες χρειάζονται διευκρινίσεις.

5. Ειδικές παρατηρήσεις και εκκρεμή θέματα

5.1 Κριτήρια μιας πιθανής απαγόρευσης / περιορισμού της καλλιέργειας ΓΤΟ

5.1.1 Με την οδηγία 2001/18/EK, οι διατάξεις για την έγκριση ΓΤΟ, συμπεριλαμβανομένης της λήψης μέτρων διασφάλισης δυνάμει του άρθρου 23 και συνύπαρξης δυνάμει του άρθρου 26α, εναρμονίστηκαν βάσει του άρθρου 114 της ΣΛΕΕ (πρώην άρθρο 95 της ΣΕΕ) για την εναρμόνιση των νομοθεσιών με στόχο την υλοποίηση της εσωτερικής αγοράς. Με το νέο άρθρο 26β παρέχεται πλέον η δυνατότητα στα κράτη μέλη να απαγορεύουν την καλλιέργεια ΓΤΟ παρά τη σχετική έγκριση σε επίπεδο ΕΕ.

5.1.2 Τίθεται επομένως το ερώτημα κατά πόσο μια εθνική απαγόρευση της καλλιέργειας μπορεί να αποκλίνει από το εναρμονισμένο νομοθετικό πλαίσιο χωρίς να αντιβαίνει στις γενικές αρχές δικαίου της εσωτερικής αγοράς. Μάλιστα, σύμφωνα με πρόσφατη

γνωμοδότηση της νομικής υπηρεσίας του Συμβουλίου⁽⁹⁾, η νομική βάση του άρθρου 114 της ΣΛΕΕ κρίνεται άκυρη δεδομένων των στόχων, του περιεχομένου και του εύρους της πρότασης που αφορά το άρθρο 26β. Ωστόσο, η νομική υπηρεσία του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου δεν θέτει εν αμφιβόλω τη χρήση του άρθρου 114 ΣΛΕΕ ως νομικής βάσης για την πρόταση, καθιστώντας κατά τον τρόπο αυτό φανερό ότι υφίστανται αποκλίνουσες νομικές ερμηνείες στο υπό κρίση ζήτημα, οι οποίες θα πρέπει να διασαφηνισθούν και να επιλυθούν.

5.1.3 Η πρόταση κανονισμού δεν περιέχει κανέναν τελικό ή ενδεικτικό κατάλογο με αιτιολογίες, τις οποίες τα κράτη μέλη μπορούν να χρησιμοποιήσουν ως κριτήριο για την απαγόρευση της καλλιέργειας ΓΤΟ. Το άρθρο 26β ορίζει μόνον ότι οι λόγοι πρέπει να είναι διαφορετικοί από εκείνους που αξιολογούνται στο πλαίσιο της διαδικασίας έγκρισης. Επομένως αποκλείονται οι λόγοι που χρησιμοποιούνται κατά την αξιολόγηση των κινδύνων για την υγεία και το περιβάλλον στο πλαίσιο του συστήματος έγκρισης της ΕΕ ή συνδέονται με αυτή. Κατά τη γνώμη της ΕΟΚΕ, η νομική ασφάλεια της πρότασης θα μπορούσε να ενισχυθεί με την ενσωμάτωση στο ίδιο το άρθρο 26β ενδεικτικού (αλλά όχι πλήρους) καταλόγου συγκεκριμένων λόγων που μπορούν να επικαλεστούν τα κράτη μέλη προκειμένου να περιορίσουν ή να απαγορεύσουν την καλλιέργεια ΓΤΟ. Στους λόγους θα μπορούσαν να συμπεριληφθούν εκτός από δεοντολογικά, ηθικά και θρησκευτικά επιχειρήματα, καθώς και ορισμένα επιχειρήματα κοινωνικοοικονομικού χαρακτήρα. Αυτή η διευκρίνιση στο παράγωγο δικαίο θα χρησιμεύσει ως ειδική διάταξη (*lex specialis*) έναντι των λόγων που παρατίθενται στο άρθρο 36 της ΣΛΕΕ και που αναπτύχθηκαν στη νομολογία του Ευρωπαϊκού Δικαστηρίου, και συγχρόνως θα βελτιώσει τη συμβατότητα με τους κανόνες της ενιαίας αγοράς και τις διατάξεις της Συνθήκης.

5.2 Ασφάλεια δικαίου

5.2.1 Η ΕΟΚΕ εκτιμά ότι η ασφάλεια δικαίου δεν επιτυγχάνεται με μια απλή αναφορά στο πρωτογενές δικαίο. Σε αυτό το πλαίσιο, σκόπιμη είναι η αναφορά στην απόφαση C-165/08⁽¹⁰⁾ του Ευρωπαϊκού Δικαστηρίου, σύμφωνα με την οποία μια εθνική απαγόρευση της έγκρισης σπόρων ΓΤΟ δεν συνάδει με τις διατάξεις της ΕΕ. Αυτή η απόφαση καταδεικνύει τη δυσκολία των κρατών μελών να στηριχθούν σε λόγους που δεν αφορούν την προστασία της υγείας και του περιβάλλοντος.

5.2.2 Η ΕΟΚΕ αναγνωρίζει ωστόσο ότι, δεδομένων των σημερινών νομικών και πολιτικών συνθηκών, η κατάρτιση μιας σαφούς και άρτιας νομικής βάσης θα προσφέρει στα κράτη μέλη αυξημένη ασφάλεια δικαίου έναντι της ισχύουσας κατάστασης. Αυτό ωστόσο μπορεί να επιτευχθεί μάλλον με συγκεκριμένη και λεπτομερή νομική βάση στο παράγωγο δικαίο (ήτοι την οδηγία 18/2001/EK) παρά με μία αναφορά σε περιθώρια λειτουργίας περιορισμένου και ασαφούς χαρακτήρα λόγω των γενικών κανόνων της εσωτερικής αγοράς.

5.3 Αρμοδιότητα ελέγχου της ΕΑΑΤ – Συνεργασία με τα κράτη μέλη

5.3.1 Για τη διασφάλιση της επιστημονικής βάσης του συστήματος έγκρισης συνιστάται η αναθεώρηση των κατευθυντήριων γραμμών της ΕΑΑΤ όσον αφορά την αξιολόγηση των πιθανών κινδύνων για την υγεία και το περιβάλλον, οι οποίες κατόπιν σύμφωνης γνώμης των κρατών μελών θα πρέπει να έχουν επίσης δεσμευτικό χαρακτήρα. Ως προς αυτό, η ΕΟΚΕ υποστηρίζει την περαιτέρω ανάπτυξη του επιστημονικά τεκμηριωμένου και ανεξάρτητου ελέγχου στο πλαίσιο της διαδικασίας έγκρισης, σύμφωνα με την αρχή της πρόληψης.

⁽⁹⁾ Γνωμοδότηση της νομικής υπηρεσίας του Συμβουλίου, 5/11/2010, 2010/0208(COD), 15696/10.

⁽¹⁰⁾ Απόφαση C-165/08 (Ευρωπαϊκή Επιτροπή κατά Δημοκρατίας της Πολωνίας) του Ευρωπαϊκού Δικαστηρίου της 16ης Ιουλίου 2009.

⁽⁸⁾ ΕΕ C 157 της 28.6.2005, σ. 155.

5.3.2 Η ΕΟΚΕ διερωτάται εάν στο πλαίσιο της επιστημονικής αξιολόγησης των κινδύνων από την ΕΑΑΤ τα κράτη μέλη θα πρέπει να αναμειγνύονται περισσότερο σε συγκεκριμένα θέματα. Η ΕΑΑΤ θεσπίστηκε με τον κανονισμό (ΕΚ) αριθ. 178/2002⁽¹¹⁾ για την παροχή επιστημονικών συμβουλών για την ασφάλεια των τροφίμων και των ζωοτροφών, λαμβανομένων υπόψη των κινδύνων για το περιβάλλον. Προφανώς οι επιπτώσεις των ΓΤΟ στο περιβάλλον αποτελούν αντικείμενο παρακολούθησης και στα κράτη μέλη. Κάθε κράτος μέλος μπορεί να αναλύσει με μεγαλύτερη ακρίβεια τις περιβαλλοντικές συνθήκες στην επικράτειά του. Τα αποτελέσματα θα πρέπει να επικυρώνονται ακολούθως από την ΕΑΑΤ.

5.3.3 Γενικά, θα πρέπει να καταρτισθούν μεθοδολογικά κριτήρια, με τα οποία θα πρέπει να συνάδουν όλες οι επιστημονικές εργασίες που πραγματοποιούνται από και για λογαριασμό της ΕΑΑΤ. Αυτή η ρύθμιση θα μπορούσε να περιλαμβάνει αξιολογήσεις ομοτίμων και να συμβάλει στη βελτίωση του συντονισμού μεταξύ της ΕΑΑΤ και των κρατών μελών⁽¹²⁾. Η ΕΟΚΕ είναι βέβαιη ότι η ΕΑΑΤ εφαρμόζει τα αυστηρότερα δυνατά, απολύτως επιστημονικά και ανεξάρτητα κριτήρια αξιολόγησης του κινδύνου και ότι είναι επίσης μια ευρωπαϊκή αρχή διεθνώς αναγνωρισμένη. Πρέπει να υπάρξει στενότερη συνεργασία για την ανάπτυξη μεθόδων έρευνας μεταξύ της ΕΑΑΤ, των ερευνητικών ιδρυμάτων, των πανεπιστημίων και των ανεξάρτητων ερευνητών που συμμετέχουν στην αξιολόγηση των κινδύνων στα κράτη μέλη.

5.3.4 Παρά τα προλεγόμενα και για να βελτιωθεί η διαφάνεια και η ποιότητα των διαδικασιών επιστημονικής αξιολόγησης των ΓΤΟ, η ΕΟΚΕ προτείνει μεταρρύθμιση της ΕΑΑΤ ώστε στην επιστημονική ομάδα για τους ΓΤΟ να εκπροσωπούνται όλες οι ομάδες συμφερόντων (καταναλωτές, βιομηχανία, εμπόριο, βιολογική γεωργία και κτηνοτροφία, συνεταιρισμοί καταναλωτών, διατροφολόγοι, γιατροί κλπ.) και όχι μόνον επιστημονικοί εμπειρογνώμονες.

5.4 Εσωτερική αγορά

5.4.1 Η Επιτροπή είναι πεπεισμένη ότι η δυνατότητα εφαρμογής εθνικών απαγορεύσεων της καλλιέργειας ΓΤΟ δεν διαταράσσει την εσωτερική αγορά των σπόρων, τροφίμων και ζωοτροφών ΓΤΟ. Αυτή η υπόθεση επιδέχεται αμφισβήτησης, εφόσον θα μπορούσε να επέλθει συρρίκνωση του εμπορίου εγκεκριμένων σπόρων ΓΤΟ σε περιοχές ή κράτη μέλη όπου απαγορεύεται η καλλιέργεια, όπως προκύπτει από την υφιστάμενη νομολογία του Ευρωπαϊκού Δικαστηρίου σε ανάλογες υποθέσεις⁽¹³⁾.

5.4.2 Στην παρούσα φάση είναι δύσκολο να εκτιμηθεί κατά πόσο μια απαγόρευση της καλλιέργειας μπορεί να επιφέρει στρεβλώσεις του ανταγωνισμού. Ωστόσο, ελλείπει (ελάχιστων) κανόνων συνύπαρξης

και ευθύνης σε επίπεδο ΕΕ, οι ισότιμοι όροι ανταγωνισμού στους γεωργικούς τομείς που δεν σχετίζονται με ΓΤΟ θα υπονομευθούν. Σε κάθε περίπτωση, η χρήση και το κόστος συνδέονται με τα αναγκαία μέτρα για τη διασφάλιση της συνύπαρξης και θα πρέπει να λαμβάνονται υπόψη σε κάθε μελλοντική λύση. Από την άλλη πλευρά, η ελευθερία απόφασης για τους ΓΤΟ θα μπορούσε στην καλύτερη περίπτωση να προσφέρει πλεονεκτήματα σε επίπεδο εμπορίας, αφού η διαμόρφωση των τιμών εξαρτάται από τη συμπεριφορά του καταναλωτή.

5.4.3 Τα γενετικά τροποποιημένα φυτά σε σύγκριση με τα συμβατικά φυτά απαιτούν εν μέρει διαφορετικές τεχνικές καλλιέργειας, για παράδειγμα διαφορετικά φυτοφάρμακα. Έτσι, λόγω των αδυναμιών της εσωτερικής αγοράς για τα φυτοφάρμακα, μπορούν να δημιουργηθούν προβλήματα με τη διαδεσιμότητά τους. Το παράδειγμα αυτό φανερώνει την πληθώρα των παραμέτρων, με βάση τις οποίες οι γεωργοί καλούνται να λαμβάνουν αποφάσεις για την παραγωγή τους.

5.5 Κοινωνικοοικονομικές επιπτώσεις

5.5.1 Όσον αφορά τις κοινωνικοοικονομικές επιδράσεις της έγκρισης ΓΤΟ, αξίζει να σημειωθεί η αναμενόμενη έκθεση της Επιτροπής στα τέλη του 2010. Τα στοιχεία της έκθεσης αυτής θα πρέπει σε κάθε περίπτωση να συμπεριληφθούν στην αξιολόγηση της υπό εξέταση πρότασης, εφόσον για την αιτιολόγηση της απαγόρευσης της καλλιέργειας δυνάμει του άρθρου 26β θα επισημαίνονται πρωτίστως οι επιδράσεις στην οικονομία, την κοινωνία και το περιβάλλον. Μέχρι να ολοκληρωθεί η έκθεση, είναι αδύνατος ο σχηματισμός ολοκληρωμένης άποψης επί της πρότασης.

5.5.2 Σε κάθε περίπτωση αξίζει να σημειωθεί ότι ο κανονισμός (ΕΚ) αριθ. 1829/2003 επιτρέπει πλέον υπό συγκεκριμένες προϋποθέσεις να λαμβάνονται υπόψη σε μεμονωμένους ελέγχους στο πλαίσιο της διαχείρισης κινδύνων λοιποί παράγοντες πέραν όσων αποτελούν κίνδυνο για την υγεία και το περιβάλλον.

5.5.3 Με δεδομένη την έλλειψη στοιχείων για τις επιδράσεις σε επίπεδο οικονομίας και δικαίου του ανταγωνισμού, η πρόταση κανονισμού θα πρέπει να περιλαμβάνει μια ρήτρα αξιολόγησης και η Επιτροπή θα πρέπει να διενεργεί εκ των προτέρων μια αντίστοιχη εκτίμηση αντικτύπου.

5.6 Διεθνείς υποχρεώσεις

5.6.1 Μια σημαντική πτυχή είναι, κατά την άποψη της ΕΟΚΕ, η περαιτέρω ενημέρωση σχετικά με την τήρηση των διεθνών υποχρεώσεων, ιδίως στο πλαίσιο του ΠΟΕ/GATT, αλλά και του Πρωτοκόλλου της Καρθαγένης. Εφόσον αναμένεται ότι τα κράτη μέλη, τα οποία επιθυμούν να εφαρμόσουν απαγόρευση της καλλιέργειας ΓΤΟ, θα βασίζονται πλέον στο νέο άρθρο 26β, είναι ιδιαίτερα σημαντικό οι σχετικές αποφάσεις να στηρίζονται σε μια άρτια νομική βάση διεθνούς δικαίου.

(11) Κανονισμός (ΕΚ) αριθ. 178/2002 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 28ης Ιανουαρίου 2002, για τον καθορισμό των γενικών αρχών και απαιτήσεων της νομοθεσίας για τα τρόφιμα, για την ίδρυση της Ευρωπαϊκής Αρχής για την Ασφάλεια των Τροφίμων και τον καθορισμό διαδικασιών σε θέματα ασφαλείας των τροφίμων. ΕΕ L 31 της 1.2.2002, σ. 1.

(12) Βλέπε προσφυγή Ουγγαρίας κατά Ευρωπαϊκής Επιτροπής στην υπόθεση T-240/10 αναφ. Amflora.

(13) Βλ. υποθέσεις C-110/05 - Επιτροπή κατά Ιταλίας, C-142/05 - Mickelson and Roos, C-188/04 - Alfa Vita και C-416/00 - Morellato.

5.6.2 Λαμβάνοντας υπόψη τη σημασία αυτού του θέματος, η ΕΟΚΕ εκφράζει τη δυσαρέσκεία της για το γεγονός ότι η Επιτροπή δεν παρέχει περαιτέρω εξηγήσεις για τη συμμόρφωση με τις διεθνείς υποχρεώσεις της ΕΕ. Σε αυτό το πλαίσιο, οι γνωμοδοτήσεις των νομικών υπηρεσιών των ευρωπαϊκών θεσμικών οργάνων όσον αφορά τη συμμόρφωση με τον ΠΟΕ θα πρέπει επίσης να λαμβάνονται υπόψη, και ειδικότερα η πρόσφατη γνωμοδότηση της νομικής υπηρεσίας του Συμβουλίου⁽¹⁴⁾ που εξέφρασε έντονες επιφυλάξεις ως προς το κατά πόσον ενδεχόμενα μέτρα που θα λάβουν τα κράτη μέλη σε σχέση με το νέο άρθρο 26β, όπως προτείνεται από την Επιτροπή, θα είναι σύνομα με τις Συνθήκες ή με την GATT. Επίσης, η νομική υπηρεσία του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου διατυπώνει ανάλογες αμφιβολίες σχετικά με τον βαθμό στον οποίο θα ήταν σύμφωνες με τους ενωσιακούς κανόνες της εσωτερικής αγοράς και με το εμπορικό δίκαιο του ΠΟΕ ενδεχόμενες αιτιολογίες που θα βασιζόνταν π.χ. στην ηθική τάξη.

5.7 Ελευθερία επιλογής σε ολόκληρη την τροφική αλυσίδα

5.7.1 Η ελευθερία επιλογής τόσο των παραγωγών και των εμπόρων όσο και των καταναλωτών θα πρέπει να λαμβάνεται δεδντως υπόψη. Κανονικά θα έπρεπε να επιτρέπεται στον παραγωγό ως επιχειρηματία να αποφασίζει ελεύθερα για τις μεθόδους καλλιέργειας. Ομοίως, οι εισαγωγείς και οι έμποροι θα πρέπει να μπορούν να ασκούν τις νόμιμες επαγγελματικές τους δραστηριότητες παρά το προτεινόμενο νέο άρθρο 26β.

5.7.2 Οι εθνικοί περιορισμοί ή η απαγόρευση της καλλιέργειας θα πρέπει επομένως να συνάδουν με τις γενικές αρχές των Συνθηκών, ιδίως τις αρχές της επικουρικότητας και της αναλογικότητας.

5.7.3 Για να έχουν οι καταναλωτές την ελευθερία να επιλέγουν μεταξύ των προϊόντων με ή χωρίς ΓΤΟ απαιτείται ένας αποτελεσματικός μηχανισμός ανιχνευσιμότητας και σήμανσης, αλλά και η αντίστοιχη προσφορά, την οποία αποδέχονται οι καταναλωτές. Στο σημείο αυτό θα πρέπει να συνεκτιμηθεί ιδιαίτερα η διαθεσιμότητα των προϊόντων σε περιφερειακό επίπεδο. Η ΕΟΚΕ υπογραμμίζει ότι οι ευρωπαίοι καταναλωτές πρέπει να έχουν πλήρη επίγνωση του ότι η ενδεχόμενη απαγόρευση της καλλιέργειας ΓΤΟ στην περιφέρεια ή τη χώρα τους δεν θα εμποδίσει το ελεύθερο εμπόριο ΓΤΟ εντός του εδάφους αυτών ούτε θα αναγκάσει τις μαζικές εισαγωγές ζωοτροφών ή τροφίμων ΓΤΟ από τρίτες χώρες με αμφίβολη ανιχνευσιμότητα.

5.8 Αλληλεπίδραση με τα θέματα συνύπαρξης

5.8.1 Γενικός στόχος της συνύπαρξης είναι η αποφυγή της τυχαιάς ανάμειξης συμβατικών ή οικολογικών προϊόντων με γενετικά τροποποιημένα. Με αυτόν τον τρόπο, από τη μια πλευρά διατηρούν οι παραγωγοί και οι καταναλωτές την ελευθερία επιλογής και από την άλλη αποφεύγονται οι οικονομικές ζημιές για τους επιχειρηματίες.

5.8.2 Σύμφωνα με την ΕΟΚΕ, η αποτελεσματική εφαρμογή και διασφάλιση της συνύπαρξης αποτελεί σημαντικό παράγοντα στο ζήτημα της χρήσης ΓΤΟ, στο οποίο εξακολουθούν να υπάρχουν πολλές ασάφειες και απαιτείται περαιτέρω ενημέρωση σε όλα τα επίπεδα, κυρίως σε σχέση με τις μακροπρόθεσμες συνέπειες.

5.8.3 Μια πιθανή απαγόρευση της καλλιέργειας σύμφωνα με την πρόταση της Επιτροπής μπορεί μεν να μειώσει το πρόβλημα της τυχαιάς ανάμειξης ΓΤΟ ή των ετεροδιασταυρώσεων στις οικείες περιοχές, δεν θα πρέπει ωστόσο σε καμία περίπτωση να εμποδίζει τις προσπάθειες ανάπτυξης κανόνων για μια μακροχρόνια συνύπαρξη των διαφόρων μεθόδων καλλιέργειας. Όπως πρότεινε η ΕΟΚΕ το 2004⁽¹⁵⁾, η καθιέρωση σε επίπεδο ΕΕ ελάχιστων κανόνων συνύπαρξης και ευθύνης (ή, εναλλακτικά, η νομική απαίτηση στο άρθρο 26α από τα κράτη μέλη να υιοθετήσουν τέτοιους κανόνες σε εθνικό ή περιφερειακό επίπεδο) θα είναι καθοριστική για τη διασφάλιση της ελευθερίας επιλογής και ισότιμων όρων ανταγωνισμού στο γεωργικό τομέα, καθώς και για τον έλεγχο των κοινωνικοοικονομικών συνεπειών της καλλιέργειας ΓΤΟ. Αυτό θα είναι ιδιαίτερα σημαντικό για τις παραμεθόριες περιφέρειες.

5.8.4 Εάν η χάραξη των κανόνων συνύπαρξης έπρεπε να πραγματοποιείται περισσότερο σε εθνικό και περιφερειακό επίπεδο, η ανταλλαγή γνώσεων και ορθών πρακτικών θα είχε ακόμη μεγαλύτερη σημασία. Το έργο του ευρωπαϊκού γραφείου συνύπαρξης θα πρέπει να προσανατολίζεται προς αυτήν την κατεύθυνση και οι εμπλεκόμενοι φορείς θα πρέπει να συμμετέχουν αντίστοιχα σε όλα τα επίπεδα.

5.8.5 Επιπλέον, αναπάντητα παραμένουν τα ερωτήματα για την οριακή τιμή των ΓΤΟ σε σπόρους, καθώς και για την αντίστοιχη τιμή μη εγκεκριμένων ΓΤΟ, όταν πραγματοποιούνται εισαγωγές στην ΕΕ (αυτό αφορά κυρίως τις ζωοτροφές). Αυτά τα ερωτήματα θα πρέπει να απαντηθούν από την Επιτροπή και θα πρέπει να καταβληθούν άμεσα προσπάθειες για την εφαρμογή των προτάσεών της.

5.9 Διασυνοριακές υποθέσεις και θέματα ευθύνης

5.9.1 Επιπλέον, ασαφείς παραμένουν οι κανόνες περί ευθύνης σε περίπτωση τυχαιάς ανάμειξης με ΓΤΟ, ιδίως σε περιπτώσεις μόλυνσης πέρα από τα εθνικά σύνορα ενός κράτους. Επί του παρόντος δεν υπάρχουν αμοιβαίες υποχρεώσεις ανταλλαγής πληροφοριών μεταξύ γειτονικών κρατών μελών για τα σημεία καλλιέργειας ΓΤΟ. Επομένως, η ανταλλαγή πληροφοριών συνήθως οφείλεται μόνο σε προσωπικές επαφές.

5.9.2 Μια πρόταση θα μπορούσε να είναι η εξής: τα κράτη μέλη, στις παραμεθόριες περιοχές των οποίων καλλιεργούνται ΓΤΟ, θα είναι υποχρεωμένα να δημοσιεύουν στο διαδικτυο τις σχετικές πληροφορίες και στη γλώσσα των γειτονικών κρατών. Ένα τέτοιο μέτρο θα μπορούσε ενδεχομένως να διευκολύνει την έγερση αξιώσεων πέραν των εθνικών συνόρων, σε περίπτωση τυχαιάς ανάμειξης με ΓΤΟ και επακόλουθης οικονομικής ζημίας.

5.9.3 Η προσθήκη του πρωτοκόλλου της Καρθαγένης, η οποία ψηφίστηκε στις 12 Οκτωβρίου 2010, θα επιφέρει μια σημαντική βελτίωση: τη θέσπιση κοινών κανόνων περί ευθύνης και αποκατάστασης της ζημίας για τη βιοποικιλότητα κατά τις διασυνοριακές μεταφορές. Η εφαρμογή των εν λόγω υποχρεώσεων θα πρέπει να επέλθει χωρίς καθυστέρηση.

⁽¹⁴⁾ Γνωμοδότηση της νομικής υπηρεσίας του Συμβουλίου, 5/11/2010, 2010/0208(COD), 15696/10.

⁽¹⁵⁾ ΕΕ C 157 της 28.6.2005, σ. 155.

5.9.4 Η ΕΟΚΕ υποστηρίζει ότι θα πρέπει να εξετασθεί ο βαθμός στον οποίο οι ελάχιστοι ευρωπαϊκοί κανόνες δεσμευτικού χαρακτήρα σε θέματα συνύπαρξης και ευθύνης (ή, εναλλακτικά, η νομική απαίτηση στο άρθρο 26α από τα κράτη μέλη να υιοθετήσουν τέτοιους κανόνες σε εθνικό ή περιφερειακό επίπεδο) θα μπορούσαν τουλάχιστον για τις παραμεθόριες περιοχές των κρατών μελών να ισχύουν υποχρεωτικά και να περιορίσουν τους κινδύνους ευθύνης ιδιωτικού

δικαίου, καθώς και να αποσαφηνίσουν επίμαχα θέματα μεταξύ των κρατών μελών. Η ΕΟΚΕ τονίζει τον επείγοντα χαρακτήρα αυτών των κανόνων περί ευθύνης, καθώς αυτή τη στιγμή οι ασφαλιστικές εταιρείες συνεχίζουν να αρνούνται την ασφαλιστική κάλυψη ζημιών που σχετίζονται με ΓΤΟ, ενώ το ισχύον καθεστώς περιβαλλοντικής ευθύνης στην ΕΕ βάσει της οδηγίας 2004/35/EK δεν παρέχει επαρκή κάλυψη για αυτό το είδος ζημιών.

Βρυξέλλες, 9 Δεκεμβρίου 2010

Ο Πρόεδρος
της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής
Staffan NILSSON

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ

Παρά το γεγονός ότι συγκέντρωσε τουλάχιστον το ένα τέταρτο των ψήφων, το ακόλουθο απόσπασμα διαγράφηκε λόγω της σχετικής τροπολογίας που υιοθετήθηκε κατά τη σύνοδο ολομέλειας:

Σημείο 5.8.5

Η λύση για τα χαμηλά επίπεδα μη εγκεκριμένων ΓΤΟ θα πρέπει να είναι τεχνική: ένα κατώτατο όριο παρουσίας, το οποίο να ισχύει τόσο για τις ζωοτροφές όσο και για τα τρόφιμα.

Αποτέλεσμα ψηφοφορίας

Υπέρ: 83

Κατά: 79

Αποχές: 29

Γνωμοδότηση της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής με θέμα «Ανακοίνωση της Επιτροπής προς το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο, το Συμβούλιο, την Ευρωπαϊκή Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή και την Επιτροπή των Περιφερειών — Ένα ψηφιακό θεματολόγιο για την Ευρώπη»

COM(2010) 245 τελικό

(2011/C 54/17)

Εισηγητής: **ο κ. McDONOGH**

Στις 19 Μαΐου 2010, η Ευρωπαϊκή Επιτροπή αποφάσισε, σύμφωνα με το άρθρο 304 της Συνθήκης για τη λειτουργία της Ευρωπαϊκής Ένωσης, να ζητήσει από την Ευρωπαϊκή Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή την εκπόνηση γνωμοδότησης με θέμα:

Ανακοίνωση της Επιτροπής προς το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο, το Συμβούλιο, την Ευρωπαϊκή Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή και την Επιτροπή των Περιφερειών: Ένα ψηφιακό θεματολόγιο για την Ευρώπη

COM(2010) 245 τελικό.

Το ειδικευμένο τμήμα «Μεταφορές, ενέργεια, υποδομές και κοινωνία των πληροφοριών», στο οποίο ανατέθηκε η προετοιμασία των σχετικών εργασιών της ΕΟΚΕ, υιοθέτησε τη γνωμοδότησή του στις 16 Νοεμβρίου 2010.

Κατά την 467η σύνοδο ολομέλειας της 8ης και 9ης Δεκεμβρίου 2010 (συνεδρίαση της 8ης Δεκεμβρίου 2010), η Ευρωπαϊκή Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή υιοθέτησε την ακόλουθη γνωμοδότηση με 83 ψήφους υπέρ και 1 αποχή.

1. Συμπεράσματα

1.1 Η ΕΟΚΕ εκφράζει την ικανοποίησή της για την ανακοίνωση της Επιτροπής με τίτλο «Ένα ψηφιακό θεματολόγιο για την Ευρώπη». Η ΕΟΚΕ συμμερίζεται τις ανησυχίες της Επιτροπής όσον αφορά τις αρνητικές επιπτώσεις που έχει η χρηματοπιστωτική κρίση στην οικονομική και κοινωνική πρόοδο στην Ευρώπη. Η ΕΟΚΕ συμφωνεί ότι οι μεγάλες δυνατότητες των Τεχνολογιών Πληροφοριών και Επικοινωνιών (ΤΠΕ) μπορούν να αξιοποιηθούν για την κινητοποίηση της ψηφιακής καινοτομίας, έτσι ώστε να δώσουν ζωτική ώθηση στην ανάπτυξη και στη βελτίωση των συνθηκών διαβίωσης των Ευρωπαίων. Επίσης, η ΕΟΚΕ συμφωνεί με την Επιτροπή ότι οι διάφορες πολιτικές πρωτοβουλίες που εμπίπτουν στον τομέα των ΤΠΕ και του ψηφιακού θεματολογίου πρέπει να ενοποιηθούν και να αποτελέσουν αντικείμενο διαχείρισης σύμφωνα με ένα συνεκτικό σχέδιο δράσης.

1.2 Ωστόσο, αν και ορισμένα τμήματα της ανακοίνωσης είναι καλογραμμένα και περιγράφουν με σαφήνεια τις πρωτοβουλίες που πρέπει να αναληφθούν, άλλα τμήματα (π.χ. τα κεφάλαια όσον αφορά τα οφέλη για την ευρωπαϊκή κοινωνία από τη χρήση ΤΠΕ και τις διεθνείς πτυχές του ψηφιακού θεματολογίου) παραμένουν πολύ ασαφή στο σχέδιο δράσης. Η ΕΟΚΕ προσδοκά να υπάρξει ορθή επεξεργασία όλων των στοιχείων του ψηφιακού θεματολογίου σε εύθετο χρόνο, καθώς και πλήρης διαβούλευση για τις επιμέρους πρωτοβουλίες, όπου η ΕΟΚΕ θα συμμετάσχει με τον προσήκοντα τρόπο.

1.3 Η ΕΟΚΕ σημειώνει τα προβλήματα που επισημαίνει η Επιτροπή και τα οποία εμποδίζουν την ανάπτυξη μιας σφριγηλής ψηφιακής οικονομίας στην Ευρώπη, ιδίως δε τα προβλήματα που αφορούν τον εμπορικό, πολιτισμικό και νομικό κατακερματισμό μιας Ένωσης 27 κρατών μελών και τις παγίως ανεπαρκείς επενδύσεις σε δίκτυα, σε κατάρτιση στον τομέα των ΤΠΕ, καθώς και στην έρευνα και καινοτομία.

1.4 Τα προβλήματα αυτά βρίσκονται επί μακρόν στο στόχαστρο της ΕΕ, αλλά, παρά τις μακροχρόνιες προσπάθειες και τα σχέδια δράσης, η πρόοδος που σημειώθηκε είναι πολύ μικρότερη από την αναμενόμενη. Σήμερα, το 2010, είναι απαράδεκτο να μην διαθέτει σύνδεση στο Διαδίκτυο το 30 % των ευρωπαϊκών νοικοκυριών⁽¹⁾ και, εν μέσω οικονομικής κρίσης, η Ευρώπη να μην μπορεί να βασιστεί στην ανάπτυξη της ψηφιακής οικονομίας προκειμένου να επιτύχει ταχύτερη ανάκαμψη.

1.5 Μολονότι η Ευρώπη είναι μια από τις πιο δικτυωμένες περιοχές του κόσμου, η πολυπλοκότητα, η έλλειψη προσβασιμότητας και η αδυναμία χρησιμοποίησης πολυάριθμων προϊόντων και υπηρεσιών που βασίζονται στις ΤΠΕ αποτελούν σημαντικό εμπόδιο στην ένταξη πολλών πολιτών, ιδίως των ηλικιωμένων και των ατόμων με σωματικές αναπηρίες. Η Ευρώπη οφείλει να επικεντρώσει την προσοχή της στον τρόπο με τον οποίο η βελτίωση του σχεδιασμού των προϊόντων και των υπηρεσιών ΤΠΕ μπορεί να ανταποκριθεί καλύτερα στις ανάγκες μιας γηράσκουσας κοινωνίας και των ατόμων με ειδικές ανάγκες, συνεκτιμώντας επίσης τους στόχους της σχετικής σύμβασης των Ηνωμένων Εθνών.

1.6 Είναι απογοητευτικό για την ΕΟΚΕ να ζητεί συνεχώς να συμπεριληφθεί η σύνδεση με το Διαδίκτυο στην υποχρέωση καθολικών υπηρεσιών, χωρίς όμως να βρίσκει ανταπόκριση. Για να δείξει η ΕΕ τη δέσμευσή της στο ψηφιακό θεματολόγιο και στην αρχή της ηλ-ένταξης, οφείλει να αναλάβει άμεση δράση για το θέμα αυτό. Η ΕΟΚΕ αναγνωρίζει τις προκλήσεις που τίθενται στο ζήτημα της χρηματοδότησης του μέτρου αυτού και, συνεπώς, συνιστά να διατεθούν πόροι στους παρόχους υποδομής βάσει διαφανών, αντικειμενικών και αναλογικών κριτηρίων.

(1) Eurostat: Δελτίου Τύπου STAT/09/176.

1.7 Η ανταγωνιστικότητα της ΕΕ σε σχέση με τις ΗΠΑ, την Ιαπωνία και τη Νότια Κορέα μειώνεται καθημερινά στους τομείς των προηγμένων υποδομών ΤΠΕ, των δαπανών για Ε&Α σε ΤΠΕ και της συμμετοχής των πολιτών στην ψηφιακή οικονομία. Η μείωση της παγκόσμιας ανταγωνιστικότητας πρέπει να ανατραπεί μέσω δυναμικών πολιτικών πρωτοβουλιών και της ορθής εφαρμογής τους.

1.8 Η ΕΟΚΕ θεωρεί ότι η μη ικανοποιητική πρόοδος προς την επίτευξη των ευρωπαϊκών στόχων όσον αφορά τις ΤΠΕ και την ψηφιακή οικονομία οφείλεται κυρίως στην ελλιπή εφαρμογή των πολιτικών πρωτοβουλιών σε ευρωπαϊκό και εθνικό επίπεδο: γνωρίζαμε τι έπρεπε να γίνει, αλλά δεν το κάναμε. Η ΕΟΚΕ καλεί τα κράτη μέλη να εφαρμόσουν επειγόντως τις οδηγίες και τις συστάσεις όσον αφορά το ψηφιακό θεματολόγιο.

1.9 Η ΕΟΚΕ εκτιμά ότι η αγορά δεν μπορεί από μόνη της να επιτύχει τη δέουσα αυτορρύθμιση προς όφελος του δημοσίου συμφέροντος. Ως εκ τούτου, είναι αναγκαίο να θεσπιστεί ένα ισορροπημένο πλαίσιο κανονιστικών ρυθμίσεων για την προαγωγή των συμφερόντων της πλειοψηφίας των πολιτών, στόχος που επιδιώκεται και από την στρατηγική *Ευρώπη 2020*.

1.10 Η ανακοίνωση δημοσιεύεται σε μια χρονική στιγμή όπου υπάρχει μεγάλη ανάγκη να αναλάβει η ΕΕ ηγετικό ρόλο και να διαμορφώσει μια διαχειριστική προσέγγιση με σκοπό την υλοποίηση του ψηφιακού θεματολογίου για την Ευρώπη στα πλαίσια της στρατηγικής *Ευρώπη 2020* ⁽²⁾. Η ΕΟΚΕ συγχαίρει την Επιτροπή για τη διακυβέρνηση και τις διαχειριστικές ρυθμίσεις που περιλαμβάνονται στην ανακοίνωση, διότι έτσι μπορεί να επιτευχθεί η ορθή και η έγκαιρη υλοποίηση του σημαντικού αυτού θεματολογίου. Ωστόσο, η Επιτροπή χρειάζεται τώρα να διατυπώσει μια λεπτομερή στρατηγική για την εφαρμογή του ψηφιακού θεματολογίου με κέντρο βάρους την αποτελεσματική υλοποίηση.

1.11 Η ΕΟΚΕ υποστηρίζει το σχέδιο δράσης των «Επτά πυλώνων» που περιγράφεται στην ανακοίνωση και συγχαίρει την Επιτροπή για το έργο της. Αν και θα απαιτηθεί περισσότερος χρόνος για τη διευκρίνιση των λεπτομερειών, η ΕΟΚΕ θεωρεί ότι το σχέδιο υψηλού επιπέδου είναι αρκετά περιεκτικό, και ως επί το πλείστον, ορθό.

1.12 Ωστόσο, η ΕΟΚΕ εκφράζει την έκπληξή της διότι το πρόγραμμα Galileo, μια σημαντική επένδυση για το μέλλον των ΤΠΕ στην Ευρώπη, δεν περιλαμβάνεται στην ανακοίνωση. Η ΕΟΚΕ καλεί την Επιτροπή να μεριμνήσει ώστε το πρόγραμμα Galileo να συμπεριληφθεί ρητά στο σχέδιο δράσης για το ψηφιακό θεματολόγιο, υπενθυμίζοντας τις σχετικές γνωμοδοτήσεις της ⁽³⁾.

1.13 Η ΕΟΚΕ αναμένει με ανυπομονησία να διεξαχθούν σε εύθετο χρόνο διαβουλεύσεις όσον αφορά τις ειδικές ανακοινώσεις της Επιτροπής για κάθε επιμέρους πτυχή του ψηφιακού θεματολογίου.

(2) ΕΥΡΩΠΗ 2020 - Στρατηγική για έξυπνη, διατηρήσιμη και χωρίς αποκλεισμούς ανάπτυξη, COM(2010) 2020 τελικό.

(3) ΕΕ C 256 της 27.10.2007, σ. 73, ΕΕ C 324 της 30.12.2006, σ. 41, ΕΕ C 324, της 30.12.2006, σ. 37, ΕΕ C 318, της 23.12.2006, σ. 210, ΕΕ C 221 της 8.9.2005, σ. 28, ΕΕ C 302 της 7.12.2004, σ. 35, ΕΕ C 48 της 21.2.2002, σ. 42.

Η ΕΟΚΕ καλεί την Επιτροπή, κατά τη σύνταξη των εν λόγω ειδικών ανακοινώσεων, να λάβει υπόψη τις πολυάριθμες γνωμοδοτήσεις της ΕΟΚΕ ⁽⁴⁾ που αναφέρονταν στην ανάγκη μιας ασφαλούς, σφριγηλής κοινωνίας της πληροφορίας, ενός ισχυρού ευρωπαϊκού κλάδου ΤΠΕ και μιας παραγωγικής ψηφιακής οικονομίας με υψηλούς ρυθμούς ανάπτυξης.

2. Συστάσεις

2.1 Η γενικευμένη συνδεσιμότητα υψηλής ταχύτητας πρέπει να περιλαμβάνεται στον ορισμό της καθολικής υπηρεσίας ⁽⁵⁾, σε συνδυασμό με κατάλληλους μηχανισμούς χρηματοδότησης.

2.2 Θα πρέπει να αυξηθεί η χρηματοδότηση για την ανάπτυξη δεξιοτήτων ΤΠΕ και για προγράμματα εκπαίδευσης και ευαισθητοποίησης των πολιτών και των μικρομεσαίων επιχειρήσεων. Στα κράτη μέλη πρέπει να θεσπιστούν υπηρεσίες πληροφόρησης και στήριξης των ΜΜΕ και των πολιτών, έτσι ώστε να μπορούν να κατανοήσουν την ψηφιακή οικονομία και να συμμετάσχουν σε αυτήν.

2.3 Δεδομένης της δέσμευσης που διατυπώνεται στο ψηφιακό θεματολόγιο για ηλεκτρονική ένταξη, το Συμβούλιο οφείλει να υποστηρίξει πρωτοβουλίες ευαισθητοποίησης των μαθητών, των ηλικιωμένων και των κοινωνικά μειονεκτούντων ομάδων σχετικά με τη χρήση της ευρυζωνικής τεχνολογίας σε ευρωπαϊκό επίπεδο (π.χ. μάθηση μέσω Διαδικτύου, βιντεοδιασκέψεις, επιγραμμικές δημόσιες υπηρεσίες κλπ.). Όλα τα εκπαιδευτικά προγράμματα θα πρέπει να βασίζονται σε βέλτιστες πρακτικές.

2.4 Στο πλαίσιο του 7ου προγράμματος πλαισίου για την έρευνα (ΠΠ7), κρίνεται σκόπιμο να δοθεί ιδιαίτερη έμφαση στην ανάπτυξη μιας νέας γενιάς προϊόντων και υπηρεσιών κατάλληλα προσαρμοσμένων στις ειδικές ανάγκες των ηλικιωμένων, των ατόμων με αναπηρίες και των ατόμων με προβλήματα αναλφαβητισμού.

2.5 Η ενθάρρυνση και η υποστήριξη της χρήσης ανοικτών προτύπων για προϊόντα και υπηρεσίες ΤΠΕ στην Ευρώπη θα πρέπει να αποτελέσει ρητή συνιστώσα του ψηφιακού θεματολογίου. Τα ανοικτά πρότυπα διευκολύνουν τον ανταγωνισμό και παρέχουν στις ΜΜΕ τη δυνατότητα να αναπτυχθούν και να καταστούν ανταγωνιστικές σε παγκόσμια κλίμακα.

(4) «Μετάπλαση του ψηφιακού μερίσματος σε κοινωνικά οφέλη και οικονομική μεγέθυνση» (δεν έχει ακόμη δημοσιευθεί στην ΕΕ), ΕΕ C 255 της 22.9.2010, σ. 116 και ΕΕ C 77 της 31.3.2009, σ. 60, «Βελτίωση των μοντέλων συμμετοχικής σύμπραξης δημόσιου-ιδιωτικού τομέα κατά την ανάπτυξη ηλεκτρονικών υπηρεσιών για όλους στην ΕΕ των 27» (δεν έχει ακόμη δημοσιευθεί στην ΕΕ), ΕΕ C 255 της 22.9.2010, σ. 98, ΕΕ C 128 της 18.5.2010, σ. 69, ΕΕ C 317 της 23.12.2009, σ. 84, ΕΕ C 218 της 11.9.2009, σ. 36, ΕΕ C 175 της 28.7.2009, σ. 8, ΕΕ C 175 της 28.7.2009, σ. 92, ΕΕ C 175 της 28.7.2009, σ. 87, ΕΕ C 77 της 31.3.2009, σ. 63, ΕΕ C 224 της 30.8.2008, σ. 61, ΕΕ C 224 της 30.8.2008, σ. 50, ΕΕ C 97 της 28.4.2007, σ. 27, ΕΕ C 97 της 28.4.2007, σ. 21, ΕΕ C 325 της 30.12.2006, σ. 78, ΕΕ C 318 της 23.12.2006, σ. 222, ΕΕ C 110 της 9.5.2006, σ. 83, ΕΕ C 123 της 25.4.2001, σ. 36.

(5) COM(2005) 203 τελικό και οδηγία 2002/22/ΕΚ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου για την καθολική υπηρεσία και τα δικαιώματα των χρηστών όσον αφορά δίκτυα και υπηρεσίες ηλεκτρονικών επικοινωνιών.

2.6 Εκτός από την αύξηση της χρηματοδότησης για την καινοτομία ΤΠΕ και την Ε&Α, η Επιτροπή οφείλει να διασφαλίσει την ουσιαστική λογοδοσία και την αξιοποίηση των διατιθέμενων πόρων. Είναι απαραίτητο να εφαρμόζονται ορθές πρακτικές διαχείρισης των επενδύσεων: οι επενδύσεις θα πρέπει να πραγματοποιούνται με βάση την αναμενόμενη οικονομική και/ή κοινωνική τους απόδοση· επίσης, όλες οι επενδύσεις πρέπει να υπόκεινται σε αυστηρή επίβλεψη έτσι ώστε να διασφαλίζεται η υλοποίηση των αναμενόμενων θετικών αποτελεσμάτων.

2.7 Μέσω της διακυβέρνησης των επενδύσεων Ε&Α πρέπει να διασφαλίζεται ο ικανοποιητικός συντονισμός των προγραμμάτων και σχεδίων, προκειμένου να μεγιστοποιούνται τα οφέλη και να αποφεύγονται οι απώλειες που προκύπτουν από αλληλεπικαλύψεις.

2.8 Οι προσπάθειες Ε&Α πρέπει έχουν ως βασική προτεραιότητα τη βιωσιμότητα μέσω επενδύσεων σε τεχνολογίες που να ανατρέπουν τη σχέση μεταξύ οικονομικής ανάπτυξης και επιβάρυνσης του περιβάλλοντος.

2.9 Θα μπορούσε να δοθεί προτεραιότητα στη χρηματοδότηση καινοτόμων τεχνολογιών που θα αξιοποιούν την ηγετική θέση της Ευρώπης στον τομέα των ασύρματων και κινητών τεχνολογιών, έτσι ώστε να παρέχουν καθολική και υψηλής ταχύτητας σύνδεση στο Διαδίκτυο, ενδεχομένως μέσω της χρήσης του φάσματος που απελευθερώνεται από τη μείωση της ζήτησης ευρέως φάσματος για ραδιοηλεκτρονικές και άλλες δραστηριότητες (το αποκαλούμενο «λευκό φάσμα») (6).

2.10 Η ΕΟΚΕ καλεί την Επιτροπή να συμπεριλάβει ρητά το πρόγραμμα Galileo στους στόχους και τους πόρους του ψηφιακού θεματολογίου. Πρέπει επίσης να προβλεφθεί χρηματοδότηση για την προώθηση τεχνολογιών και εφαρμογών που θα μπορούν να χρησιμοποιούν τα υψηλής ακρίβειας σήματα ραδιοπλοήγησης και εντοπισμού τα οποία παρέχουν οι υπηρεσίες του Galileo (7).

2.11 Η ΕΕ οφείλει να συνεχίσει να χρηματοδοτεί την Ε&Α για το «Διαδίκτυο των πραγμάτων» (8) πράγμα που θα εκδηλωθεί με τη μορφή τεχνολογικής προόδου στις ασύρματες τεχνολογίες, το Διαδίκτυο και το σύστημα Galileo.

2.12 Οι επενδύσεις στην Ε&Α σε τομείς που άπτονται της Προστασίας Υποδομών Πληροφοριών Ζωτικής Σημασίας (CIPR) πρέπει να αυξηθούν σημαντικά (9).

(6) Βλ. Γνωμοδότηση «Μετάπλαση του ψηφιακού μερίσματος σε κοινωνικά οφέλη και οικονομική μεγέθυνση», (δεν έχει ακόμη δημοσιευθεί στην ΕΕ) και http://www.economist.com/blogs/babbage/2010/09/white-space_wireless.

(7) Οι υπηρεσίες του Galileo θα περιλαμβάνουν: πλοήγηση ανοιχτής πρόσβασης, εμπορική ναυσιπλοΐα, ασφάλεια της ανθρώπινης ζωής στη ναυσιπλοΐα, κρατικά ρυθμιζόμενη ναυσιπλοΐα και αναζήτηση και διάσωση.

(8) ΕΕ C 255 της 22.9.2010, σ. 116 και ΕΕ C 77 της 31.3.2009, σ. 60.

(9) Βλέπε ΕΕ C 255 της 22.9.2010, σ. 98.

2.13 Η Ευρωπαϊκή Ένωση θα πρέπει να αναθέσει σε κατάλληλη ρυθμιστική αρχή, που θα περιλαμβάνει στη σύνθεσή της μέλη του Οργανισμού Θεμελιωδών Δικαιωμάτων της Ευρωπαϊκής Ένωσης, την αρμοδιότητα να επιτύχει την αποτελεσματική προστασία των υποδομών πληροφοριών ζωτικής σημασίας σε ολόκληρη την ΕΕ (10).

2.14 Θα πρέπει να ενθαρρυνθεί ένας ισχυρός τομέας ασφάλειας των πληροφοριών στην Ευρώπη, που να είναι οργανωμένος με συνεκτικό και συντονισμένο τρόπο, ώστε να ανταγωνίζεται σε ικανότητα τον πολύ καλά χρηματοδοτούμενο αντίστοιχο τομέα των ΗΠΑ (11).

2.15 Η Επιτροπή, όταν συνεργάζεται με επιχειρήσεις ΤΠΕ παγκόσμιας εμβέλειας για την εφαρμογή του ψηφιακού θεματολογίου, οφείλει να μεριμνά για την προστασία των συμφερόντων των πολιτών.

2.16 Γενική αρχή πολιτικής είναι ότι το δημόσιο συμφέρον –«το κοινό καλό»– υπερισχύει των ιδιωτικών και επιχειρηματικών συμφερόντων.

2.17 Η Επιτροπή οφείλει να λάβει όλα τα απαιτούμενα μέτρα έτσι ώστε τα κράτη μέλη να εφαρμόζουν αυστηρά το ρυθμιστικό πλαίσιο των ηλεκτρονικών επικοινωνιών (12) και η εφαρμογή αυτή να είναι ορθή, ισορροπημένη και καθολική και στα 27 κράτη μέλη.

2.18 Για να διασφαλιστεί η δέουσα συμμόρφωση με τη νομοθεσία, οι αρμοδιότητες των ρυθμιστικών αρχών στον τομέα των επικοινωνιών, τόσο σε εθνικό όσο και σε ευρωπαϊκό επίπεδο, πρέπει να ενισχυθούν κατά τρόπο ανάλογο με εκείνον που ακολουθήθηκε στην περίπτωση του Ευρωπαϊκού Οργανισμού Ασφάλειας της Αεροπορίας (EASA) (13).

2.19 Δεδομένης της αυξανόμενης σημασίας των κινητών ΤΠΕ, η Ευρώπη πρέπει να κινηθεί ταχύτερα προς την κατεύθυνση μιας προσέγγισης της διαχείρισης του ραδιοφάσματος περισσότερο προσανατολισμένης στην αγορά, με παράλληλη ενδυνάμωση της θέσης των παραγόντων της αγοράς και την καθιέρωση ενός πιο εκτεταμένου συστήματος εμπορίας συχνοτήτων του ραδιοφάσματος, αλλά και με περιορισμό της γραφειοκρατίας όσον αφορά την κατανομή του εύρους συχνοτήτων (14) στα κράτη μέλη.

(10) Ibid.

(11) Η σφραγιστική αξία της Ομοσπονδιακής αγοράς διαδικτυακής ασφάλειας της ΗΠΑ εκτιμάται σε 55 δισεκ. δολάρια (2010-2015), με αθροιστικό ετήσιο ποσοστό αύξησης της τάξης του 6,2 % για την επόμενη εξαετία - <http://www.marketresearchmedia.com/2009/05/25/us-federal-cybersecurity-market-forecast-2010-2015/>

(12) Οδηγία 2002/21/ΕΚ σχετικά με ένα κοινό κανονιστικό πλαίσιο, οδηγία 2002/19/ΕΚ σχετικά με την πρόσβαση σε δίκτυα ηλεκτρονικών επικοινωνιών και συναφείς ευκολίες, και οδηγία 2002/77/ΕΚ σχετικά με τον ανταγωνισμό στις αγορές δικτύων και υπηρεσιών ηλεκτρονικών επικοινωνιών.

(13) <http://easa.europa.eu/>

(14) Βλ. «Μετάπλαση του ψηφιακού μερίσματος σε κοινωνικά οφέλη και οικονομική μεγέθυνση» (δεν έχει ακόμη δημοσιευθεί στην ΕΕ), ΕΕ C 97 της 28.4.2007, σ. 27, και ΕΕ C 224 της 30.8.2008, σ. 50.

2.20 Η Επιτροπή πρέπει να ενθαρρύνει τα κράτη μέλη να διεκδικήσουν τα εθνικά τους συμφέροντα όσον αφορά την ανάπτυξη και τη χρήση δικτύων μετάδοσης σε επίπεδο κορμού και δικτύων μεταγωγής για την επίτευξη στόχων εθνικής πολιτικής όπως, π.χ. η γεφύρωση του ψηφιακού χάσματος. Τούτο μπορεί να επιτευχθεί μέσω της συνεργασίας με επιχειρήσεις τηλεπικοινωνιών στο πλαίσιο συμπράξεων δημόσιου και ιδιωτικού τομέα. ⁽¹⁵⁾

2.21 Σε πυκνοκατοικημένες περιοχές της ΕΕ, θα πρέπει να προβλέπονται κίνητρα για τους παρόχους υποδομών ώστε να εγκαθιστούν οπτικές ίνες έως το σπίτι (FTTH).

2.22 Η ύπαρξη χρήσιμου επιγραμμικού περιεχομένου και υπηρεσιών αποτελεί τη βασική κινητήρια δύναμη της επιγραμμικής δραστηριότητας. Οι κυβερνήσεις, οι δημόσιες αρχές, οι επιχειρήσεις κοινής ωφελείας και άλλες επιχειρήσεις θα πρέπει να επιταχύνουν τη διαδικτυακή παρουσία τους και τη μετάβασή τους σε μια επιγραμμική σχέση με τους πελάτες τους.

2.23 Θα πρέπει να εξευρεθούν καινοτόμοι τρόποι για να επιταχυνθεί η παροχή υψηλής ποιότητας επιγραμμικής εξυπηρέτησης από τις επιχειρήσεις στους πελάτες τους. Στο πλαίσιο αυτό, ιδιαίτερη προσοχή πρέπει να δοθεί στις εξελίξεις όσον αφορά τη χρήση επιγραμμικού οπτικού περιεχομένου.

2.24 Οι επενδύσεις θα πρέπει να επικεντρώνονται στην εξεύρεση καινοτόμων λύσεων στις προκλήσεις που τίθενται από τη γλωσσική πολυμορφία στην ΕΕ. Οι ΗΠΑ και άλλες μεγάλες οικονομικές δυνάμεις με ενιαία γλώσσα πλεονεκτούν όταν πρόκειται για την ανάπτυξη μιας ενιαίας, συνεκτικής επιγραμμικής αγοράς αγαθών και υπηρεσιών. Η γλωσσική πολυμορφία αποτελεί ιδιαίτερη πρόκληση στο πλαίσιο της Ευρώπης 2020.

2.25 Θα πρέπει επίσης να εξεταστεί η δυνατότητα εφαρμογής μιας ευρωπαϊκής ηλεκτρονικής ταυτότητας (eID) για κάθε πολίτη προκειμένου να διευκολυνθεί η παροχή ηλεκτρονικών υπηρεσιών και η επιγραμμική εμπορική δραστηριότητα.

2.26 Η Επιτροπή οφείλει να εφαρμόσει ένα ευρωπαϊκό σύστημα πιστοποίησης και επίσημησης για τους εμπόρους ηλεκτρονικών προϊόντων και υπηρεσιών, έτσι ώστε οι καταναλωτές να προστατεύονται πλήρως όταν αγοράζουν αγαθά και υπηρεσίες μέσω Διαδικτύου, ανεξαρτήτως εθνικών συνόρων. Ένα τέτοιο σύστημα θα τόνωνε την εμπιστοσύνη των καταναλωτών στο ηλεκτρονικό εμπόριο.

2.27 Όταν πραγματοποιούν διασυνοριακές αγορές, οι πολίτες πρέπει να είναι βέβαιοι ότι τα προσωπικά τους δεδομένα και τα χρήματά τους είναι ασφαλή· είναι απαραίτητο να διασφαλίζεται το απόρρητο της ιδιωτικότητας και τα προσωπικά δεδομένα να αποθηκεύονται με ασφάλεια.

2.28 Η Επιτροπή οφείλει να θεσπίσει ένα σύστημα αδειοδότησης των τηλεφωνικών κέντρων ώστε να διασφαλιστεί η προστασία των ιδιωτικών δεδομένων και των χρημάτων των ευρωπαίων πολιτών όταν αυτοί συναλλάσσονται μέσω τηλεφωνικών κέντρων, ιδίως εκείνων που βρίσκονται εκτός ΕΕ.

2.29 Χρειάζεται να εξεταστεί η εφαρμογή των μέτρων προστασίας των καταναλωτών που διαπιστώνουν ότι έκαναν λανθασμένη επιβεβαίωση μιας επιγραμμικής αγοράς. Σήμερα, είναι πολύ εύκολο οι καταναλωτές να κάνουν λάθη που τους κοστίζουν ακριβά όταν επιβεβαιώνουν μια αεροπορική κράτηση ή άλλη αγορά. Όλες αυτές οι συναλλαγές θα πρέπει ίσως να περιλαμβάνουν μια δυνατότητα «αναίρεσης προηγούμενης εντολής».

2.30 Ιδιαίτερη προσοχή πρέπει να δοθεί στις ηλεκτρονικές εμπορικές συναλλαγές που αφορούν παιδιά, θεσπίζοντας κατάλληλους κανόνες και κώδικες δεοντολογίας.

2.31 Η ΕΕ οφείλει να ενισχύσει την ικανότητα καταπολέμησης του ηλεκτρονικού εγκλήματος από την Europol. Η ΕΕ οφείλει να διώκει αυστηρότερα το ηλεκτρονικό έγκλημα και να εφαρμόζει ενιαίες αυστηρές ποινές για τους παραβάτες σε ολόκληρη την ΕΕ.

2.32 Η Επιτροπή καλείται να εκπονήσει έγγραφο στρατηγικής εφαρμογής όσον αφορά το κεφάλαιο «Υλοποίηση και διακυβέρνηση» της ανακοίνωσης. Η ΕΟΚΕ πιστεύει ότι, χωρίς ένα λεπτομερές και συντονισμένο σχέδιο υλοποίησης, δεν θα επιτευχθούν οι στόχοι του ψηφιακού θεματολογίου.

2.33 Η Επιτροπή οφείλει να μεγιστοποιήσει τη χρήση των εργαλείων διακυβέρνησης ΤΠΕ για να στηρίξει την εφαρμογή του ψηφιακού θεματολογίου.

2.34 Η ΕΟΚΕ θα συστήσει μόνιμη ομάδα που θα ασχολείται συνεχώς με το κείμενο ζήτημα της ανάπτυξης και εφαρμογής του ψηφιακού θεματολογίου.

3. Ιστορικό

3.1 Το ψηφιακό θεματολόγιο για την Ευρώπη είναι μία από τις επτά εμβληματικές πρωτοβουλίες της στρατηγικής Ευρώπη 2020, που έχει ως στόχο τον καθορισμό του βασικού καταλυτικού ρόλου τον οποίο πρέπει να διαδραματίσουν οι Τεχνολογίες Πληροφοριών και Επικοινωνιών (ΤΠΕ), ώστε η Ευρώπη να επιτύχει τους φιλόδοξους στόχους της το 2020. Οι υπουργοί που είναι αρμόδιοι για την πολιτική της ΕΕ στον χώρο της κοινωνίας των πληροφοριών στηρίζουν πλήρως την πολύ σημαντική αυτή πολιτική πρωτοβουλία στην άτυπη υπουργική συνεδρίαση στη Γρανάδα της Ισπανίας τον Απρίλιο του 2010 ⁽¹⁶⁾.

3.2 Η ανάγκη ενός ψηφιακού θεματολογίου για την Ευρώπη.

3.2.1 Στόχος του ψηφιακού θεματολογίου είναι να χαράξει μια πορεία για τη μεγιστοποίηση του κοινωνικού και οικονομικού δυναμικού των ΤΠΕ.

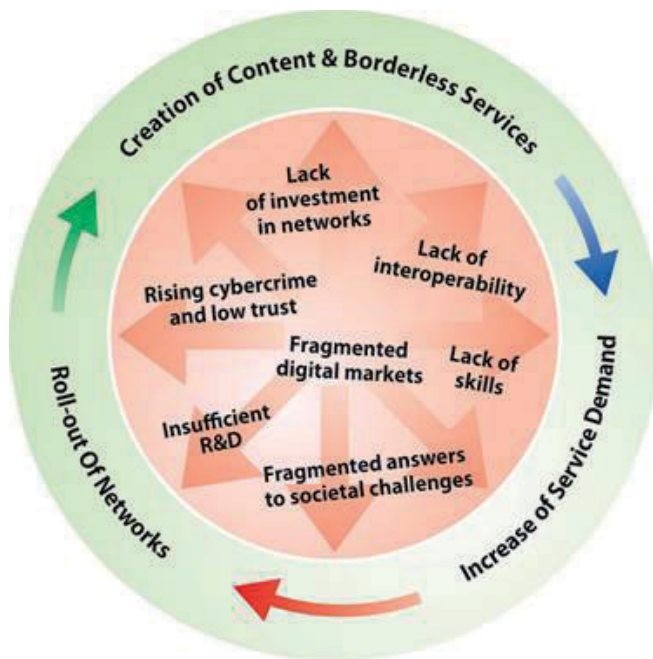
3.2.2 Το τεράστιο δυναμικό των ΤΠΕ μπορεί να κινητοποιηθεί μέσω ενός εύρυθμου ενάρτετου κύκλου δραστηριότητας, όπως απεικονίζεται στον εξωτερικό δακτύλιο (Σχήμα 1 παρακάτω).

⁽¹⁵⁾ Βλ. «Βελτίωση των μοντέλων συμμετοχικής σύμπραξης δημόσιου-ιδιωτικού τομέα κατά την ανάπτυξη ηλεκτρονικών υπηρεσιών για όλους στην ΕΕ των 27» (δεν έχει δημοσιευθεί ακόμη στην ΕΕ).

⁽¹⁶⁾ http://www.eu2010.es/export/sites/presidencia/comun/descargas/Ministerios/en_declaracion_granada.pdf

Σχήμα 1

Ο ενάρετος κύκλος της ψηφιακής οικονομίας

3.2.3 Όμως, ενώ η δύναμη μετασχηματισμού των ΤΠΕ θεωρείται δεδομένη, οι προκλήσεις που πρέπει να αντιμετωπίσει προκειμένου να δαμάσει τη δύναμη αυτή είναι σοβαρές. Η Επιτροπή επεσήμανε τα επτά σημαντικότερα εμπόδια, που εμφανίζονται στον εσωτερικό δακτύλιο του Σχήματος 1.

3.2.4 Λόγω των εμποδίων αυτών, η Ευρώπη εξακολουθεί να υστερεί έναντι των εμπορικών εταίρων της: το 30 % των Ευρωπαίων δεν έχουν ακόμη χρησιμοποιήσει το Διαδίκτυο· η Ευρώπη παρουσιάζει διείσδυση δικτύων οπτικών ινών υψηλής ταχύτητας μόλις 1 %, ενώ στην Ιαπωνία το ποσοστό αυτό ανέρχεται σε 12 % και στη Νότια Κορέα σε 15 %· οι δαπάνες της ΕΕ για έρευνα και ανάπτυξη στον τομέα ΤΠΕ αντιστοιχούν μόλις στο 40 % των δαπανών των ΗΠΑ.

3.3 Στο ψηφιακό θεματολόγιο διατυπώνονται προτάσεις για δράσεις που πρέπει να αναληφθούν άμεσα προς αντιμετώπιση των επτά σημαντικότερων εμποδίων που επηρεάζουν το δυναμικό μετασχηματισμού των ΤΠΕ, έτσι ώστε να επανέλθει η Ευρώπη στην πορεία προς μια έξυπνη και βιώσιμη ανάπτυξη, χωρίς κοινωνικούς αποκλεισμούς.

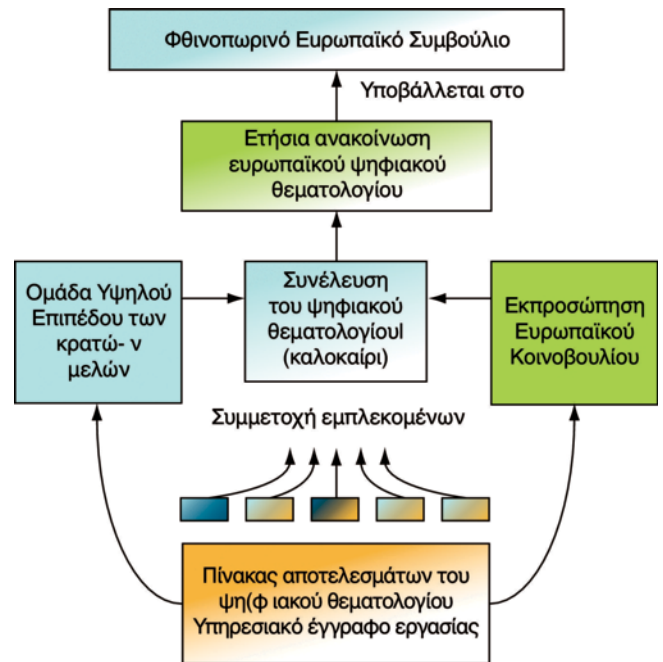
3.4 Η πολιτική πρωτοβουλία περιλαμβάνει 100 δράσεις και 13 βασικούς στόχους επιδόσεων που θα εφαρμοστούν σταδιακά κατά την επόμενη δεκαετία, καθώς και περισσότερες από 30 νομοθετικές πρωτοβουλίες. Το Ψηφιακό Θεματολόγιο διαιρείται σε 7 πυλώνες πολιτικής: αναγνωρίζεται δε σε αυτή η καιρία, παγκόσμια διάσταση για την επίτευξη των στόχων του.

3.5 Υλοποίηση και διακυβέρνηση

Το κάτωθι διάγραμμα απεικονίζει τη δομή διακυβέρνησης που προτείνεται για τη διαχείριση της υλοποίησης του Ψηφιακού Θεματολογίου:

Σχήμα 2

Ο κύκλος διακυβέρνησης του Ευρωπαϊκού ψηφιακού θεματολογίου

4. Παρατηρήσεις

4.1 Η ανεπαρκής εφαρμογή των πολιτικών πρωτοβουλιών έχει συντελέσει στην περαιτέρω αδράνεια της ευρωπαϊκής ψηφιακής οικονομίας, η οποία προκλήθηκε από τον κατακερματισμό και τις ανεπαρκείς επενδύσεις. Έχει ζωτική σημασία να χρησιμοποιήσει η Επιτροπή την πρωτοβουλία του ψηφιακού θεματολογίου για να ενθαρρύνει ορθές πρακτικές διοίκησης και διαχείρισης, έτσι ώστε να αποκτήσει η Ευρώπη την ψηφιακή οικονομία υψηλής ανάπτυξης που χρειάζεται.

4.2 Καθώς αυξάνονται τόσο το μέγεθος και η ένταση των επενδύσεων σε ΤΠΕ όσο και η τόνωση της ψηφιακής οικονομίας, ο σχεδιασμός δαπανών της ΕΕ είναι σημαντικό να συνοδεύεται από καλύτερη και αυστηρότερη εποπτεία και λογοδοσία.

4.3 Η αποτελεσματικότητα των ευρωπαϊκών δαπανών στην Ε&Α για ΤΠΕ έχει ζωτική σημασία διότι είναι αναγκαίο να μεγιστοποιηθούν τα οφέλη από τις σημαντικές επενδύσεις που θα πραγματοποιηθούν. Είναι σημαντικό τα προγράμματα και σχέδια Ε&Α να είναι διακριτά και να μην υπάρχουν επικαλύψεις σε εθνικό ή διεθνές επίπεδο, ούτε και σε επίπεδο τεχνολογικών κλάδων.

4.4 Η Ευρώπη εξαρτάται σε πολύ μεγάλο βαθμό από τις τεράστιες πολυεθνικές επιχειρήσεις λογισμικών και υπηρεσιών ΤΠΕ. Μόνο μία ευρωπαϊκή επιχείρηση ΤΠΕ συγκαταλέγεται στις δέκα σημαντικότερες παγκοσμίως (η Nokia) και μόνο μία ευρωπαϊκή επιχείρηση συγκαταλέγεται στις δέκα σημαντικότερες παγκοσμίως στον κλάδο του λογισμικού (η SAP).

4.5 Τα ανοικτά πρότυπα διαδραμάτισαν καθοριστικό ρόλο στην ανάπτυξη και στην επιτυχία του Διαδικτύου. Η Ευρώπη θα πρέπει να ενθαρρύνει ρητώς τη χρήση ανοικτών προτύπων για τη διευκόλυνση του ανταγωνισμού και τον περιορισμό των εμποδίων που δυσχεραίνουν την πρόσβαση νεοσύστατων επιχειρήσεων στην αγορά, συμπεριλαμβανομένου του ιδιωτικού τομέα και των επιχειρήσεων κοινωνικής οικονομίας. Η σθεναρή υποστήριξη των ανοικτών προτύπων στο πλαίσιο του σχεδίου δράσης για τη διαλειτουργικότητα και τα πρότυπα θα βοηθήσει επίσης την ανάπτυξη ευρωπαϊκών επιχειρήσεων ΤΠΕ ικανών να καταστούν ανταγωνιστικές σε παγκόσμια κλίμακα.

4.5.1 Είναι απαραίτητο να δημιουργήσει η ΕΕ στην Ευρώπη ένα οικονομικό περιβάλλον που να ενθαρρύνει την ανάπτυξη ισχυρών και καινοτόμων επιχειρήσεων ΤΠΕ που να είναι τελικά ανταγωνιστικές σε παγκόσμια κλίμακα.

4.5.2 Μια καλή «εγχώρια αγορά» έχει καιρία σημασία για να μεταμορφωθούν οι δυναμικές ΜΜΕ σε αυριανούς παγκόσμιους γίγαντες· τα προβλήματα των κατακερματισμένων ψηφιακών αγορών και η έλλειψη διαλειτουργικότητας πρέπει να αντιμετωπιστούν προκειμένου αξιοποιηθεί το ανεκμετάλλευτο δυναμικό των ευρωπαϊκών επιχειρήσεων ΤΠΕ.

4.6 Οι τεράστιες δαπάνες των ΗΠΑ σε ΤΠΕ προκαλούν διαρροή εγκεφάλων από την Ευρώπη. Η συνολική αγορά τεχνολογίας των πληροφοριών στις ΗΠΑ αναμένεται να ανέλθει σε αθροιστική αξία ύψους \$530 δισεκ. κατά την περίοδο 2011-2015, και να φθάσει σε ετήσιες δαπάνες ύψους \$115 δισεκ. γύρω στο 2015. Η Ευρώπη οφείλει να επιδιώξει σημαντική αύξηση δαπανών στον τομέα των ΤΠΕ, για να έχει ελπίδες να παρακολουθήσει τις εξελίξεις της ψηφιακής εποχής.

4.7 Με πρόσφατα τα νέα για τον τόπο Stuxnet που πλήττει σημαντικά βιομηχανικά συστήματα χειρισμού⁽¹⁷⁾, είναι πλέον καιρία τόσο η ηλεκτρονική ασφάλεια όσο και η προστασία των υποδομών πληροφοριών ζωτικής σημασίας.

4.7.1 Σήμερα, η Ευρώπη εξαρτάται σημαντικά από τις ΤΠΕ για τη δημιουργία πλούτου και τη διασφάλιση της ποιότητας ζωής. Είναι σημαντικό αφενός να συνοδευτεί η αυξανόμενη εξάρτησή μας από τις ΤΠΕ από τη βελτίωση των μέτρων ασφαλείας για την προστασία των υποδομών πληροφοριών ζωτικής σημασίας (ηλεκτροδότηση, υδροδότηση, μεταφορές, συστήματα ασφαλείας κτλ), και αφετέρου να προστατεύονται οι πολίτες από το ηλεκτρονικό έγκλημα.

4.7.2 Η ΕΟΚΕ υπενθυμίζει στην Επιτροπή τη γνωμοδότησή της για την προστασία των υποδομών πληροφοριών ζωτικής σημασίας⁽¹⁸⁾. Ειδικότερα, η ΕΟΚΕ θεωρεί ότι η Ευρώπη χρειάζεται ισχυρή καθοδήγηση και ανάθεση αρμοδιοτήτων σε ειδική αρχή με στόχο την προστασία της ΕΕ από επιθέσεις.

4.8 Στην Πράσινη Βίβλο της Επιτροπής για τις δημογραφικές αλλαγές επισημαίνεται η δημογραφική στροφή που παρατηρείται στην Ευρώπη προς ταχεία γήρανση των πολιτών της, σε συνδυασμό με μείωση του αριθμού των νέων ατόμων. Μολονότι η στροφή αυτή θέτει πολυάριθμες προκλήσεις, υπάρχουν συγχρόνως και ευκαιρίες που έχουν σχέση με τις τεχνολογικές καινοτομίες οι οποίες μπορούν να συμβάλουν στη βελτίωση της ποιότητας ζωής των ηλικιωμένων και των ατόμων με αναπηρίες, στην άμβλυνση των οικονομικών προβλημάτων που προκύπτουν λόγω της γήρανσης του πληθυσμού και στη δημιουργία νέων οικονομικών και επιχειρηματικών ευκαιριών στην Ευρώπη. Εκτιμάται ότι, στην περίπτωση των ηλικιωμένων, οι νέες τεχνολογίες πληροφοριών και επικοινωνιών θα διαδραματίσουν

πρωτεύοντα ρόλο στην επίλυση ορισμένων μελλοντικών προβλημάτων. Η Ευρώπη πρέπει επομένως να αναζητήσει τον τρόπο με τον οποίο η τεχνολογία μπορεί να ανταποκριθεί καλύτερα στις ανάγκες μιας γηράσκουσας κοινωνίας, δεδομένου ότι οι ΤΠΕ μπορούν να βοηθήσουν τους ηλικιωμένους να βελτιώσουν την ποιότητα ζωής τους, να παραμείνουν υγιείς, να ζήσουν ανεξάρτητα για μεγαλύτερο χρονικό διάστημα και να συνεχίσουν να είναι ενεργοί στην εργασία ή στην κοινότητά τους. Ένα ευρύ φάσμα υπηρεσιών θα μπορούσε να παρασχεθεί σε τομείς, όπως η επικοινωνία, η πραγματοποίηση αγορών, η ασφάλεια και η υγεία.

4.9 Δεδομένου ότι τα συμφέροντα των ευρωπαίων πολιτών και των πολυεθνικών επιχειρήσεων ΤΠΕ δεν συμβαδίζουν πάντοτε, θα πρέπει να υπάρχει κάποια εξισορρόπηση.

4.10 Η γλωσσική πολυμορφία αποτελεί ιδιαίτερη πρόκληση για την Ευρώπη στην προσπάθειά της να δημιουργήσει μια ακμάζουσα ενιαία ηλεκτρονική αγορά αγαθών και υπηρεσιών. Χρειάζονται περισσότερες επενδύσεις προκειμένου να δοθούν καινοτόμες λύσεις στην πρόκληση αυτή.

4.11 Η διάθεση περιεχομένου και υπηρεσιών υψηλής ποιότητας στο Διαδίκτυο αποτελεί ουσιαστικό κίνητρο για την προσέλκυση χρηστών. Η παροχή υπηρεσιών από κυβερνήσεις και δημόσιες αρχές στην ΕΕ είναι πολύ αποσπασματική και χρειάζεται να καταβληθούν περισσότερες προσπάθειες ώστε να μπορέσουν να δώσουν ώθηση στα προγράμματά τους όσοι υστερούν· ειδικότερα, πρέπει να καταβληθούν μεγαλύτερες προσπάθειες στον τομέα των ηλεκτρονικών συμβάσεων δημόσιων αγαθών και υπηρεσιών.

4.12 Η πρόωδη μιας οικονομίας ηλεκτρονικού διασυνοριακού εμπορίου στην ΕΕ είναι μια εξαιρετικά περίπλοκη διαδικασία. Για να μην περιοριστεί στους «πρωτοπόρους» χρήστες, το ηλεκτρονικό εμπόριο πρέπει να είναι εύχρηστο και ασφαλές. Σήμερα, ο νομικός, γλωσσικός, πολιτισμικός και τεχνολογικός κατακερματισμός στην ΕΕ των 27 εγείρει σημαντικούς φραγμούς στην ανάπτυξη μιας ευρωπαϊκής οικονομίας ηλεκτρονικού εμπορίου. Τα προβλήματα αυτά πρέπει να αντιμετωπιστούν καθένα χωριστά, αλλά η εισαγωγή μιας ηλεκτρονικής ταυτότητας για κάθε πολίτη και η πιστοποίηση των ηλεκτρονικών εμπορών σε επίπεδο ΕΕ θα αμβλύνουν σημαντικά το πρόβλημα.

4.13 Ένα καλό παράδειγμα πιστοποίησης ηλεκτρονικού εμπορίου υπάρχει στις Κάτω Χώρες. Ο εμπορικός σύλλογος ηλεκτρονικών εμπορών έχει συστήσει ίδρυμα πιστοποίησης με μια ανεξάρτητη εποπτική αρχή. Όλα τα μέλη του συλλόγου οφείλουν να τηρούν έναν κώδικα δεοντολογίας και να χρησιμοποιούν τυποποιημένη σύμβαση πελατών, η οποία έχει την έγκριση της Οργάνωσης Καταναλωτών Ολλανδίας, της Consumentenbond. Οι καταναλωτές μπορούν να προσφεύγουν σε συγκεκριμένη διαδικασία καταγγελιών για την επίλυση των διαφορών με τους πιστοποιημένους ηλ-εμπόρους. Η ευαισθητοποίηση όσον αφορά την πιστοποίηση είναι μεγάλη και το 83 % των διαδικτυακών καταναλωτών αναγνωρίζουν το σήμα πιστοποίησης. Η ΕΟΚΕ προσδοκά ότι η Επιτροπή θα αναλάβει δράση για να εφαρμόσει ένα σύστημα πιστοποίησης των ηλεκτρονικών εμπορών σε ολόκληρη την ΕΕ.

4.14 Οι αρχάριοι χρήστες ηλεκτρονικών υπηρεσιών και του Διαδικτύου είναι ιδιαίτερα ευάλωτοι στο ηλεκτρονικό έγκλημα και σε κακόβουλους εμπόρους. Πρέπει να παρέχεται κάθε προστασία στους ευάλωτους χρήστες, ενηλίκους ή παιδιά, έτσι ώστε να απολαύουν ένα ασφαλές ηλεκτρονικό περιβάλλον⁽¹⁹⁾.

⁽¹⁷⁾ <http://www.nytimes.com/2010/09/27/technology/27virus.html>; και <http://www.ft.com/cms/s/0/e9d3a662-c740-11df-aeb1-00144feab49a.html?ftcamp=rss>

⁽¹⁸⁾ ΕΕ C 255 της 22.9.2010, σ. 98.

⁽¹⁹⁾ Η ΕΟΚΕ έχει διατυπώσει διάφορες γνωμοδοτήσεις για το θέμα αυτό κατά την τελευταία 15ετία. Οι πλέον πρόσφατες είναι οι ΕΕ C 128 της 18.5.2010, σ. 69 («Ο αντίκτυπος των κοινωνικών δικτύων επικοινωνίας»), και ΕΕ C 224 της 30.8.2008, σ. 61 («Προστασία των παιδιών που χρησιμοποιούν το Διαδίκτυο»).

4.15 Η Επιτροπή θα μπορούσε να συμπεριλάβει στην Ετήσια Έκθεση Προόδου της ένα τμήμα ειδικά αφιερωμένο στις αναπηρίες, ώστε να προσδιοριστεί και να αξιολογηθεί η πρόοδος που σημειώθηκε στον εν λόγω τομέα, στο πλαίσιο του ψηφιακού θεματολογίου για την Ευρώπη.

4.16 Σε μια ευρωπαϊκή ψηφιακή οικονομία χωρίς σύνορα, είναι σημαντικό να διαθέτει η Ευροζώνη τον κατάλληλο εξοπλισμό για την αστυνόμευση των εμπορικών και κοινωνικών δραστηριοτήτων έτσι ώστε αυτές να είναι ασφαλείς για όλους.

Βρυξέλλες, 8 Δεκεμβρίου 2010

Ο Πρόεδρος
της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής
Staffan NILSSON

Τιμή συνδρομής 2011 (χωρίς ΦΠΑ, συμπεριλαμβανομένων των εξόδων ταχυδρομείου για κανονική αποστολή)

Επίσημη Εφημερίδα της ΕΕ, σειρές L + C, μόνο έντυπη έκδοση	22 επίσημες γλώσσες της ΕΕ	1 100 EUR ετησίως
Επίσημη Εφημερίδα της ΕΕ, σειρές L + C, έντυπη έκδοση + ετήσιο DVD	22 επίσημες γλώσσες της ΕΕ	1 200 EUR ετησίως
Επίσημη Εφημερίδα της ΕΕ, σειρά L, μόνο έντυπη έκδοση	22 επίσημες γλώσσες της ΕΕ	770 EUR ετησίως
Επίσημη Εφημερίδα της ΕΕ, σειρές L + C, μηνιαίο συγκεντρωτικό DVD	22 επίσημες γλώσσες της ΕΕ	400 EUR ετησίως
Συμπλήρωμα της Επίσημης Εφημερίδας, σειρά S — Δημόσιες συμβάσεις και διαγωνισμοί, DVD, μία έκδοση την εβδομάδα	πολύγλωσσο: 23 επίσημες γλώσσες της ΕΕ	300 EUR ετησίως
Επίσημη Εφημερίδα της ΕΕ, σειρά C — Διαγωνισμοί	γλώσσα(-ες) ανάλογα με το διαγωνισμό	50 EUR ετησίως

Η συνδρομή στην *Επίσημη Εφημερίδα της Ευρωπαϊκής Ένωσης*, που εκδίδεται στις επίσημες γλώσσες της Ευρωπαϊκής Ένωσης, είναι δυνατή σε 22 γλωσσικές εκδόσεις. Περιλαμβάνει τις σειρές L (Νομοθεσία) και C (Ανακοινώσεις και Πληροφορίες).

Για κάθε γλωσσική έκδοση απαιτείται ξεχωριστή συνδρομή.

Σύμφωνα με τον κανονισμό (ΕΚ) αριθ. 920/2005 του Συμβουλίου, που δημοσιεύτηκε στην *Επίσημη Εφημερίδα* L 156 της 18ης Ιουνίου 2005, τα θεσμικά όργανα της Ευρωπαϊκής Ένωσης δεν υποχρεούνται, προσωρινά, να συντάξουν και να δημοσιεύουν στα ιρλανδικά όλες τις πράξεις. Γι' αυτό, η *Επίσημη Εφημερίδα* στα ιρλανδικά πωλείται ξεχωριστά.

Η συνδρομή για το Συμπλήρωμα της *Επίσημης Εφημερίδας* (σειρά S — Δημόσιες συμβάσεις και διαγωνισμοί) περιλαμβάνει 23 επίσημες γλωσσικές εκδόσεις σε ένα ενιαίο πολύγλωσσο DVD.

Με απλή αίτηση, οι συνδρομητές της *Επίσημης Εφημερίδας της Ευρωπαϊκής Ένωσης* έχουν δικαίωμα να λαμβάνουν διάφορα παραρτήματα της *Επίσημης Εφημερίδας*. Ενημερώνονται για την έκδοση των παραρτημάτων με «Σημείωμα προς τον αναγνώστη» που δημοσιεύεται στην *Επίσημη Εφημερίδα της Ευρωπαϊκής Ένωσης*.

Πωλήσεις και συνδρομές

Συνδρομές σε διάφορες τιμολογημένες περιοδικές εκδόσεις, όπως η *Επίσημη Εφημερίδα της Ευρωπαϊκής Ένωσης*, διατίθενται στους εμπορικούς μας αντιπροσώπους. Κατάλογο των εμπορικών μας αντιπροσώπων θα βρείτε στο Διαδίκτυο, στη διεύθυνση:

http://publications.europa.eu/others/agents/index_el.htm

Το EUR-Lex (<http://eur-lex.europa.eu>) παρέχει άμεση και δωρεάν πρόσβαση στο δίκαιο της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Ο ιστοχώρος αυτός επιτρέπει την πρόσβαση στην *Επίσημη Εφημερίδα της Ευρωπαϊκής Ένωσης* καθώς και στις συνθήκες, στη νομοθεσία, στη νομολογία και στις προπαρασκευαστικές πράξεις.

Για περισσότερες πληροφορίες σχετικά με την Ευρωπαϊκή Ένωση: <http://europa.eu>

